

Μακεδονικά

Vol 4, No 1 (1960)



Βυζαντινά και μεταβυζαντινά εγκώμια εις τον Άγιον Δημήτριον

Βασίλειος Λαούρδας

doi: [10.12681/makedonika.664](https://doi.org/10.12681/makedonika.664)

Copyright © 2014, Βασίλειος Λαούρδας



This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Λαούρδας Β. (1960). Βυζαντινά και μεταβυζαντινά εγκώμια εις τον Άγιον Δημήτριον. *Μακεδονικά*, 4(1), 47-162. <https://doi.org/10.12681/makedonika.664>

BYZANTINA KAI METABYZANTINA ΕΓΚΩΜΙΑ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΔΗΜΗΤΡΙΟΝ

Συνεχίζων τὴν δημοσίευσιν ἀγνώστων ἢ γνωστῶν μὲν ἀλλ' ἀνεκδότων κειμένων περὶ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἐκδίδω κατωτέρω τέσσαρα βυζαντινά καὶ τρία μεταβυζαντινά ἐγκώμια, τὰ ὁποῖα, προστιθέμενα εἰς τὰ μέγρι τοῦδε γνωστά, ἀποτελοῦν, νομίζω, χρησιμωτάτην ὕλην διὰ τὴν μελέτην τῶν περὶ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἀντιλήψεων τῶν τε βυζαντινῶν καὶ τῶν μεταβυζαντινῶν Ἑλλήνων συγγραφέων.¹ Ἡ σημασία τῶν κειμένων αὐτῶν ἐξ ἀπόψεως ἱστορικῆς καὶ θεολογικῆς ἔχει ἤδη ἐξαρθῆ ἀρκούντως καὶ ὑπὸ ἄλλων καὶ ἔπ' ἐμοῦ, ὥστε νὰ καθίσταται περιττὴ ἡ ἐνταῦθα ὑπόμνησις τῆς.²

Ἡ ἔκδοσις τῶν μετὰ χεῖρας ἐγκωμίων γίνεται ἐπὶ τῇ βίβσει φωτογραφικῶν καὶ μικροφωτογραφικῶν, ἀποκειμένων εἰς τὴν συλλογὴν ἀρχαίων τοῦ Ἰδρύματος Μελετῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ. Διὰ τὸ κείμενον τοῦ Νεοφύτου ἐρημοποιήσα τὸν μόνον διασώσαντα αὐτὸ κώδικα Parisinus gr. 1189, διὰ τὸ τοῦ Νικηφόρου Γρηγοῦ τὸν Monacensis gr. 10 καὶ Angelicus gr. 82, διὰ τὸ τοῦ Θεοδώρου Μετοχίτου τὸν Vindobonensis phil. gr. 95 καὶ Suppl. gr. 103, διὰ τὸ τοῦ Συμεῶν τὸν 2118 τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν καὶ διὰ τὰ τρία μεταβυζαντινά τοὺς ἐν Ἁγίῳ Ὅρει κώδικας ἀντιστοίχως 76 τῆς μονῆς Σταυρονικήτα καὶ 802 καὶ 385 τῆς μονῆς Βατοπεδίου.

Τῆς ἐκδόσεως τῶν κειμένων ἐπιτάσσω σύντομα ἐρμηνευτικὰ ὑπομνήματα, πραγματευόμενα χρονολογικὰ καὶ ἄλλα ζητήματα προκύπτοντα ἐκ τοῦ περιεχομένου των, ἰδιαιτέρως δὲ ἀσχολοῦμαι μὲ τὸν χαρακτῆρα δύο ἐκ τῶν τριῶν μεταβυζαντινῶν ἐγκωμίων λόγῳ τῆς διαφορᾶς, τὴν ὁποίαν παρουσιάζουν, ἐν σχέσει πρὸς τὰ βυζαντινά. Κατὰ τὴν σύνταξιν τῶν ὑπομνή-

¹ Πρβλ. τὰ δημοσιευθέντα ἤδη ἔπ' ἐμοῦ, Φιλοθέου, ἐν Μακεδονικοῖς τόμ. 2 (1951 - 1952) 556 - 582, Ν. Καβάσιλα, ἐν Ἐπ. Ἐτ. Βυζ. Σπουδῶν 22 (1952) 97 - 109, Γαβριήλ, ἐν Ἀθηνᾶ 57 (1953) 147 - 178, Ἰσιδώρου, ἐν Παροστήματι Ἑλληνικῶν 1954, Μακρίου Χούμου, ἐν Γρηγοριῶ Παλαμᾷ 38 (1955) 346 - 350.

² Πρβλ. Λαοῦρα Βασ., Ἐγκώμια εἰς τὸν Ἁγίον Δημήτριον κατὰ τὸν δέκατον ἑτάριον αἰῶνα. Ἐπ. Ἐτ. Βυζ. Σπουδῶν 24 (1954) 275 - 290.

μάτων αὐτῶν εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ προσφύγω ἐπανειλημμένως εἰς τὴν πρόθυμον συνεργασίαν καὶ τὴν πείραν τοῦ διευθυντοῦ τῶν «Μακεδονικῶν» καθηγητοῦ κ. Στίλπωνος Κυριακίδου, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐκφράζω καὶ ἀπὸ ἐδῶ τὰς θερμὰς εὐχαριστίας μου. Ἐπίσης θερμῶς εὐχαριστῶ καὶ τοὺς κ. Franz Dölger καὶ Bruno Lavagnini, οἱ ὁποῖοι φιλοφρόνως μὲ ἐβοήθησαν διὰ πληροφοριῶν περὶ τῶν ὡς ἄνω κωδίκων τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ Μονάχου καὶ τῆς Angelica τῆς Ρώμης.

1.

Νεοφύτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἐγκλείστου, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον καὶ ἔνδοξον μεγαλομάρτυρα Χριστοῦ Δημήτριον, περὶ τε τῆς αὐτοῦ μαρτυρίας καὶ τῶν θαυμάτων καὶ τοῦ σεβασμίου ναοῦ αὐτοῦ.

1. Δημήτριος ὁ ἔνδοξος καὶ τῆς ἄνω λαμπρότητος σύσκηνος, τὴν ἑαυ-
 122_v τοῦ πανήγυριν ὡς δῶρον ὑπέρτατον δωρησάμενος ἡμῖν σήμερον, | δεῦτε καὶ
 ἡμεῖς ὅσος φιλομαρτύρων ὁ θίασος, ὡς οἶόν τε ἡμῖν, ἄσμασι θεηγόροις καὶ
 ἐγκωμίοις τοῦτον δεξιωσόμεθα, ὅπως ὡς φίλον καὶ μάρτυρα τοῦ βασιλέως
 Χριστοῦ πρεσβευτὴν ὑπὲρ ἡμῶν καρπωσόμεθα· φέρε οὖν καὶ τὸν ἔνθεον
 10 ζῆλον αὐτοῦ καὶ τὴν φιλόχριστον γνώμην καὶ τὰ χρηστὰ πλεονεκτήματα τοῦ
 ἀνδρὸς ἀγαγόντες εἰς μέσον εὐφρανθῶμεν ἐνθέως, ὡς γέγραπται, ὅτι ἐγκω-
 10 μιαζομένον δικαίον, φησίν, εὐφρανθήσονται λαοί· γένοιτο δὲ καὶ ἡμᾶς μὴ
 ἀπλῶς εὐφρανθῆναι, ἀλλὰ καὶ καρπωθῆναι ταῖς περὶ τούτου ὀμιλίαις καὶ
 μνήμαις θεοπρεπέσιν.

2. Οὗτος οὖν ὁ μακάριος Δημήτριος καὶ ὄντως τῆς ἄνω πόλεως καὶ
 15 βασιλείας πολίτης πολλὰς καὶ παρὰ τῆς κάτω βασιλείας τῆς ἐπικήρου ἔσχηκε
 τὰς τιμὰς. Οἷα γὰρ εὐγενῆς καὶ περιδοξος καὶ βίου καθαροῦ καὶ ἀμέμπτου
 ἐκ πρώτης ἡλικίας ἐπιμελούμενος, ποθεινὸς ὁμοῦ καὶ ἐντιμότητος θεῶν καὶ
 ἀνθρώπων ἐτύγγανεν· ἔνθεν καὶ πρῶτον μὲν ἐνσκέπτωρ ἦν τὸ ἀξίωμα καὶ
 τῆς συγκλήτου βουλῆς κοινωνὸς καὶ συμμετοχός· ὕστερον δὲ καὶ ἀνθύπατος
 20 τῆς Ἑλλάδος ἀναγορεύεται· αὐτὸς δὲ τῷ ἀθηνιῶν πλούτῳ καὶ τῇ δόξῃ ἀρ-
 129_r κούμενος, τῷ χριστιανῶν εἶναι καὶ λέγεσθαι, εἰς οὐδὲν τὰς ἐκ βασιλείων τι-
 μὰς ἐλογίζετο· ἔνθεν καὶ τινι διδαχῇ θεοσόφῳ καὶ λόγῳ πνευματικῷ προχε-
 ὄμενος, πολλοὺς τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων μεταποιοῦμενος πρὸς τὴν ἀμώ-
 25 μητον πίστιν προσέφερε.

3. Ταῦτα δὲ ἐν τῇ Θεσσαλονικέῳ πόλει τοῦ ἁγίου δημηγοροῦντος καὶ
 μεγαλυνομένης τῆς περὶ αὐτοῦ φήμης καθ' ὅλης τῆς περιχώρου, κρατεῖται
 παρὰ τῶν διωκτῶν τῆς ἀληθείας· οὐ φεύγων κρατεῖται, ἀλλὰ τὰς συνήθεις
 τῷ λαῷ ποιούμενος ὀρθοδόξους ἐκφαντορίας. Συλληφθεὶς οὖν ὡς θήραμα
 ὑπὸ κυνῶν προσάγεται Μαξιμιανῶ τῷ τυράντῳ· ἔχων δὲ ὁ ἅγιος ἐκ θείας

Parisinus graecus 1189, ff. 122_v - 129_r.

7 δεξιωσόμεθα 10 Prov. 29,2 18 ἐνσκέπτωρ: ἰσπέκτωρ? 22 προχεόμενος

30 χάριτος κατηγγαϊσμένον τὸ πρόσωπον ἐξέπληξε τῷ τυράνῳ καὶ ὡσπερ αἰδε-
σθεῖς οὐδὲν ἐν τῷ τέως αὐτὸν τιμωρεῖται, ἀλλ' ὡς ἀχάριστον αὐτὸν ὄνει-
δίξει καὶ ὡς λήθης βυθοῖς παραδούς τὰς βασιλείους τιμὰς πιστεύει τῷ
35 ἔσταυρωμένῳ. Ταῦτα οὖν καὶ ἄλλ' αἷτα θωπευτικά ληρωδήματα εἰσφέρων,
ἔπειράτο ὑποσκελίσαι τὸν ἅγιον ἐκ τῆς πίστεως. Ὁ δὲ ὡς στῦλος ἀκλόνητος
123ν νοῦ δὲ καὶ αὐθις τοῦ βασιλέως εἰ ἐπιμένει τῷ ἔσταυρωμένῳ, ὁ ἅγιος ἀπεκρί-
νατο «εἶθε μὴ μόνον ἔγωγε, βασιλεῦ, ἀλλὰ καὶ | πάντας ἀνθρώπους ἴσχυον
πεῖσαι πιστεύειν τῷ ἔσταυρωμένῳ καὶ τῆς πολλῆς ταύτης ἀπαλλάξαι μανίας
καὶ πλάνης τῶν εἰδώλων· κἀγὼ δὲ ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ μου
40 μὴ ἕνα ἀπλῶς θάνατον ὑποστήναι ἐτοιμῶς ἔχω, ἀλλὰ πολλούς, εἴ γε ἡ φύ-
σις τοῦτο χωρεῖ».

4. Ὁ οὖν βασιλεὺς, τὴν πολλὴν τοῦ ἀνδρὸς θεασάμενος παρρησίαν καὶ
τῆς γνώμης τὸ ἀμετάθετον ἐπιγνούς, ἐθηριοῦτο βασανίσει τὸν ἅγιον· ἐκρά-
τησε δὲ τοῦ θυμοῦ ἐν τῷ τέως, διὰ τὸ μέλλειν αὐτὸν ἀσχολεῖσθαι περὶ τὸ
45 θέατρον καὶ τὸ στάδιον· πρὸς τοῦτο γὰρ καὶ τῷ τόπῳ ἀπήντησε τοῦτω μετὰ
ὀχήματος· διὸ καὶ κελεύει φρουρηθῆναι τὸν μάρτυρα ἐν καμάρᾳ τινὶ καμίνου
λουτροῦ μήπω οὔση ἡμιένη, ἕως οὗ ἀδειάσῃ ἐκ τῶν ματαίων θεάτρων καὶ
εἴθ' οὕτως εἰσάξῃ τὸν ἅγιον εἰς ἐξέτασιν.

5. Ἦν δὲ τὸ τῆς πόλεως θέατρον τὸ καλούμενον στάδιον, περικεκλει-
σμένον ὑπὸ σανίδων καὶ μαγγάνων τινῶν, ἐν ᾧ θεατρικῶς ἀντικρυ ἀλλήλων
οἱ εἰσιόντες καὶ μονομαχοῦντες ἐφόνεον διὰ τὸ τέρπειν τῷ αἰμοχαρεῖ βα-
10 σιλεῖ ὄψεις αἱμάτων ἀνθρώπων θαμά.

6. Ἐκέκτιτο δὲ ὁ βασιλεὺς μονομάχον τινα Λυαῖον οὕτω καλούμενον,
124τ ἰσχυρὸν πάνυ καὶ μεγέθει σώματος καθορώμενον, ἐκ τοῦ ἕθρονος τῶν Ἰουν-
55 δάλων ἔχοντα τὴν ὑπαρξιν, ὃς καὶ ἐν τῇ Ρώμῃ καὶ ἐν τῷ Σερμίφ καὶ ἐν τῇ
Θεσσαλονίκῃ καὶ ἐν πολλοῖς τόποις πολλοὺς ἀνθρώπων ἀνεῖλε μονομαχῶν,
οὗ τὸ ἰσχυρότατον καὶ φονικώτατον διὰ θαύματος ἔχων ὁ βασιλεὺς ἐσε-
μνύετο.

7. Τοῦτου δὲ ἐν τῷ ῥηθέντι σταδίῳ ἵσταμένου καὶ κράζοντος καὶ τοῦ
60 βασιλέως διὰ τῶν κηρύκων χρήματα ὑπισχνομένου τῷ βουλομένῳ ἐκ τοῦ δή-
μου μονομαχεῖν τῷ Λυαίῳ, οὐδεις κατετόλμα ἐκεῖνον μονομαχεῖσαι, πάντων
δεδιτομένων τοῦ Λυαίου καὶ μόνην τὴν θεάν καὶ τὴν θρασύτητα.

8. Τότε οὖν κατὰ τοῦτου τοῦ ἀλιτηρίου νεανίσκος τις θεόθεν κινηθεὶς,
κομιδῇ νέος, Νέστωρ τοῦνομα, ὥρατος τῷ εἶδει τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώμα-
65 τος, ὃς καὶ γνωστὸς ἦν τῷ θεῷ Δημητρίῳ, τρέχει πρὸς αὐτὸν ἐν ᾧ ἐφυλάτ-
τετο τόπῳ καὶ περὶ παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν «εὔξαι ὑπὲρ
ἔμοῦ», λέγων, «δοῦλε τοῦ θεοῦ, τὸν Χριστὸν ὀνομάσας. Βούλομαι γὰρ τῷ

Λυαίῳ ἀρτίως μονομαχήσαι». Ὁ δὲ ἅγιος ποιήσας τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα ἐν τῷ μετώπῳ καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Νέστορος, φησὶ πρὸς αὐτὸν «ὔπαγε, τέκνον, καὶ τὸν Λυαῖον νικήσεις καὶ ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρήσεις».

9. Ὁ δὲ ὡσπερ θώρακα θεῖον περιβληθεὶς τὴν τοῦ ἁγίου Δημητρίου εὐχὴν, δρομαῖος πρὸς τὸ στάδιον ἔρχεται καὶ | τὸν αὐτοῦ ἐκβαλὼν καὶ διαορίψας χιτῶνα κατεπήδησε διὰ τῶν βαθμίδων καὶ ἔσθη κατέμπροσθεν τοῦ βασιλέως, ὃς καὶ ἐκπλαγείς τοῦ νεανίσκου τὴν τόλμαν, φησὶ πρὸς αὐτὸν «νεανίσκε, χρημάτων ἐπιθυμία ὡς ἔοικε πρὸς ταύτην σε τὴν τόλμαν εἰσήγαγεν. Ἐγὼ δέ σου διὰ τὸ κόσμιον καὶ τὸ ἄνθος τῆς νεότητός σου φειδόμενος, δίδωμί σοι χρήματα ἀποδεξάμενός σου τὴν τόλμαν καὶ ἄπιθι κερδίσας μετὰ τοῦ ζῆν καὶ τὰ χρήματα, Λυαίῳ δὲ σεαυτὸν μὴ ἀντιστήσης, ὅτι πολλοὺς μειζότερους τῆς σῆς δυνάμεως παρέδωκε τῷ θανάτῳ».

10. Ταῦτα οὖν ἀκούσας ὁ Νέστωρ, οὔτε τὸν Λυαῖον ἐδειλίασε διὰ τοὺς ἐπαίνους, οὔτε ταῖς βασιλικαῖς συνυπήχθη φιλοτιμίαις, ἀλλ' ἔφη τῷ βασιλεῖ «οὐ διὰ χρημάτων ἐπιθυμίαν, ὡς ἔφης, ὦ βασιλεῦ, πρὸς τὸν ἀγῶνα ἐλήλυθα τοῦτον, ἀλλ' ἵνα κρείττονα Λυαίου συστήσω ἑμαυτὸν ἐναντίον σου σήμερον». Τότε οὖν ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύνεδροι αὐτοῦ πλησθέντες θυμοῦ καὶ ἀλαζονίαν τοῦ Νέστορος ὑποτοπάσαντες, παρεθάρρυναν Λυαῖον πρὸς τὴν τοῦτου ἀναίρεσιν.

11. Ὁ δὲ θεὸς νεανίας τῷ τοῦ σταυροῦ σημείῳ θωρακισόμενος καὶ ἐπὶ χειρᾶς τὸν ἀκινάκην λαβὼν, ἠΰξατο πρὸς οὐρανοὺς διάρας τοὺς οφθαλμοὺς καὶ εἶπεν «ὁ θεὸς Δημητρίου | τοῦ δούλου σου καὶ ὁ ἠγαπημένος υἱός σου Ἰησοῦς Χριστός, ὁ τὸν ἀλλόφυλον Γολιάθ ὑποτάξας τῷ ἐκλεκτῷ σου Δαβίδ, αὐτός, κύριε, καὶ νῦν τὸ τοῦ Λυαίου κατάβαλε θράσος». Οὕτως οὖν εὐξαμένου καὶ εἰσπληθέντος διὰ μέσου τῶν μαγγάνων καὶ γενομένης τῆς συμπλοκῆς, καιρίαν ὁ Λυαῖος ὑπὸ Νέστορος κατὰ καρδίαν ἔλαβε τὴν πληγὴν καὶ ἀνααιρεθεὶς παραχρῆμα τὴν ἐσχάτην τῷ βασιλεῖ περιεποίησεν σύγχυσιν. Ὁ Νέστωρ δὲ ἐδίδου δόξαν τῷ θεῷ ὅτι ταῖς τοῦ ἁγίου Δημητρίου εὐχαῖς ἀνηρέθη ὁ βάρβαρος.

12. Μαξιμιανὸς δὲ μετὰ θυμοῦ ἐκπληκτικῶς τῆς καθέδρας, στεγνῶς ἐφέρετο πρὸς βασιλεῖος αὐλᾶς, «μὰ τοὺς θεοὺς» λέγων «εἰ μὴ γοητεία τις γέγονεν, οὐκ ἂν ὑπὸ μικροῦ νεανίου κατεσφάγη Λυαῖος, ὁ τοσαύτας καὶ τοιαύτας ἐπιδειξάμενος ἀνδραγαθίας».

13. Τότε καλέσας ὁ τύραννος τὸν Νέστορα ἐπύθετο λέγων «φράσον ἡμῖν, ὦ νεανία, ἐν ποίαις μαγικαῖς τέχναις ἢ τίνας συνίστορας ἔχων ἀπέκτεινας Λυαῖον». Ὁ δὲ Νέστωρ ὑπολαβὼν ἔφη «οὔτε μαγεία οὔτε μαγγανεία, ὡς ἔφης, ὦ βασιλεῦ, ἀνηρέθη Λυαῖος, ἀλλὰ ὁ θεὸς Δημητρίου, ὁ θεὸς τῶν

125, χριστιανῶν, αὐτὸς ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἀπέκτεινε τὸν Λυαῖον ἐν τῇ χειρὶ μου, ὡς ἀλάστορα καὶ ὑπερήφανον». Ἐντεῦθεν | θυμοῦ καὶ ὀργῆς πληρωθεὶς ὁ θεομάχος κελεύει πρὸς τὰ δυτικὰ μέρη τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης ἐν τῇ λεγομένῃ Χρυσῆ πύλῃ ὡς χριστιανὸν ἀπαχθῆναι καὶ ἀναιρεθῆ-
110 ναι τὸν Νέστορα, καὶ οὕτως τὸν τῆς μαρτυρίας ὁ θεῖος οὗτος νεανίας ἀνε- δῆσατο [τὸν] στέφανον, κ' τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός.

115 14. Ὁ δὲ θεῖος οὗτος καὶ μέγας τοῦ Χριστοῦ μάρτυς Δημήτριος ἐν ἧ ἔφρουρεῖτο καμάρᾳ βλέπει ἐκ τῆς γῆς παμμεγέθη ἀναδοθέντα σκορπίον καὶ τὸν πόδα τῷ κέντρῳ πληῆσαι πειρώμενον, μέμνηται τοῦ δόντος ἔξουσίαν πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, πτύσας δὲ τὸν σκορπίον καὶ σφραγίσας
126, σταυρῷ, νεκρὸν ἀπέδειξε παραχοῆμα. Εὐθύς δὲ ἄγγελος κυρίου παραβαλὼν στέφος θεῖον καταστῆφει τὴν κάραν τοῦ μάρτυρος, τάχα οὐ διὰ τὸν σκορ- πῖον τὸ στέφος, ἀλλὰ διὰ <τὴν> τὸν Χριστὸν σφαγὴν ἤδη μετὰ μικρόν·
130 διὸ καὶ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος «εἰρήνη σοι, τοῦ Χριστοῦ ἀθλητᾶ, ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου».

136, 15. Τότε οὖν διαβολιμαῖοί τινες τῶν ἀρχόντων διαβάλλουσι Δημήτριον τῷ βασιλεῖ ὡς αἷτιον τῆς τοῦ Λυαίου σφαγῆς. Ὅπερ ἀκούσας καὶ αὐτὸς οἰωνησάμενος ἔλεγεν ὡς «οὐκ ἀγαθὸν τὸ συνάντημα Δημητρίου ἐν τῷ στα- δίῳ ἡμῖν γέγονε». Ἐνθεν καὶ τῷ θυμῷ ὑπερξέσας κατὰ τοῦ μάρτυρος, κε-
126, λεύει αὐτὸν ἐν αἰς ἐφρουρεῖτο καμάραις εἴσω λόγῃ | ἀναιρεθῆναι, ὅπερ καὶ ὑπὸ τῶν δημίων γέγονεν ἀνηλεῶς τάχει πολλῶ ἐν τῇ ἕκτῃ καὶ εἰκοστῇ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός.

130 16. Καὶ ἐγένετο ἡ τοῦ ἀθλητοῦ μαρτυρία σύντομος καὶ μικρά, αὐτὸς δὲ ἐφίετο μὴ ἐν συντομίαις ἀπλῶς, ἐν πολυημερίαις δὲ μᾶλλον καὶ ἐν πολυ- πλόκοις βασάνοις διὰ Χριστοῦ τὴν ἀγάπην ὑποστῆναι τὴν μαρτυρίαν· ἔνθεν καὶ ὁ καρδιογνώστης Θεὸς ὡς πολυχρόνιον μαρτυρίαν τὴν ἐν μιᾷ ὁσπῆ σφα- γῆν τὴν προαίρεσιν ἔστεφάνωσε καὶ τῆς σφαγῆς τὸ ἐπίτομον ἀντὶ διαρκε-
135 στέρας μαρτυρίας ἀποδεξάμενος, θαυμάτων πολλῶν καὶ χαρισμάτων ἱαμα- τικῶν αὐτὸν κατεκόσμησεν, ὥστε καὶ αὐτὴν τὴν τοῦ θεοῦ λειψάνου αὐ- τοῦ λάρανακα ὡς πηγὴν ὕδατος ζῶντος τὸ μῆρον ἀναπηγάζειν διὰ παντός, ὥστε ὄφιν πηγῆς ὕδωρ λυγᾶσαι ἢ τὴν πηγὴν ἐκεῖνου ἐλαττωθῆναι τοῦ μύ-
135 ρου ποτέ. Οὕτω γὰρ ὁ μεγαλόδωρος οἶδε θεὸς τοὺς αὐτὸν δοξάζοντας ἀντι- δοξάζειν.

140 17. Λοῦπος δὲ ὁ οἰκίτης τοῦ μάρτυρος τὴν τοῦ δεσπότου σφαγὴν κα- θορῶν δρέπεται κέρδος ἐκείθεν οὐ τὸ τυχόν· λαβὼν γὰρ τὸ τοῦ ἁγίου οὐ- ράριον καὶ τὸ ἐν τῇ χειρὶ βασιλικῶν δακτύλιον καὶ ἐνειλίσας αὐτὰ ἐν τῷ τοῦ ἁγίου αἵματι ἐπετέλει δι' αὐτῶν ἰάσεις παντοδαπῶν παθημάτων καὶ πονη-

126. ρῶν πνευμάτων ἀπελασμόν. Διαδραμοῦσης δὲ τῆς φήμης τῶν θαυμάτων
 145 ἐν ὅλῃ τῇ περιχώρῳ Θεσσαλονίκης, φθάνει καὶ μέχρι τοῦ βασιλέως, ὃς καὶ
 τῷ θυμῷ μεθυσιθεὶς κελεύει καὶ τὸν Λοῦπον ἀναιρεθῆναι· ὃς καὶ ἀνῆρέθη
 ἐν τῷ οὕτῳ λεγομένῳ τριβουναλίῳ τῆς πόλεως Θεσσαλονικέων.

18. Τὸ δὲ καλλίνικον τοῦ ἁγίου Δημητρίου καὶ παναγιώτατον λείψανον
 ἔκειτο καταπεφρονημένον φόβῳ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν διωκτῶν. Ἄλλ'
 150 ὅμως νύκτωρ κεκλοφότες αὐτὸ τινες ἄνδρες πιστοὶ, κατέκρουσαν χάσμασιν ὡς ἦν
 δυνατὸν. Ἄλλ' ἐπειδὴ οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη,
 οὐδ' αὐτὸ εἶασε κρυβῆναι τὸ λείψανον ἢ τῶν θαυμάτων πηγὴ, ἀλλὰ γέγονε
 περιβόητος διὰ πάσης Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας ὁ ἅγιος ἐν τοῖς θαύμασι
 155 δηλονότι, μεθ' ὧν καὶ τὰ τῆς εἰδωλομανίας φρονήματα κατεβλήθησαν καὶ τὰ
 τῆς ἀμωμότητος τῶν χριστιανῶν πίστεως δόγματα ἐφαιδρύνοντο.

19. Τότε οὖν καὶ τις ἀνὴρ εὐσεβῆς καὶ ἔνδοξος, Λεόντιος τοῦνομα, καὶ
 127. ἕπαρχος τοῦ Ἰλλυρικοῦ γενόμενος, ὃς ἦν ἀπερχόμενος ἐν τῇ Θρακῶν χώρα
 καὶ νόσφ' ἀνιάτῳ περιληφθεὶς, ἐν τῇ Θεσσαλονικέων πόλει διὰ τινος λεκτι-
 160 κίου ὑπὸ τῶν οἰκείων προσάγεται καὶ ἀνακληθεὶς ἐπάνω τοῦ ἱαματικοῦ | μνή-
 ματος ἐκείνου τοῦ μάρτυρος παραχοῆμα καὶ τῆς τελείας ὑγείας τετύχηκεν
 ἄμματα, ὥστε αὐτὸν τε τὸν ἕπαρχον καὶ πάντας τοὺς περὶ αὐτὸν θαυμάζειν
 τὴν τοῦ μάρτυρος ταχυτάτην ἀντίληψιν καὶ δοξάζειν τὸν θεὸν καὶ τὸν αὐ-
 τοῦ μεγαλύνειν μάρτυρα Δημήτριον.

20. Ὃς αὐτίκα τὰς τῶν καμίνων ἐκείνων καμάρας καὶ τὰς τῶν θεο-
 μῶν ὑδάτων οἰκίας καταστρεψάμενος καὶ ἀπὸ πάσης συρφετώδους <ῦλης>
 165 τὸν τόπον διακαθηράμενος, ἀνεγείρει περικαλλῆ καὶ πάνσεπτον οἶκον τῷ μάρ-
 τυρῷ μεταξὺ τοῦ δημοσίου λουτροῦ καὶ τοῦ προορηθέντος σταδίου, ὃν καὶ δα-
 ψιλεία κατακοσμήσας χρημάτων πολλῶν κατεκάλλυε σφόδρα· ὃς καὶ μέχρι τῆς
 σήμερον ὡς ἐπίγειος οὐρανὸς ὠραΐζεται τῇ τῶν θαυμάτων πηγῇ κλειζόμενος,
 170 ὃς τὴν θεόβρυτον τοῦ μύρου λάρνακα φέρει ὡς πηγὴν ἀνεξάντητον πάντοτε,
 ὃς ἀεσώδυνον πρόκειται φάρμακον ποικιλοτρόπων παθῶν ἰατήριον, ὃς τὸν
 ἀοίδιμον μάρτυρα Δημήτριον φέρων οἰκοδεσπότην ἀκαταγώνιστον πολεμίων
 βαρβάρων ἐφόδους οὐ πτοήσεται, ἀλλὰ καὶ λύτρωσις αἰχμαλώτων πολλάκις
 127. εὐρίσκεται, ὡς πολλάκις ἐν τῷ σεπτῷ ἐκείνῳ σηκῷ αἰχμάλωτα μετὰ τῶν
 175 βαρβαρικῶν, ὑπὸ τοῦ ἁγίου Δημητρίου λεγόντων ἀρπάζεσθαι καὶ μέχρι τοῦ
 ναοῦ αὐτοῦ μεταρσίως διασώζεσθαι.

21. Οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ βασιλέων πιστῶν ὁ θεῖος οὗτος ὀπλίτης εὐ-
 ρίσκεται σύμμαχος, ὃν κἀγὼ γεγηθὼς μικρὰ χαιρετήσας περατώσω τὸν λόγον.

22. Χαίροις, ἀκαταγώνιστε Χριστοῦ στρατιῶτα παμμακάρο Δημήτριε,

- 180 ὄτι τὸν καλὸν ἀγῶνα, κατὰ Παῦλον, ἀγωνισάμενος, τὸν δρόμον τετελε-
κῶς καὶ τὴν πίστιν τετηρηκῶς τὸ τῆς δικαιοσύνης στέφος ἀξίως κατεκο-
σμήθησιν παρὰ θεοῦ. Χαίροις, μάρτυς Δημήτριε, ὅτι τὰ τοῦ Χριστοῦ στίγματα
καὶ αὐτὸς ἐν τῷ σώματί σου προσειληφώς, χαίρων καὶ ἀγαλλιάμενος ἀνέ-
δραμες πρὸς αὐτόν. Χαίροις, μάρτυς Δημήτριε, ὅτι γέγονας ἀληθῶς τοῦ Χρι-
185 στοῦ μιμητής. Ἐκεῖνος γὰρ ὑπὲρ πάντων ἡμῶν ὑπὸ ὀσεβοῦς στρατιωτοῦ
ἐλογχεύθη πλευρὰν τὴν ἀκήρατον καὶ σὺ ὡς εὐσεβῆς στρατιωτῆς αὐτοῦ
ὑπὲρ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ ἐλογχεύθης ἐν τῇ φρουρᾷ ὑπὸ ἀνόμων ἀνδρῶν. Χαί-
ροις, μάρτυς Δημήτριε, ὡς τῆς χάριτος καὶ λυτρωτῆς αἰχμαλώτων καὶ
1287- ἱατρὸς ταχυνότατος ποικιλοτρόπων παθῶν. Χαίροις, μάρτυς Δημήτριε, ὡς ἀγ-
γελικὴν χάριν πεπλουτηκῶς, ὡς ἐπίγειος ἄγγελος καὶ ὡς οὐράνιος ἄνθρωπος
κλειζόμενος καταφαίνεσαι. Χαίροις, μάρτυς Δημήτριε, ἅμα Γεωργίῳ καὶ Θεο-
δώρῳ τοῖς συνάθλοις καὶ συμμετόχοις σου, τὸ τρισόλβιον ὄπλον τῶν εὐσε-
βῶν βασιλέων ἡμῶν, τὸ τρίστομον φάσγανον τούτων κατὰ βαρβάρων ἀθέων,
τὸ τρίτειχον τεῖχος τῆς βασιλείου αὐλῆς, τὸ τρίξιφον κατακάρδιον ἥλωμα τῶν
195 δυσμενῶν πολεμίων, τὸ τρίκοσμον διάδημα τῶν βασιλέων ἡμῶν, τὸ τρίφεγ-
γον φάος τῆς τούτων ὀδοιπορίας ἡμέρας καὶ νυκτός, τὸ τριστέλεχον αὐτῶν
ἀποσκίασμα καὶ τῆς τριάδος ἰσάριθμον καὶ τριπλόητον. Χαίρει, ὡς τῆς ἀλή-
κτου χαρᾶς ἠξιωμένος καὶ σὺνδρομος βασιλέων πιστῶν. Ὅτι δὲ ἠτάται τὸ
μέρος ἡμῶν ἐν ἡμέρᾳ πολέμου, οἶδα ἀγῶ. Ἄλλ' οὐ τῇ ἀδρανεΐᾳ τῶν στρα-
200 τηγῶν τούτων τὴν ἦταν ὑποτοπάζομεν, ἀλλ' οἱ καρποὶ τῶν πονηρῶν πρά-
ξεων ἡμῶν κραταιοτέρους καθ' ἡμῶν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν ἀπεργάζονται. Πῶς
γάρ, φησί, διώξεται εἰς χιλοὺς καὶ δύο μετακινήσουσι μυριάδας, καὶ
τὰ ἐξῆς.
23. Ὁ δὲ θεὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ Λεόντιος, τὸν τοῦ μάρτυρος ἀπαρτίσας
205 πανσεβάσμιον ναὸν καὶ πρὸς τὸ Ἰλλυρικὸν μέλλων ἀπαίρειν, διενεοῖτο καὶ τι
λείψανον συνεπάραι αὐτῷ, ἵνα ἀκείσει εἰς ὄνομα τοῦ ἁγίου ἀνεγείρῃ ναόν.
- 128- Ὁ δὲ ἅγιος νύκτωρ αὐτῷ | ἐπιστάς ἀπεκόλυσε τὴν δομὴν. Λαβῶν δὲ ὁ ἀνὴρ
τὴν τοῦ ἁγίου γλαυδα καὶ ἐκ τοῦ οὐραρίου τι μέρος, αἵτινα ἦσαν καὶ τῷ
τοῦ ἁγίου αἵματι πεφοινιγμένα, ἀργυροῦν τε γλωσσόκομον ποιήσας καὶ ἀπο-
210 θέσας αὐτά, εἶχετο τῆς ὁδοῦ.
24. Φθάσας δὲ ἐν ποταμῷ τινι Δάννουβι καλουμένῳ καὶ μὴ δυνάμε-
νος παρελθεῖν διὰ τὸ χειμέριον τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ ζεῖθρου τὸ κάχημα,
ἐκάθητο περιμένων ἐπιλυγᾶσαι τὸν ποταμόν, αὐτὸς δὲ ὠγκοῦτο μᾶλλον ἀντὶ
τοῦ λυγᾶσαι. Ὁ δὲ θεὸς Δημήτριος, νύκτωρ αὐτῷ ἐπιστάς, ἔφη «ἀπόθες
215 πᾶσαν δειλίαν ἀπὸ σοῦ καὶ ἀπιστίαν καὶ ἐπίβηθι τῷ ὀχηματί σου, λαβό-
μενος ἐπὶ χειρῶν καὶ ἦν ἐπιφέρεις σορὸν καὶ ἀπέλθε ἀδιστακτικῶς τὸν πο-
ταμόν ἅμα τοῖς ὑπὸ σέ». Καὶ τοῦτο ποιήσας ὁ ἀνὴρ, παρήλθε τὸν ποτα-

μόν ἀβλαβῆς καὶ οὕτως ἐν τῷ Σερμίῳ διασωθεὶς ἀπέθετο τὴν ἁγίαν σορὸν
 μετὰ τῶν ἁγιασμάτων αὐτῆς, ἐν ᾧ καὶ ἕτερον ἐδομήσατο ναὸν τῷ ἁγίῳ μάρ-
 220 τυρι Δημητρίῳ, προσπελάζοντα τῷ σεβασμίῳ νεῶ τῆς καλλινίκου μάρτυρος
 Ἄναστασίας, ἐν ᾧ καὶ πολλῶν θαυμάτων ἀνέβλυσαν ποταμοί· ἕξ ὧν καὶ ἡμᾶς,
 129 Χριστέ βασιλεῦ, ὡς ποταμὸς τῆς εἰρήνης ποτίσας, ἔμπλησον, φώτισον, | κά-
 θαρον, ἴασον, θεράπευσον ψυχὰς μετὰ σωμάτων ὁμοῦ ταῖς τοῦ σου θερά-
 225 ποντος καὶ μάρτυρος Δημητρίου λιταῖς καὶ τῆς ἀχράντου Θεοτόκου, ἵνα καὶ
 ἐντεῦθεν δοξασθῇ σου τὸ πανάγιον ὄνομα, ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ
 καὶ προσκύνησις, ἅμα τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ σου πνεύματι πάντοτε καὶ νῦν
 καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

<Θεοδώρου Μετοχίτου> *Εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα καὶ μυροβλήτην Δημήτριον.*

A59. 1. Εἰ μὲν περὶ τίνος ἄλλου πρὸς καινὴν ἄρ' ὁ λόγος εἶχε σπουδὴν,
 τό τε μέγεθος οἶμαι περὶ αὐτῆς ἔδει κατ' ἑμαυτὸν ὑπολογίζεσθαι καὶ ἅμα
 5 δεδιέναι εἰ μὴ κατὰ λόγον ἀπαντᾶν ἐξεῖη, μὴδ' ἱκανῶς πρὸς αὐτὴν ἐπιχειρεῖν
 τε καὶ διανύειν· εἰ δ' οὕτω καὶ συγγνώμην ἠτούμην καὶ ἴσως ἐλάμβανον, εἴ-
 χον ἂν οὕτως ἐπὶ τῶν ἔργων, ἔμοι δοκεῖν, μετ' ἀσφαλοῦς καταστάσεως. Ἄλλ'
 ἔπειδὴ πᾶσιν ἤδη καὶ ἀνείται τὰ μαρτυρικά τοῦ γενναίου Δημητρίου πα-
 10 λαίσματα πονεῖν τε καὶ διατιθέναι τοῖς ἐγκωμίοις σεμνύοντας καὶ δῆτα
 πολλὰ πάρεστιν ἀμφοτέρωθεν, μᾶλλον δὲ πάντοθεν, σπουδῆς ἔργα καὶ ὑπο-
 δεύματα, τοῦτο μὲν ὅσοις τὰ εἰς λόγων ἐπιστήμην εὖ ἔχει, τοῦτο δὲ καὶ οἷς
 ἐνταῦθ' ἦτον εἴργασται, δεδομένον ἄνωθεν τῷ μάρτυρι συντελεῖν, ὅστις
 βούλοιο, τὴν γιγνομένην τῆς εὐφημίας φορὰν, τί ἂν τις καὶ χρήσαιτο, τί ἂν
 15 τις καὶ διατρίβοι τῷ μεγέθει τῆς ὑποθέσεως, περὶ τὸν ἀχροατὴν μίλα τοι
 κάμων καὶ φιλοπονῶν ἐνταῦθα μάτην καὶ παραιτούμενος, ἐνὸν οὕτω τῆς
 κοινῆς ἀπολαύειν τῶν λόγων ἐλευθερίας καὶ πεῖραν ἑαυτοῦ διδόναι τε καὶ
 λαμβάνειν, τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας τοῦ παντὸς ἀγωνίσματος προστησάμενος; ἄλλ'
 ἐγὼ μέντοι τοσοῦτο μοι δοκῶ προσθεῖναι καὶ προειπεῖν τ' ἀληθές, ὅτι
 20 καὶ μετὰ τούτων ὅμως τῶν λογισμῶν πρότερον ὄκνουν αἰεὶ κατὰ μεγάλων
 οὕτω διπτεῖν ἑμαυτὸν ἐγχειρήσεων καὶ ἅμα κατὰ χώρων ἐν τούτοις ἔχειν, βία
 μὲν ὅμως δ' οὐκ ἔπειθε καὶ διαφέρειν ὡς οἷόν τε σιγῇ τὸν ἐπὶ τῷ μάρτυρι
 μάλιστα πόθον ἤξιου τῶν ἄριστα προειληφῶτων αἰδῶς ὥσπερ εἰς πομπὴν
 25 τινὰ ἀνδρῶν εἰσιέναι δέον καὶ θεωρίαν ἐφ' ἱεροῖς οὐ μετ' ἀξιολόγου πα-
 ρασκευῆς πρὸς ἣν κάλλιστά τε καὶ ἥδιστα τοῖς θεωμένοις οἱ φθάσαντες
 ἀπηντήκεσαν. Δεινὸν γε μὴ εἶναι καὶ τοῖς μουσικοῖς ἀγῶσι καὶ τοῖς γυμνι-
 30 κοῖς καὶ τοῖς εἰθισμένοις, ὅπη τις ἂν ἐρῇ, πανταχῇ, ἐφ' οἷς οἱ προειπόν-
 A60 τες, οἱ προαποδυσάμενοι καθ' ὅσον ἔξεστιν ἐπὶ τῶν | πραγμάτων ἄριστα διε-
 γέγοντο, παρακινδυνεύειν ἀλόγως καὶ ἄδεν μὲν παρὰ μέλος, ἐλαύνειν δὲ παρὰ
 B1. λυδίον καὶ πάντα ὁμοῦ μεμιχθὰ χρήματα· ὥστε καὶ εἰχόμεν | ἂν οὕτω μὰ

Cod. Vindobonensis phil. gr. 95, 59·80v (=A) et Suppl. gr. 1·5r (=B).

17 προσησάμενος A

30 λα τοι νεανικῶς τῆς ψήφου ταύτης τῶν λογισμῶν καὶ ὑπεχώρουν ἂν τῆς πα-
 ρούσης ἀγωνίας ἐν ἀσφαλεῖ τῆς σιγῆς. Νυνὶ δὲ ζᾶλι τις ἀνθυπῆνεγκε καὶ
 κλύδων αἴφνης ἐπιπεσών· καὶ τὸ ἐντεῦθεν, κἄν ὁ λόγος ὀκνή μνηστῆσαι τῶν
 δυσχερῶν, κάμπτει τὸ σῶμα νόσος ἐν ἀφύκτω συνέχουσα καὶ ἡ πληγὴ μου,
 35 τὸ τῆς γραφῆς, ἀλγεινὴ, ἐπ' ἀλλοδαπῆς ἢ νόσος· χρόνος ἐπὶ ταύτῃ παρερ-
 ρυή σιχνὸς καὶ οὐδὲν πλέον, πᾶσαν συμμαχίαν τῇ φύσει πάντοθεν ἐπιχει-
 ρούσης τῆς τέχνης· ἀλλ' ἐπὶ τούτοις πονήρως οὕτω κάμων καὶ πάντων ὁμοῦ
 τῶν ἄλλων ἀπεγνωκῶς, τελευτῶν δὴ πρὸς τὸν κοινόν σε πάντων μετὰ τοῦ
 λόγου καταφεύγω προστάτην, Δημήτριε. Ἐπεὶ δὲ ἡ ἐλπίς ὑπερέσχε καὶ τὸ
 σῶμα κάμων ἐρρώσθη, πῶς ἂν σοὶ καὶ ἀνθομολογήσωμαι, πῶς ἂν σοὶ καὶ
 40 ἀποδοίην τὴν ὀφειλήν, τὰς ἐμὰς αἰνέσεις ἀξίως τῷ σεσοκῶτι; ὥς μέντοι γε ὑπ'
 ἀνάγκης, ὅμως ἐνταῦθα ἐπέστην. Τί γὰρ δεῖ καὶ διατρίβειν ἔτι πλείω τοῦ
 καιροῦ καὶ τῆς χρείας; Ἰκανὸς ὁ λόγος ἐν τούτοις. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ ἐπέστην
 ἄρα, ἀρκετὸν ἤδη τῆς εὐφημίας, αὐτὴν ἐπικαλεσαμένην τὴν σὴν ἄνωθεν
 θεῖαν χάριν ὀρεγέιν χεῖρα καὶ συναίρεσθαι πρὸς τὴν ἀγωνίαν καθάπαξ ἐπι-
 45 χειρήσαντι.

2. Ἐπεὶ δ' ἡ τῶν λόγων ἐνταῦθα τέχνη καὶ πατρίδος πρὸ τῶν ἄλλων
 νομίζει χρεῖαν καὶ ὁ παλαιὸς φησὶ λόγος τῷ εὐδαίμονι μετὰ τῶν ἄλλων ἢ πρὸ
 τῶν ἄλλων δεῖν εἶναι καὶ τὴν πόλιν εὐδαίμονα, τοῖς μὲν ἄλλοις ἴσως μὴδὲν
 ἔστο πρᾶγμα πάντοθεν ὡς ἐμπίπτει περαίνειν καὶ τοῖς τε λόγοις αὐτοῖς καὶ
 50 τοῖς ἐπαινουμένοις ἅμα φιλοτιμείσθαι τὴν ἀφθονίαν· ἀλλ' ἡμῖν ἐντεῦθεν καὶ
 ὄσοις ἐφ' ὁμοίαις ὁ λόγος ταῖς ὑποθέσεσι οὐκ οἶδ' ὅτι ἂν εἴη πλέον ἀξι-
 οῦν εἰσφέρειν πρὸς τὴν ἐνισταμένην σπουδὴν· εἰ μὲν γὰρ ἐνέδει τοῖς ἐγκω-
 60 μίοις | πραγμάτων, εἰ διὰ πάντων ὁμοῦ τῶν ὄντων αὐτάρκης ἦν ὁ λόγος
 ἐπιχειρεῖν ὡς ἠβούλετο, τάχα μὲν οὐδ' οὕτως ἦν ἂν προὔργου πλείω τῶν
 55 εἰκότων ἐξάγεσθαι καὶ περινοεῖν, τάχα δ' οὐκ ἄλογον οὐδὲ φορτικὸν ἰκανῶς
 ἔχοντα πόρρω διατρίβειν μετὰ τῆς τέχνης· ἐπεὶ δ' ἐνταῦθα καὶ πλείστα καὶ
 μέγιστα τοῖς βουλομένοις ὁ μάρτυς οἴκοθεν τούτοις χρῆσθαι προβάλλεται καὶ
 ἅμα περὶ ὧν οὐκ ἂν τις καὶ σφόδρα τοῖς λόγοις θαρρῶν φιλονεικησίας ἐξί-
 62 κωιτο, ἀνάγκη μὲν οὐκ οἶδ' ἥτις ἂν εἴη τοσαύτη καὶ νόμων τέχνης καὶ πό-
 λεων κάκεῖνα... πειρᾶσθαι προστιθέναι καὶ προσάγειν τῷ | μάρτυρι. Ἄλλ' ἔστι
 μέντοι τοσοῦτο μὴ προΐεσθαι τελείως μὴδ' ἔτι ὑποχωρεῖν ἀξιούν, ὅτι πα-
 65 τριδὸς ἐνταῦθα δεῖσαν, ἔλαχε μὲν ἥπερ αὕτη κάλλιστα περὶ πάντων ἐστὶν
 ὅσα κόσμον ἔχειν μάλιστα πόλεσιν, οὐ μὴν ἀλλ' ἐπέδωκε διὰ τούτων ὁμοῦ
 πάντων καὶ προῆλθεν ἡ μαρτυρικὴ τῇ πόλει φορὰ καὶ τούτου πάνθ' ἐνὸς
 τᾶλλα ἤτιτω παλαιὰ τε καὶ νέα ταύτῃ συντελεῖν καὶ οὐκ ἂν ἔτι λείπεσθαι λό-
 γον· ἔξεστι δὲ ὁρᾶν τε καὶ ἅμα προΐεσθαι τῶν χρόνων τῇ μνήμῃ χωρῶμενον.

Ἡ γὰρ δὴ πόλις προκαθῆται μὲν Μακεδονίας καὶ Θετταλίας ἀπάσης, τὴν δ' ἐπωνυμίαν ἐντεῦθεν μετὰ τῆς νίκης ἀξιουμένην προῖσχύουσα δεξιοῖς οὕτω τοῖς προοιμίοις παραροῆμα ἀπαντᾶ καὶ φθάνει χειρομένη τὸν λογισμὸν πρὶν ἢ πολυπραγμονεῖν ἐγχειρῆσαι περὶ τῶν ὄντων· καίτοι γε μάλιστα τις ἂν οὕτωσὶ σκοπῶν καὶ προβαίνων οὐ Θετταλίας μόνον οὐδ' ἥς τινος ἂν βούλη τῶν Ἑλληνίδων, ἀλλὰ διὰ πάσης αὐτῆς Ἑλλάδος νικῶσαν ὄψεται καὶ οὐ τοῦτο γε μὴν ἔτι, ἀλλὰ καὶ ἐστὶν ἐνταῦθα προσθίνειν τῶν κατ' Εὐρώπην σχεδὸν ἀπασῶν ἐν πρώταις ἔχειν τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν μῆκος ὅσον ἐξεῖναι μέγιστον, τοῦτο δὲ θέσεως εὐκαιρίαν καὶ τὸ γιγνόμενον εἰς ἅπασαν ἀρετὴν πόλεσιν ὡς οὐκ ἄλλης τινὸς ἐγγὺς εἶναι προσάγειν· ἔστηκε μὲν δὴ κατ' αὐτὸ γῆς τε ἅμα καὶ θαλάττης τὸ κάλλιστον· εἰ γὰρ δὴ τις πόλεων | ἐν μέσῳ, καὶ αὕτη γε τῶν ἄλλων οὐχ ἥκιστα νικᾷ λέγειν καὶ πάρεστιν ὡς οὐ γῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς θαλάσσης ὄραν. Τὸ ἐντεῦθεν δὲ ἦδη πάνθ' ἐξῆς ἔπεται, καὶ ἅμα μὲν ἐφ' ἑαυτῆς ὡς ἐστὶν ἰκέσθαι μάλιστα· ἀμφοτέρα πρὸς τε χάριν καὶ χρεῖαν ἅπασαν ἐντελῶς ἤρμοσται, ἅμα δὲ οὐκ οἶδ' ὅτου δεῖσαν οὐκ ἂν τις ἴδῃ περὶ πάντ' ἀνύειν πάσαν οὔσαν εὐχέριαν· τῶν γὰρ ἀπανταχοῦ τῆς θαλάσσης ἄκρων ἐπ' ἴσης ἀφισταμένη, τοῦτο μὲν εἰς Εὐρώπην καὶ ἐπὶ θάτερα, τοῦτο δ' εἰς αὐτὸν Εὐξείνιον καὶ τὴν ἀντιπράττουσαν ἐπὶ Λιβύης καὶ πρὸς Αἰγύπτου θάλασσαν, ἔχει μὲν πάντοθεν φέρειν σὺν ἁστώνῃ καὶ περαινέειν ὁ βούλοιο, ἔχει δὲ τῶν ἐνότων ὡσαύτως ἀντευποιεῖν, ὅς γε δῆτα τρόπος τῆς κατὰ θάλασσαν εὐεξίας τῶν πόλεων. Αὐτὴν γε μὴν ἔτι τὴν ἔσωθεν εὐπραγίαν μάλιστα τι τις ἂν ἔχοι λέγειν, ὡς ἀμφοτέρα ἐξεῖναι, μᾶλλον μὲν τὴν τοσαύτην περιουσίαν θαυμάζειν τῶν ἐνοικούντων, μᾶλλον δὲ τὸ διὰ πάντων εὐγενὲς τῆς πολιτείας καὶ τὴν ἰσότητα καὶ τὴν τῶν τρόπων εὐκολίαν καὶ τὸ πεφυκὸς ἡρμόσθαι, τοῦτο μὲν πρὸς αὐτούς, τοῦτο δὲ | πρὸς τὴν τῶν ξένων ἐπιδημίαν, περὶ ὧν οὐχ ἱκανὸς διατριβεῖν ὁ χρόνος· καὶ οὐπω προσέθηκα τὰ κρείττω ταῦτα καὶ τῆς ὑψηλοτέρας εὐνομίας καὶ καταστάσεως, τὴν περὶ τὸ δόγμα δηλαδὴ τῆς ἀληθείας θερμοότητα, τὰ τε ἄλλα πάνθ' ὁμοῦ χρήματα καὶ περὶ τοὺς θεοὺς νεὼς φιλοκαλίαν ἀσχετον παντάπασι καὶ σπουδὴν, ἱερὰς τῶν τὰ θεῖα φιλοσοφούντων συνοικίας καὶ φροντιστήρια καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν τῆς εὐσεβείας χύσιν καί, ὡς ἂν τις ἐρῇ, τρυφήν· ταῦτα μέντοι πάντα καὶ ὅσα γε εἰκὸς παραπλήσια, οὐκ οἶδ' ὅστις τῶν ἀπάντων σφόδρ' οὕτως ἐστὶν ἀμαθής. Ἡμῖν γὰρ δὴ λόρρω σχολῆς ὁ λόγος ἐξετάζεσθαι περὶ τούτων, ἵσως δὲ καὶ ἱκανῶς ἔχει ὡς ἂν ἐν μέρει βραχεῖ τῆς σπουδῆς· ἄλλ' ὅθεν ὄρωμηται.

3. Τί ταῦτα πρὸς τὴν μαρτυρικὴν τῇ πόλει φοράν, τί πρὸς ἠλιακῶν ἀκτίνων ὑπερβολὴν ἀστέρων | φαύσεις ὥστε παραβάλλειν εὐθύς ἀμαυρούμεναι; οὕτω τοι πάντ' ἐπέσχε καὶ διεγένετο καὶ συνέφνυ τῇ πατρίδι τὰ ἐκ τοῦ

- 105 μάρτυρος καὶ ὅλη τις ἡρῆσθαι τοῦδε δοκεῖ καὶ εἶναι καὶ συνεῖναι καὶ ἀμε-
 ρῶς ἔχειν ἢ μᾶλλον ἔχουσαι οὐκ οἶδ' ἢς τινος ἀνάγκης ὀλκαῖς· καὶ εἰ δὴ τις
 ψυχὰς εἶναι βούλεται πόλεων, μάλιστα μὲν ἐχέτω, δεικνύτω, φιλονεκίεω μετὰ
 τῆς τοῦ λόγου προθέσεως· εἰ δ' οὖν, ἐρρέτω κακὸς κακῶς τὰ ἀκίνητα κινῶν,
 αὐταῖς γεωμετρικαῖς εἴτ' οὖν φυσικαῖς ἀνάγκαις, αὐτοῖς, ἴν' οὕτως εἶπω, τοῖς
 110 τῆς ἐπιστήμης σοφίσμασι. Τὸ δ' οὖν ἡμέτερον, ὡς ὁ γενναῖος οὗτος μάρτυς
 Χριστοῦ ἀντὶ ψυχῆς τῇ πόλει καθίσταται, ὑπὲρ πάντα φυσικὸν σύνδεσμον,
 ὑπὲρ πάντα νοῦν κυβερνήτην καὶ λόγον καὶ ἅμα μὲν ἐντέλειά τις καὶ συνο-
 χῆ τοῦ εἶναι καὶ εἶδος ἡροσται, ἅμα δὲ ἡγεμῶν διὰ πάσης γίνεται πράξε-
 ως καὶ ἐπιστάτης, ἅμα δὲ καὶ προστάτης καὶ πρόμαχος· καὶ τοῦτο οὐκ ἐπὶ
 115 ὀητοῖς οὐδ' εἰς ἀριθμητῆν τῶν χρόνων περιόδον, ἀλλὰ ψυχῇ μὲν ἐξίσταται
 σώματος καὶ ὑποχωρεῖ τῇ φύσει τῆς ὕλης πράττειν ἢ πάσχειν τὰ ἑαυτῆς καὶ
 κυβερνήτης ἤδη τοῦ κλύδωνος ἡττηται καὶ ὁμοῦ τε μεθίεται τῆς ἡγεμονίας
 καὶ τῇ φορᾷ τῆς εἰμαρμένης ἐφίησιν, ἀλλὰ καὶ χορηγὸς ἅπας, ἀλλὰ καὶ τα-
 ξίαρχος καὶ παντὸς ἄλλου συστήματος ἡγεμῶν, εἴθ' ἐκῶν, εἴτ' ἄκων, ὅμως
 120 δ' οὖν λειτουργεῖ τῷ χρόνῳ καὶ τοῦ τάγματος ἐξεῖσι· τοῦ δὲ περὶ τὴν πόλιν
 ὁ πόθος ἀήτητος καὶ οὐκ οἶδ' ὅπως ἀπλήστως ἔχει τῆς περὶ ταύτην σπου-
 δῆς, συνεῖναι τε αἰεὶ πάντα διὰ πάντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν συνελόντα, καὶ προ-
 μαχεῖν καὶ προϊστασθαι· ἀλλὰ τὰ μὲν δὴ πρὸς τὴν εὐδαίμονα ταύτην πόλιν
 B3 τῷ μάρτυρι τοσαῦτα | καὶ τὰ πλείω γε παρεῖται φειδοῖ τοῦ μήκους τῆς ἐκ-
 125 δρομῆς· ἴσως δὲ καὶ αὐτὸς ἐξέσται προσάγειν· ὁ δ' οὖν λόγος ἐπαναγέσθω.
4. Τὰ μὲν δὴ πῶτα τῷ μάρτυρι κάλλιστ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς συντελεῖ καὶ
 A62 οἶα μὴ πολλοῖς | ἄλλοις ἐξείναι τῶν λῖαν φιλοτίμων κοσμεῖν τε καὶ παραβάλ-
 λειν καὶ ὥσπερ εἰς κοινόν τινα σκοπὸν ἐν μέσοις ἀφειμένον πάντα πάντοθεν
 πρὸς ἓν φέρει, τοῦτο μὲν τύχης δῶρα, τοῦτο δὲ φύσεως, γένους σεμνότης,
 130 οὐσίας ἀφθόνου κληρῶς, ἰσχύς σώματος, κάλλους ἰσότης, ἡθῶν εὐγένεια καὶ
 ἢ διὰ πάντων τούτων ἁρμονία καὶ σύμβασις, ὡς μήτε τὸ ὁωμαλέον ἐξάγειν
 ἀηδὲς καὶ ἀκαθέκτον, μήτε τὸ ἀστεῖον ἀγενὲς εἶναι καὶ ἀνελεύθερον· καὶ μὴν
 οὐκ ἦν μᾶλλον τὴν ἐξὶν θαυμάζειν καὶ τοὺς ἀγαθοὺς θησαυροὺς ἢ τὴν ἐφ'
 ἅπασιν χρῆσιν μετὰ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐννόμου καὶ τεταγμένης αἰρέσεως,
 135 ὡς μήτε πρὸς ὄγκον, μήτε πρὸς ἄλλην ἅπασαν ἀηδῖαν ἐνταῦθα βασκαίνουσαν
 ἐκτρέπεσθαι· καὶ γὰρ δὴ καὶ ἡ τῶν λόγων ἄσκησις ἐγγυὲς συνέφω καὶ τὸ ἐν-
 τεῦθεν κράτος διὰ πάντων γενόμενον καὶ νομοθετήσαν πείθει νῦν ἴσως εἶρεῖν
 ὡς πάντα τῆνικαῦτα κεραυνὸς ὁ τεχνίτης ἔοικε λόγος καὶ δημιουργῶν ἔμμε-
 140 τρα τῆς τῶν ὄντων ὁμοῦ πάντων ἀνίστη τελειότητος ἄγαλμα· ἀλλὰ γὰρ δὴ τὸ
 μέγιστον ἐπὶ τούτοις, ὁ τῆς εὐσεβείας προσῆν κόσμος καὶ ὥσπερ εἶδος διὰ
 πάντων ἐρρῦθμιζέ τε καὶ συνηρμόζετο ἢ καὶ σύνεφω τὴν ἀρχὴν ὁ μάρτυς
 καὶ προέκοπτε τὴν ἡλικίαν μετὰ τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος αἰεὶ προϊῶν ἴσως
 ἀμφοτέρω, ὅσα τῆς ἐξωθεν διαρτίας, ὅσα τῆς ψυχικῆς διαπλάσεως, ἢ μάλιστα
 τ' ἀληθὲς ἐνταῦθα προσεξετάσαι καὶ διελέσθαι, ἦν μὲν δὴ τῶς ὁ σκοπὸς

- 145 καὶ ὁ δρόμος ἀμφοτέρωθεν προσυγχωρεῖν καὶ ἄμιλλὰ τις ἐντεῦθεν οὐκ ἀγεννῆς, ἀλλ' ὁ λογισμὸς ἐξῆς ἐπεκράτει καὶ ὑπερέσχε τοῦ λόγου καὶ τῆς εὐσεβείας τὰ δόγματα· παρὰ τοσοῦτον γε μὴν τάλλα πάντ' ἐρρίφη τε καὶ παρώφθη παρ' ὅσον καὶ δαπανᾶν ἔδει καὶ ὑφαιρεῖσθαι τὰ τῶν παθῶν ὑπεκαυμάματα καὶ τῶν ἐκ τῆς ὕλης τοιγαροῦν ἐπιθέσεων σχολῆν ἄγειν ὁ νοῦς καὶ
- A62, ἄνω φέρειν ἐλευθερὸς ἐπειγόμενος· τὸντεῦθεν | ἄρ' εἶχεν ὅ,τι χορηθῆαι καὶ
- 151 καθ' ἑαυτὸν ἐνεργεῖν· εὐγενῆς μὲν ἦν καὶ μάλα τοι τρυφᾶν αὐτῷ περιτὴν ὡς ἐρρέθη τὰ ἐκ τοῦ γένους. Ἄλλὰ τίς οὕτω τὸν ἐν τούτοις κόσμον καὶ νόμον ἄκαιρον ὠήθη καὶ παρήλθε, τίς μᾶλλον εἰς τὸ τῆς ψυχῆς ἔνευσεν εὐγενές, τίς εἰς τοσοῦτον ἐπέγνω, τίς ἐνταῦθα καλῶς ἀναφέρειν ἐσπούδασεν, ὥστε
- 155 καὶ εὐγενῆς ἐντεῦθεν ἀκούειν εἰκότως καὶ εἶναι τῶν ἀπ' ἡλίου ἀνατολῶν, B3, τῶν νοητῶν τοῦ | τῆς δικαιοσύνης ἡλίου ἐλλάμψαν, ὥστε καὶ κατηγασθῆ καὶ φῶς ἐγένετο κόσμου καὶ δίκην ἀκτίων ἐθησαύρισε τὴν αἴγλην ἐκείθεν καὶ πρὸς πάντα τῆς οἰκουμένης ἐξέχεε καὶ διέδοτο;
5. Ἄλλὰ μὴν ὁ γε πλοῦτος οὐ μόνον ἡγεμῶν ἡγεμόνων, ὡς ἔφη τις
- 160 ἦδη, καὶ πάντα πάντων κρατῶν, ἀλλ' ἄρα καὶ οἶδεν ἠττώμενος καὶ οὐχ ὅτι γ' ἠττώμενος, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ὑπηρετῶν ὅστις ἄριστα χορηθῆαι βούλοιο· ἔδειξε δὲ ὡς προύθητο κοινὸν ὁ μάρτυς ὅτου τις δέοιτο, φέρειν, ἀπολαύειν, μηδὲν εἶναι πρᾶγμα, μηδενὸς ἀτυχεῖν· ὄρφανοῖς ἦν πατήρ, χηρῶν προστάτης, ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησι, διέθρυψε πεινώσι τὸν ἄρτον, πτωχοῖς, ἀστέγοις τὰ τῆς οἰκίας ἀνεῖτο καὶ ἅμα προσῆν τὸ τῆς θραστῶνης τῇ χεῖρᾷ καὶ τὸ εὐκόλον ἦδη κτωμένοις καὶ ἄλυπον, ὡς ἂν τις ἐπὶ τοῖς οἰκείοις ἔλοιτο μάλιστα, καὶ πάντα μεγαλοψύχως καὶ πάσης ἀνελευθερίας ἀπήλλακτο· καὶ τοῦτο πλέον ἐντεῦθεν ἐποιεῖτο μόνον τῶν λαμβανόντων ἔχειν ὥσπερ δεικνύναι τὴν φῦσιν καὶ ὕλης μᾶλλον πρὸς ἀρετὴν εὐπορεῖν ἢ μὴδὲ τοῦτο σχεδόν, ἀλλ'
- 170 ἐκατέρωθεν ἀπαντᾶν ἐξεῖναι τὸν τοῦ καλοῦ νόμου ὄφειτο, καὶ συντελεῖν ἅμα τῇ κοινῇ φύσει τὸν ὀφειλόμενον ἔρανον, τῶν μὲν διδόναι καλῶς, τῶν δὲ σὺν κόσμῳ λαμβάνειν καὶ ἀμφοτέρῳ ὡς ἔξεστιν ἀπαθῶς τε καὶ ἐλευθέρως. Εἰ δὲ καὶ τὴν ὥραν εἶχε τοῦ σώματος εὐφυῆς, εἰ δὲ καὶ τὴν χεῖρα γενναῖος καὶ τὸ ἄνθος ἡρωικὸν μετὰ τῆς ἀκμῆς, τίς ὁ πολὺς πόνος, τίς ἡ χάρις, φησί, ἢ
- A63 κενὴ φιλοτιμία τῆς φύσεως, τίς ὁ κόσμος οὐχ' ἴσταμέναν, τίς ὀφέλεια τῷ αἵματί μου ἐν τῷ καταβαίνειν με εἰς διαφθοράν, ὃ φησὶν ἢ γραφή, τί μοι πλέον ἢ μὴ πέφυκε μένειν, τί χαρίζῃ τὰ μὴ προσόντα, τί φέρεις ἢ μὴ πάντως ἔχεις, τί συνέχεις ἢ ὄρει καὶ ἅμα μὲν *λίνον* *λίνο* *συνάπτεις*, ἔφη τις ἦδη, ἅμα δ' ἔξ ἄμμου πλέκεις σχοινία καὶ συνδεῖς ἃ φεύγει καὶ κατὰ τῶν μὴ
- 180 ὄντων φιλονεικεῖς; εἴσω δεῖ νεύειν, εἰς ἑαυτὸν πάντοθεν ἐπεστράφθαι, μόνης ἐπιμελεῖσθαι καθ' ὅσον ἔξεστι τῆς ἀύλου καὶ ἀνωλέθρου ψυχῆς, τὰ δ' ἄλλ' ὁμοῦ χείρην ἔαν καὶ πάντ' ἄνω καὶ κάτω μετὰ τῶν χρόνων κινεῖσθαι καὶ

185 ῥεῖν ἀεὶ τῆς ὕλης τὰ παίγνια· καὶ ταῦτα μὲν οἱ λόγοι τῶν ἔργων κριταί,
 186 τὸ δὲ πείθειν μάλιστα· εἶχον αἱ πράξεις· ἀμέλει τοι πᾶσα μὲν ἀπὴν ἀπειρο-
 187 καλία, πᾶσα δὲ ἁστώνη καὶ ἀπαλότης ἀγεννῆς, πᾶσα δὲ τρυφή, πᾶσα δὲ ὕ-
 188 βρις ὁμοῦ καὶ τύφος ἅπας ἐξώριστο· οὐ θυμὸς ἀρπάζων ἀλόγιστος ἐκλόνει
 189 καὶ ἄσχετος, οὐ γέλως ἐθιριάμβευεν ἀσωφρόνιστος, | οὐ γλώττης ἐξῆγεν αὐ-
 190 θάδεια, οὐκ ἄλλη πᾶσα τις ἀβασάνιστος ὁρμὴ τε καὶ κινήσεις ἀλλὰ σεμνότης
 191 ἐκράτει καὶ νοῦς ἀληθῆς ἐνομοθέτει καὶ ἠγνισμένος καὶ λογισμοῦ καθαρότης
 192 καὶ ὕψος καὶ ἦθος ἐλεύθερον καὶ λόγων μέτρα καὶ πράξεων.

6. Εἶχε μὲν οὕτω ταῦτα, ἔδει δὲ ἄρα δειχθῆναι, μᾶλλον δὲ χωρῆσαι
 193 πρόσω τὴν φύσιν, ὕλης τυχοῦσαν ὡς ὤρησεν ἐξαρχῆς πρὸ τῶν χρόνων· ἔδει
 194 τὰς ὑποθέσεις ἀξίας ἀπαντήσαι τῶν ὄντων, ἔδει τὸν τόπον ἐσκευάσθαι, ἔδει
 195 τὸ θέατρον τοῦ καλοῦ θησαυροῦ, ἔδει ταῦτα καὶ γέγονεν· ὡς δὲ γέγονε καὶ
 196 εἰρήσεται. Ὄνομα μὲν ἤδη μέγιστον Δημητρίου πρὸς ἅπαντας ἦει καὶ κού-
 197 φοις ἢ φήμη περοῖς, ὡς ὁ λόγος βούλεται, φοιτῶσα πάντ' ἐπελάμβανεν,
 198 ὁπόσοις ἐντύχοι. Φθάνει δ' οὕτως ἄρα καὶ εἰς αὐτὸν ἦκει τὸν βασιλέα καὶ
 199 παραχρῆμα χειροῦται. Ἐδειξε δ' ὅτι καὶ μεταπέμπεσθαι δεῖν ἠγεῖτο καὶ με-
 200 τελέμετο· ἀλλ' ἐντεῦθεν ἢ | πείρα κρείττων τῆς φήμης, δηλοῖ δὲ οἷα καὶ
 201 ὅσα εὐθὺς εἶπετο. Συγκλήτου γὰρ δὴ τὰ πρῶτα κοινωνία καὶ μετουσία τῷ
 202 Δημητρίῳ καὶ τῶν ἐν τέλει τοῖς πρώτοις ἐγκρίνεται, ὃ γέρας ἀρετῆς ἢ γένους
 203 ἐπιφανοῦς ἀναγκάζει κληρὸς ἢ ἄμφω μοι δοκῶ ταῦτα μάλιστα καὶ ὡς ἄρ'
 204 εἶχε τῷ μάρτυρι· τὰ δ' ἐξῆς οὐ πολλοῦ τοῦ χρόνου καὶ τῆς Ἑλλάδος προ-
 205 βέβλητο πάσης ἀνθύπατος. Ἄλλ' ἢ μὲν δὴ πρὸ τῶν ἔργων παρασκευῆ τῷ
 206 μάρτυρι καὶ καταστάσις εἴρηται, τὸ γε μὴν ἔτι μέγεθος τῆς ἀρχῆς τοσοῦτο
 207 θαναμάζειν ὡς εὐθὺς ἀκοῦσαι. Τοῦτο μὲν ἀξίας ὄγκος ἤδη τοσαύτης ἐπὶ τῶν
 208 προτέρων μάλιστα χρόνων ὑπολογιζομένῳ, τοῦτο δ' ἀπαρχῆς ταύτης κράτος,
 209 ἔθνη ἀρχαίου, ἔθνη οὐ μέγιστον ἄνωθεν ἐπ' εὐγενεῖα φρόνημα τὰ τε ἄλλα
 210 καὶ σοφίας σεμνότης καὶ κάλλος προσῆν καὶ ἠθῶν καὶ πολιτειῶν καὶ νόμων
 211 αἰρέσεις κρείττους ἢ παραβάλλειν κατ' ἄλλους ἐξεῖναι· τοσοῦτο γε μὴν ἔτι
 212 κάλλιστόν ἐστιν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ γένους, ἐπ' αὐτῆς μάλιστα τῆς πατρίδος προ-
 213 στήναι καὶ παρὰ τοῦ βήματος συγγίνεσθαι τοῖς πολλοῖς καὶ ταῦτ' ἐν ὀλίγῳ
 214 κομιδῇ τῷ προλαβόντι καὶ πόνῳ καὶ χρόνῳ, ἃ δὴ μᾶλλον περὶ ταῦτ' ἀνύειν
 215 δοκεῖ· οὐπω γὰρ ἦν ἔτι τῆς ἡλικίας, ὥστε καὶ στρατιωτικοῖς σχεδὸν ἐξετάζε-
 216 σθαι καταλόγοις, οὐπω τοσοῦτος, ὥστε καὶ ὑπηρετεῖν ἀξιούσθαι, καὶ προ-
 217 ἔδραμεν οὕτω σφόδρα καὶ εἰς ἠγεμόνας ἐκρίθη καὶ τούτων εἰς ὅσον ἐξε-
 218 σσι | μέγιστον· ἀλλ' ἐπὶ τοιούτων δὴ τῶν πραγμάτων γενόμενος καὶ ὥσπερ
 219 ἐξ ἀπόπτου τινὸς εἰς πέλαιος ἀποβλέψας ἀδάπανον ὀφθαλμοῖς περαινέειν ἢ
 220 πρὸς θεωρικῷ τινὸς ἐπιστάς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐπίδοσαν καὶ νομῆν ἀμετρον,
 221 οὐκ ἠπόρησεν ἂν ἐπὶ τούτοις, οὐδ' ἐξεπλάγη, οὐδὲ πρύμναν ἐκρούσατο, οὐδὲ

- μὴν ταῦτόν τοῦτ' ἔπαθεν, ὁμοῦ τε εἶδε καὶ φέρειν ἀλογίως ἀφῆκεν ἔμπληκτος, ὥσπερ οἱ πλείους πάντα μιγνύντες καὶ συγγέοντες πράγματα. Ἄλλ' ἀπο-
 A64 ρῶ μὲν ὅτι ἂν καὶ χρήσωμαι, μᾶλλον δέ, εἰ δοκοίη, | τὰ μὲν ἄλλα τῶν τῆς
 ἀρχῆς παρείσθω· ἢ πῶς γὰρ ἂν τις ἐνταῦθα τὴν ἀξίαν ἀποδοῦναι γένοιτο, καὶ
 225 περὶ πάντων ἐξῆς διορισασθαι καὶ ἐπεξελθεῖν μὴ οὐ σὺν μεγάλῳ τῷ τῶν
 λόγων πόνῳ καὶ κράτει καὶ τύχῃ καὶ ἅμα τῶν καιρῶν ἀφθονίᾳ καθ' ἕκαστον
 ἀνῦσαι; περὶ δὲ τῶν μάλιστα ἀναγκαίων νῦν εἶναι καὶ ἂ μηδὲ παραλιπεῖν
 θέμις, οὐτ' εὐλογον, οὐδ' ὅλως ἔξεστι, καὶ δὴ νῦν ἤδη πειράσσομαι δεικνύουσα
 καὶ λέγειν ἄρχομαι.
- 230 7. Οὕτω γὰρ ἐκεῖνος θεόθεν ὡς ἔοικε πάντα ἦλω καὶ θείᾳ τινὶ κινήσει
 καὶ συνέφυ τὴν ἀρχὴν καὶ ὅλως αἰεὶ συγκεκλήρωτο, ὥστε ὁμοῦ τε ἐπέβη
 τῆς ἀρχῆς καὶ ὥσπερ ἐκ πολλοῦ συνθέμενος καὶ τινα ὀφειλὴν ἀμήχανον ὑπε-
 ξελθεῖν τοῖς πράγμασιν ἀποδιδού; ἢ μᾶλλον ὥσπερ πόρωθεν ὠδίνων καὶ
 πρὸς τι κατάντημα καὶ λιμένα τῆς φύσεως ἐπειγόμενος; καὶ δὴ καὶ τυχῶν τοῦ
 235 καιροῦ καὶ τοῦ πράγματος, παραχορῆμα δὴ ὀγγυσιον ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἀνακα-
 λύπτει καὶ προϊσταται σαφῶς τὴν εὐσέβειαν· ὡ ψυχῆς ἐκεῖνης ἀσχέτου καὶ
 μηδὲν ἔμπροσθεν τεθείσης μέτριον μηδ' ὑποπεπετωκός, μηδ' ἀνθρώπινον,
 ὡ λογισμοῦ πάντα ἐν πᾶσι κρατοῦντος καὶ νομοθετοῦντος σὺν νόμῳ καὶ μέ-
 τρω καὶ τάξει τελευτέρου τὰ κρείττονα, ὡ τάχους ἐπιχειρήσεως, πάσης ἀναβο-
 240 λῆς ἀνύειν ἀσφαλεστέρου, ὡ πάντα πάντων ἐξῆς ἀξια καὶ οὐδὲν ὅτι μὴ συμ-
 βαῖνον μὴδ' ἠρόμοσθαι πεφυκός πρὸς ἄλληλα καὶ νοῦς καὶ λόγος καὶ κινήσις,
 ἦλθεν εἰς τὰ βάθη τῆς κοσμικῆς ταύτης θαλάσσης καὶ τῇ ῥοῇ τῆς φύσεως
 ἐδούλευσε καὶ γέγονεν ἄνθρωπος, ἀλλ' ἀνέσχεεν, ἀλλὰ κούφως ἀνέδραμε καὶ
 τὸν μόνον τῶν πάντων ἔγνω δεσπότην καὶ ὑπὲρ τὴν ἕλην ἐφρόνησε, τὰ τῆς
 245 εὐσέβειας ἐδέξατο σπέρματα, ἀλλ' ἐπόθει καὶ γεωργῆσαι καὶ προσεπιδοῦναι,
 καὶ εἰς ἕκατόν ἐπεργάσασθαι. Ἄνωθεν ἐπλάσθη μετὰ τῆς φύσεως, ἀλλ' οὐκ
 A64 εἶχε μόνον ἐνταῦθα χρῆσθαι, καὶ πρὸς τέλος | ἀφεώρα μέγα καὶ τῆς ὑποθέ-
 B5 σεως ἄξιον, ἐζήτει | τόπον κοινὸν καὶ θέατρον ἱκανὸν ἀναδειξέως ἀλλὰ τυγ-
 χάνει· καὶ εἰς ἡγεμονίας τοσαύτης ἦψος ἀρθεῖς τηλικαῦτα δὴ τὸν καιρὸν λαμ-
 250 βάνει καί, ὥσπερ ἐξ ἀπόπτου τινός, εἰς τὴν οἰκουμένην πᾶσαν φωνὰς ἐν-
 τεῦθεν ἀφήσει καὶ μετατάττεται καὶ ἀντὶ πάντων πάντα Χριστῷ μετατί-
 θησι· καὶ πόλις μὲν ἐπὶ ὄρους κειμένη, φησὶν ὁ θεῖος λόγος, οὐκ ἂν καὶ
 δύναται κρύπτεσθαι· καὶ νῦν δὴ τοῦτο τε οὐδὲν ἤττον καὶ ἅμα πρόσσεστιν
 ἐρεῖν, ὡς ὁμοῦ τε τὸ φῶς ἐπὶ τὴν λυχνίαν ἀνετίθη καὶ τὰ εἰκότα εἶπετο τῇ
 255 φύσει καὶ ἠγάσασθαι· καὶ εἰ δὴ τις κάλλιστα ἐπὶ τῶν ὄντων ἔχειν ἀξιοῖ τὸ πά-
 λαι δὴ τοῦτο κινούμενον, ὡς ἀρχὴ δεικνύσιν ἄνθρω, καὶ τὰ ἐκ τοῦ μάρτυ-
 ρος ἐνταῦθα μάλιστα δηλοῖ καὶ οὐκ οἶδ' ὡς εἴ τι τῶν ἀπάντων τὸ πι-

236 σαφῶς τὴν εὐσέβειαν A²
 257 δηλοῖ A² συνέστη A

252 cf Matth. 5,26

- στόν τῷ λόγῳ· δίδωσι μὲν γὰρ δὴ καὶ τῶν πραγμάτων ἤψατο, γυμνοῦται μὲν
 αὐτίκα τ' ἀληθὲς εἰς προὔπτον ἅπασιν, ὅτι ποτὲ ἔστι περὶ θεοῦ φρονεῖν
 260 καὶ καθάπερ ἀμέλει σύνθημα τῆς ἀρχῆς· αἶρει καὶ προβάλλεται· οὐ μόνον
 δὲ ἄρα χθῆναι φρεῖν ὁ τοῦ δεσπότητος τὴν ὑπόθεσιν λαβὼν καὶ τὸ τίλαντον
 ἀμεισώγητον ὡς ἐδέξατο συντηρεῖν, ἀλλὰ καὶ πανταχῇ φέρειν καὶ πάντοθεν
 προσποριζέσθαι· δεινὸν γὰρ εἶναι κἀνταῦθα γε μὴν ἔτι τὸ καθ' ἑαυτὸν ἀξι-
 οῦν ἀλλὰ μὴ χάριν εἰδέναι τῷ χρόνῳ τῆς δεδομένης νομῆς καὶ τάξεως μεγά-
 265 λας ἀφορμὰς ἔργων προβαλλομένῳ περὶ πολλοὺς ἐπιχειρεῖν καὶ δεικνύσθαι
 τῶν ὄντων ἀξίως· κακὰ τοῦτων οὕτως ἤδη μεγαλοψύχως πρόσω ἦει καὶ ὡσπερ
 ἄνωθεν ἐπὶ ῥητοῖς ἦκων παγκόσμιον ἀγαθὸν καὶ θεῖαν τινὰ λειτουργίαν
 ταύτην ἀποδιδούς τῇ κοινῇ φύσει μεταποιεῖ τὰ τῆς ἀρχῆς κάλλιστα χρῆ-
 σθαι πρὸς τὸ βέλτιον καὶ τοῖς ὑπὸ χεῖρα μάλιστα λυσιτελοῦν καὶ οὐδὲν ὑπε-
 270 λογίσαστο θνηκαῦτα οὐδ' ἤμβλυεν, οὐδ' ἔσχέ τι τὴν ὁρμὴν ἐκείνου, οὐ δό-
 A65 ξης ἔρωσ, οὐ στοργῆ τῶν παρόντων, | οὐ μειζόνων ἐλπίς, οὐδ' αὐ τοῦπα-
 λιν, οὐκ ἀρχῆς ἀποβολὴ καὶ ζημία τοσαύτης καὶ κύβου περιτροπῆ καὶ φο-
 ρὰ τις ἀντίροπος, ἀκἀθεκτός τε καὶ ἄνισος τῷ περιόντι τῆς δυσχερείας,
 ὡς εὐδηλὸν γε ἦν εἰκάσαι παντί, οὐ τροπὴ τύχης καὶ μεταβολῆς αἰδῶς ἐπο-
 275 μένη, ἐπ' αὐτῆς μάλιστα τῆς ἡγεμονίας, ἐπ' αὐτῆς μάλιστα τῆς πατρίδος,
 οὐ βάσκανος ἐφηρόμενος ἐντεῦθεν, οὐ φίλοι κατακλῶντες, οὐκ ἄλλη τῆς μι-
 κροψυχίας ἐπιβουλή καὶ ἐπήρεια, οὐδὲ μὴν τὰ ἐπὶ τούτοις ἔξης, οὐ σώματος
 ἀνθολκῆ καὶ δεσμός, οὐ τυράννων ἐν ἐκείνοις τότε δὴ τότε τοῖς χρόνοις δια-
 φερόντως περὶ τὸ σέβας σπουδῆ, οὐ διωγμοῦ κατακλυσμός κατὰ πάσης ἄσχε-
 280 τὰ φέρων τῆς οἰκουμένης καὶ πάντα περιλαμβάνων καὶ πάντα παρασύρων ὁ-
 Bdes. πόσις ἐντύχοι, οὐ βασάνων | ὀμότης, οὐχ ὑπηρετῶν ἐτοιμότης μείζων τῆς
 χρείας, οὐκ ἄλλο τι τῶν ἀπάντων οὐδὲν οὐδ' ἄπανθ' ὁμοῦ, ἀλλ' εἰς ὕψος τὸν
 νοῦν ἐκείνος διάρας ὁ γενναῖος καὶ πάντα ἀήττητος καὶ τὴν τιμὴν τοῦ καλοῦ
 καὶ τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας ἐπίπροσθεν θέμενος, ὄλος ἡρωϊκός, ὄλος ἀνδρείος,
 285 ὄλος τῆς ὕλης ἀνώτερος, πρὸς τὸ μέγα τοῦτο τοῦ κόσμου στρατόπεδον ὑπο-
 δύεται παρρησίᾳ, τὴν μάχην ἀναγορεύει, πρὸς οἰκουμηνικὴν τῆς πλάνης ἰσχὴν
 ἐπανίσταται. Ὁ μὲν οὖν ἀγὼν τοσοῦτος, ἡ δὲ παρασκευὴ τοῦ μάρτυρος οὐκ
 ἀγεννής, οὐδ' ἀνελευθέρως κλέπτουσα ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἐπίδηλος ἅπαντι
 290 συνιδεῖν ὡς ἀνήρ ἐκείνος ἔοικε σπουδάζειν καὶ μάλιστα ἐστὶν ἐν τοῖς πράγ-
 μασι καὶ οὐκέτι λείπεται φειδώ τις, οὐδ' ἀναχώρησις· τό γε πρᾶγμα σαφῶς
 ἔχῳρει καὶ πολλοὶ κατ' ὀλίγους ἤδη καὶ κατὰ πλείους ὄμοις αἰεὶ προσεχώρουν
 καὶ προσετίθεντο καὶ τῆς τῶν δαιμόνων ἀφίσταντο μανίας καὶ τὸν ἀληθινὸν
 A65, καὶ μόνον θεὸν ἀνωμολόγουν παρρησίᾳ καὶ ἀνεκέρυττον ὡς τούτοις | μηδέ-
 295 ἄπτοιο καὶ πειρώτο μεταποιεῖν καὶ μέχρις αἵματος ἀγωνιεῖσθαι καὶ δεῆσαν
 καταπροέσθαι τὸ σῶμα τοῦ δόγματος, ἐνταῦθα τῆς εὐσεβείας τὸ κέρδος ἄνω
 ταχῶς δραμεῖν καὶ τοῦ ποθουμένου λαβέσθαι καὶ τῆς χρηστῆς προσδοκίας.

8. Μαξιμιανὸς δὲ τῶς μὲν καθήστο, μετὰ τὴν ψήφον ἐκείνην, πλή-
 300 ρης ἐλπίδων τὸ μέλλον σκοπῶν καὶ μέγιστα ἐκείθεν ἀγαθὰ μένων ἦκειν αὐ-
 τόματα καί, συντόμως εἶρεῖν, οὐδὲν ὀλίγον ἐφρόνει περὶ τοῦ ἀνδρός, οὐδ'
 οἶον καὶ παραβάλλειν ἐτέροις ἡξίου ὡς ἄρα τοῦτο γε μόνον ἔδειξεν ἀσφα-
 λῶς οἰεσθαι καὶ οὐκέτ' ἔπειτ' ἐψεύσθη τῆς προσδοκίας οὐδ' ἤμαρτε' τὰ γὰρ
 305 δὴ κρείττω συμπάσης ὁμοῦ φύσεως ἐγχειρεῖν ταῦτ' ἐκείθεν ἀπήγχα καὶ ἄ μηδὲ
 βουλομένῳ θαυμάζειν ἀξίως ἔξῃν. Ἐπανιόντα δὲ αὐτὸν οἴκαδε τοῦ πρὸς
 Σαυρομάτας πολέμου, ᾧ μέγιστα ἠῦχει καὶ πολὺς ἦν ἐπὶ τῇ τύχῃ φρονῶν
 ὡς κάλλιστα διενεγκῶν καὶ ἀνύσας, θνητικῶτα δὴ καταλαμβάνει τὰ πάντων
 δεινότατα, ὡς ὁ γενναῖος ἐκείνος ἀνὴρ καὶ πάντολμος μετέβαλεν ἀθρόον καὶ
 εἰς προὔπτον ἔρηξεν ἥδη καὶ πάντ' ἄνω καὶ κάτω χωρεῖ καὶ τοῦμπαλιν γί-
 310 γνεται πράγματα, θεῶν μὲν καὶ δαιμόνων αἰδῶς ἐγράπη, καὶ πάντα οἴχεται,
 τοῦ Χριστοῦ δὲ μόνον κρατεῖ καὶ τὸ νέον ἥδη τοῦτο δόγμα κατὰ πάσης τῆς
 Ἑλλάδος ἀνίσταται. Ταξίαρχος δὲ σαφῶς οὕτως καὶ προστάτης καὶ τοῦ
 παντὸς ἡγεμῶν ἔργου καὶ τὴν ὄλην ὄρητὴν διδοὺς τῷ συστήματι αὐτὸς ἐκεί-
 νος μόνος Δημήτριος, ἅπαντας αἴρων ἀνθρώπους ὁμοῦ καὶ συνασπίζων μὴ
 κατὰ χώραν ἔχειν μηδ' ἐν μετρίοις φρονεῖν· ὁ δ' ὡς ἤκουσε, τὴν ἀρχὴν μὲν,
 315 οὐ γὰρ ἐχώρει τοὺς λόγους ἢ φύσις, οὐκ εἶχε πεῖθεσθαι, καὶ ἅμα ἢ βούλη-
 A66 σις | οὐκ εἶα, μάλιστα καὶ τὸν λογισμὸν ἀνθεῖλκε καὶ ἔτρεπε' μόλις δὲ οὐν
 ὡς ἔγνω, καὶ ἄκων συνεζῶρε, ἠνιάθη μὲν, πῶς γὰρ οὐκ ἐμελλεν, ἀμφοτέρω
 δ' ὅμως μετ' ἐλπίδος τε ὧν ἔτι καὶ δέους, τοῦτο μὲν περὶ τοῦ ἀνδρός αὐ-
 320 τοῦ, τοῦτο δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὁμοῦ πάντων εἰς αὐτὴν ὁμόσε χωρεῖν
 ἡξίου Θεσσαλονίκην τὴν πόλιν' καὶ δὴ τάχιστ' ἐχώρει καὶ ἦκε καὶ παραχρῆμα
 Δημήτριον μεταπέμπεται.

9. Τὸ τοίνυν κεφάλαιον τῆς ὄλης οἰκονομίας τῷ μάρτυρι καὶ ὁ τοῦ
 βίου παντὸς καὶ τῶν ἔργων καὶ τῶν λόγων σκοπὸς καὶ ἡ τῆς φύσεως ἐξέ-
 325 τασις καὶ ἡ τῆς πόρωθεν παρασκευῆς χρεια καὶ προθεσμία ἐναυθὰ νῦν
 ἐστί' καὶ τοίνυν ἐντεῦθεν ἠνοικταί πέλαγος ἀγῶνων μέγιστον ἐπ' αὐτῆς δὴ
 μάλιστα τῆς εὐφημίας κατ' ἔχως διὰ πάντων δραμεῖν καὶ μηδὲν ὑποτρέ-
 σαι, μηδ' ὥσπερ ἀπειπόντως ἀναχωρῆσαι καὶ προλιπεῖν τὴν τάξιν. Εἰς γὰρ
 ἐκείνον ὄντως τὸν χρόνον καινότης μεγίστων πραγμάτων εἰς ἅπαντας ἐκράτει
 καὶ σύμπας ἦλατο λογισμὸς καὶ ψυχῶν ἦν ἐξέτασις καὶ ἄμιλλα καὶ ὁρμὴ
 330 καὶ δρόμος ὥσπερ ἐν τοῖς ἀθλοῖς εἰς ὅσον τις ἰκνεῖται καὶ ὥσπερ ἀπὸ συν-
 θήματος εἰς ἓνα τοῦτον σκοπὸν παντ' ἔβαλλεν' καὶ οὐκ ἔξῃν καθεῦδειν οὐδ'
 ἠρέμα ἔχειν οὐκέτι, οὐδ' ὅστις κομιδῇ τὴν γνώμην ὀλίγος καὶ μάλα ἀκίνη-
 335 τος, πᾶς δὲ τις ἠνάγκαστο δρᾶν καὶ πᾶς τις ἠγέρθη καὶ πᾶς ἀπώρητο καὶ
 ὁ μὲν τις ἐθαύμαζεν, ὁ δ' ἔτρεχεν εἰς τὸ μέλλον καὶ τὸ τέλος ἤρπαζε καὶ ὁ μὲν
 τις παρώρμηται καὶ παρήλθε τοὺς ἄλλους ἔγγιστα συνορᾶν καὶ συλλογίζε-
 σθαι, ἦπου μέγιστος ἀγὼν ἦδη συμβαίνει καὶ παράταξις αὐτῆς ψυχῆς ἀο-
 πλος πρὸς πᾶσαν ὕλην καὶ πάντα πράγματα καὶ πρὸς νόμον θεῖον καὶ παντᾶ

πασιν ἄσχετον καὶ παντὸς ἀπτόμενον ἄτρεπτον νοῦ κόσμος ἀνίσταται καὶ
 κόσμου δεσποτῆς τρέπων τὴν μάχην καὶ φιλονεικῶν ἐν σώμασι καὶ δόγμα
 A66, οὐράνιον | ἐπὶ γῆς κρίνεται καὶ ἦδη τις ἀθλητῆς ἐνταῦθα ἐστὼς καὶ παρα-
 βαλλόμενος εἰς οὐρανὸν ὁμολογεῖ καὶ συνθήκας ποιεῖται καὶ τὸ σῶμα ὀπίπων
 εἰς μέσον καὶ προτιθεῖς ἐπείγεται θαρρῶν ἄνω λαβεῖν ἔπαθλα· ὁ δὲ ἀπειπε
 λογιζόμενος εὐψυχίαν ἀπλῶς καὶ λῆμμα τοσοῦτον, ἅπας δὲ ἠθλοθέτει καὶ εἴ-
 χεν ἐπὶ τοῦ νοῦ θέατρον καὶ ἦνοιγε τῷ λογισμῷ θεωρίαν καὶ ἴστη τὸν μάρ-
 345 τυρα, ἦδη δέ τις καὶ ἐδεδίει τί ἂν γένοιτο, τί ἂν δράσειεν.

10. Ἄλλ' ἐν τοιαύτῃ δὴ πραγμάτων ἀκμῇ καὶ τοσαύτης ὑποθέσεως
 ὄγκῳ καὶ μὴν ἔτι παντοῖα τῶν τοῦ τυράννου λόγων ἀνάγκη, ἐπειδὴ καὶ οὐ-
 τως ἤξειο τὴν ἀρχὴν πειρᾶσθαι, ποῖόν τινα παρέσχεν ἑαυτὸν ὁ μάρτυς ἢ τί-
 νας ἀντεῖπε λόγους ἢ πῶς ἀντετάξατο, καίτοι ἠβουλόμην μὲν ἔγωγε καὶ τὰς
 350 πάντοθεν προσβολὰς τοῦ τυράννου καὶ αὐτὰς δὲ μᾶλλον τὰς ἐφ' ἐκάστοις
 ἀσφαλεῖς ἀπαντήσεις τοῦ μάρτυρος, ἅπαντα ἐξῆς ἐνταῦθα καθίστασθαι πρὸς
 τὸν λόγον, ἐπεὶ δὲ τοῦτο μὲν ἔξεστιν οὐδαμῶς καὶ ἅμα ὑπερβαίνει τὴν σπου-
 δὴν ἢ διατριβή, βραχὺς ὁ λόγος περὶ τοῦτου ἀρκέσει· ὥς γε δὴ καὶ παρεστή-
 σατο τὸν μάρτυρα καὶ εἶχεν ἐγγὺς μάλιστα φειδομένως ἔτι καὶ κοσμίως ὁ
 355 τύραννος, «τίς ἢ καινότης» φησὶν «αὕτη, Δημήτριε; Τίς ἢ ἀωρία, τί τὸ τά-
 χος ἀθρόον οὕτω δὴ μεταμαθεῖν τε καὶ μεταθέσθαι; πῶς ἅμα τε ἐπέστης
 ἐνταῦθα καὶ ἅμα μετέβαλες ἄρδην καὶ πρύμναν ἐκρούσω καὶ πάντα ἠλεξας
 ὁμοῦ πράγματα καὶ τοῦμπάλιν ἔθου γνώμην ὄρᾶν ἐφ' ἐκάστοις; ἦσχυνας μὲν
 σαυτὸν, ἦσχυνας δὲ τοὺς προβεβληκότας ἡμᾶς καὶ τὴν ἐπὶ σοὶ ψήφον, ἐτόλ-
 360 μησας δὲ περὶ τῶν κρείττωνων αὐτῶν καὶ πατρῶον ἔτρεψας σέβας καὶ νεω-
 τερίζειν ἦρω φρόνημα καθ' ὧν οὐκ ἔξεστιν οὐδὲ μετρίως, οὐδὲ ὀρεῖσθ' ἔχον,
 A67 οὐδ' ἀσφαλῶς, | τοῖς πάλαι καλῶς κειμένοις ἐπαναστάς». Καὶ τὸν γε δὴ μά-
 λιστ' ἀποτήφ γνώμη, στερορᾷ τῇ φωνῇ καὶ καθάπαξ τῇ συμπάσῃ τάξει τῶν
 365 λόγων σφόδρα σεμνῶς καὶ ὡς ἂν ἅπας τις ἠδέσθη τε καὶ ἠγάσθη, «κοινότη-
 τα μὲν οὐκ οἶδ' ἦντιν' ἐγκέκληκας, αὐτοκράτορ» φάναί «καὶ τί σοι βούλε-
 ται μεταβολή τις αὕτη καὶ μετάθεσις ἐνταῦθα προσφέρειν, εἰ μὴ ταῦτ' ἄρ'
 ἴσως οἶει περὶ τῆς ἀληθείας αὐτῆς, ἦν ἐγὼ πρεσβεύω τὰ Χριστοῦ καὶ παρ-
 ρησίᾳ κηρύττω καὶ βίου καὶ λόγου καὶ πάντων ἄλλων ὁμοῦ προϊσταμαι.
 Τοῦτο μὲν γε οὐκ ἦδη πρῶτως οὐδ' ἔστιν ἔγγιστα συνοραῖν, ἀλλὰ πόρρωθεν
 370 εὖ ἴσθι, καὶ παρ' αὐτὴν τὴν τῆς φύσεως ἀγωγὴν κάλλιστ' ἔγωγε καὶ συνέν-
 φυν τῷ Χριστοῦ δόγματι καὶ μέχρι νῦν προήλθον καὶ εἰ μὲν ἐνταῦθα ἦκων
 ἄλλο τι συνθεμένη καὶ συνεῖπον πυνθανομένῳ μάλιστα μὲν οὐδ' οὕτως οὐ-
 δέπω γε δεινὸν οὐδὲν ἐπικαλεῖσθαι τὸ βέλτιον ἐνταῦθα μεταθέσθαι καὶ πει-
 σθῆναι τὰ κρείττονα· ὁμως εἰπέ καὶ τὰς εὐθύνας οἴσομεν καὶ πεισόμεθα, εἰ-
 375 κότως ἔοικεν, ὡς μὴ πάλαι μετὰ τοῦ καλοῦ γεγονότες· εἰ δ' οὐδὲν οὐδαμῶς
 οὐδ' ἔξεστι τοιοῦτον ἡμῖν ἐπενεγκεῖν καὶ σφόδρα βουλομένῳ φιλονεικεῖν, τίς
 ὁ λόγος ἐνταῦθα πειρᾶσθαι ἢ τί φορικὸν ἢ ἀηδὲς ἢ τίς αἰσχρὴ ταύτη προσ-

- 380 ἔχειν πάλαι καὶ συνείναι τῷ περὶ τῶν ὄντων ἀληθεῖ καὶ τῆς θείας γνώμης
 καὶ τάξεως; ἀλλ' ἔμοιγε καὶ σαφῶς ἤδη λέγω καὶ αὐτὶς ἐρῶ καὶ μάλ' αὐτὶς
 καὶ οὐποτε μεταστήσομαι, μέγιστος κόσμος καὶ δόξα καὶ καύχημα ἡ περὶ
 Χριστοῦ πίστις καὶ ἡ τῆς εὐσεβείας ἀπλανῆς αἰσθησις καὶ οὐ μέφομαι τῆς
 κρίσεως ταύτης καὶ τῆς γνῶμης, οὔτε παρῶσιν οὐτ' ἄλλοις ἠγεμόσιν οὐτ'
 385 ἔμμαντῶ, οὔτε μὴν τῆς παρρησίας αὐτῆς, οἷς τοῦ δόξαντος ἀληθοῦς καὶ ἀγαθοῦ
 προκινδυνεύω καὶ προμάχομαι· καὶ σὺ δὲ | οὐκ αἰσχυνθήσῃ μᾶλλον ἐνταυ-
 θεν ἢ προδῆλως δηθήσῃ τῶν ἡμετέρων καὶ κάλλιστα ἐξεις ἐπὶ σαυτοῦ, εἴ γε
 μοι πείθῃ, μεταμαθεῖν αὐτὸς τὰ συνοίσοντα». «Καίτοι γε κομψὸν δὴ τοῦτο
 καὶ σεσηρὸς, ἡ χάριέν γε ἦν ἂν» φάναι «καὶ σφόδρα ἠδὺ νῦν ἡμᾶς σοῦ με-
 τατίθεσθαι τῶν χρόνων ὁψὲ τὰς περὶ τῶν θεῶν δόξας καὶ συγχωρεῖν τε
 καὶ πείθεσθαι πάλαι τὸν πρότερον ἄρα χρόνον ἔοικεν ἀεὶ δυστιχοῦντας καὶ
 390 περὶ τῶν μάλιστα ἀναγκαίων ἀμειβῶς οὕτως ἔχοντας». «Καὶ μάλα γε χάριεν»
 ἔφη «καὶ μάλα γενναῖον τε καὶ ἐλεύθερον φανύλως ἔχοντα, μόλις μὲν ἀλλ' ὄ-
 μο αἰσθέσθαι καὶ μὴ φείσασθαι, μὴδ' ἀπαξιώσαι, μὴδ' αἰσχυνθῆναι τὰς
 περὶ τοῦ καλοῦ δοκιμασίας». «Καὶ τίνες ἂν εἶεν αὐται, ἅς περὶ τοῦ καλοῦ
 395 φῆ; δοκιμασίας» ἔφη «καὶ πόθεν ἢ τῶν ἀθανάτων ἄρα θεῶν ἀρχαιότης
 καὶ τὰ πάλαι μὴ κινούμενα μυστήρια πρὸς βραχεῖαν οὕτω τοῦ καιροῦ
 χώραν κέρχεται καὶ δεῖ πεπαῦσθαι μετὰ τῶν χρόνων, ἐπειδὴ καὶ διαρκῶς, ὡς
 ἔοικεν, ἐπόμπευσεν εἰς τὸν βίον καὶ οὐθ' ἢ τῶν χρόνων σεμνότης καὶ ἀξίω-
 σις, οὐθ' ἢ τῆς σοφίας ἀνάγκη, οὐθ' ἢ κρατήσασα πόρρωθεν φύσις μέγα
 οὐδὲν οὐδ' ἔχει τι πλεόν, οὐδ' ἐξετάζειν βουλομένῳ φανήσεται; ἀλλ' ἄρα τὸ
 400 καινὸν δὴ τοῦτο καθ' ὑμᾶς περὶ Χριστοῦ δόγμα ὁμοῦ τε ἐξανέστη καὶ εἰσό-
 δου πρὸς τὸν κόσμον ἔνυχε καὶ πάντας ἄρδην ἤλεγχται ποτὶ τὸν *λίθον*, φασί,
 καὶ εἶκιν δὴ τῇ βίᾳ καὶ κάτω μένειν ὥσπερ τοῖς τυράννοις οἱ παρελθόντες
 καὶ παρακμάσαντες, μόνον δ' ἔξεστιν ἰσχύειν ὁ *χθὲς* οὐπω, φασί, καὶ *πρὸ*
 405 *τρίτης* ἀνθρώπων ἀπτεται καὶ ἠγεμόνας μὲν αἰρεῖσθαι καὶ αὐ ὅλη τύχη τῶν
 χρόνων ἀπολαύσαντας μετατίθεσθαι, οὔτε ὀξύδιον τοῦτο γε οὐδέπω οὔτε σε-
 μνὸν ἔξεστι, τὰ θεῶν δὲ ἀνταλλαξαίμεθα καὶ νέον πρᾶϊμεθα θεὸν καὶ δεσπό-
 την καὶ σινεροῦμεν καὶ συνθήκας περὶ τῆς τῶν ὄντων αἰτίας ἐπ' ἐξουσίας
 410 ὡς ἀμφοτέροις δοκεῖ ποιησόμεθα, καθ' ὧν | μάλα οὐκ ἔστι ὄψα τιθεσθαί
 τε καὶ μετατίθεσθαι· τίς ταῦτα ἡμῶν ἐπαινέσεται, Δημήτριε, τίς συνησθή-
 σεται, τίς ἐρεῖ κατὰ λόγον κινεῖσθαι, τίς μὲν οὖν καὶ συγγνώσεται; «τί
 ταῦτα ἄλλων» ὁ μάρτυς ἔφησεν «εἰς μέσον φέρον καὶ συνεπιτίθεσθαι μετὰ
 τῶν χρόνων καὶ ὥσπερ ἄλλο τι καὶ τοῦτ' ἀξιοῦν εἶναι τῶν προτέρων χρόνων
 ἐνεργεῖν θεῶν φορὰν ἢ καθάπερ ἀμέλει τοσαῦτα κινεῖσθαι δέον καὶ τοσαῦτα
 λογίζεσθαι καὶ φρονεῖν καὶ τοσαῦτα καθάπαξ εἶναι καὶ ζῆν, ὅποσα κάκεινοι

383 οἷς A² ἤς A 396 χρόνων: ὄρων cod. 403 cf. Xen. Cyr. P. 6,31,11
 409 τε καὶ μετατίθεσθαι ad. A²

- 415 πρότερον ἄνθρωποι, εἰ δὴ καὶ ἔξεστι ταῦτα παίζειν περὶ τοιούτων ὄντος τοῦ λόγου καὶ πατράσιν οὐκ ἔστι εἰς αἰεὶ φειδώ, οὔτε παρὰ τῶν ἔξωθεν νόμων οὔτε παρ' αὐτῆς δὴ μάλιστα τῆς φύσεως καὶ τοῖς προλαβοῦσι ἄνωθεν ὁμοῦ, καθάπαξ περὶ τῶν ἄλλων, οὐ πάνυ τοι χρώμεθα συμβούλοις οὐδὲ πάντα περὶ πάντων πιστεύειν νομίζομεν, ἀλλ' ἔστιν ἃ καὶ ἡμῶν αὐτῶν ποιούμεθα
- 420 καὶ πλεόν ἀξιοῦμεν φρονεῖν καὶ πάντ' ἄνω καὶ κάτω μεταχωρεῖ διόλου καὶ ὄξει καὶ μετατίθεται καὶ οὐδὲν ὁμαλὸν ἐν ἀνθρώποις οὐδ' ἀσφαλές, τοὺς δὲ περὶ τῶν αἰεὶ μενόντων λόγους μόνους κομιδῇ τοῖς πάλαι θαρρήσομεν καὶ συγχωρήσομεν ὡς παρὰ κρείττονος φύσεως ἐπιθειάζειν καὶ χρησιμφοδεῖν καὶ πεισόμεθα ποιηταῖς ἐκείνοις περὶ τῶν ἀναγκαίων μάλιστα χαριζομένοις μετὰ
- 425 τοῦ μέτρου καὶ τοῦ μύθου καὶ τοῦ ὅυθμοῦ; τὰ δ' ἔξεξι τὴν ἀκμὴν ἀτεχνῶς τοῦ κόσμου πάντ' ἀργεῖν χρῆναι καὶ ὡσπερ ἀνδριάντες ἔστιξομεν ἄφανοι, μᾶλλον δὲ ὡς πρὸς ἀνδριάντας ἐκείνους ἱεροῦς ἀνοίσομεν καὶ θεραπεύσομεν εἵκοντες καὶ καταγνώσόμεθα τοῦ λοιποῦ χρόνου μετὰ τῆς παροιμίας, οὐδὲν ἱερὸν οὔθ' ὑγιές αὐ φασιν; οὐκ, ἂν γε ἡμεῖς ὑγιαίνωμεν, οὐδ' ἂν σωφρονώμεν, ὦ βασιλεῦ, οὐδὲ μετρίως, πολλοῦ γε δεῖ, ἀλλ' ἔμοιγ' οὐν μάλιστα
- 430 μὲν τόσα καὶ τόσα μῆκη χρόνων καὶ πλήθη πρᾶγμα οὐδὲν οὐδ' ἀξιῶ τίθεσθαι, ὁ λόγος δὲ πάνθ' αἰρεῖ καὶ ἡ τῆς ἀληθείας | εὐρσεις καὶ μετὰ τούτου πείθομαι γίγνεσθαι· ἔπειτα οὐ πρὸς ἀγνοοῦντα μὲν ἴσως, ὅμως δ' οὐν καὶ αὐτὸς ἐρῶ. Εἰ γὰρ δὴ τῷ σεμνὸν ὁ χρόνος καὶ βολύλοιο πείθεσθαι καὶ ἡμῖν
- 435 γε τοῦτο μάλιστα ἔξεστι τοῖς ἀπὸ Χριστοῦ, οὐ γὰρ δὴ νέον τὸ καθ' ἡμᾶς τοῦθ' ὡς ἂν ὑμεῖς γε φαίητε, ἀλλὰ καὶ πάντων ὁμοῦ τῶν ἄλλων διαφερόντως πόρρωθεν ἦκον· εἰ γὰρ δὴ τινα παλαιὰν ἀκούεις Ἑβραίων νομοθεσίαν πάντ' ἀρίστην καὶ πολιτείαν ἐνθεον καὶ παρασκευὴν καὶ βίον εὐδαίμονα καὶ Μωυσῆν τινα θεῖον ἐκείνον ἄνδρα τοῦ παντὸς ἔθνους τούτου προστάτην
- 440 ἀπ' ὄρους εἰς ἅπαντας ἀνθρώπους συγγενόμενον καὶ νομοθετήσαντα καὶ πλάκας θεῶν δογμάτων ταμιεῖα καὶ θεοῦ τύπους καὶ διατάγματα καὶ θαυμασῶν πραγμάτων τηρικαῦτα τῶν χρόνων εἰς τὸν βίον ἐπίδειξιν καὶ φρονὰν καὶ πάντα, οὐδεὶς ἂν ἐρεῖ σφόδρα σπουδάζων, ταῦτα ἔσμεν ἡμεῖς, ὦ βασιλεῦ, καὶ ταῦτα ἡ τῆς ἀληθείας ἐστία καὶ πατὴρ καὶ πρώτη πῆξις, κἀκεῖθεν ὡσπερ ἀπὸ πηγῆς εἰς τὸν βίον ἔλκει θάλασσα μεγίστη τὸ Χριστοῦ μυστήριον καὶ πᾶς ὁ διψῶν πορεύεται καὶ πίνει ὕδατος ζῶντος, ὕδατος ἀλλομένου καὶ οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, οὐδ' οὐκ ἂν ἀπορήσῃ περὶ παντὸς τοῦ βίου καὶ τοῦ χρόνου φιλοσοφεῖν. Οὕτως ἡμῖν τὰ τε ἄλλα περὶ τὸ εὐσεβὲς καὶ ἀρχαῖόν ἐστι μάλιστα δίκαιον ὑπολογιζομένους σύμπαντα καιρὸν
- 450 ἄνωθεν, καὶ πρῶτος ἀνὴρ ἐκείνος Μωυσῆς ἀνθρώπος ἄρα ἐπὶ γῆς ἀνέστη καὶ δόγμα κοινὸν ἐξήνεγκεν εἰς ἅπαντας οἶμαι περὶ θεοῦ καὶ τῆς τῶν ὄντων φύσεως καὶ δημιουργίας καὶ τῶν εἰς ἦθος ἠκόντων χρωμένους κατορθοῦν καὶ παγκόσμιον ἡμῶσατο πολιτείαν καὶ κοινὴν ἀνθρώπων παιδείαν προύθετο καὶ παρασκευήν· τὰ δὲ ὑμέτερα, περὶ ὧν ἔμοι δοκεῖν, ὄντως αἰσχρὴν μὲν

- 455 λέγειν, ἀισχύνη δὲ μάλιστα χρῆσθαι, ὅσα μὲν εἰς ποιητὰς ἄνω φέρει καὶ τοὺς
 A69 πρώτους ὑμῶν θεολόγους, πάντα μὲν οὖν καὶ αὐθις τῷ χρόνῳ λείπεται | τίς
 δ' ἂν ὅμως ἀνάσχοιτο, τίς ἂν ὑποσταίη ὕβριν ἐκεῖνην καὶ οὐκ οἶδ' ἦντινα
 φλυαρίαν καὶ γοητείαν, δῆμον θεῶν ἄτακτον καὶ πολυαρχίαν καὶ θροῦν ἄλο-
 γον καὶ στάσιν θείας οὐσίας καὶ παθῶν θρίαμβον καὶ τοιαῦθ' ὁμοῦ τάλλα
 460 πάντα, ἃ κἂν περὶ φαύλων τις ἀνθρώπων, κἂν περὶ βαρβάρων οὐκ ἀνά-
 σχοιτο καὶ λέγειν καὶ γράφειν; διαδεξαμένη δὲ ἡ τῆς φιλοσοφίας ἐξῆς πο-
 λυπραγμοσύνη τὰ σπέρματα, τὰ μὲν οὐκ εἶχεν ὅπως χρῶτο καὶ πείθοιτο,
 τὰ δὲ ἠνάγκαστο' ἀντεῦθεν ἤδη πενομένη χειραγωγίας καὶ πλανωμένη περὶ
 τὴν τῶν ὄντων ζήτησιν ἐσχίσθη καὶ πρὸς ἐαυτὴν ἐστασίασε καὶ οὕτω μάλ-
 465 λον ἀνθρωπος ἤλεγκται τῆς θείας ἄνευ ἡγεμονίας καὶ συνεργίας οὐδὲν ἱκα-
 νός, πάντα πάντων τιθεμένων καὶ ὥσπερ ἐν νυκτομαχίᾳ βαλλόντων αὐθις καὶ
 κλονούντων ἀλλήλους καὶ περιτρεπόντων τὰ δόγματα. Ταύτη μὲν οὖν ἔχει τὰ
 σά, ταύτη δὲ τὰ ἡμέτερα καθόλου διελέσθαι, πρὸς ταῦτα ἐλοῦ τὰ κρείττο-
 να». Ἐπὶ τούτοις ἀπειπεῖν μὲν ἐκεῖνον, ἀλλ' ὅμως καὶ αὐθις πειραῖσθαι καὶ
 470 «οὐ δὲ εἴ μοι πείθῃ» φάναι «Δημήτριε, σωφρονεῖν, τὴν μὲν τερατείαν
 ταύτην ἐάσεις, μεθ' ἡμῶν δὲ γενήσῃ καὶ θύσεις τοῖς ἀθανάτοις θεοῖς καὶ
 τὰ ἐξῆς τόσα καὶ τόσα προσέσται, τιμαί σοι καὶ βασιλικῶν δωρημάτων ὑ-
 περβολαί καὶ τὰ προλαβόντα λόγος παραβάλλειν οὐκ ἔσται' κἂν μὲν γε πεί-
 σῃ, κἂν μεταγνώσῃ, τὰ κρείττω' εἰ δὲ μή, σύνες ὁ λέγω, φασί: πάντας οὐ σύ
 475 γέ μοι καὶ τὰ φίλτατα, ἀλλ' εἰς τοὺς νόμους ἀνάγκη βλέπειν καὶ τοῦ λοιποῦ
 καὶ δεθήσῃ καὶ στρεβλώσῃ καὶ μετέωρος αἰκίση καὶ παντοίαν οἴσεις δυσκο-
 λίαν καὶ τελευτῶν γνώσῃ πάντως κάκιστα ἐλέγξας σαυτὸν ὑφ' ἡλίῳ μάρτυρι
 καὶ ἡμῖν γε τοσοῦτοις. Ἄλλὰ χάρισαι σαυτῷ καὶ τῷ λόγῳ, εἰ βούλει δὲ καὶ
 ἡμῖν, ἃ μετ' ὀλίγοις ταῖς βασάνοις αὐταῖς». «Ἐῖρηται» φησὶ «βασιλεῦ, τὴν
 480 ἀρχήν, εἴρηται ὡς οὐκ ἔστι γε μεταχωρεῖν τε καὶ μετατίθεσθαι καὶ ταῦτό
 A69 τοῦτο γ' ἐπ' ἀμφοτέρω κομιδῇ | πάντων αἰσχιστον καὶ ἀγεννὲς καὶ λογισμὸν
 ἀνδρὸς οὐκ ἔχοντος τό τε μηδὲν περὶ μηδενὸς ἐπέχειν ἑαυτὸν καὶ τρέπειν, ἀλλ'
 ἀλογίστως ταχύτατα σφόδρα νοῦ καὶ προβάλλειν εἰς μέσον ἀξιούν καὶ περὶ
 παντὸς ἐγχειρεῖν, καὶ μὴν πρὸς γ' ἔτι μηδενὶ σὺν λόγῳ καὶ κόσμῳ φείδε-
 485 σθαι, μήθ' ἑαυτοῦ μάλιστα πρὸς τὸν βίον, μήτε τῶν ἄλλων καθ' ἅπαξ οἷα
 ὀρῶσιν ἀνθρώποι, ἃ τίς ἂν ἐλοιτο, ἀλλ' ἐπίδηλον τοῦμπυλιν ἀθρόον εἰς μέ-
 σους ἀναχωρεῖν καὶ προῖεσθαι τὰ δόξαντα καὶ ἅμα τὰς ἐναντίας φέρειν ψή-
 φους καὶ περὶ τῶν αὐτῶν πρὸς ἑαυτὸν στασιάζειν καὶ ἀντιπράττειν καὶ με-
 τατάττεσθαι' καὶ εἰ μὲν ἐγωγέ τις παραλήξῃ ἀνθρωπος περὶ παντὸς ἔργου
 490 καὶ λόγου καὶ δρᾶν καὶ φρονεῖν καὶ σύ γε οὕτως οἶει, τίς ὁ λόγος ἢ τί φημι
 χορῆναι καὶ πειραῖσθαι ὕδωρ ἐν χερσὶν ἔχειν καὶ συνδεῖν ἃ μὴ συνδεῖται καὶ
 ἰστᾶν ἃ μὴ πέφυκεν; εἰ δ' εἰς ἅπαντα λογισμός τις ἐστὶ καὶ ἡ κρίσις κα-
 θίσταται καὶ νικᾷ πῶτον καὶ δεῖ μένειν ἐνταῦθα κατὰ χώραν καὶ ἴστασθαι
 τὴν λαοῦσαν καὶ ὡς ἔοικε σὺν θεῷ λέγειν, οὐ πάντα φαῦλοι περὶ ὀτιοῦν

495 ἡμεῖς τὸ βέλτιστον, ἔδειξεν ἡ προλαβοῦσα πείρα, ἣν οὐκ ἔγωγε μάλιστα οὐκ ἐνεσχέθην, οὐδ' ἠτιμαί, οὐδ' ἔδωκά τινα τῶν ἀπάντων πρὸ τῆς τοῦ καλοῦ δοκιμασίας ἃ δεξιῶς ἀπήντησεν αὐτόματα παρὰ σοῦ τύχης ἔργα βουλομένη πρὸς χάριν χρῆσθαι· ἀλλὰ μὴν ἐκ τῶν αὐτῶν αὐθις ἐπιχειρεῖν, ἀγεννές τε καὶ ἀνελεύθερον, καὶ παῦσαι γε περὶ τούτων μικρολογούμενος· περὶ δὲ τῶν

500 βασάνων ἐνταῦθα χρῆσθαι, τί χρῆ καὶ λέγειν ἢ τί καὶ αὐθις πειρᾶσθαι ὁ πολλακίς ὡς πάντων ὁ λόγος ἐπίπροσθεν καὶ πάντα ἠτιηται καὶ δουλεύει; ἀλλ' ἐγγὺς ἡ δεξις· χρῶ σαφῶς, λάμβανε πείραν· ἰδοὺ σοι τοῦτ' ὄμμα ἔρριπται, δέδοται· εἰς μέσον ἀκίνητον ἐστήξει πάντοθεν προσβάλλειν, ὁ νοῦς δὲ ἄληπτος ἄνω φέροι καὶ ὁ λόγος, φασίν, οὐ δέδεται, οὐδ' ἔχει τι κοινὸν

A70 ἐνταῦθα, οὐκ οὐκον γε, ὅτι μὴ ὅσα πρὸς δούλους δεσπότης καὶ οὐδὲ τὰ | τουτί, μήπως ἐλέγξωμεν ἑαυτοὺς ὑφ' ἡλίω μάρτυρι καὶ ὑμῖν γε τσοτούτες, ἀλλὰ τοῦτο μάλιστα, ὑμᾶς αὐτοὺς τρέπειν ἀλόγως τὴν μάχην καὶ οὐκ εἰδέναι περὶ ὧν ἐστὶ φιλονεικεῖν καὶ τὸν μὴ παρόντα ποθεῖν· κἀνταῦθα σύνες κἀγὼ σοὶ λέγω καὶ σκόπησον πρὸ τῆς χρείας εἰς τοῦργον, κἂν μὲν ἔγχωρῃ, πρᾶξον

510 ἑαυτῷ καὶ τῷ λόγῳ δοῦναι καὶ ἡμῖν γε κάλλιστα πάντως ὅπῃ σοι δοκεῖ· εἰ δ' οὖν, ἔπειτ' ἐπιχειρεῖν ὅθεν ἂν ἢ βουλομένη σοι·

11. Ὡς δὲ καὶ αὐθις εἶπε καὶ αὐθις ἤκουσεν ὁμοία καὶ τελευτῶν ἀπέγνω τῶν λόγων ὁ τύραννος, ὁ θυμὸς μὲν αὐτίκα πρὸς τὰς βασάνους ὤπλιζε καὶ σαφῶς ἐκλόνοι, νικᾷ δ' ὁμοῦς κἀνταῦθα τὰ κρείττω καὶ τῷ λόγῳ τίθηται κατέχειν ἔτι καὶ μὴ προῖσθαι μηδὲ προσάγειν ἀξιούσιν ἠτινοῦν ἐπήρειαν καὶ τοῦ κολάζειν ἀνάγκη· ἀνίησι μέντοι τοῦντεῦθεν οὐκέτι φέρειν ὡς βούλοιο καὶ μετ' ἔξουσίας ἑαυτῷ χρῆσθαι· ὁ δὲ ἄρα φροῦρᾷ δίδωσι, χώραν ἔμοι δοκεῖν ἑαυτῷ τε κἀκείνῳ σκέψεως· τάχα μὲν οὖν καὶ ὁ πόθος εἶλεκεν, οἶμαι, καὶ ἀπέσπα καὶ οὐδέπω προουδίδου τὰς ἐλπίδας καὶ μάλιστ' εἶχεν αἰδώς, τάχα δὲ καὶ τοῦτο μόνον, ὡς ἔοικε, τηνικαῦτα καλῶς ἐκείνος εἶδε καὶ εἶκεν ἄκων ὡς τὸ μὲν λόγῳ πείθειν καὶ κατακλίνειν πειρᾶσθαι, καιρὸν ἴσως ἔχον ἀνύειν ἔστιν οὐ καὶ οὐχ οὕτως οὐδὲν ὡς ἡ τῶν λόγων διαφερόντως ἀναγκάζει λειότης καὶ νικᾷ χειροῦσθαι, τὴν δὲ τῶν ἔργων χαλεπότητα καὶ χρείαν, ἄτοπον οὖσαν κοιμῆ πρὸς ἄνδρα τσοσούτον ἐπιχειρεῖν, ᾧ διὰ παντός μὲν ὁ λόγος ἠγείται δρᾶν καὶ ἡ τῆς ἀληθείας οὐσία προῖσταιται, κοινὸν δὲ οὐδὲν πρὸς τὸ σῶμα μεμνησθαι καὶ λόγον ἔχειν καὶ στρέφεσθαι, ἀλλ' ἔρριπται πρὸ τῆς κρίσεως δουλεύειν τὰ κοινὰ τῆς φύσεως καὶ μὴ ταράττειν μὴδ' ἀνασοβεῖν τὸν δεσμὸν τάληθ' ἡ δόγματα· ἀλλ' εἶχε μὲν, ὡς ἔφην, οὕτω

A70 τὸν μέγαν τὸ δεσποτικόν καὶ εἶχε μάλα ἡδόμενον, | καὶ ὥσπερ ἐντρυφῶντα

530 καὶ κατ' εὐχὴν πράττοντα τοῦτο μὲν γε παρασχῆμα καὶ ἦν ἀνθομολόγησις καὶ παραρησία πρὸς αὐτὸν τὸν μόνον δεσπότην ὑπὲρ οὐ καὶ ἡ τοῦ βίου καινοτομία καὶ δέησις περὶ τῶν ἐξῆς, τὴν σύμπασαν ἀγωνίαν εὐ διαθέσθαι καὶ

συμμαχῆσαι καὶ ἅμα ἐπιρρῶσαι πρὸς τὸν προκείμενον ἔτι τῆς ἀθλήσεως
 535 δρόμον τῶν ἤδη φθασάντων ἀξίως ἀπαντᾶν τε καὶ τελευτῆσαι· «οὐδὲ τι καὶ
 αὐθις» φησὶν «ἐπειγῆ σατάν· τί καὶ αὐθις ἐνεδρευεῖς, τί σσκευάζεις, τί τὴν
 καλὴν ἀσχολίαν ἐκτρέπεις, τί πρᾶττειν ἀναγκάζεις κατὰ σαυτοῦ, καὶ ἅμα μὲν
 ἄγρυπνος ἀεὶ πολεμεῖς, ἅμα δὲ τὸν κόσμον ἀνάπτεις καὶ δολίως ἡμῖν ἐπανι-
 στῆς καὶ φέρεεις ὕλην κατὰ σαυτοῦ πολυτελῆ τοῖς μεγαλοψύχοις ἀνδραγαθί-
 540 ζεσθαι καὶ οὐδὲ νῦν ἔτι φείδη μικρολογεῖσθαι τὴν μάχην καὶ σκορπίον ἐπα-
 νασεῖεις ἤδη καὶ τοῦτον τείνεις ἰθὺ τῶν ποδῶν, οἱ κράτος ἔσχον παρὰ τοῦ
 πάντων δεσπότηου καὶ ὄφρων καὶ σκορπίων ἐπάνω πατεῖν καὶ θλᾶν καὶ συν-
 τριβεῖν καὶ περιγίνεσθαι, ὡς δὴ καὶ νῦν ὄψει κάκιστε;». Εἶπε ταῦτα· καὶ γὰρ
 ἦν οὕτω καὶ σκορπίος ἦν ἡ πρώτη παρὰ τὴν εἰρκτὴν τοῦ ἔχθρου προσβολή
 καὶ παραχρῆμα τὸν σταυρὸν χραττεῖ καὶ λήττει καὶ ὀγγνυσι καὶ πρὸ τού-
 545 του μάλιστα σαφῶς αὐτὸν ἐκείνον τὸν κακομήχανον.

12. Ἄλλ' ἄρ' ὁ μὲν μάρτυς οὕτω καὶ ἔγνω καὶ παρατέτακται καὶ δεί-
 γματα ἤνεγκε καὶ ἠγωνίσται, ταῦτ' ὅν ἄρα εἰπεῖν καὶ μετὰ τῆς γνώμης ἦνυσε
 καὶ σφόδρ' εἶχεν ἐν ἀσφικείᾳ καὶ φρουρᾷ τῆς ἀθλήσεως· τί δὲ ὁ πάντα
 550 καλῶς ἄνωθεν ἐπιβλέπων καὶ δοκιμάζων θεός, τί δὲ ὁ ποιῶν κρῖμα καὶ δι-
 καιοσύνην ἀδόκητον, τί δὲ ὁ μὴ μόνον ἐν ἀσθενείᾳ τελειομένην ἔχων τὴν
 δύναμιν καὶ τοὺς ταπεινοὺς τῇ καρδίᾳ παρακαλῶν, ἀλλὰ καὶ μόνο; παρακα-
 λῶν ἐν ἰσχύϊ καὶ πνεύματι προσιθιεῖς πνεῦμα καὶ τὴν ὀμίην αὐτὴν ἐπαύξων
 571 τοῦ κραταιοῦ; πῶς ἐπινεύει, πῶς δοκιμάζει, | πῶς ἀναρρῶνυει, πῶς ἀναγο-
 ρεῖ τὸν ἀθλητὴν; τίνες οἱ λόγοι, τίνες αἱ πίστεις, τίνα τὰ ἔπαθλα; ἀγγε-
 555 λος οὐρανόθεν ἦκει τῷ μάρτυρι καὶ τοὺς μὲν λόγους, εἰ δὴ τις καὶ πέφυκε
 λόγος ἀγγέλων, οὔς ἄνθρωπος ὢν συνεγένετο πρὸς αὐτὸν καὶ αὐτὸν σχεδὸν καὶ
 ἀσώματον, τί τις ἂν ἔχοι λέγειν, ὡς ἅμα μὲν ἀπέδωκε τὰς ὀφειλομένας τῆς
 ἀνδραγαθίας εὐφημίας, ἅμα δὲ καὶ ἐπέρρωσε καὶ διαφερόντως ἤλειψε πρὸς
 τὴν μέλλουσαν ἐξῆς ἰστασθαι σπουδὴν; τὸ δέ γε μὴν, οἶμαι, τηνικαῦτα κάλ-
 530 λιστὸν ἔστι καὶ κατιδεῖν καὶ θαυμάσαι ὡς ἄνωθεν τῷ γενναίῳ τὰς τοῦ δικα-
 στοῦ διαπροεσβιέται ψήφους, ὅς πρὸ τῶν ἔργων τοῦ τέλους ἐκφέρει καὶ προ-
 εξανίσταται τῶν χρόνων καὶ οὐ φεῖδεται καὶ μάλα γε ὅστις βούλεται συνο-
 ρᾶν παράκλησιν ἀρετῆς μεγίστην καὶ περιδεῖται στεφάνῳ καὶ τοῖς συμβό-
 λοις τῆς νίκης ἐν αὐτοῖς ἔτι τοῖς ἀγῶσιν ἀνακηρῦττει τὸν ἀθλητὴν καὶ τὸ
 565 παράδοξον, οὐκ ἐν Ὀλυμπίᾳ μέσῃ οὐδ' εἰς αὐτὸ τὸ θέατρον, ἀλλ' ὃ τοῦ
 θαύματος, ὁ δεσμώτης ἦν στεφανίτης καὶ ὁ ἐν εἰρκτῇ κηρυττόμενος· ἀνη-
 γορεύθη μὲν καὶ δεσμώτης καὶ ξένος καὶ δούλος ὁ παλαιός· Ἰωσήφ καὶ λαμ-
 πρὸς λαμπρῶς ἐθριάμβευσεν, ἀλλὰ μετ' αὐτὴν τὴν εἰρκτὴν, ἀλλὰ μετ' αὐτὴν
 τὴν τῆς σοφίας ἐπίδειξιν, ἀλλ' ὑπὸ Φαραῶ μικροῦ προστάτου τῆς γῆς. Τὸ
 570 δὲ δὴ νῦν τοῦτο, δεῦτε καὶ ἀκούσατε θαυμαστά πράγματα θεοῦ παντοκράτο-
 ρος, ὅς καθαιρεῖ δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ἀνυπονόητον κοσμεῖ διαδόχῳ.

13. Ἄλλ' εἶχε μὲν οὕτω ταῦτα καὶ τις ἦν ἐκχειρία μεταξὺ τῶν ἀγῶ-

κών τῷ μάρτυρι πρὸς τὸν τύραννον οἷον δὴ τότε τοῦν μέσφ συνέβαιναν ἐξῆς
 575 θαῦμα· ἀμιλλὰ τις ἦν πρὸς ἀλλήλους· ἔπραττον ἄνδρες ὀπλίται μόνοι τὴν
 μάχην καὶ τὴ Μαξιμιανὸς ἐνταῦθα πλέον ἔχειν φρονήσας οὐκ ἄρ' ἐμελλε χαι-
 580 ρήσειν, ἀλλ' ἀντεξήγεν αὐθις ὁ μάρτυς καὶ οἷς μᾶλλον ἐκεῖνος ἐθάρρει κἂν
 585 τούτοις ἤλεγχε· δηλώσει δ' ἡ ὁ λόγος· θέατρον ἐτελεῖτο Μαξιμιανὸς ἐπὶ Σαυ-
 ρομάτας τρυφᾶν τῇ νίκη καὶ παρῆναι πάντας ὁμοῦ τὴν πόλιν ἔδει καὶ πα-
 ρῆν καὶ ἦν ἡ τρυφὴ μάλα κατ' αὐτὸν οἰκεία, ἦν ἄνδρες αἰμύτων εἰς μέσους
 590 ἴσταντο καὶ συνεπλέκοντο μόνοις ἕκαστος μόνῳ καὶ συνερογγύννυτο καὶ τε-
 λευτῶντες ἔδρων ἀλλήλους πάντα ὁμοῦ δεινά, πληγὴν μυρίαν καὶ θάνατον
 ἔσχατον, καὶ ἂ καλᾶζειν ἔδει, ταῦτα εἶχε τῆνικαῦτα κατοροῦντας ἐπαινεῖν·
 καὶ προύκειντο ἔπαθλα καὶ προύκειντο γέρα· μαιφρονεῖν· ἀλλ' ἐνταῦθα τὸ
 κράτος ἐνίκα τῶν ἄλλων Λυαῖος ἀνὴρ ὄνομα, βάρβαρος, ἀκαταγώνιστος, βρι-
 595 θύς τε μέγας τε, πελώριος οἷος εἶδος ἀγητός, σφόδρ' ἔχων καὶ μήκους καὶ
 ῥώμης σώματος καὶ ὡς εἶπεν ἐπίδειξις ἀξιόχρεως, μᾶλλον δὲ τέρος φύσεως,
 ἅμα μὲν ἰδεῖν, ἅμα δὲ χρῆσασθαι· βῆ δ' ἄρ' ὅ γε διὰ προμάχων· πάντα δὲ
 600 προκαλιζέτο, πάντα δ' ἐνίκα καὶ οὐδείς ἦν οὕτως εὐτυχής, ὅς ἐγγὺς στάς
 ἔπειτα ἐξελεθεῖν τοῦ θράσους ἀνόνητος μηδ' αἰσθῆσθαι πῦρ χειρὶ σκάλλων
 605 καὶ ὑπονύτιων τὸν λέοντα. Καθῆστο δ' ἄρ' ὁ τύραννος μετέωρος ἐπὶ βήμα-
 τος ἐντροφῶν ὡς πάντ' εἶχεν ἀπορία καὶ πάντα θάμβος καὶ οὐκ ἂν ἀπέδοτο
 δήλος ἦν πολλοῦ μάλιστα τὸ φρόνημα, ἀλλ' ἐν τῷ ὑπερφανεύεσθαι τὸν
 ἀσεβῆ, φησὶν ἡ γραφή, ἐμπυρίζεται ὁ πτωχὸς καὶ ὁ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ
 610 τέως καὶ πρῶος καὶ πτωχὸς ὄντως τῷ πνεύματι τῆνικαῦτα θερμοῦς μαχη-
 τῆς καὶ τὸ πνεῦμα ζεεὶ καὶ ζηλοτυπεῖ τὸ καθαρὸν τοῦ γενναίου καὶ ὑπὲρ
 τοῦ καλοῦ τῆς ἀρετῆς πρὸς τὴν πλάνην αὐτὴν ἀντανίσταται, οἷον δὴ καὶ τότε·
 εἶπετο νεανίας τις Νέστωρ ὄνομα, Θεταλὸς αὐτόθεν, καλὸς ἰδεῖν, εὐμήκης,
 εὐφνῆς, τὴν χεῖρα γενναῖος, πάντ' ἄριστος ὀπλίτης Χριστοῦ, ὑπ' αὐτῷ στρα-
 615 τηγῷ μάλιστα Δημητρίῳ τῆνικαῦτα παρῶν καὶ βλέπων ἐπιδήλως ἀσυνετοῦν-
 τας, οὐ φέροι τὴν ἕβριν, | πλήττεται τὴν καρδίαν, ἐκκαίεται τὴν ψυχὴν περὶ
 τῆς φύσεως, περὶ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς, καὶ σχολὴν οὐ δυνάμενος ἄγειν τῶν λο-
 γισμῶν, οὐδ' ἔχων κατασεῖν οὐδ' ὅ, τι χρήσεται, ἔπειτα αἶρει λῆμμα γενναῖον
 620 εἰς αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν ὑψηλὸν καὶ μετέωρον καὶ ταχὺς ἐπὶ τῆς εἰρηκῆς τῷ μάρτυρι
 γενόμενος «ὦ τί» φησὶν «ὁ ἀλάστωρ οὗτος καὶ ὑβριστῆς φερουσίετο; ἀκάθαρτος
 625 ἔστιν, ὑψηλοκάρδιος, θρασύς, ἀθθάδης καὶ λοιμὸς καλεῖται, φησὶ Σολομῶν·
 ἔξρωψε τὴν φύσιν, ἐξέστη τῶν ὄρων, ἐσκίρτησεν, ἐμπληκτος ἄλλεται, εἰς
 οὐρανὸν ἀράττει τὴν κεφαλὴν· εἶπεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, τίς με καταξείει ἐπὶ
 τὴν γῆν, τίς ἂν ἐνέγκω, τίς ἂν ἀνάσχοιτο; ἀλλ' εἰ δοκεῖ, πειρώμεθα· κύβος
 630 ἐρρίφθω καὶ πρὸς αὐτὸν ἀντισταίην, μετὰ θεοῦ παντοκράτορος· καὶ ὅς «μά-
 610 λα σοι τοῦτο κάλλιστον, Νέστωρ, καὶ τῷ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ κηρύγματι

- καὶ ἄπιθι» φησὶν ἀνύσας, ἄπιθι ἔλεγεσθαι κἀνταῦθα τὸν τύραννον, πρόσθητι τοῦ καλοῦ, δεῖξον τὴν φύσιν, χρῆσαι σαυτῷ ἀγαθυνάτω σε ἢ καρδία σου ἐν ἡμέραις νεότητός σου καὶ περιπάτει ἐν ὁδοῖς καρδίας σου ἀγαθὴ πρόθεσις, ἀγαθὸν τὸ λήμμα ἀπόλαυσον τῆς ὀρυγῆς, ἀπόλαυσον ἔτι τῆς ἀκμῆς τοῦ χρόνου ἃ πολλῶν ἦν ἐπρίω, πάρεστι. Τίς οἶδεν, εἰ καὶ αὐθις ἔσται καλῶν ἀφορμῆ καὶ βίον θέατρον καὶ καιρὸς ἐπιδειξέως» Ταῦτα τε καὶ ἄλλ' ὅμοια παρακαλέσας τὸν νέον καὶ καθοπλίσας τῷ σταυροῦ τύπῳ «ἄπιθι» καὶ αὐθις φησὶν «ἐγὼ σοι τῆς νίκης ἐγγυητῆς ἀξιόχρεως καὶ τὰ τῆς νίκης ἔπαθλα κρεῖττω, γέρας ἀθλήσεως καὶ τέλει μαρτυρικῶ τὸν βίον ἐπισφραγίσασθαι»
- 615 ἄλλ' ἐπὶ τούτοις ἄπεισιν ἐκεῖνος καὶ φθάσας μέσος τὸ θέατρον «ἐγὼ σοι» φησὶν «ἦκω μαχητῆς, αὐτοκράτορ, ἐκείνου τάνδρος, νέος μὲν, ἀλλ' αὐθόρμητος, ἀνάσκητος, ἀλλὰ μάλιστα ἐμπαράσκειος, ἄοπλος ἀλλ' ἀσφαλέστατα πεφραγμένος καὶ συμπλακῆσομαι σοῦ βουλομένου καὶ πείραν ἐμαντοῦ καὶ δώσω καὶ λήψομαι». Τὸν δὲ | μάλιστα μὲν ἀθρόον ἐκπλαγῆναι καὶ ὡσπερ
- A72- 625 θαυμασιοποιόν τινα λογίσασθαι ταύτην τὴν πόλιν ἄνδρας οὕτω δὴ τούτους προβαλλομένην παντόλμους καὶ περὶ παντὸς ἀήθεις ἐγχειρεῖν ἔπειτα «τί τοῦτ' ἂν εἴη χρῆμα» φάσιν «νεανίσκη, τί τὸ θράσος, τίς ὁ σκοπός, τίς ἢ πρόθεσις; μεμνημένοι μὲν οὐκ οἶδα, μεμνημένοι δ' ὅμως δοκεῖν» καὶ ἅττα ἄμετρος οὐκ ἐπ' ἀσφαλεῖ μάλισθ' ἑαυτοῦ, οὐδ' ἔστιν εἰκάσαι «καὶ εἰ μὲν ἔρωσ χρημάτων ἐμοὶ δοκεῖ ἐκίνησε, δυσκόλου πειρώμενον ἴσως τύχης δρᾶν ἐφ' ἑαυτοῦ κατὰ χώραν καὶ μάλιστ' ἀνδραγαθίας παρῶρηται ζήλος λαβόμενον τοῦ καιροῦ ὧς νῦν γε ὄν εἰς τὸν βίον κάλλιστον θέατρον, εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς παρορησίᾳ δείκνυσθαι, οὐκ ἀνεμέστος μὲν καὶ αὐθις ἀλόγιστος αὕτη πέφυκεν ὀρυγή, ἀλλ' ἡμῖν ὅμως μελήσει καὶ ἰάσασθαι καὶ δοῦναι τῇ φύσει καὶ
- 630 μάλιστα ἐν δέοντι χρῆσασθαι· σὺ δὲ δὴ μήτοι τόνδ' ἐρεθίζεμεν ἄνδρα δαίμων νύ τις ἐστὶ κοτήεις· αὐτόθεν μὲν οὖν κατὰβαλε ἔχει; σαυτοῦ μετὰ τῆς ὀρυγῆς καὶ ἀποχρῆναι φημί· εἰ γὰρ δὴ καὶ συστήσῃ, τοῦ λοιποῦ σε πάντως οὐ δεήσει τρυφᾶν, οὐδὲ ζητεῖν ἐπίδειξιν ἀνθρώποις ἑαυτῷ χρῆσθαι, οὐδ' ἀναχωρεῖν ἀσφαλῶς, ἀλλ' ἀπάντων δεινῶν ἔσχατα πείσῃ καὶ μεταγνώσῃ τῶν χρόνων ἀνόνητος». Ἄλλὰ μὴν ἐπὶ τούτοις ἐκεῖνος οὐκ ἐσχέθη, οὐδ' ἠτήτητο, οὐδ' ἐθανύμασεν, οὔτε πρὸς τὰς ἐλπίδας οὐθ' ὅτιοῦν ἐξετάζων, ὁ δ' ἄτρεστος εἶχε καὶ ἄτρεπτος τῆς γνώμης ἐπὶ τῶν ἔργων ἄπτεσθαι καὶ οὐκ ἐπέιθετο ἐπ' ἄροτρον βαλὼν τὴν χεῖρα ἔπειτα στρέφειν ὀπισθεν, οὔτε νῶτα δοῦναι, οὔτε λιπεῖν τὴν τάξιν, ἣν αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπὶ κάλλιστου καθάπαξ ἔστησεν ἀγῶνος,
- 645 ἀλλ' ἀκλόνητος, ἐδραῖος, πάντοθεν ἀκίνητος, τῶν λογισμῶν νικᾷ τὸν τύραννον ἐκκαλούμενος καὶ πείθει μεταθέσθαι γνώμην καὶ καθ' ἑαυτοῦ τρέπει
- A73 καὶ δίδωσιν ἐκεῖνος πρὸς τὴν ὀρυγῆν | τοῦ νέου, μᾶλλον δὲ πρὸς ὀρυγῆν ἑαυτῷ παραχωρήσας εἰς προὔπτον ὡσπερ οἶμαι δυσπαλλάκτω θηρίῳ βρώμα-

650 τος ἄρπαγμα. Τὰ δ' ἔξις σὸν ἔργον πάντως καὶ τῆς σῆς δεξιᾶς, ὁ παντοκρά-
 τωρ θεός, ὁ κραταῖος ἐν πολέμοις κύριος, ὁ τοῖς ὑπερηφάνοις ἀντιτασό-
 μενος, ταπεινοῖς δὲ χάριν διδοὺς καὶ γόνασιν ἀδυνατοῦσι θάρσος περιτι-
 θείς, ὁ δεσπότης κύριος Σαβαώθ, ὁ συνταράσσων τοὺς ἐνδόξους τῆς γῆς
 μετὰ ἰσχύος καὶ οἱ ὑψηλοὶ τὴν ἕβριν συντριβήσονται· σὺ ἀνταπέδωκας τοῖς
 655 περισσῶς ποιοῦσιν ὑπερηφανίαν καὶ ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἑταπείνωσας, σὺ
 συνέτριψας τὴν ἕβριν αὐτῶν, ἔρριψας ἀσεβεῖς παραχρῆμα, σὺ ἔθραυσας
 ὄπλον καὶ ρομφαίαν καὶ μαχητὴν ἄνδρα σὺ κατέσπασας ἐν διαφθορᾷ· ἐξέ-
 λιπεν ἄνομος, ἀπώλετο ὑπερήφανος, ἔπεσεν ὁ ὑψηλὸς ἐν μαχαίρᾳ. Πάλιν
 Γολιάθ ὑπὸ Δαυὶδ πληττεται καὶ πίπτει νεκρὸς καὶ νέος ἐκεῖνος κρατεῖ καὶ
 ἄσπλος· πάλιν ταπεινοῦται προδήλωσ' ὡς τραυματίας ὁ ὑπερήφανος. Ἔστη-
 660 σαν μὲν γὰρ ἀλλήλοισι ἔγγιστα καὶ γεγόνασι πρόσμαχοι κατὰ ἐννοήσας ὁ
 Νέστωρ τὸ Θετταλὸν δὴ τοῦτο οὐκέτι μὲν ἦδη σόφισμα, σοφίας δ' ἔργον
 ὄντως καὶ γνώσεως ἀληθοῦς ὡς ὑπὸ τοῦ μεγάλου Δημητρίου πεπαιδευτο,
 χαράττει τὸν σταυρὸν εἰς πρόσωπον, εἶτ' ἄλλεται γενναῖον ὡσπερ ἐκ μετεώ-
 ρου θράσους πλησθεῖς, ἠρωϊκὸς ὄλος, ἀκαταγάνιστος, φοβερὸς ἰδεῖν, ἀπρό-
 665 σιτος· εἶτ' αἶρει τὸ ξίφος, ὠθεῖται, πληττεται καιρίαν εἰς μέσον αὐτὴν τὴν
 καρδίαν. Βάλλ' οὕτω, καλλίνικε Νέστωρ, καὶ κατάσπα θραύων εἰς γῆν ἐν
 κρατεῖ τὸν παλαμναῖον τῆς ἀσεβείας προστάτην καὶ πρόμαχον. Ὁ μὲν οὖν
 ἔκειτο νεκρὸς κατὰ γῆς κακὸς κακῶς, ἐνὶ τούτῳ μόνῳ καλῶς, ἀξίως τῆς ἕβρε-
 670 τῆς, ὁ δ' ἴστατο μέσος μένων ἐπὶ τὸ λείπον τῆς μάχης τέλος, τὴν νίκην αὐ-
 τὴν ὡς ἐστὶ περάναι | ἢ μᾶλλον τῆς νίκης εὐθύνας ἔπαθλα ὡς ἀντὶ στεφά-
 νων αὐτίκα τετμημένος τὴν κεφαλὴν τὸ σῶμα μὲν ἀφείη κάτω παρ' αὐτὴν
 τὴν ἀγωνίαν ἐγγὺς ἐστήξεν τρόπαιον, τὴν δὲ ψυχὴν ἐλύσαι πρὸς τὸν ἄνω-
 θεν ἀθλοθέτην Χριστόν. Μαξιμιανὸν δὲ τέως μὲν ἐπελελοῖπει πάντα, μᾶλ-
 675 λον δὲ πάντα εἶχεν, ἐκπληξίς, ἀνία, δέος, ὄρμη, καὶ προσέει οὐκ εἶχεν ὅ,τι
 χρῆσεται, οὐδ' ἦν ἑαυτοῦ κατασχὼν δ' ἔπειτα τὸν θυμὸν, βία μὲν, ὅμως δ'
 οὖν κατασχὼν καί, ὡς ἔοικεν ἄρα, βασκαίνων εἰς τοσοῦτον ἀνθρώπων ἀρι-
 θμὸν παραχρῆμα ψήφους ἐνεγκεῖν τὰς ποθουμένας τῷ Νέστορι, λύεται μάλα
 τοῦ ταχῶς τὸ θέατρον καὶ τὸν ἄνδρα μεθίστησιν οἴκαδε· ἔπειτα μαγγανείας
 ἐπεκαλεῖτο καὶ ἠρουνᾶτο κἀνταῦθα τρέπων τὸ κλέος· τῆς τοῦ ἀνδρὸς νίκης
 680 αἰσχύνειν ᾤετο, μᾶλλον δὲ τὸ κράτος Χριστοῦ, καὶ περὶ τούτων πράττεσθαι
 δίκας ἐποιεῖτο. Ὡ τῆς ἀνοίας, εἰ ταῦτα ᾤετο μαγγανείαις εἶναι κοινὸν καὶ
 Χριστῷ, μᾶλλον δὲ τῆς ἀπάτης ἧς αὐτὸς ἑαυτὸν ἠπάτα καὶ προσεδόκα τοὺς
 πολλοὺς οὕτω πείθεσθαι, ἀλλ' οὐκ αὐτίκα δὴ μάλα τάληθές γνώσεσθαι·
 685 ἐπεὶ δὲ κἀνταῦθα μάταιος ἐκεῖνος ἠλέγγετο καὶ ἀσύνετος καὶ τὰ μηδὲν εἰ-
 κότα πονῶν καὶ τὸν Χριστὸν ὁ Νέστωρ ἐκήρυττε παρησίᾳ καὶ τὰ Δημη-
 τρίου θαύματα καὶ τὴν παρασκευὴν καὶ τὸ ὑπ' αὐτὸν ὀλιτικὸν ἄριστα γ'
 ἠσκημένον πάντα καὶ πράττειν καὶ πάσχειν διὰ Χριστὸν καὶ μὴ μέγα εἶναι
 μανθάνειν εἰ βούλοιο ἐκκαλεῖσθαι τε καὶ πειρᾶσθαι καὶ ἀνιστᾶν εἰς ἐπίδη-

- 690 λον, τηνικαῦτα μᾶλλον ἐκεῖνος ἐπλήττετο καὶ ἔδεδίει περὶ πάντων ὁμοῦ· με-
 τατίθεσθαι μέντοι πρὸς τάληθές ἀπὸ τῶν εἰδώλων, πῶς ἄρα καὶ ἦν, Μαξιμια-
 νὸν ὄντα καὶ αὐτὸν ὄντως εἶδωλον ἄλογον καὶ ὀφθαλμοῦς ὁρᾶν οὐκ ἔχοντα
 A74 καὶ ὅτα μὴ ἀκούειν καὶ ἄλλο μηδὲν ἐπαισθάνεσθαι; τὸν μὲν γε παραχρη-
 μα | τὸ οἰκεῖον ἕξιος τὴν κεφαλὴν ἀφαιρεῖται καὶ τέμνει ἐξ ἐντολῆς τοῦ τυ-
 695 ράννου καὶ τίθησιν ἐκποδῶν, μηδὲν ἔτι πρᾶγμα περὶ αὐτὸν εἶναι Νέστορα
 τὸν ἄριστον ὀπλίτην Χριστοῦ καὶ ὁ πόθος αὐτῷ πέρας ἔσχε καὶ ἡ τοῦ μάρ-
 τυρος πρόρρησις· ὁ μακάριος μὲν ἀνὴρ ἐκεῖνος κτησάμενος, μακάριον δὲ
 ἕξιος ἐκεῖνο αἵμασιν ἠγνισμένον ὑπὲρ Χριστοῦ, καὶ πλήττων οὕτω κατ' ἄμ-
 φω μάλιστα ἐπικαίρωσ, ᾧ συνεισελθὼν ὁ μάρτυς καὶ μόνω τὸν ἀγῶνα θαρ-
 700 ρήσας ἀμφοτέρα ἐθαυμάσθη τε καὶ συνδιήνεγκε μάλιστα καὶ νενίκηκε καὶ
 βάλλων μετ' αὐτοῦ καιρίως καὶ πίπτων δι' αὐτοῦ γενναίως, μᾶλλον δὲ τοῦτ'
 εἶχε νικᾶν ἐνταῦθα καὶ τέλος, πλήξας καλῶς, πεσεῖν ἄριστα κἀντεῦθεν εἰς
 οὐρανούς· ἀνελθεῖν καὶ μετὰ θείων ἀγγέλων ἐστάναι περὶ θεῶν.
- 705 14. Ἄλλὰ τὰ μὲν κατὰ τὸν μάρτυρα Νέστορα πέρας οὕτως ἔσχε, ὡς ὁ
 λόγος ἔχει διεξελθῶν. Τὰ δ' ἕξις ὡς ἔγωγε οὐκ οἶμαι εἰσὶν οἷά φασι, θυ-
 μοῦ τηνικαῦτα φορὰν ἄσχετον ἀρπάσαι τὸ τέλος τῆς ὄλης ἀγωνίας τοῦ μάρ-
 τυρος Δημητρίου καὶ καινοτομῆσαι πρὸ τῶν χρόνων ἀθρόον, ἀλλ' αὕτη μάλ-
 710 ιστα μοι δοκεῖ τῷ τυράννῳ μεγίστη σκέψις ἐγγενέσθαι περὶ τῶν ὄλων πρα-
 γμάτων αὐτίκα, ὀπιπὸτ' ἄρα χρὴ διαθέσθαι καὶ τοῦτο διαφέροντος ἐκεῖνον
 πείθουμαι συνιδεῖν τότε δὴ καὶ λογίσασθαι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ σκοπὸν καὶ τὴν
 715 χρεῖαν ὡς, εἰ μὲν τρίβοιτο ἡ μάχη κατὰ σχολὴν σὺν χρόνῳ πρὸς τὸ δοκοῦν
 καθίστασθαι καὶ βασάνων ἔλοιτο χαλεπότητα περιᾶσθαι, τοῦτ' οὐ μόνον
 οὐκ ἂν εἴη προὔργου πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς ἔνστασιν ἀνυεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ μι-
 κρόν ἐκ τούτου μᾶλλον αἰρεσθαι τὴν ἀποστασίαν εἰς πρόδηλον ἀεὶ καὶ ὀή-
 720 γνυσθαι εἰωθὸς τοῦτο συμβαίνειν, τὰς θεομαῖς ἐκάστοτε φύσεις πρὸς πᾶσαν
 A74· αὐθιὰ μάλιστα προσβολὴν ἐγείρεσθαι καὶ μὴ καταπίπτειν μὴδ' ἠτᾶσθαι | με-
 τριῶς ἀξιοῦν· εἰ δέ τις ἐν τούτοις συντεμῆν ἀξιώσει τοὔργον καὶ ἥκιστα δια-
 φανῶς, ἀλλ' ὡς οἷόν τε μὴδ' ἐπισημῆναι τι πρὸς βραχὺ, ἴσως ἔσβεσται παρα-
 725 χρημα καὶ οὐκ ἔλαβεν ὕλην ἢ φλόξ, ἐφιεμένη πρόσω ὁρᾶν ἀεὶ καὶ φέρε-
 σθαι· καὶ ἅμα εἶχεν ἐγγὺς ὁρᾶν τε καὶ δεδιέναι φρονήματα τοιαῦτα τῶν ὑπ'
 720 ἐκεῖνον ἀνδρῶν τῆς πόλεως. Ταῦτ' ἄρ' ὡς εἰκεν ἐκεῖνος ἀφροσύνην μὲν ὄντως
 ἐν καρδίᾳ καθ' ἑαυτὸν διαλογισάμενος, οὐ μὴν παντάπασιν οὐκ ἀλόγως πρὸς
 τὴν ἑαυτοῦ βούλησιν ἔγνω συνελεῖν ἐν βραχεί καὶ συστεῖλαι μετ' ἀφανοῦς
 725 μάλᾳ τῆς ἐπιχειρήσεως τὰ κατὰ τὸν μέγαν Δημήτριον καὶ ἅμα μὲν οὕτως
 ἔγνω, ἅμα δ' ἐψηφίζετο καὶ προσέτατε μὴδ' ἐξάγειν τῆς φρουρᾶς μηκέτι
 καθ' ἅπαξ μὴδὲ πρὸς βραχὺ τὸν ἄνδρα παρρησιάζεσθαι, ἀλλ' ὅστις μάλιστα
 ὑπηρετεῖν βούλοιο καὶ χαρίζεσθαι, αὐτόθι βάλλειν, αὐτόθι τέμνειν, αὐτόθι

- μυρίαν εἰ δύναται βάσανον φέρειν τὸ ζῆν αὐτὸν ἀφαιρούμενος· καὶ εἶχεν οὐ-
 τως ἐπὶ τῶν ἔργων καὶ ταχεῖς ἦσαν ἐκεῖνοι μαρτυρικά χέειν αἵματα· ἔτρε-
 χον κατὰ τοῦ μὴ φεύγοντος, ἠπειγόντο κατὰ τοῦ δεσμώτου, ὀπλίζοντο λογ-
 730 χηφόροι πρὸς τὸν ἐν εἰρκτῇ· συνῆλθον ἀμέλει πάντες, ἔβαλλον πάντες, ἐ-
 πειρῶντο τῶν ὄπλων ἑαυτῶν, ἐπειρῶντο ἀλλήλων, οὐδενὸς ἐφείδοντο τῶν
 τοῦ σώματος μερῶν, οὐδ' εἶων ἀγέραστον, ἐπληττον πάντη· οὐκ ἤρκει πρὸς
 τὴν γνώμην ἢ φύσις, ἠγανάκτουν, κατεμέμφοντο πρὸς αὐτὴν μὴ πλεῖω χώ-
 ραν διδοῦσαν κακουργεῖν, ἐφιλονεῖκουν καὶ κατὰ τεθνεώτος ἔδυσχέρινον
 735 μὴ πλεῖστα ζῆν ἔχοντι, ἵνα καὶ θνήσκῃ πλεῖστα· ἠγνούον δὲ ἄρα οὐ μᾶλλον
 ἑαυτοῖς καὶ τῷ τυράννῳ ἢ τῷ μεγάλῳ μάρτυρι χαριζόμενοι καὶ δυοῖν ἐκει-
 νου πόθων, τοῦ μὲν ὅπως μέγιστα διὰ Χριστὸν ὑποσταίῃ, τοῦ δὲ ὅπως τά-
 A75 χιστα | πρὸς αὐτὸν μετασταίῃ κατ' οὐδὲν ἀπεικτισαί τῆς ἐφέσεως, πράττον-
 τες ὃ καὶ μάλιστα δυσχερὲς ἢ κοινωνία καὶ ἄμφω δὴ ταῦτα περὶ ταῦτων συν-
 740 ελθεῖν καὶ οὐκ ἐνέλειψε τούτων ἀπάντων οὐδὲν ἄνωθεν ἐξεταζομένῳ πρὸς
 ἐσχάτην εὐδαιμονίαν· εὐγενὴς ἦν τὴν κάτω γένεσιν καὶ γένους πόρρωθεν εἰλ-
 κεν ἄξιαν, ἀλλὰ παρῆλθε καὶ πρὸς τὴν πρώτην πλάσιν ἀπέειδε καὶ τὸ τῆς
 ψυχῆς ἐζήτησεν εὐγενές· πλοῦτος ἐβριθῆν ἀλλὰ ὄροντι καρδίαν οὐ προσετί-
 θει καὶ ὡς ἄριστος οἰκονόμος πάντα διὰ τῶν πενήτων ἐδάεισε τῷ Χριστῷ.
 745 Εἰφύης ἦν ἰδεῖν, ὠραῖος ὡς νυμφίος, ἰσχυρὸς ὡς γίγας, ἀλλ' ἔσωθεν εὐ-
 πρεπέστερος, ἀλλ' ἀνδρείος μάλιστα τὴν ψυχὴν ὀπλίτης πάντα γέγονεν ἄρι-
 στος καὶ μαχητὴς ἠσκητο γενναῖος· ἀλλ' αὐτῷ στρατολογεῖται Χριστῷ καὶ
 τὴν περιεφραλαίαν τοῦ πνεύματος κατὰ τοῦ κόσμου παντὸς ἐπενδύεται· λό-
 750 γων προσεκτήσατο κράτος εἰς ὅσον ἔξεστι καὶ κλέος. Ἄλλ' ἐν τῇ σοφίᾳ Σο-
 λομώντος τίς ἰσώθη, φησί, τὴν ἀνωτάτω καὶ πρώτην λέγω σοφίαν, καθ'
 ἦν ὑψηλὸς ὑψηλῶς ἀνέκυψε τῆς ὕλης καὶ ὄλον ὄλου τοῦ καθαρωτάτου καὶ
 αὐλοῦ φωτὸς ἑαυτὸν ἐξηρητήσατο καὶ γέγονεν ὄργανον θεῖον ὅπο τοῦ θείου
 λόγου πρὸς ἅπασαν κίνησιν ὀυθμιζόμενον· ἠγεμὼν ἐκ τούτων λοιπὸν καὶ ἠ-
 γεμόνων τὰ πρῶτα καὶ κληρὸς ἐπαρχίας ὁ μέγιστος. Ἄλλ' ἀποδίδωσι τὰ
 755 καίσαρος καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ, τῷ μὲν τὴν οἰκονομίαν τῶν ὑπὸ
 χεῖρα, τῷ δὲ τὴν τῆς εὐσεβείας διανομήν, μᾶλλον δὲ μεθίσταται παρηρησία
 καὶ μεθαρμόζεται καὶ πάντα μετατίθησι πρὸς Χριστόν, κἀντεῦθεν ὥσπερ ἐκ
 μετεώρου τῆς ἀρχῆς πυροδὸν τῆς εὐσεβείας ἴσῃσι, τοῦ σκοτόους ἔλκων, τῆς
 760 πλάνης, πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν· κἀντεῦθεν ὀπλίζεται, παρατά-
 τεται, πόλεμον αἰρεῖται παγκόσμιον πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἔξουσίας, καὶ
 A75· τοῦτον | διπλοῦν πρὸς τὰ πνευματικά τῆς πονηρίας καὶ τοὺς κοσμικοὺς ἠγε-
 μόνas ὑπηρετοῦντας τοῖς δαίμοσι καί, εἴτε δεῖ κρίνειν οἴκοθεν ὡς ὁ περὶ
 τούτων μάλιστα νόμος ἔχει καὶ τὴν ἔσω κατ' αὐτὸν παρασκευὴν ἐξετάζειν
 μεθ' ἧς ἐθάρρησε τὸν ἄγωνα, ἔλιπεν ὀπίσω τὴν φύσιν, πάντα διὰ Χριστόν

- 765 ἔτοιμος ἦν ἐνεγκεῖν καὶ ἠνέγκτό γε ὄντως, εἴτε δεῖ τὴν τῶν διωκόντων ὄρ-
μὴν λογιζεσθαι, ταυτὸ τοῦτο δίδωσιν· ἐπεὶ δὲ ἔδει καὶ τοῦ καλοῦ πόθου γε-
νέσθαι πληρωσιν ὃν ἐπόθει, τάχιστα συναφθῆναι Χριστῷ, γέρας τοῦτο τῆς
ἀνδραγαθίας λαμβάνει καὶ τάχιστα θνήσκει καὶ πρὸς οὐρανούς μετατίθεται
καὶ εἰς τὸν αἰῶνα ζῆ καὶ παρίσταται τῷ βασιλεῖ τῶν αἰῶνων ἐνώπιον τῆς
770 δόξης αὐτοῦ καὶ ἀγαθὸς ὁ οἶκος τῆς σωφροσύνης αὐτοῦ καὶ μακαρίζεται ἡ
εὐδαιμονία αὐτοῦ παρὰ τῶν ἀγγέλων καὶ γενεᾶς ἀρχαίας τῶν πάλαι δηλαδὴ
προλαβόντων μακαρίων ἀνδρῶν, μεθ' ὧν συναγάζεται καὶ οἷς τῶν ἔργων
τῆς ἀρετῆς ἐκοινώνησε μετὰ Ἀβραάμ, ἐπίστευσε καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δι-
καιοσύνην. Ἰωσήφ δυνατὸς ἐν Αἰγύπτῳ, φησί, πλὴν ὑπερόριος· τοῦ δὲ μά-
775 λιστα ἐν τοῖς οἰκείοις ἡ σεμνότης τε καὶ τὸ κράτος καὶ τὸ δὴ μέγιστον δυ-
νατὸς ἀνῆλθεν ἐν ἰσχύι, κραταιὸς ἐν πολέμοις μαρτυρικοῖς, πρὸς τὴν πρώτην
πατρίδα, πρὸς τὴν ἄνω μητρόπολιν. Μωυσῆς ἐκλεκτὸς καὶ δημαγωγὸς καὶ
νομοθέτης καὶ μετασκευάζων πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας τὸν Ἰσραήλ, ἄλ-
λὰ καὶ οὗτος ἐκλεκτὸς πρὸ τῶν χρόνων, καὶ θεοῦ ψήφος ἐκείνη τὸ τέλος
780 ἔδειξε πρὸς ὃν ἐτάξαστο καὶ ὑπὲρ οὗ παρετάξαστο καὶ ἠγωνίσαι καὶ εἰς ὄρος
ἀρετῶν ἀνελθὼν καὶ θεωρίας ὑπερβαίνουσας κάτω τὴν ὕλην, ἠχμαλώτισεν
αἰχμαλωσίαν, ἐξήγαγε τὸν λαὸν τοῦ Χριστοῦ ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχι-
A:6 ῶνι ὑψηλῷ καὶ τῆς τῶν εἰδώλων ἀπέστησε πλάνης, | καὶ δόγματα θεῖα καὶ
νόμους εὐσεβείας εἰς ἅπαντας ἀνθρώπους ἐξήνεγκε καὶ πρὸς τὴν ἄνω Σιών
785 τὴν ἐπηγγελμένην τοῖς ἐκλεκτοῖς τοῦ θεοῦ παρεθάρρυνε καὶ παρώρμησεν.
Ἰὼβ ἐπειράσθη μὲν ἄλλ' ἄκων καὶ τῆς δοκιμασίας ἀπέλαβεν ἑπαθλα παρα-
χρηῖμα παραμυθίαν ἴσως ἔγγιστα ζῶν καὶ ἠὔξησε τὸν βίον αὐτοῦ Κύριος
καὶ διπλᾶ ἐποίησεν ἢ ἔμπροσθεν ἦν. Ὁ δ' ἐκὰν αὐτὸς ἦλατο πρὸς τοὺς
κινδύνους, οἴκοθεν ὄρητο πάντα διὰ Χριστὸν ἐνεγκεῖν καὶ ἦνεγκεν εἰς τέ-
790 λος καὶ νενίκηκε καὶ οὐδὲν ἠνέσχετο τῶν παρόντων, οὐδ' ὑπελογίσαστο με-
τρῶς, οὐδ' ἠξίωσεν ἀντιλαβεῖν ὧν ἔδωκεν ἢ παρῆιδε. Δαυτὸ ὀπλίτευσσε κα-
τὰ Γολιάθ καὶ κατὰ κράτος εἶλε τὸν ἀσεβῆ καὶ ἀλάστορα, ὃς ὕβρισεν εἰς τὴν
παρεμβολὴν τοῦ θεοῦ· ὁ δ' ἄλλον ὀπλίσε καὶ ἀπηξίωσεν ἑαυτοῦ καὶ ἠδέσθη
μικρολογεῖσθαι τὴν μάχην, ἐν ἄλλοις σχολάζων καὶ μέγιστον ἀνηρημένος ἀ-
795 γῶνα πρὸς αὐτὸν ἐκείνον τὸν ἄρχοντα τοῦ κόσμου τὸν ἐπαναστάντα κατὰ
θεοῦ παντοκράτορος· μετὰ Δανιὴλ εἴρχθη καὶ θῆρας εἶλε καὶ ἐπέβη ἐπάνω
ὄφρων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ· εἰσηλθὼν οἱ
νέοι πάλαι θαρροῦντες τὴν κάμινον καὶ οὐκ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν
κτίσαντα καὶ ἄγγελος Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν
800 κάμινον καὶ τοῖς τρισὶ συμπαραξενύχθη καὶ τέταρτος ἄγγελος ἐπὶ τῆς εἰρκτῆς
κἀνταῦθα τῷ μαρτυρῶν καὶ συνῆλθον οὕτως ἄμφω καὶ ἦσαν ἅμα κατὰ Χρι-
στον καὶ τὸ τούτου θεῖον καὶ ὑπερουράνιον ὄνομα. Ἄλλ' ἐπὶ τούτοις οὐ-

805 τως ἄρα συνημμένοι αὐτοῖς μέσος αὐτός. ὡς ἔφη πάλοι Χριστός, καὶ μο-
 νὴν ἐν αὐτοῖς ποιεῖται καὶ τὰ εἰκότα συγγίνεται καὶ οὐ μόνος, φησὶν, ἀλλ'
 A76- ἀθρόον ἅμα καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ καὶ ἡ χάρις πάντως ἀχωρίστως ἐπεφοῖτα τοῦ
 πνεύματος. Τί δεῖ πόρρωθεν ἐπιχειρεῖν ἔτι καὶ διατριβεῖν; προέδραμεν Ἰω-
 810 ἀνήντης τοῦ Σωτῆρος, προὑπέδειξε τὸν ἄμυνον τοῦ θεοῦ, μετάνοιαν ἐπηγγεί-
 λατο πρῶτος ἀνθρώπων ἀνθρώποις· ἐκήρυξαν ἐξῆς οἱ μαθηταὶ καὶ τὸν λό-
 γον τῆς ἀληθείας πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐτράνωσαν· ἠκολούθησεν ὁ μάρ-
 815 τυς, τὸν αὐτὸν ὑπέστη σκολὸν καὶ δρόμον· ἐνίκησε τὸν κόσμον· ἤλεγξε περὶ
 ἁμαρτίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν λαὸν μετάνοια καὶ ἐξεπορευέτο πρὸς αὐτὸν
 οὐχ ἡ περιχώρος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπέκεινα· συνεκήρυξε τοῖς ἀποστόλοις τὸ
 δόγμα τῆς ἀληθείας καὶ συνετράνωσαν· οὐκ ἀπέγνω τὸν ἀγῶνα, οὐκ ἔδεισεν,
 820 οὐχ ὑπεστάλη, οὐχ ὑπεχώρησε· πρὸς πάσας τὰς ἀρχὰς τοῦ κόσμου ἐλάλει,
 βασιλέων ἐνώπιον καὶ τυράνων, καὶ οὐκ ἤσχύνετο, ἐνεκαυχάτο ταῖς ἀσθε-
 νείαις, ταῖς θλίψεσι, τοῖς διωγμοῖς, τοῖς κινδύνοις τῶν ὑπηρετῶν τοῦ λό-
 γου· λοιδορούμενος ἠλόγει, πάσχων ἔφερε, πάντα ἦν διὰ Χριστόν, πάντα
 ἐγίνετο, πᾶσιν ἡμιλλήσατο τοῖς ἀρετῆς οἰκονόμοις· ἐκοινωνεῖ τῆς καθηγε-
 825 μόσι τοῦ λόγου, τοῖς μάρτυσι, σὺν αὐτοῖς ἐκοινωνεῖ, τοῖς μὲν τῆς διδασκα-
 λίας, τοῖς δὲ τῶν ἄθλων· τοὺς μὲν ἐξήλωσεν, τοῖς δ' ἰσώθη, τοὺς δὲ παρήλ-
 θεν. Εἰρήσθω γὰρ καὶ τετολημῆσθω καὶ φθόνος οὐδέεις, οὐδ' ἐφέξει τ' ἀληθές.

15. Ἄλλ' ἐκεῖνος μὲν οὕτως εἶχεν αὐτίκα καὶ ποθήσας οὕτω τυγχάνει
 καὶ οὕτω τάχιστα δῆγγυται τῶν δεσμῶν τοῦ σώματος καὶ πρὸς ὃν ἐπόθει
 μεθίσταται, οἷον δὲ δὴ τὸ... εἶπετο καὶ οὐκ εἶα Μαξιμιανὸν οὐδ' εἰσαυθίς
 825 καθεύδειν, ἅμα μὲν θαῦμα τηνικαῦτα ὄραν, ἅμα δὲ καὶ τότε καὶ νῦν ἤδῃ προσ-
 φέρειν, οἶμαι, καὶ χοῖσθαι καὶ παραλιπεῖν καθάπαξ οὐκ ἔξεστιν. Ἐπεὶ γὰρ
 ἐκεῖνος τὸν δρόμον τοῦ μαρτυρίου τελέσας ἔκειτο νεκρὸς κατὰ γῆς, παρεστῶς
 τις αὐτόθι τηνικαῦτα τῶν ὑπηρετούντων ἐπὶ τῆς φρουρᾶς οἰκετῶν, Λούπος
 A77 ὠνόμαστο, γενναῖος ὄντως· ἐκεῖνος δοῦλος | καὶ μεγαλόψυχος καὶ ἀταπεινῶτος
 830 καὶ τοῦ μεγάλου μάρτυρος ἄξιος, ἔπειθ' οὗτος τί διανοεῖται καὶ τί δοῦ;
 ἀφαιρεῖται τι τῶν ἱερῶν ἐσθημάτων τοῦ μάρτυρος καὶ ὃν εἶχεν δακτύλιον ἐν
 χειρὶ, ἔπειτα περιχώρας ἐκεῖνα ἀντοθεν καὶ περιχρήσας ἀμέλει κάλλιστα
 καὶ κοσμήσας τοῖς πανάγοις ἐκείνου καὶ ἱεροῖς αἵμασι καὶ δυνάμιν τινα
 835 θεῖαν καὶ χάριν ὡς ἔοικεν μαρτυρικὴν ἐνθέμενος, εἶτα ἔξεισι. Τί σπεύδεις, ὦ
 Λοῦπε, τί κλέπτεις τὰ τοῦ δεσπότου; τί μᾶλλον κατεπεμβαίνεις κειμένου καὶ
 οὐχ ὑποστέλλῃ τυμβωρυχεῖν ἢ, τᾶληθέστερον εἰπεῖν, ἱερουλεῖς καὶ τῶν ἀνα-
 θημάτων ἄπτη τῶν ἱερῶν καὶ οὐ φείδη πρὸς τόλμαν ὄλως τοσαύτην; «Ἐγὼ»
 φησὶν «ἐλέγξω Μαξιμιανόν, ὡς οὐκ ἔξεστιν οὐδὲ δύναται, οὐδ' ἂν πάντα
 840 δράσειε, κατασχεῖν ἀρετὴν καὶ ταπεινώσαι καὶ σβέσαι καὶ λήθης παραδοῦναι
 βυθοῖς ὡς κάκιστα βασκαίων ἐκεῖνος οἶεται». Ἐντεῦθεν εἰς φῶς αἶρει τὰ

- βλέμματα, παρρησιάζεται, πᾶσιν ἐπικηρυκεύεται κοινωνεῖν, μεταδίδωσι χα-
 ρισμάτων ἀφθόνως, ἰᾶται πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν, πλήττει κατὰ
 καρδίας αὐθις τὸν τύραννον, ὃς πυνθάνεται παραχοῆμα μηδὲ κατὰ τεθνεῶ-
 845 νος ἰσχύων, ἀλλὰ καὶ τὴν παροιμίαν παντάσῃσιν ἠτᾶσθαι καὶ βάλλειν ἐκεί-
 νον νεκρόν, μᾶλλον δὲ τ' ἀληθὲς ἔρειν ἰᾶσθαι καὶ νεκρούς ἀνίσταν, αὐτὸν
 δὲ μόνον ἐκείνον πλήττει τὸν τῆς ζωῆς ἐχθρόν, τὸν ὑπηρετήν τοῦ σκότους
 καὶ τοῦ δεσπότη τοῦ κόσμου συνεργόν καὶ συνέριθον, ὡς ἄρ' ἔδειξεν αὐτίκα·
 850 συλλαμβάνεται γὰρ ὁ καλὸς ὑπηρετῆς καὶ δίκας πράττειται τῆς κλοπῆς, μάλ-
 λον δὲ μισθὸν μέγιστον τῆς εὐγνωμοσύνης λαμβάνει τέλος μαρτυρικὸν καὶ
 850 A77v ἐκείνος διακονῶν μεταχωρεῖ τε καὶ | μετατίθεται καὶ αὐθις συνδιάγει καὶ σύ-
 νεστιν' ὃ μακάριος ὄντως ἀνὴρ ἐκείνος τῆς τοῦ δεσπότη παιδείας καὶ ἀγωγῆς,
 μακάριος δὲ τοῦ κατ' αὐτὸν ἤκοντος εἰς εὖνοιαν καὶ θεραπείαν καὶ πίστιν, ὃς
 λαβὼν τὸ δεσποτικὸν ἐκεῖνο χοῆμα οὐκ ἔκρυπεν, οὐδὲ συνεκάλυπεν, οὐδ'
 855 ἠφάνισεν εἰς τὴν γῆν, ἀλλ' ἐξέτεινεν εἰς ἅπαντας ἀνθρώπους καὶ προύθετο
 κοινὸν καὶ ἠῤῥησε καὶ πολλαπλοῦν ἀπέδοτο καὶ ὃν εὐδὼν ὁ καλὸς δεσπότης
 ἐπ' ὀλίγων ἀγαθὸν οὕτω καὶ πιστὸν οἰκονόμον εἰλκυσε εἰς ἑαυτὸν ἄνω
 μάλιστα συνήδεσθαι καὶ συγκαίρειν καὶ περὶ πλείω τῶν προτέρων ἔχειν προε-
 στήσατο καὶ κατέστησεν.
- 860 16. Ἄλλ' οὕτως ὁ μέγας εἰς οὐρανοὺς ἀνῆλθεν, ὡς ἂν τις ἐρεῖ, πονέ-
 στιος καὶ συνήγαγεν ἐκεῖ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καὶ ἀπολαύει ἐν τοῖς ἀγαθοῖς
 τοῦ πατρὸς μετὰ τῶν οἰκογενῶν αὐτοῦ καὶ ἀπολαύει τῆς μακαρίας καὶ
 ζωαρχικῆς τριάδος, τοῦ καθαρωτάτου καὶ ἀπροσίτου φωτός, ἣ καὶ παρί-
 865 σταται καθὼς ἐπόθησε, καθὼς ἠγωνίσασατο, καθὼς ἀνέδραμε τάχιστα καὶ γί-
 νεται ἡμῖν προστάτης, βοηθός, ἠγεμὼν σωτηρίας, ἀντιλήπτωρ ἐφ' ἅπασιν καὶ
 οὐκ ἐπιλανθάνεται τῆς κληρονομίας αὐτοῦ καὶ παντὸς μὲν αἰεὶ τοῦ κόσμου
 καὶ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα δὲ τῆς κατ' αὐτὸν ταύτης τῆς μεγαλωνύμου
 καὶ περιφανοῦς πόλεως, ἣς ἔφην καὶ εἰς ἣν ἐφιλοτιμήσατο καὶ τοὺς ἀγῶνας
 870 ἐπεδείξατο καὶ τῆς μακαρίας ἔγυχε λήξεως καὶ ἀνταπέδωκεν ἀνταποδόματα
 πλείονα καὶ μέγιστα ἐπὶ μεγίσταις ταῖς χρεῖαις ἐφ' ἑκάτερα καὶ ἠδέων τε καὶ
 ἀνιαρῶν καὶ τῆς ἀθορύβου καὶ στασίμου καὶ ὑψηλῆς καὶ θείας καὶ ἀθανά-
 του πολιτείας ἐπιβάς ἄνω, ὡς ἦρα διαφερόντως καὶ ἠπείλετο, καὶ γενόμενος
 875 A78 καὶ ἀγγέλων καὶ κοινωνῶν καὶ συγχορευῶν αὐτοῖς καὶ συνευφραίνόμενος
 καὶ συγγιγνόμενος τῷ ἀθανάτῳ πάντων δεσπότῃ οὐκ ἐν σκιαῖς | οὐδ' ἐν αἰ-
 νίγμασιν ἦδη, ἀλλ' ἐνώπιος ἐνωπίῳ, φησὶν ἡ γραφή, ὁ δ' ἄρ' ἐν τούτοις,
 οὐδ' εἰσαυθις οὐκ ἐξίσταται τῆς πόλεως, οὐδ' ὑποχωρεῖ, οὐδ' ἀφίρησι κάτω,
 ἀλλ' ἔτι ἐν σοὶ ἐγὼ εἰμί, λέγει, πόλις Σιών καὶ οὐκ ἔλιπόν σε εἰς τὸν αἰῶνα,

μᾶλλον δ' εἰς τὴν ἄστατον ταύτην τοῦ χρόνου τε καὶ τῆς ὕλης φορὰν καὶ
 880 καὶ αἰεὶ θαυμάζω καθ' ἑαυτὸν καὶ οὐκ ἔχω τί χρῆσμαι, οὐδὲ βασκαίνω τῇ
 πόλει, οὐκὼν γε οὐδὲ λόγον ἔχον, ἀλλὰ καὶ μάλιστα συνήδομαι τῆς καρπο-
 φορίας καὶ ἔτι τοῦ καλλίστου καὶ ἀδαπανήτου θησαυροῦ, ὃν ταμιεύει κοι-
 νὸν ἅπασιν ἀνθρώποις ἀγαθὸν καὶ οὐ κατέχει, οὐδὲ φείδεται, οὐδ' ἑαυτῆς
 885 μόνης ποιεῖται τὴν εὐκληρίαν, ἀλλὰ καὶ μάλιστα ὑψηλῶς ἔπειτα κηρύττει
 καὶ προκαλεῖται, δεῦτε, λέγουσα, φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον καὶ πίετε οἶνον, ὃν
 κεκέρακα ὑμῖν καὶ κατεπάτησεν αὐτὸν ἡγεμῶν ἐκ τοῦ ληνοῦ τῆς καρδίας μου
 καὶ προυθέμην δαψιλῇ τρυφήν, δαψιλῇ τοῖς πᾶσιν ἀπόλαυσιν.

17. Ὁ δ' οὖν ἔγωγε θαυμάζειν ἔχω, τίς ὁ τοσοῦτος δεσμός, ὃ γενναῖε,
 τίς ὁ πόθος, τίς ἡ σπουδὴ, πόθεν οὕτως ἐσχέθης ὁ πάντα ἀήτητος καὶ ἀνά-
 890 λωτος, πῶς οὕτω φιλόπολις καὶ φιλόπατρις ὁ τὴν καθόλου πατρίδα καθάπαξ
 τὸν σύμπαντα κόσμον ὑπεριδὼν καὶ μόνην τὴν πρώτην πατρίδα, τὴν ἄνω
 κληρονομίαν, τὴν ἀνώλεθρον εὐδαιμονίαν ἐπιποθήσας καὶ τυχὼν ὡς ἐπόθη-
 σας; μᾶλλον δ' ἴν' οὕτως ἐρῶ, τέσσαρας δρωμέν πολιτείας ἐπὶ τὸν μέγαν ἄς
 ἐσπούδασεν ἄριστα καὶ διήνεγκεν ἐξῆς αἰεὶ προβαίνων παρ' ὃ ἄκρον κορυ-
 895 φῆν ἔστι, φησί, οὐδ' ἔξῃσιν ἐκτείνειν ἔσχατον ἢ φιλόσοφος παροιμίᾳ
 φέρε δέ, εἰ δοκεῖ, διελώμεθα παρ' ἐκάστην ἰόντες· πρώτην ἐπολιτεύσατο καὶ
 A78, δέδωκεν ἑαυτὸν τῇ πατρίδι χηρῆσθαι, τάχιστα ὑπερέσχε διὰ πάντων καὶ | οὐκ
 ἐντὸς ἐσχέθη, οὐδ' εἶχε χώραν ἢ φύσιν, καὶ παρῆλθεν ἔξω καὶ προῆλθεν
 οὕτω πόρρω μετὰ τῆς φήμης ὡς καὶ εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι καίσαρα τὴν Ῥω-
 900 μαίων οἰκονομίαν ἐπὶ πάσης σχεδὸν ρυττανεύοντα τῆς οἰκονομίας· μετακα-
 λεῖσθαι κρίνει μαθὼν ἐκεῖνος, μετακαλεῖται, δοκιμάζει πρὸς τὴν αὐτοκρατο-
 ρικὴν, οὐκ οἶδ' εἴτε πολιτείαν βούλεται τις καλεῖν εἴτε προστασίαν, ἐπὶ πά-
 σαις ἀπλῶς εἰπεῖν οἰκειότερον· συγκλήτου τοῦντεῦθεν λαγχάνει βουλῆς, ἀρ-
 905 χεται πραγμάτων εὐθύς, ἀρχαιρεσίαι παραχρῆμα καὶ ψῆφος τῆς κρείττονος
 ἐπαρχίας τῷ ἀνδρὶ νικᾷ καὶ κλήρος ὁ μέγιστος ἐπιδημεῖ, πειράται, καθίστη-
 σιν· ἔπειτ' οὐδ' αὐθις οὐκ ἀγαπᾷ, οὐδ' ἀρκεῖται κατὰ χώραν μένειν, ζητεῖ
 πάλιν πράγματα, αἶρε φρόνημα μέγιστον, μεθαρμοῖζεται τρίτον ἤδη τοῦτο,
 πρὸς ἅπαντα τὸν βίον ὁρᾷ, πολιτεύεται εἰς τὸ κοινὸν ἅπασιν ἀνθρώποις καὶ
 τὸ δὴ κάλλιστον οὐχ ἀπλῶς οὕτωςι καὶ ἴσα τοῖς πολλοῖς ἀλλ' ἡγεμονικῶς
 910 ἐκεῖνος προΐσταται καὶ τὴν φύσιν ἀνακατὰται καὶ ὀδηγεῖ καὶ τυποῖ περὶ τῆς
 ἀληθείας καὶ νομοθετεῖ τὰ Χριστοῦ παρησία συνδέων εἰ οἶόν τε πάντας
 ἀνθρώπους καὶ τισιν ὁμολογίαις ἀρρηκτοῖς τῆς εὐσεβείας χειρούμενος· καὶ
 ταῦτα ἦσαν ἔτι παρασκευαί πρὸς τὴν ἐσχάτην πολιτείαν, ἣν ἐκ πολλοῦ μάλι-
 στα σκοπὸν ἐτίθει πόρρωθεν ἀντὶ πάντων ἐν οὐρανοῖς ἀλλάξασθαι καὶ μετα-
 915 θείναι τὸ πολίτευμα· ἐντεῦθεν ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τίθεται, ἀφήσι

- τὰ περιττὰ τῆς ὕλης, ἀφίρσι τὸν κόσμον ἅπαντα, τελευτῶν ἀφίρσι καὶ τὸ
 σῶμα καὶ ἀνῆλθεν Ἰσραὴλ ἐν δόξῃ μετὰ τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ, φησὶν ἡ
 γραφή. "Ὡ τῆς ἁρμονίας, ὦ τῆς τάξεως, ὦ τῆς καλῆς προκοπῆς τε καὶ μετα-
 βάσεως ἐκ τῆς κατ' αὐτὸν πόλεως ἔπειτα εἰς ἅπαν τῆς ὁμοιακῆς ἡγεμονίας
 A79 τὸ κράτος, ἐνευθεν ἔπειτα | εἰς πάντα τὸν κόσμον· ἐνευθεν ἔπειτα καὶ τὸν
 κόσμον ἀφεις εἰς οὐρανὸν ἄλλεται, ἐγκρίνεται τοῖς ἄνω τάγμασι, πολιτεύεται
 μετὰ τῶν ἀγγέλων καὶ σὺν αὐτοῖς τῷ κοινῷ δεσπότη παραίσταται. Ἄλλ' ὅπερ
 εἶχεν ὁ λόγος, οὐδ' οὕτως ἄρα μεθίσταται τέλεον τῆς πρώτης πολιτείας,
 925 οὐδ' ἔρημον ἔξ τὴν πόλιν τῆς αὐτοῦ κηδεμονίας καὶ προστασίας, μᾶλλον
 μὲν οὖν καὶ σύνεστιν αἰεὶ καὶ συμπράττει καὶ γίνεται αὐτῇ πνεῦμα ζωῆς,
 ἡγεμονία παρακλήσεως, φῶς αἰώνιον· πάντα γίνεται, πρόξενος εἰς θεόν, με-
 σίτης, διαλλακτῆς, πρέσβυς καὶ συνήγορος, φησὶν, ἐν τοῖς κρίμασι τῶν
 πλημμελημάτων σου, εἶτα προστάτης ἐν ἅπασι κινδύνοις, πρόμαχος ἐν πο-
 λέμοις, ὀπλίτης, ταξίαρχος, στρατηγός, ἱατρὸς ἐν νόσοις, ἐν ἀθυμίαις παρή-
 930 γορος, γήρως στήριγμα καὶ ἀνανέωσις καὶ ἀνακτάται τὴν ταλαιπωρίαν αὐτῆς
 καὶ οὐκ ἔξ φθίρειν μετὰ τῶν χρόνων ἀλλ' αἰεὶ συνεῖναι μετὰ τηλικαύτης τῆς
 δόξης αὐτῆς, ἀλλ' αἰεὶ προβαίνειν τε καὶ προάγεσθαι· ἀλλὰ μὴν αὐτὰ δὴ ταῦτα
 πάντα καθάπαξ ἅττα τῇ πόλει καὶ πάσαις καὶ πᾶσιν ὁμοῦ καθ' ἕκαστόν τε καὶ
 κατὰ πλείους καὶ ὅστις ἰδιώτης καὶ ὅστις κρείττονι κέχρηται τύχῃ καὶ φθόνος
 935 οὐδεις οὔτε δαπάνη πλείων τῆς χρείας νικᾷ· ὥσπερ γάρ τινα ἀκρόπολιν κά-
 τασχῶν ταύτην, ἔπειτα πομπεύει διαρκῶς εἰς ἅπαντα τὸν βίον ἑαυτοῦ ποιού-
 μενος καὶ καθάπερ ἀφ' ἱεροῦ τινος ἀσύλου τῆς πόλεως ταύτης ἰὼν ἐκ μετεώρου
 χορηγίαν τινὰ ταύτην αἰθέριος νέμει περὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέ-
 φων εὐ πράττειν καὶ πάντα ἐπέρχεται καὶ πάντα ἐπέχει καὶ ὁμοῦ τις ἐπικαλεῖται
 940 πόρρω γῆς, παλαίων κινδύνοις, ὁμοῦ δὲ ἐφίσταται, ταχὺς σωτήρ, ἀλεξίκα-
 κος ἐκάστην ἐπήρειαν, ὁμοῦ δ' ἐνίοις πέμπει θαύματα καὶ οὐδέν ἐστι τῶν
 τῆς οἰκουμένης μερῶν ἀνεπίγνωστον οὕτως ἢ μᾶλλον ἐρεῖν ἀσύνητον καὶ ἀλό-
 945 γιστον | καὶ οὐκ οἶδ' ὅπως ἀκοινώνητον· ὦ μεγαλόφρων καὶ μεγαλόμαρτυς
 καὶ συμπάσης εὐποιίας ἀκένωτον πέλαιος εἰς ὃ μὴ χεῖρις, εἰς ὃ μὴ φθάνει
 τὰ ἐκ τῶν μαρτυρικῶν σου τραυμάτων μύρων βρούντα θεύματα, τὸ σὸν δὴ
 τοῦτο καινὸν ἐνευθεν, μᾶλλον δὲ κοινὸν εἰς ἅπαντας φάρμακον, τὸ ἀήτη-
 950 τον καὶ ἀδάπανον καὶ πρόχειρον ἱατρῆιον καὶ πιαίνει καὶ ἱλαρύνει καὶ ἀγα-
 θύνει μέχρις ὀστέων, φησὶν, ὧν ἀγαθὴ ἢ ὀσμὴ ὑπὲρ πάντα τὰ ἀρώματα τῆς
 γῆς καὶ ὧν ἡ διάδοσις ἔλκει πάντα, μᾶλλον δὲ πανταχῇ ταῦτα χροὶ λέγειν ἔλ-
 κεσθαι καὶ τὸ μυστικὸν καὶ πολύτιμον χρῆμα ὅσον ἀφθόνως ἅπασιν εἰς ἐπί-
 δηλον καὶ τὸ σωματικόν σου μάρτυς ἀλάβαστον ὅθεν ἡ βραχεῖα πηγὴ προ-
 σορῶν καὶ ὀλιγομήκης, ἀλλ' ἀνεξάντλητος, οὐ κενοῦται, οὐδ' ἔλλειπει μετρί-
 ως, οὐδ' ὑποχωρεῖ, οὐδὲ κρύπτεται, ἀλλὰ κατὰ παντός ξερακεῖ συνάμα τοῦ

- 955 κόσμου τε καὶ τοῦ χρόνου καὶ κρουνοὺς ἰαμάτων ἀνθ' αἰμάτων ἀεὶ πάντοθεν
 ἀναβλύζει καὶ θύακας, μᾶλλον δ' οὐδ' ἄμφω, ἀλλὰ ποταμὸς μέγιστος ὄντως
 ἐκεῖθεν ἔλκει καὶ ἄλλεται, οὐ τὰ ὁμήματα τὴν πόλιν εὐφραίνουσι τοῦ θεοῦ
 καὶ οὐ ταύτην λέγω δὴ ταύτην μόνην, τὴν ὑπὸ σοὶ πολιτάρχη καὶ ἡγεμόνι,
 ἀλλ' ὄντως ἄρα πόλιν τοῦ μεγάλου βασιλέως ἔγωγε καὶ οἶομαι καὶ καλῶ τὸν
 960 ἅπαντα κόσμον, ἧς ὁ πρῶτος καὶ ἄσχετος νοῦς ἀρχιτέκτων καὶ πολιστής, καὶ
 εἰς ἣν ὁ σὸς ποταμὸς ἀρδεύει, κατακλυσμοὺς ἁμαρτίας καὶ πληγῆς καὶ πάσης
 νόσου καθάρσιον· καὶ τὸ δὴ μέγιστον, ἄπονόν ἐστι τὸ καλόν, εὐπόριστόν ἐστιν
 ἔχειν καὶ καθάπαξ κησάμενος κἂν εἰ χρῆση πολλάκις ἔχεις ἀμείωτον καὶ οὐκ
 ἂν ἀπολέσειας οὐδ' ἂν αὐτὸς σφόδρα φιλονεικήσας ἅπαντα δράσειας· ἀλλ'
 A80 ἔστι σοι μένον ἀεὶ, μᾶλλον δὲ πλεῖον αὐτοῦ καὶ εἰ μὲν ἔκνεοις, | εἰ προσ-
 965 φέρεις, εἰ χαρίζῃ κινῶν, ἔχεις πλεῖστον· εἰ δὲ μὴδὲν τούτων, πάντως ἔχεις,
 ἀλλ' ἔλαττον. Ὡ τοῦ θαύματος, αὔξεται δαπανώμενον καὶ ὄρεον καὶ φθειρό-
 μενον γίνεταί καὶ συντηρεῖ τὴν πρῶτην φύσιν ἀπανταχοῦ καὶ θυμασθὴν
 ἄρα τινὰ ταύτην ἔχον ἰσχυρὴν ἐπ' αὐτῆς τῆς ὀρίξης, ἐπ' αὐτῆς τῆς πηγῆς ἄσχε-
 970 τον φέρειν καὶ ἀεὶ πλεῖον ἑαυτοῦ, θαυμασθὴν τὴν αὐτὴν συντηρεῖ καὶ τη-
 ρῆν οὐδ' αὐθις οὐκ ἀποβάλλεται καὶ ὥσπερ εἰς τάλλα καὶ εἰς ἑαυτὸ δοῦν καὶ
 γεννᾷ καὶ γεννᾶται καὶ μένον καὶ ὄν ἀεὶ γίνεταί, μᾶλλον δὲ καὶ γιγνόμε-
 νον ἔστιν ἀεὶ καὶ τοὺς παλαιοὺς ἐλέγχει λόγους τῶν ὄντων καὶ τὰ παλαιὰ
 τῆς φιλοσοφίας μυστήρια καὶ καινοτομεῖ τὴν φύσιν καὶ οὐ πέφυκεν ὄλωσ
 μὴ εἶναι, μὴδὲ φθεῖρειν, μὴδὲ παρέρχεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνα πέφυκεν ὄντως ἅπαν-
 975 τα δυσχερῆ καὶ φθειρεῖν ἀεὶ καὶ παρέρχεσθαι ἐγγὺς γιγνομένου, ὥσπερ εὖ-
 πρηστος ἴλη φλογὸς καὶ οὐχ οὔτως οὐδὲν ἰσχυρὸν καθ' οὐ ἂν ἄψαιτο μὴ
 πόρρω θέσθαι· ὡς ἄρ' ἔκαμνον ἐπ' Ἰωνίας ἔγωγε ξένος, ἀνέστιος, παντά-
 θλιος, ἀθλίως κείμενος καὶ εἰχόμεν ἀρρήκτοις νόσου σειραῖς καὶ φάρμακον
 980 ἦν οὐδὲν οὐδαμοῦ, ἐπιμέλεια δὲ πᾶσα καὶ πόνος ἅπας οἶμαι πρᾶγμα οὐδὲν
 καὶ ἡ τῆς τέχνης αὐτῆς ἐπικουρία πάντοθεν ἐδόκει παίζειν ἐν οὐ παικτοῖς
 καὶ πλανᾶσθαι τῶν ὄντων καὶ πάντα μᾶλλον ἐπείγεσθαι ἢ φέρειν ἐνταῦθα
 καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἀνύτειν· ἑταπείνωσε τοὺς βραχιονάς μου, διέρρηξε τοὺς
 δεσμούς μου, οἷς ἡ φύσις ἑαυτῆς ἤρτηται καὶ θαρρεῖ καὶ ἴσταται, κατέφαγέ
 985 με, ἔμερισάτό με, ἐκάλυψε με σκότος λεπτόν καὶ οὐκ οἶδα πῶς ἂν ἔμαιτῶ
 καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς γραφῆς χρῆσωμαι ἢ πῶς φέρω καὶ μεμνημένος τὸ πάθος
 καὶ τὴν κατασχοῦσαν τότε τοὺς ἡμετέρους λογισμοὺς σύγχυσιν· καὶ τὸ μὲν
 A80, ἀπελθεῖν ἴσως μέτριον ἐν δεινοῖς | καὶ οὐκ ἀηδὲς ἀπέραντα κάμνοντι, τὸ
 δὲ καὶ τοσοῦτον ἐφ'ὄλιον συνεπαγόμενον, μᾶλλον δὲ φορτίον πλημελημάτων,
 ὧν ἔμαιτῶ συνῆδειν ὁ δέιλαιος, (ὦ, τί ταῦτ' ἄρ' ὁ λόγος ἐπείγεται μεμνη-
 990 μένος τῆς συμφορᾶς;) πάντοθεν ἄπορον εἶχε καὶ οὐκ ἦν ἠρέμα ἔχειν οὐδὲ
 πρὸς βραχὺ· τί τὸ ἐντεῦθεν; ἀμέλει τὸ τῆς ἀνάγκης εὐμήχανον, ἐπ' αὐτὸν εἰς

νοῦν ἤδη καταφεύγω τὸν μέγαν, τὴν τελευταίαν ὄντως καὶ ἱερὰν εὖ μάλα
 τῶν ἐν κλύδωσιν ἄγκυραν καὶ οὕτω πρῶτως ἀθρόον κατέπαυσεν ἡ ψυχὴ μου
 ἀπὸ τρικυμίας καὶ ἅμα ἦκέ τις τῶν συνήθων φέρων τοῦ ἱεροῦ φαρμάκου·
 995 εἶτα δίδωσιν, ἐγγυᾶται τὰ μέγιστα· δραστικὸν ἔστι μάλα δὴ· ἰσχυρόν ἔστι
 καθ' ὅτουοῦν· οὐδὲν ἀντέχει· πάντα ἤττηται· εἶτα ἐχρησάμην ἀθρόον· ἀνύ-
 σασ ἐχρησάμην ὡς ἔθος. Εἶτα τί ἐρῶ; ἢ νικᾷ καὶ αὐθις τὰ τῆς γραφῆς· ἀγα-
 θὸς ὁ νεανίας· καταπεσὼν ἀνίστατο καὶ ἐξῆλθεν ἡ τάλαιπωρία αὐτοῦ καὶ
 ἀνωρθούμην ὁ κάμνων ἐγὼ καὶ ὃν ὑπέστην τῆνικαῦτα λόγον νῦν ἀποδίδωμι,
 1000 κἀνταῦθα πᾶς τις ἐλεύθερος καὶ γνώμης καὶ γλώττης κρίνειν ὡς βούλοιο·
 ἔμαυτῷ δ' οὖν ὡς ἐδόκουν τὸ κρεῖττον ὧν μοι προσῆν καὶ ἀποδίδωμι νῦν
 τὸν αὐτὸν καὶ ἱκετήριον τοῦ λοιποῦ βίου, μᾶλλον δὲ πρόγραμμα τοῦθ' ἡμέ-
 τερον καὶ δεσμὸν ἔμαυτῷ πρὸς τὸν μέγαν οἰκείως ἔχειν ὡς ἔμοιγε μάλιστα
 πόθος ἐπεικῶς ἐντέτηκεν ἐξ ἐκείνου· καὶ τί δράσω τοῖς μεγίστοις ἔμαυτὸν
 1005 εἰσποιούμενο·; καὶ εἰ μὲν, ὦ παρόντες, μετρίως ἴσως ὁ λόγος, καὶ αὐτῆ τοῦ
 μάρτυρος ἡ χάρις, ὃν ἐπεκαλεσάμεθα κἄν τούτοις ἀπτόμενοι· εἰ δ' ἄλλως ἔχει,
 καὶ σύγγνωτε φειδομένῳ περὶ τῶν δυσχερῶν· ἄλλ' ἄρα ἡμῖν ἱκανῶς ἔχει
 πρὸς τὴν ὀφειλήν.

<Νικηφόρου Γρηγορά>, *Εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα καὶ μυροβλήτην Δημήτριον.*

A98,
B43

1. Ἐγένετο ἀπιόντα τινὰ τῶν πάλαι τῆς Ρώμης στρατηγῶν ἐπὶ Πάρθους μετὰ δυνάμεων στρατιωτικῶν ἐντυχεῖν περὶ που τὰ Τέμπη τῆς Θεταλίας περὶ πόλεων κτίσεις ἀσχολουμένῳ τῷ ἡγεμόνι τῆς χώρας καὶ ἀποσκώψαντα φάναι καίριον ἦκιστα εἶναι δωδεκάτης οἶον τῶν πραγμάτων ὥρας τοιούτων ἦρχθαι οἰκοδομιῶν, μικροῦ τῶν ὄλων ἤδη Ρωμαίοις ὑποχωρούντων κράτους ὁμοῦ καὶ φροντίδος ἀπάσης· τὸν δὲ καὶ αὐτὸν ἀντισκώψαντα φάναι, ὡς οὐδ' αὐτός μοι δοκεῖς ὡς τὰ πολλὰ πρῶτ' ἀπὸ Πάρθων στρατεῦειν, ἄριστε στρατηγῶν. Φθῆνα γὰρ κἀκείνους ἤδη πρὸς ὄπλα καὶ τόξα καὶ μηχανάς ἄντιπάλους γενναίως παρασκευάσθαι· καὶ συνέβη κατὰ τὸ καίριον ἑκατέρους ἀποπεφάνθαι τὸ τοῦ σκώμματος αὐτόματον, ὡς ὁ χρόνος ἔφηνε προῖων. Τετύχηκε γὰρ τοῦ προσήκοντος ἑκατέρους κατόπιν βαδίσασι χρόνον, μὴ πάνυ τυχεῖν τοῦ σκοποῦ. Τοῦτο ἐκείνῳ δοκῶ καὶ αὐτῷ μοι συμπεπωκέναι πρὸς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν· οἷ τε γάρ μοι πρὸς τοῦργον ἐγείροντες πατριῶται τοῦ μάρτυρος κατόπιν ἦγον ἐορτῆς, αὐτός τε εἶκον αὐτοῖς μετὰ μάλα πολλοὺς τινὰς ἔρχομαι, οἷς ἐν καιρῷ προσειπεῖν τὴν πανήγυριν ἐξεγένετο, ὡς εἶναι τοσοῦτό τι καίριον, εἴ τις, ἔν' οὐτωσί πως εἶπω, τὰ ἔξ ἀμάξης κατασχέειν ἡμῶν βούλοιοτο σκώμματα, ὅσων ἢ ἐγγείρησις ἔχει τὴν ἀωρίαν· ὁμως ἐπειδὴ καὶ τοὺς ὀψὲ τῆς ἡμέρας εἰς τὸν ἀμπελῶνα μεμισθοφορηκότες ἐκείνον ἴσης τοῖς ἔωθεν ἐληλυθόσιν ὁ εὐαγγελικὸς μισθοδότης ἀξιότ' τῆς τιμῆς, εὐέλπιδες εἶναι οὐκ ἂν ποτε οὐδ' αὐτοί γε ἡμεῖς ῥαθυμήσαιμεν, οὐδ' ἀπογνώσει τινὶ χαρισαίμεθα, ἀλλὰ τῇ τῆς ψυχῆς προθυμίᾳ καὶ γνώμῃ τοὺς τῆς γλώττης ἐπιστρέψαντες οἴακας, ὅποι τὸ πνεῦμα τῆς Δημητρίου προσθέσεως ἄγει, ἐγκελευσόμεθα φέρεσθαι· | εἰ δὲ μὴ καὶ τὸν συνήθη τοῖς ἄλλοι' ἄλλως

B43v
A99

εἰποῦσιν ἐνταυθὰ με δρόμον ὁδεύοντα συνορῶη τις, | μηδὲ κατὰ τῆς πατρίου πόλεως ἦθος τοῦ μάρτυρος, θαυμάζειν οὐ χρή· ἔστι γὰρ καὶ τοῖς ἐγχωρίοις ἦθες διὰ κόρον ἐνίοτε ἀχθόμενους, ἦδιον τοῖς ἄλλοις κεχρηθῆναι διὰ τὸ σπᾶνιον, εἰ καὶ μὴ πρὸς τὴν ἀρμόττουσάν ἴσως εὐδοκίμησιν πάνυ τοι ἐπε-

Cod. Monacensis gr. 10, 98 - 117 (=A), Angelicus gr. 82, 43 - 51v (=B).

1 - 11 Plut. Crass. 17 21 Matth. 20, 1 - 16 26 ὁδεύοντα : δεύοντα AB
ἴσως ὁδεύοντα in marg. A

30 φῦκει. Ἰδοὺ δ' ἂν τις κάκ τῶν ἐναντίας ἐχόντων ἐνίους οὐ μικρὰν τὴν εἰς
 τὸ βέλτιστον ποριζομένους, ἐμπειρίαν καὶ μνήμην, ὅποιον δήπου καὶ τοῖς
 πάλοι τῶν ἀγαθῶν ἀγλητῶν οὐ πάρεργον εἶναι ἀκούομεν σπούδασμα, παρὰ
 τοὺς φαυλοτέρους ἰοῦσι τῶν ἀγλητῶν μανθάνειν καὶ ὅπως δεῖ μὴ αὐτεῖν
 35 φύεσθαι γὰρ ἐνίοτε κάκ πονηρῶν κρηπίδων λυσιτελοῦντα βλαστήματα οὐ
 καθ' ἕξιν καὶ φύσιν βαδίζοντος παρ' ἐκεῖνα τοῦ κρείττονος, ἀλλὰ κατὰ τι
 συμβαῖνον τμηκαῖτα παραδόξον ἀκολούθημα. Ἐπεὶ καὶ Κῦρος ἐκεῖνος ὁ
 Πέρσης πρὶν τὸ τῆς βασιλείας περιζώσασθαι κράτος, εἴ τι τοῖς πρὸ αὐτοῦ
 βασιλεῦσι γινόμενον συνεώρα χρηστόν, ἑαυτῷ παρήγει λέγων, οὕτως ἄρα βα-
 40 σιλεύειν χρή, εἴ τι δ' ἄλλως ἔχον, οὕτω δ' ἄρα βασιλεύειν οὐ χρή· καὶ ἦν
 αὐτῷ πέρας ἔν πρὸς τὸ βέλτιστον ἠθροισμένον ἔξ ἐναντιῶν τῶν ἀκροτήτων,
 ὥσπερ ἐν ἀγλῷ καὶ λύρα τῆς δεξιότητός τε καὶ βαρύτητος τὸ μεταξύ· οὕτως
 οὐκ ἀσυντελές οὐδὲν τῶν γεγομένων τε καὶ γινομένων εἴη ἂν, εἴ τις μετὰ γε
 τῆς ἐκάστω προσηκούσης ἐπέρχοιτο διανοίας τε καὶ συνέσεως ἅπαντα· ἔπει-
 45 τα οὐδ' αἰσχύνῃ ἄλλως οἶμαι φέρειν ἂν τῇ πόλει καὶ τοῖς ἐνταῦθα τρυφῶσι
 λόγοις, εἰ καθάπερ τῶν ὀθενδήποτε δώρων καὶ ἡμετέρων ἐνταῦθα γίνοιτο
 λόγων φορὰ τῷ μεγίστῳ τῆς οἰκουμένης θαύματι, Δημητρίῳ τῷ μάρτυρι.
 Ἐπεὶ καὶ εἴ τις τῇ συβαριτικῇ προσεπιδασκευόμενος πάλοι μεγάλη τρα-
 πέξην κομίζων εἴ τι τῶν ἐξ Αἰγύπτου καὶ Ἀραβίας γλυκῆς ὑγρῶν οὐκ ἀη-
 50 δῆς ἐδόκει φιλοτιμία, οὐδ' ὅτι ἐξ αὐχηρᾶς καὶ ψαμμιάδου ἐκομίζετο χώρας
 πρὸς εὐυδρον γῆν καὶ πολλὰς πηγὰς τῶν ὑγρῶν κεκτημένην περιττόν τι καὶ
 μάταιον ἐνομίζετο· καὶ γὰρ καὶ χειμῶνος τὸ θέρος ξηρότερον ὄν ὑγροτέρους
 ὄμως φέρει καρποὺς καὶ μάλα ταῖς αἰσθήσεσι προσηνεῖς· οὐδὲν γὰρ καινόν,
 A100 οὐδὲ πραγμάτων | ὑπερόριον ἀνθρωπίνων ἐνεῖναι καὶ τοῖς ἐξ ἀλλοδαπῆς αὐ-
 τοχθόνων ἠθῶν καὶ νομίμων ἴχνη τινά, καθάπερ δήπου γε καὶ κάλλος μὲν
 55 ἀττικὸν ἀκμαζούσης πάλοι νεότητος εἶχεν ἀττικὸν ἔραστην ἐν πόλει μίγ', τῇ
 B41 τῶν λόγων ἐστία φημί, ταῖς Ἀθήναις, | εἶχε δ' οὖν κάκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἢ
 Διογένης ἀνδρὸς Σινωπέως σοφία ἔραστην Μακεδῶνα τὸν μέγαν Ἀλέξαν-
 60 δρον, ᾧ καὶ τοσοῦτον ἔρωτος περιῆν ἐκείνου, ὥς τῶν περσικῶν ἐκείνων
 πλούτων τῆς μηδικῆς τρυφῆς τὴν Διογένης προτιμᾶν διερωγυῖαν ἐσθῆτα
 καὶ τὸ τοῦ πίθου τεμάχιον, ἐν ᾧ καθέυδων ὁ διμῆσιος ἐκεῖνος ἀνὴρ διετέ-
 λει, ἐθάς καὶ φίλος τῶν ὑπαίθρων ὧν διηνεκῆς· ἥδιστον δ' ἂν οἶμαι θέαμα
 εἶναι καὶ τοῦτο καὶ θυμηδίας μάλα τρυφώσης οὐκ ἐκχωροῦν, εἴ τις, θαλάττιος
 ὢν καὶ νήσους οἰκῶν διὰ βίου, ἐξ ἠπείρου πολλοὺς πολλαχόθεν ὀρή τοὺς
 65 ποταμοὺς εἰς τὴν ἑαυτοῦ συνεισερόντας θάλασσαν.

2. Ἀλλὰ καὶ Ἀλεξάνδρου μὲν ἦν ἐκείνου τοῦ Μακεδόνα ἐπὶ τοῖς Φι-
 λίππου τοῦ πατρὸς κατορθώμασιν ἄχθεσθαι καὶ δεδιέναι μή, πάντα ἐκείνου
 κατορθωκότος, μηδὲν εἰς φιλοτιμίας αὐτῷ καταλίπειτο ἔνδειξιν, ἐμὲ δὲ τοῖς
 πρὶν εἰρηκόσιν οὐκ ἂν ποτ' ἄχθεσθαι γένοιτο, ἅτε προειληφόσι τὰ πάντα,

μηδὲν περὶ ὧν λέξοντες ἤκομεν καταλιποῖσιν ἄρρητον· ἀφθονία γὰρ ὑποθέσεων ἐντανθοῖ προκείσεται ᾧ πρὸς βουλήσεως ἂν εἴη καὶ προθυμίας παντί, ἐν μηδενὶ καὶ μηδαμῇ τῶν κατὰ δυνάμιν πως ἀμελεῖν· οὐδὲ γὰρ οὐδέσιν ὧν ἐκείνοις ἐστὶ παμπληθὲς εἰρημμένα τὸ παράπαν αὐτοὺς ἐνοχλήσω, οὐδὲ τοὺς ἀμαλλοδέτας ἔγωγε καὶ θεριστάς τὸ μέρος τοῦτο γε μιμήσομαι, ἀλλ' οἱ κατόπιν τούτοις ἔπονται· ἐκείνοι μὲν γὰρ τῆς τε ἀφθονίας τοῦ θέρους ἰσοῦ καὶ τῆς ταχυτήτος ἐνδιατρίβειν ἀργία καιρὸν οὐ διδούσης περιορῶσιν ὁπόσοι τῶν ἀσταχῶν τῆς δρεπάνης κατὰ τὸ λεληθὸς ἑκατέρωθεν ὑπορρέουσιν, οἷς δὲ διὰ πενίαν οὖσιν εὐζῶνους κατόπιν ἰέναι προσήκει, οὗτοι λοιπὸν ἀκριβῶς τε καὶ σχολέταιρον ἰζηλατοῦντες, ποσότητι μὲν ὀλίγα συλλέγουσι πάνυ τὰ δράγματα, ζιζανίου δ' ἅπαντος | καθάπαξ ἀμπαν ἀμιγῆ· οὕτω δὴ οὖν καὶ αὐτῷ μοι προσέσται ποιεῖν νῦν· ἅ γὰρ ἐκείνοις παρεῖται διακόπτειν μὴ βουλομένοις οὐδ' ἀκαρῆς τὸν δρόμον τῆς γλώττης ὅπη παρεκδρομῆς εἶναι συνέβαινε χρεῖαν, ὄκνος ἡμῖν οὐ προσέσται, συλλέξασι, πρὸς τὴν μεθέορτον ταυτηνὴ συγκομιζέειν πανήγυριν, ὥσπερ εἴ τις γεωργὸς νεοφανέσι καρποῖς περιηγηθισμένον κομίζει στέφανον, ἐν ᾧ τῆς ὥρας παρηρηκῶς ὁ χρόνος τῆν τῶν καρπῶν ἰσοῦ καὶ τῶν ἀγρῶν γλοάζουσαν πᾶσαν ἀμβλύνει πανήγυριν.

3. Ἄλλοις μὲν οὖν ἔστω τῶν τε λεγομένων ἅμα καὶ λεχθέντων ἄλλα, ἐμὲ δ' ὁ τῶν οἰκητόρων ζῆλος καὶ πόθος δτρύνει θαυμάζειν, ὃν ἐν τοῖς τῆς καρδίας νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν | αἰεὶ περιθάλλοντες εἰς τὴν μεθέορτον ταυτηνὴν πανήγυριν ἐκπυρσεύουσι μάλιστα, περὶ οὐ δὴ μοι καὶ αὐτίκα λελέξεται, περὶ τῶν τῆς πόλεως οἰκιστῶν ὡς ἐν κεφαλαίῳ διεξεληλυθότι πρότερον ἔνια, ὧν οὐκ οἶδα τοῖς ἄλλοις ὅπως παρεῖται, περὶ τὰ καιριώτερα, ὡς γε ἔοικεν, ἀσχοληθεῖσιν· ἐχρῆν γὰρ οἷς λέγειν ἔρωσ ἐνταῦθα τῶν πόλεων ἐκείναις μάλιστα πρὸς γε τοῖς ἄλλοις προσεσηκῶτας τὸν τοῦν ἐξετάζειν πρὸς τήνδε, αἷς πολλαχῇ θαναταζομέναις πρόσσεσι καὶ συγγενῆς ὑπόμνημα πρὸς ἀρχαιότατα καὶ δεῖξαι δ' ὅσον ἐκείνων ὑπέρτερον ἐγεγόνει τ' ἀξίωμα καὶ τιμῆσαι πάτριον πόλιν τοῦ μάρτυρος ἐκ τῶν πάνυ περιβλέπτων καὶ αὐτῇ γε ἰσοδοξῶν πόλεων· οὐδὲ γὰρ σαφῶς τῶν ἐν κόσμῳ πραγμάτων χρηστὸν καὶ τῆς χείρονος μοίρας ἴδοι τις ἂν καθ' αὐτό, πρὶν ἂν ἐξετάσαι γένοιτο πρὸς τὰ ὁμόφυλλα τῶν ὄντων τε καὶ γενομένων. Οὕτω γὰρ ἡδῖα τὰ ἡδέα γίνεται καὶ τὰ καλὰ βελτίω καὶ τὰ χεῖρω χεῖριστα, τῆς πρὸς ἄλληλα ἐξετάσεως ζωγράφου δίκην μάλα εὐφυῶς τὴν τῶν λογικῶν χρωμάτων ἀνακρινώσεως βαφὴν καὶ πρὸς τὸ δημοσιωτέρον τε καὶ ἐκφαντικώτερον ἀναφωτισζούσης τὴν τοῖς ὑποκειμένους ἐνοῦσαν τοῦ κρείτονος δυνάμιν.

4. Σεμίραμις γὰρ γυνὴ βασιλεῖς Ἀσσυρίων καὶ Μήδων τὴν μεγίστην ἐκείνην ἐδεῖματο Βαβυλῶνα, Θεσσαλονίκη δ' αὐτῇ γυνὴ βασιλεῖς | Μακεδόνων καὶ Θετταλῶν τὴν αὐτῇ γε ἐπώνυμον καὶ εὐδαίμονα κίττει τὴν Θεσσαλονί-

κην. Ἄλλ' ἢ μὲν ἀλώσιμος ταῖς τοῦ χρόνου γέγονε τύχαις καὶ φανεῖσα βρα-
 χὺ μακρὸν ὑπεκρύψατο, Θεσσαλονίκη δ' αὖ ἀνθοῦσα δι' αἰῶνος, ἀπειλὰς
 110 οὐ δέδιδε τροπῶν καὶ περιόδων χρονικῶν, ἀλλ' οἷον ἀθάνατος αἰεὶ τῇ τοῦ μάρ-
 τυρος γίνεται συμμαχίᾳ· ὅσφ δ' ἀθανασία φθορᾶς διαφέρει, τοσοῦτῳ τῆς
 μηκέτ' οὔσης Βαβυλῶνος αὐτῇ, ζῶσα τε καὶ μένουσα καὶ ταῖς τοῦ χρόνου
 τύχαις πρὸς τὸ εὐδαίμον ἐγκαλλωπιζομένη τε καὶ προιοῖσα. Ἡ γε μὴν Ἀλε-
 ξάνδρεια καὶ αὕτη πόλις ἀρχαία τε καὶ εὐδαίμων, Θεσσαλονίκης ἀδελφὸν
 115 τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον εὐτύχησεν οἰκιστὴν, ἀλλ' οὖν ὡς πορρωτάτῳ τῆς πα-
 τριδος ὑπερόριον ἔλαχε κληρὸν, Θεσσαλονίκη δ' εὐ ποιοῦσα, τῆς πατρίδος
 μέσον τὴν ἑαυτῆς ἐπώνυμον ἔστησε πόλιν, μᾶλλον δ' ἐν αὐταῖς ταῖς τῆς μη-
 τρὸς ἀγκάλαις· ὅσον δ' οἰκειότερον καὶ βεβαιότερον μήτηρ εἰς παῖδων πόθον
 καὶ τιμὴν, τοσοῦτον Ἀλεξανδρείας εὐτυχεστέρα Θεσσαλονίκη, τῇ ἐγγύτητι δι-
 120 δοῦσα τε καὶ λαμβάνουσα συνεχῆ τὰ τῆς συγγενοῦς ἀρετῆς ὑπομνήματα καὶ
 οἷον εἰπεῖν γηροκομοῦσα καὶ ἀποξέουσα καθ' ὅσον ἐφικτὸν τὸ γῆρας τῆς
 μητρὸς· καὶ νῦν μὲν συγγενῆς Ἀλεξανδρείας Θεσσαλονίκη διὰ τὸν ἀδελφὸν
 Ἀλέξανδρον, βελτίων δ' αὖ ἐκείνης τρόπον ἕτερον παρὰ τοσοῦτον, ὅσον ἀσε-
 βείας εὐσέβεια καὶ ὅσον πενίας ἥκιστα δαπανώμενος πλοῦτος· ἀσέβεια γὰρ
 125 ἢ τοῦ Ἀλεξάνδρου νοσοῦσα Δημητρίῳ παραπλήσιον οὐκ ἔχει μέγαν θησαυ-
 ρόν. Καί, ἵνα τοῖς κεφαλαιωδῶς εἰρημένοις σαφεστέραν ὁδὸν ὑπανοίξω-
 μεν, Φιλίππῳ, τῷ βασιλεῖ Μακεδόνων, Ἀλέξανδρον μὲν εἰρημένον ἐστὶ τοῖς
 πολλοῖς ἕξ Ὀλυμπιάδος τὸν μέγαν γενέσθαι, Κλεοπάτραν δὲ καὶ Θεσσαλο-
 νίκην ἕξ ὁμωνύμου τούτων μιᾶς Κλεοπάτρας. Ἀλεξάνδρου δ' ἐπ' οὐδενὶ δια-
 δόχῳ παιδί τελευτήσαντος κἀντεῦθεν κατ' ἄλλων ἄλλο τῆς ὅλης ἡγεμονίας
 130 μέρος διαλαχόντων, οἷς τῆς ὑπερορίου στρατείας ἐκείνῳ κοινωνῆσαι τῶν εὐ-
 1103 γεγονότων Ἑλλήνων γεγένηται, εἰς ἀντίληψιν τῆς | ἀρχῆς οἰκειότερον ἑαυτὸν
 Πτολεμαῖος πρῶτος ἠπειγέτο καθιστᾶν. Ὅθεν καὶ μιᾶ τῶν δυοῖν ἀδελφαῖν
 Ἀλεξάνδρου, τῇ Κλεοπάτρᾳ, πρὸς γάμου συνάπτεται κοινωνίαν.

5. Κάσανδρος δ' ὁ τοῦ Ἀντιπάτρου, εἰς καὶ αὐτὸς τῶν τὰ μέγιστα
 135 εὐδοκιμηκότων ὑπάρχων παρ' Ἀλεξάνδρῳ τῷ βασιλεῖ, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς,
 ἀπαλλάξαντος Ἀλεξάνδρου, Θετταλίας ὁμοῦ καὶ Μακεδονίας ἔλαχεν ἄρχειν,
 μεῖζω καὶ αὐτὸς ἐκτῶ περιποιούμενος τὴν εὐγένειαν, γυναῖκα Θεσσαλο-
 νίκην ἄγεται, τὴν ἑτέραν τῶν ἀδελφῶν Ἀλεξάνδρου, καὶ ἡ παρὰ τοὺς τῆς
 καρδίας αὐτοῦ θαλάμους καθεύδουσα πρὶν φιλοτιμίας πηγῇ, πρὸς δημό-
 140 σιον ἦδη θῦεῖσα φῶς καὶ μικρῶ τινὶ μέτρῳ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων ἐπέκεινα
 παρησιασασμένη, βασιλικότερον ἢ κατὰ Μακεδῶνα τοῖς πράγμασι προσην-
 νεκταί· καὶ ἦν ἐν προοιμίῳις σχεμμάτων αὐτῷ προδύγαιάτατον ὁμωνύμους
 δεῖμασθαι πόλεις τῇ τε γυναικὶ καὶ ἑαυτῷ· καὶ δὴ περισκεψάμενος τὴν πρὸς

107 ἀπειλαῖς AB 108 ἀπεκρύψατο B 115 ἔλαχε A 116 ταῖς om. A
 123 εὐσέβεια : ἀσέβεια A 141 παρησιασασμένη AB

145 ζέφυρον ἄνεμον τοῦ Αἰγαίου παράλιον, ὀπόση Μακεδόνων καὶ Θετταλίων
 ὀρίζουσα προσηνεῖσι ῥοθίοις αὐτῆς τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα περικλύζει κρά-
 σπεδα καὶ πολλοὺς καὶ ποικίλους ἐλίττουσα κόλπους, καθάπερ ἀγκάλας καὶ
 χεῖρας πολλὴν πολλαχόθεν ἐκείνην τὴν ἡπειρον κατὰ συχνὰ διαστήματα δε-
 ξιοῦται καὶ ἀγκαλιζέται, τὸν μεγέθει μέγιστον καὶ κάλλει κάλλιστον ἀπολεξά-
 150 σῶν δύο τὸ ἐπικρατέστερον εἶχον ἀξιώμα τε καὶ μέγεθος, ἧ τε ἐπώνυμος
 αὐτῷ Κασάνδρεια παρὰ τὰς κρηπίδας εὐθύς τοῦ κόλπου τεθεῖσα, μήπου τις
 B45v πολέμοιο κατάπλους ἐπὶ πονήρῳ τῆς τοῦ τόπου | χάριτος βοῦλοιο ναυστολεῖν,
 καὶ ἡ εὐδαίμων αὕτη Θεσσαλονίκη, ἦν ἐπ' ἀκροτάτῃ κορυφῇ τῆς τοῦ κόλ-
 155 ποῦ θαλάττης τῇ γυναικί παρέσχετο δεῖμασθαι· καθάπερ γῆς καὶ θαλάττης
 ἀκρόπολιν καὶ οἶόν τινα μέσον ὄρον καὶ σύνδεσμον ὧν ἦρχε Μακεδόνων τε
 A104 καὶ Θετταλῶν· ἄλλ' ἐκεῖναι μὲν ταῖς | τοῦ χρόνου πάσαι δουλεύσασαι τύ-
 χαις ὄχοντο ἀπελαθεῖσαι τοῦ εἶναι καὶ μνήμης πάσης ἔκδημοι γεγонуῖαι.

6. Μόνη δ' αὕτη τὸν ἅπαντα πρὸς τοῦ μάρτυρος διατελεῖ φρουρουμένη
 χρόνον καὶ πάσης καταγελώσα φθορᾶς καὶ μετακοσμουμένη πρὸς τὸ ἐμβριθέ-
 160 στερόν τε καὶ νεωρότερον ὑπὸ τῶν αὐτοῦ τεραστίων ἀεὶ· ὁ γὰρ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυ-
 τοῦ διὰ τῶν ἀνθέων τὸ ἔαρ ἐλλαμπρύνεσθαι δοκεῖ, τοῦτο παρ' ὄλον ἔχει τὸν
 χρόνον ἢ πόλις αὕτη διὰ τῶν θαυμάτων τοῦ μάρτυρος καὶ τῆς φιλοτίμου
 τῶν πολιτῶν εὐκοσμίας· ἐκεῖ μὲν γὰρ τῶν ἀνθέων ἡ τέρψις οὐ πάμπαν οὐδ'
 165 αὐτὴν τὴν τοῦ ἥρος ἡλικίαν ὑπερβαίνειν δοκεῖ, ἀλλ' ἐν αὐτῷ γεννηθεῖσα, ἐν
 αὐτῷ καὶ ταχὺν κοῖ ὠκύπουν φερόμενον ὑπομένει τὸν μαρασμόν, ὥσπερ τινα
 νηπιώδη μόνον θωπεῖαν τῇ τῶν ὄψεων μανιδῶει λιχνεῖα προδειξάσα λείψα-
 να τῆς τοῦ χειμῶνος ἕξι κατηφείας παρακατεχούση καὶ τῷ ἠρινῷ τῶν ἀν-
 θέων παρατιθείση φωτὶ καὶ ποιούση τὸ μὴ φύσει μέγα, μέγα τῇ παραπλοκῇ
 τῆς χρείας· ἐνταῦθα δ' ἀθανάτους τῶν καλῶν τὰς πηγὰς τῆς τοῦ μάρτυρος
 170 ἀεὶ προῖσομένης χάριτος, ἀθάνατον κεκτηθῆσαι καὶ τῇ πόλει δίδωσι τὸ κλέος.

7. Ἐγὼ δ' ἐκεῖνο ἐπαναλήψομαι· ἀνθέλκει γὰρ μοι τοῦ λόγου τὸ πρό-
 σωπον, ὃ τῶν πολιτῶν ζῆλος καὶ πόθος, ὃν πρὸς τὸν μέγαν ἐνδεικνυνται τῆς
 ἀληθείας μάρτυρα καὶ παρ' ὄλον μέντοι τὸν χρόνον, μάλιστα δὲ παρ' ὃν ὁ ἱερός
 175 ἔστι μὴν· ὥσπερ γὰρ τοῖς Ἑβραίοις πάλαι νόμος παισί, πρῶτον εἶναι καὶ ἀρ-
 χὴν μηνῶν, ἐν ᾧ τὰ διαβατήρια θύοντες ἦσαν, τῆς πάλαι ἐλευθερίας ὑπόμνη-
 μα, οὕτω καὶ τοῖς τοῦ μάρτυρος πολιταῖς ὁ ἱερός ὄλος, καθ' ὃν πρὸς τοὺς
 τῆς εὐσεβείας παραταξάμενος ἀντιπάλους τὸ κράτος ἠνέγκατο, γίνεται μὴν, καὶ
 πολλῶ δῆπου οικειότερόν ἐστι ἱερομηνίαν ὄλον αὐτοῖς κεκληθῆσαι τουτονὶ
 τὸν μῆνα ἢ τοῖς πάλαι Ἑλλήσιν ὅστις ἐλέγετο, ἀλλήλοισ ἀντιφιλοτιμουμένοις
 180 καὶ μιμήσεις ἐξ ἀλλήλων ἐραυζομένοις· οὐ γὰρ ὡς εἰς ἀρχέτυπα τὰ πάλαι
 βλέποντες ὑποδείγματα πρὸς τὸ οὕτω φιλότιμον ἐνάγουσιν οὗτοι καθάπερ

- A105 ἡγεμόνα | τῆς ἑαυτῶν ἀρετῆς τὰ τῶν ἄλλων θεσπίσματα δρῶντες· δούλοι γὰρ
 πως τὸ ἄφετον τῆς ψυχῆς ἢ τῆς μιμήσεως ἀνάγκη· ἢ γὰρ ὑπὸ κενῆς τινος
 B46 δόξης καὶ τύφου | τῆνικαῦτα τυρρανεῖσθαι εἴωθεν ἢ γνώμη τοῦ δρῶντος,
 185 κἀντεῦθεν τῶν προσηκόντων ἐξολισθιάνειν ἀνάγκη γερῶν, ἢ ὁαθυμίας ἔγκλη-
 μα δεδιώς τις οὐκ ἔκων γε εἶναι ἀνδραγαθίζεσθαι θέλει· ὁ δὲ, βίαιον ὄν,
 παραμένειν οὐκ οἶδεν, οὐκ ἐχούσης τῆς φύσεως εὐ ἐκότερα διατίθεσθαι καὶ
 τάναντία τοῖς ἐναντίοις αὐτοκρατορικῶς συμβιβάζειν, σπουδὴν ὁαθυμίας δη-
 λαδὴ καὶ φιλοτιμίας ἐλευθερίαν δουλεῖα τυραννικῆ· οἷς δὲ πηγὴ προθυμίας
 190 ἢ ψυχὴ γίνεται σαφεστάτη πρὸς ἀρετὴν, ἅπαν νοθεύουσα τὸ ἠναγκασμένον,
 τούτοις ἀταλαίπωρος ἢ σπουδὴ πρὸς τὸ διαρκέστερον δείκνυται καὶ φροῦδα
 σύμπαντα τὰ τοῦ κόρου δῆγματα λοιπὸν ἐκείθεν καθίσταται· ὅθεν καὶ ὁ τῶν
 πολιτῶν πρὸς τὸν μάρτυρα ζῆλος αὐτοφυῆς ὢν καὶ αὐτόχθων εἰπεῖν, ἀπρίξ
 τῆς χρηστῆς ἔχεται συνηθείας, αἶ τοῦ χρονικοῦ ὁσθίου τὸν δρόμον μὴ πρὸς
 195 τὸ ἐλαττούμενον ἀπάγειν αὐτὴν συγχωρῶν, ἀλλὰ ὁσπὴν ὑποβάλλων πεπυκνω-
 μένην αἶ πρὸς τὸ ἀκμαιότερον καὶ ἄλλην ἐπ' ἄλλην προσθήκην τοῖς προλα-
 βοῦσι διηγεκῶς μηχανώμενος· ὅπερ γὰρ ὁ πᾶς ἐνιαυτὸς μικροῦ τοῖς πᾶσι
 ἐστὶν ἀνθρώποις εἰς χειμῶνα καὶ θέρος τεμνόμενος, κἂν χειμῶνι μὲν σκυ-
 θρωπότητα καὶ κατήφειαν τὸ τῆς γῆς ὑποδύεται πρόσωπον, ἀροῦσι δ' οὖν
 200 ἐν τούτῳ μάλιστα τοῦ ἔτους οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰς ἐλπίδας τῆς ἐς νέωτα
 ζωῆς ταῖς τῆς γῆς κατακρύπτουσιν αὐλαξί, τοῦτ' αὐτοῖς τῆς ἑορτῆς ἀρχο-
 μένου μηνὸς εὐθὺς οἰοεὶ προτέλεια μέχρι καὶ πρὸς αὐτὴν ἐστὶ τὴν πανήγυ-
 ριν, ἐν ᾧ προκαθαίρεσθαι ἔθος αὐτοῖς καὶ ἀσιτίαν ἀσκεῖν καὶ παντοδαπαῖς
 205 κεχοῖσθαι ταῖς εὐποιίαις καὶ πρὸς νυκτερινὰς ὑμφοδίας ἐγρηγορῆσαι θερμο-
 τερον ἢ κατὰ πάντα χρόνον καὶ οἰοεὶ τοῖς ἀγῶσι τοῦ μάρτυρος συναθλεῖν
 καὶ πρὸς τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας ἐτοιμοὺς ἑαυτοὺς παρασκευάζειν αἶ.

8. Εἰθ' ὁ τῆς ἑορτῆς ἐπιστάς καιρὸς πολὺνον αὐτοῖς καὶ μάλα τελεσι-
 A106 ουργὸν τὸ τῶν ἀγαθῶν ἐλπίδων ἐκείνων ἐκτείνει γεώργιον· εἰς τέτταρας γὰρ
 καὶ οὗτος αὐτοῖς μεριζόμενος μοίρας τὸν πάντα δίδεισιν αἰῶνα, οὐκ ἀνεχομένου
 210 τοῦ τῆς πόλεως ζήλου διὰ μιᾶς ἀπαλλαγῆναι τοῦ μάρτυρος, ἀλλ' εἰς ὅτι πλεῖστον
 αὐτῷ συνηθῆναι καὶ οἷον εἰπεῖν συνευωχηθῆναι καὶ προσλαλήσαι καὶ συμ-
 πομπεῦσαι τῇ δόξῃ ταύτῃ καὶ εὐγενεῖα καὶ οὕτως πως τοῦ φλέγοντος πό-
 θου τὸ πῦρ ἀναπαῦσαι, τελεώτερον ἢ κατὰ πᾶσαν δρῶντες Ἑλλάδα καὶ
 πάντας Ἑλληνας· ἐκεῖνοι γὰρ τετραετηρίδων σέβοντες περιόδους, ἐν τέτταρ-
 215 τισιν ἔτεσι μίαν ἐτέλουν πανήγυριν τῷ Διὶ, τὴν τῶν Ὀλυμπίων· οὗτοι δὲ
 B46v καθ' ἓνα | τὸν ἐνιαυτὸν τέτταρας αἶ τελοῦσι πανηγύρεις τῷ πολλῷ Δημη-
 τριῷ· ὡσπερ γὰρ ἐνός τινος σώματος ὄντος τοῦ ἔτους κατὰ τινὰς λόγους τῶν
 τετραχόρδων ἀρμονικοὺς τετραχῆ διαιροῦσιν οἱ χαριέστεροι τῶν σοφῶν, οὗ-

τω καὶ αὐτοῖς τὸ τῆς ἱερᾶς ταυτησὶ τελετῆς τετραχῆ διαιρεῖται μυστήριον,
 220 ὡς ἀναλογεῖν τὴν μὲν βασιλικὴν τε καὶ πρώτην πανήγυριν τῇ τοῦ ἔτους ἀρ-
 χῆ καθ' ἡμᾶς, τὴν γε μὴν δευτέραν καὶ τρίτην, αἷς δὴ ποιμένες ἱεροὶ καὶ
 μοναδικῶν ἀνδρῶν τελουσι συντάγματα, ὥσπερ ἐκ διαδοχῆς καινότεραν δεῖ
 δημιουργοῦντες ἑαυτοῖς ἡδονὴν καὶ χάριν ἀλλαττόμενοι χάριτος τῷ χριμῶνι
 καὶ τῷ ἦρι, ἡδ' οἱ τῆς πόλεως ταύτης ἰδίως οἰκήτορες ἐκλεξάμενοι καὶ μεθ'
 225 ἡμέραν ἄγοντες ὁκτὼ πρὸς τὸν πόθον ἀφοσιοῦνται τοῦ μάρτυρος, ὥσπερ ἐξ
 ἐπαναλήψεως τὴν μαρτυρικὴν ἐκείνην αὐθις ἀνακαλούμενοι θυμηδιαν, τῷ
 κρατίστῳ τοῦ ἔτους εἰκάζεσθαι μέρος, τῷ θέρει ὥσπερ γὰρ ὥρα θέρους τῶν
 ἀναγκαιοτάτων καρπῶν ἢ φορὰ τοῖς ἀνθρώποις κομίζεται, οὕτω καὶ τού-
 τοις ἢ τετάρτῃ καὶ τελευταίᾳ πανήγυρις αὕτη τὸ κράτος ἔχει τῶν ἄλλων, ὡς
 230 ἐξεῖναι λέγειν εἰκότως αὐτὴν ἑορτὴν ἑορτῶν καὶ πανήγυριν πανηγύρεων
 ἔχωρῃ γὰρ τοῖς αὐτόχθοσι καὶ πατριώταις τοῦ μάρτυρος εἰλικρινεστέρων πάν-
 τως καὶ τὴν χάριν καρποῦσθαι, τοῦτο μὲν καὶ διὰ τὸ πάτριον τῆς οἰκειότη-
 τος δίκαιον, τοῦτο δὲ καὶ διὰ τὸ θερμότερον ἢ κατὰ πάντας ὅσοι τοῦ μάρ-
 τυρος ἀπολαύουσιν ἐκτινύντας τὸν πόθον καὶ ζῆλον αὐτῷ.

A107 9. Τοιγαροῦν καὶ συνερρῦνθε ποθοῦσι μὲν γὰρ | αὐτὸν ἅπαντες ὅσοι τὰ
 καθ' ἡμᾶς εὐσεβῆ πρεσβεύουσι νόμιμα, καὶ τῆς οἰκουμένης πανταχῆ τεκμήρια
 περιφανῆ τοῦ τοιοῦτου πρόκεινται πόθου, κἄν εἰς Αἴγυπτον ἀπέλθῃ τις καὶ τὰς
 ὄχθας τοῦ τῶν Αἰγυπτίων τροφῆως Νείλου, κἄν Λίβυας παραλλάξῃ καὶ Ἀρα-
 βίαν εὐδαίμονα, κἄν εἰς τοὺς Καυκασίους Ἰβήρας καὶ τὰς γε ἐκβολὰς τοῦ
 240 Τανάιδος παροδεύῃ, κἄν εἰς τὰς Ἑσπερίους τῆς οἰκουμένης ἔσχατις, εἰκότως
 καὶ νεῶς εὐρήσει τοῦ μάρτυρος καὶ ὑπομνήματα ζήλου πρὸς τὴν τοῦ μάρτυρος
 πόλιν καὶ πολιτείαν λαμπρῶς ἀμιλλώμενα. Ἦδη γὰρ τινες καὶ κατὰ φυλάς
 καὶ δήμους καὶ οἰκίας οὐ μόνον τοὺς τῶν πολιτῶν πρὸς τὸν μάρτυρα φλέ-
 γοντας ἔρωτας μιμεῖσθαι προήρηται, ἀλλὰ καὶ τὰς προτελείους αὐτῶν ἀσι-
 245 τίας καὶ προκαθήσεις τελεῖν κατὰ ζῆλον ἐκείνων ἐπείγονται· ἐφίενται γὰρ
 ἅπαντες πανταχόθεν δυοῖν θάτερον, ἢ παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστον εἰ οἶον τ' ἦν
 ἔχειν τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος, οἶον ἀπάντων κειμηλίων θησαυρῶν ἱερωτάτον,
 B47 ἢ συμπολίτας αὐτοῖς εἶναι διὰ τὸ τοῦ μάρτυρος εὐδαίμον, | παραπλήσιον
 ὥσπερ οἱ πανταχόθεν ἠγεμόνες πάλαι καὶ σατραπίας τῆς Ἀσίας ὁμοῦ καὶ
 250 Λιβύης καὶ ὅσα λοιπὰ τῆς οἰκουμένης δίκην δηγνύμενοι ποταμῶν συνή-
 σαν πολιτογραφησόμενοι τῇ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης Ρώμης πολιτείᾳ καὶ τοῖς ὀ-
 νόμασι τῶν ἐκεῖ διασημοτέρων φυλῶν διὰ τὴν τῆς Ρώμης εὐδαιμονίαν καὶ τὴν
 τοῦ κράτους εὐγένειαν· ἀλλ' εἴ τις ἐξετάζειν ἐθέλοι τοὺς οὕτω πανταχόθεν τῆς
 οἰκουμένης ἀναγομένους τῷ μάρτυρι πόθους καὶ ἔρωτας πρὸς τοὺς ἐκ τῆς
 255 πατρίου πόλεως οἶον ἐξ ἀνάου πηγῆς ἀναπεμπομένους αὐτῷ, ὅμοιον ἂν
 ποιοίη, ὥσπερ ἂν εἴ τις ὑπερόριον ἄγων δίαιταν, ἔπειτα παρελθὼν ἡμιλλᾶτο

πρὸς τοὺς πατρικοὺς τῶν παίδων ἔρωτας καὶ πόθους· εἰ δέ τις καὶ τοῦτο
 ἴσως συγχωροίη (οὐ γὰρ ἀποκλείειν χρὴ ψυχῆς καὶ γνώμης αὐτονομίαν ἐκ
 φύσεως κεχορηγημένην καὶ ἄλλοτ' ἄλλω σκιρτώσαν καὶ νῦν μὲν ἀδελφὰ καὶ
 A108 δμόφυλα ξίφη καθ' αἷματος θήγουσαν συγγενοὺς, νῦν δ' ἕξ ἄλλοδαπῆς | εἰς
 Ὁρέστου καὶ Πυλάδου φίλτρων ἄλλοτ' ἄλλους συνάπτουσαν καὶ ὄρατα πεί-
 θουσαν μιμεισθαι τέως τὰ κρείττω τε καὶ σεμνότερα), εἰ δὴ οὖν κἀνταῦθα
 καὶ τοῖς ἐπ' ἄλλοδαπαῖς τὸν ἴσον τις τῶν πολιτῶν διδοίη ζῆλον, οἷα ἔγωγε
 265 αὐτοῦ πολιτῶν, πρὸς γὰρ αὐτοὺς ἀμιλλωμένοις ἅπασιν ὅποσοι τοὺς διακαεῖς
 πρὸς τὸν μάρτυρα τρέφουσιν ἔρωτας, εἶναι βέλτιον ἐξεγένετο· ὥσπερ γὰρ
 τοὺς ἐφ' ἔν σημείον τοξεύοντας, κἀν πολὺς, κἀν βραχύς, κἀν ὀποσοῦν ὄχλος
 ἦ, ἐν τοὺς πάντας ἐκδέχεται τέλος, αὐτοῦ τυχεῖν τοῦ σκοποῦ, κἀκείθεν τὸ
 μείζον καὶ ἦττον τοῦ τε τόνου καὶ τῆς τέχνης κρίνεται, οὕτω κἀνταῦθα τοῖς
 270 τοῦ μάρτυρος πατριώταις αἰτίοις ὑπάρχειν ἀκολουθεῖ τῆς τῶν ἄλλων φιλο-
 τιμίας ὅσοι πρὸς αὐτοὺς ὡς εἰς ἓνα σκοπὸν ἐρείσαντες τὴν διάνοιαν τὴν τοῦ
 μαρτυρικοῦ πόθου τρέχουσιν ἀμιλλαν καὶ οἷς προκατειληφέναι τὸν τοιοῦτον
 γέγονε διάυλον καὶ οἷς ἐπελθεῖν καὶ οἷς μετέχειν ἔτι τοῦ ἀγῶνος λείπεται·
 οὕτω πανταχῆ τῆς οἰκουμένης τὸ τοῦ μάρτυρος πολιτεύεται κλέος καὶ τῆς
 275 πατριῶν πολιτείας ἡ μίμησις, καὶ τὰ τῆς ἐντεῦθεν ἀρετῆς ὑπομνήματα, θά-
 λασσαν, γῆν ὁμοίως ἐπιπορεύεται· καὶ τοῖς μὲν Ἑβραίων πάλαι παισὶν ἐπὶ
 γῆς ἀλλοτριῶς ἄδειν τὴν τοῦ Κυρίου ᾧδὴν οὐκ ἐνῆν, τοῖς δὲ τὸν μέγαν τι-
 μῶσι Δημήτριον ὥσπερ ἀνομοθέτητον τίθεται δίκαιον μακροῦ τυραννήσαντος
 280 πόθου ἐν ἀγροῖς καὶ πόλεσι καὶ πανταχοῦ τῆς γῆς τὰς ἐκείνου τελεῖν πανη-
 γύρεις καὶ δημόσιον κείσθαι τοῖς πᾶσιν ἐντρύφημα· κἀκείνοις μὲν ὄρων ἐν-
 B47, τὸς Ἱεροσολύμων ἐορτάζειν ἐφεῖται, | καὶ τοῦτο δ' ὑπὸ σαλπικγαταῖς καὶ αὐ-
 ληταῖς, ἵνα κωφούς τινας ὄντας καὶ τῶν βελτίστων ἀσυνέτους τῷ θέλγοντι
 τοῦ μέλους κατακλυθῶντες ἴσως καὶ τῆς ἀκοῆς οὕτωσι καταγοητεύοντες τὸ
 σαθρὸν πειθομένους ἔχουσιν οἱ πάλαι νόμοι πρὸς τὴν ἀκρόασιν τῆς θείας
 285 ᾧδῆς, Δημητρίου δὲ τὰς σεμνάς πανηγύρεις ἄδουσι μὲν πάντες ἄνευ σαλπί-
 A109 γων καὶ αὐλῶν, ἄδουσι δὲ μάλα | ἐθελονταί, ῥαθυμίαν ἀποσειόμενοι πᾶσαν
 ὥσπερ τινὰ βλάσφημον γνώμης κηλῖδα· καὶ Καρχηδόνας μὲν ἔκεινα τὰ πά-
 λα καὶ πρὸς πάσης ἡμνοῦμενα γλώττης περιτειχίσματα καὶ νεῶρια καὶ τὰ τῶν
 290 μεγάλων ἐκειῶν ναυστάθμων ἐπίνεια παρὰ φαῦλον αἰ τοῦ χρόνου τύχαι καὶ
 μηχαναὶ πεποίηται, δις μὲν ὑπὸ τῶν δυοῖν Σκηπίωνων τὸ κράτος ἀφαιρεθεί-
 σης, τέλος δ' ὑπὸ τῆς τοῦ χρόνου δρεπάνης καὶ αὐτὸ γε ἀφηρημένης τὸ εἶ-
 ναι, καὶ νῦν οἷον κλέος ἐκείνης ἀκούομεν, οὐδέ τι ἴσμεν, καὶ τοῦτο δ' οὖν
 ἐν ταῖς ἐκειῶν φουρορούμενον βίβλοις, οἷς μὴ πάρεργον τὸ τῆς ἱστορίας τῶν
 γεγονότων χρῆμα γενόμενον, τῷ ἐφεξῆς ἐμμελῶς ἐπιλέξασι παραπέμπειν αἰ-

257 τοῦτο: τοῦ τὰ B του τὰ et ἴσως τοῦτο in marg. A 259 κεχορηγημένην
 AB ἴσως κεχορηγημένην in marg. A

295 ὧνι συμπέπτωκε· τὸ δὲ κλέος τοῦ τε μάρτυρος καὶ τῆς πατρίου πόλεως παν-
 ταχῆ τῆς οἰκουμένης τὸν ἅπαντα δίεισι χρόνον μετὰ τινος εἰπεῖν θεάτρου
 σκιρτῶντος ὁμοῦ καὶ πανηγυρίζοντος καὶ ποικίλῃν ἅπασι κομίζει τὴν χάριν
 καὶ ἡδονήν, ἀθανασίᾳ συγκεκραμένην μακρᾶ, ἐφ' ἣν τὰ πάντα κυκῶσα τοῦ
 300 χρόνου φορὰ ἴχνος ἐρείδειν οὐκ ἴσχυσεν ὄλωσ, οὐδ' οὐ μὴ τι ἰσχύσῃ, μέ-
 χρις ἂν γῆ καὶ θάλαττα καὶ πόλεις ὧσιν ἀνθρωπίνων γέμονσαι πραγμάτων·
 οὕτως ἀνάλωτα πάμπαν τὰ τεῖχη τῆς τοῦ μάρτυρος εὐκλείας καὶ χάριτος·
 καὶ πρὸς μὲν τοὺς τὴν Ἀλεξάνδρου πάλαι διαγγέλλοντας τελευτὴν νεκροῦ ἂν
 ὄξειν ἔδοξεν ἡ οἰκουμένη, εἰ μὴ ψεύδους ἔψαυεν ἡ φήμη, λέγειν ἐποίει οἷς
 τὸ πιστεῦειν οὐ ῥᾶδιον ἦν· πρὸς γὰρ τὴν τῶν πανταχῆ τῆς οἰκουμένης πο-
 305 λεμικῶν ἐκείνου τροπαίων περιφάνειαν τὸ τῆς ἀγγελίας παρεξετάζουσιν ἐρρα-
 θυμημένον μακρὰ τις ὥς τὸ εἰκὸς περιεκέχυτο ἀπιστία· Δημητρίου δὲ τελευ-
 τήσαντος εὐωδίας καὶ μύρων τὴν πᾶσαν ὄξειν γέγονεν οἰκουμένην καὶ οὐ
 καθ' ἓνα καιρὸν καὶ ὧραν ὄρωσιν τι πεφραγμένην, ἀλλὰ καὶ θέρος καὶ χει-
 μῶν καὶ πᾶς αἰὼν τῆς ἐκείνου πᾶσαν γῆν ἐμπίλησι τρουφῆς καὶ χάριτος·
 310 τοῖς γὰρ ἀνομοίοις ἀγῶσι καὶ δρόμοις ἀνόμοιον καὶ τὸ πέρας ἀνάγκη συνεῖ-
 ναι· Ἀλεξάνδρος μὲν γὰρ στάδιον τῶν ἀγῶνων Εὐρώπῃ ὁμοῦ καὶ Ἀσίαν
 πεποιημένος καὶ τοῖς τροπαίοις τὰς ἡπείρους συνάπτων μακρὸν μὲν ἐ|χορή-
 γει ταῖς ἀκοαῖς τῶν ἀνθρώπων τὸν θόρυβον, μακρὸν δ' οὐκ εἶχεν ὁ θόρυβος
 τὸν καρπὸν, ἀλλ' ἡ παροῦσα δόξα, σύντροφον ἔχουσα τὸ θνητόν, τὴν ἐφε-
 315 ξῆς κατέκλυζεν εὐκλείαν· συνετεθνήκει γὰρ εὐθύς ἐκεῖν φ πᾶσα, καθάπερ ἄν-
 θος ἀπὸ γῆς καὶ μικρὰ τὴν ὄσιν τέρον κρῖνον τῆς ἀγροῦ· Δημήτριος, εἰς
 ὧν καὶ δεσμώτης, διπλοῦν ἐποιεῖτο τὸν ἀγῶνα εἰς παρατάξεις ἐν στενωτά-
 τω χωρίῳ δεσμοτηρίου· ἐμονομάχει μὲν τὸ τῆς ψυχῆς ἐμπόρευμα λαμπρῶς
 320 ἐν τῷ ἀφανεῖ τῆς καρδίας σταδίῳ πρὸς τὸν ἄσαρκον ἐχθρὸν καὶ κρυπτῶς ἐλ-
 λοχῶντα πολέμιον, ἐστρατήγει δ' ἐμφανῶς πρὸς τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάττης
 ἄρχοντας καὶ βασιλέας καί, οἷον εἰπεῖν, ἀμφίστομον ἐτίθει τὸ τῆς οἰκείας
 φάλαγγος πρόσωπον, τὸν μὲν τῆς σαρκὸς ἀντ' ἀσπίδος φραγμὸν ὑπὲρ ψυ-
 χῆς ἀγγίστροφον ποιούμενος, τοὺς δὲ τῶν αἱμάτων ῥύακας ὥσπερ ἰδρωτὰς
 325 ἐκτινάσσων ἅμα καὶ περιφρονῶν καὶ θέατρον ἔχων οὐχ ᾗ στρατὸς δπλομά-
 χος· ἐκατέρωθεν συνασπίζει, δόρυ δέων καὶ τόξα τείων καὶ βέλη πέμπων
 συχά, οὐδ' οἷον πολεμικὰ καὶ περιηχοῦσαι σάλπιγγες τὰ παρακλητικὰ συγ-
 κροτοῦσαι τῆς μάχης, ἀλλ' οἷον ἦδεται βλέπων ὁ ἀκοίμητος ὀφθαλμός, καὶ
 οἷον ἀγγέλων μὲν ὑμνοῦσι χοροί, θαυμάζουσι δὲ δυνάμεων ἀύλων στρατόπεδα·
 330 καὶ νῦν ἐστὶν ὄραν τὴν κεκρυμμένην ἐκείνην παράταξιν τοῦ μαρτυρικοῦ πο-
 λέμου τὰ πέρατα περιηχοῦσαν τῆς γῆς, καὶ νικῶντα μὲν τὸν ἀθλητὴν παν-
 ταχῆ, ἠττώμενον δὲ Μαξιμιανὸν καὶ Λυαῖον καὶ ὄπλων ἐκείνων καὶ παλαι-
 σμάτων τὸ κράτος αἰσχυρόμενον δι' αἰῶνος· οὕτω παντὸς Ἀλεξάνδρου περι-
 φανέστερος ὁ τοῦ μάρτυρος γέγονε θάνατος· καὶ Ἰὼβ μὲν ἐκείνον τὸν πᾶν,

- οὐ τὴν καρτερίαν ὁ πᾶς αἰὼν ἐκεῖθεν ὑμεῖ, ἔτεσιν ὁ πολέμιος ἐμάστιζεν
 335 ὅλοις ἑπτὰ καὶ ἐν ὑπαίθρῳ σταδίῳ ἤλιπιζε γὰρ ὄψη τῇ παρατάσει τοῦ χρο-
 νου καὶ τοῖς ποικίλοις τῶν μακρῶν μηχανημάτων βέλσει τὸν πύργον τῆς γεν-
 ναίας ἐκείνης κατασείσειν ψυχῆς· οὐ γὰρ ἀδαῆς ὁ πολέμιος τῶν τοιούτων
 A111 ἦν | παρατάξων, ἵνα ἀπολελογημένον δοκῇ πως αὐτῷ τὸ τῆς προπετείας ὁ-
 μοῦ καὶ τῆς ἡττης αἰσχρὸν ἐκ τοῦ μήπω παραπλησιῶν ἀγώνων εἰς πείραν
 340 ἐληλυθέναι, ἀλλ' αὐτός τε φύσις ἄυπνος αἰεὶ καὶ τὸ στάδιον τῶν τοιούτων
 ἄθλων αὐτῷ πᾶσι τῆς ἐξ ἀρχῆς ἡλίου δρόμοις ἰσομέτρητον εἶχε τοῦδαφος
 καὶ ἦκιστα τελέως παρὰ θύρας ἐβλεπον αἱ τούτου προσδοκίαι, ἀλλ' ἔβοσκε
 B48, πως αὐτοῦ τὴν γνώμην τὸ ἐξ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀμειβόμενον μῆκος τοῦ | τη-
 λικοῦδε χρόνου· ἐπεὶ δὲ τῆς τοῦ μάρτυρος ἐνοτάσεως ἐπὶ τὴν πρὸς νίκην χει-
 345 ραγωγοῦσαν ἐλπίδα μὴ ἐν βεβαίῳ κειμένην ὅλως ἑώρα, ἅμα τε ἀπηγορεύει
 καὶ ἅμα βαπτίζει τὸν τύραννον ἔπειθε τὸ ξίφος εἰς τὴν ἐκείνου σφαγῆν·
 μανιώδους γὰρ ἐγχειρήσεως ἔκρινεν εἶναι παρὸν ἐν σιωπῆς ἀφανείας κα-
 λύπτειν τὴν ἦταν νυκτί, τόνδ' ὥσπερ ἀνακαλυπτήρια τῆς ἰδίας θύειν αἰ-
 σχύνης ἐκόντα.
- 350 10. Δῆλον γε μὴν ἐποίει μάλιστα τοῦτ' αὐτὸς ἐκ τῶν ἐφεξῆς· πα-
 ρενθήκη ἦν αὐτοῦ τῆς κακίας οὐκ ὀρνέοις βρῶμα καὶ κυσὶ τὸ μαρτυρικὸν
 ἐκεῖνο σῶμα ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἐν κατατάτοις φρέατος πυθμῆσι ὄπτειν, ἵνα
 μὴ σαφῆς τῶν ἐκείνου μηχανημάτων ἔλεγχος ἦ τοῖς ὀρῶσιν, ὅμοια τῇ τῶν
 νεφῶν ἀκοσμία δρῶν καὶ αὐτός, ἐπειδὴν ἀνθίστασθαι καὶ ἀντιπαλαμᾶσθαι
 355 πρὸς τὴν πλουσίαν ἐκείνην ἀπορορῆν τοῦ παγκοσμίου περιῶνται φωτός·
 ἐπεὶ γὰρ τὰ θεῖα τοῖς ἀνθρωπίνους ἐκ διαμέτρου κείσθαι πολλάκις συμβαί-
 νει βουλευμάτα καὶ τὰ βέλτιστα διὰ τῶν ἐναντίων ὥς τὰ πολλὰ κατορθοῦται,
 πρὸς τούναντίον κἀνταῦθα τοῖς πονηροῖς ἐχώρει τὸ σποῦδασμα· ἀκροσφαλές
 γὰρ ἢ τῶν ὑπὲρ δύνάμιν ἐγχείρησις γίνεται νόσημα καὶ τῷ δρῶντι μᾶλλον
 360 φέρει τὸν ὄλεθρον ἢ καθ' ὃν αὐτὸν ὁ δρῶν συσκευάζειν ἐπείγεται· ἐκ γὰρ
 ὦν τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος ἔρριπται μυχαϊτάτων πυθμένων εὐωδίας καὶ μύ-
 ρων ὑπερεκχυθείς ποταμὸς πᾶσαν εἰπεῖν περιέκλυσεν οἰκουμένην, βέλτιον ἢ
 A112 κατὰ τὸν πάσαις βίβλοις ὑμνούμενον μέγαν ὠκεανόν· ἐκείνος μὲν γὰρ ἐν κύ-
 κλω στεφάνου καὶ ζώνης δίκην περιείσειν ἅπασαν γῆν, τὰ δὲ ῥεῖθρα τῶν
 365 ἐνταῦθα μύρων ὥς ἐκ τινος κέντρου ἑνεῖσαι τινες εὐθεῖαι παμπληθεῖς κύ-
 κλω τε καὶ μεταξὺ καὶ κατὰ πόλεις καὶ οἰκίας καὶ κατ' ἕχρον πᾶσιν ἔπειτα
 ζητοῦσι καὶ πᾶσαν ἄρδει γῆν καὶ θάλασσαν καὶ νήσους καὶ ἠπείρους καὶ οὐ-
 δεῖς οὐδέπω χρόνος ἀναλώσει δεδύνηται, οὐδ' οὐ μὴ τὸν ἅπαντα δυνηθῶ-
 σιν αἰῶνα οὐθ' ἕτεροι φθινοπωρινοὶ παρασύραι, οὐτ' ἀνθρακες θερινοὶ μα-
 370 ράναι, οὔτε χειμῶνος κρυμοὶ συστειλαί, οὐδ' ἱεροσύλων μηχαναὶ καὶ χει-

335 παρατάσει AB 342 ἦκιστα τελέως — 344 χρόνου : ὥρατον in marg. A
 353 ἐπεὶ γὰρ — 358 τὸ σποῦδασμα in marg. γνομικὸν AB

ρες ἔκκενωῶσαι πολέμιοι. Γραὸς γὰρ ἐκείνης τῆς Σαραφθίας ἦν συμμετρο-
 μένην τὴν τοῦ ἀκνωτοῦ χάριν ἔχειν ἑλαίου τῷ τε οἴκῳ καὶ τῷ χρόνῳ τῆς
 ζωῆς, καὶ Ἑλίου τοῦ μὴ ταῖς εὐλογίαις ἀθανασίαν παντὶ τῷ αἰῶνι συμμε-
 τρουμένην χαρίζεσθαι δυναμένου, Δημητρίου δὲ τὸ μήτε τόπῳ μήτε χρόνῳ
 B49 περιγράφειν τὴν χάριν, ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀπολαύειν | τῇ πατρίῳ διδόναι
 πόλει καὶ πολιτείᾳ καθάπερ γεωργοῖς τῶν καρπῶν, ἔπειθ' ὡς ἕξ ἐνός ἡλίου
 μυρίας ἐκείθεν εἰς πᾶσαν ἔκχειν τὰς ἀκτίνας τὴν γῆν· τοῖς μέντοι τοῦ σωτή-
 ρος ποσὶ τριακοσίων δήπου δηναρίων μύρον ἀκούομεν πόρνην πάλαι προ-
 σενεγκοῦσαν, ἀλλ' οὖν ἐκείνη βάσκανον ὀφθαλμὸν ἐκτίησατο θεατὴν τὸν Ἰ-
 380 οὔδαν καὶ σφόδρα γογγύζουσαν γλώτταν διαβολικῆς κακίας ὀρητηρίῳ· ἐν-
 ταῦθα δ' οὔτε δηναρίων ὄνιον τριακοσίων ἔστι τὸ θαῦμα τοῦ μάρτυρος,
 οὔτε μετρητὸν ὄλωσ οὔτ' ἦν οὔτ' ἔσται ποτέ, ἀλλ' ἔοικε θαλαττίοις πελάγε-
 σιν, ἀντλουμένοις μὲν αἰεὶ, κενοῦσθαι δ' οὔδαμῆ δυναμένοις οὐδέποτε· καὶ
 385 πόρνη μὲν ἐκεῖνο γυνὴ τὸ μύρον ἐκόμιζε, τοῦτο δὲ πόρνοι καὶ μοιχαλίδες
 κομίζονται ψυχαί, καὶ βασιλέων κορυφαὶ μετὰ πολλῆς ὑποκύπτουσαι τῆς αἰ-
 δοῦς ἀνατίθενται, νοσημάτων παντοδαπῶν τοῖς πᾶσιν ὃν καθαρτήριον φάρ-
 μακον, καὶ ὁ γογγύζων διάβολος δεδιὼς τὴν ἐκείθεν αὐτὸν ἀοράτως μαστί-
 A113 ζουσαν δύναμι, ἔπεισι, τὴν ὀπλιτικὴν | ἀκμὴν τοῦ φθόνου τεθραυσμένους·
 ἔπειτα οὐδὲ ζεύγματος ἐδέξασε ποτε Δημητρίου τοῖς θαύμασιν, οὐδ' ὄρων καὶ
 390 σκοπέλων διώρυχος, ἵνα κορυφαῖς μὲν ὄρων τὴν θάλατταν, ἡοθίῳ δὲ κύμα-
 τι κρύψας τὴν ἡπειρον ἀταλαίπωρον ἔχη νῦν μὲν τὸν ἡπειρώτην διὰ θαλάτ-
 τῆς δρόμον, νῦν δὲ τὸν θαλάττιον διὰ τῆς ἡπειρου τελεῖν. Ξέρξου γὰρ τοῦτ'
 ἦν καὶ τῆς βαρβαρικῆς ἀπονίας ἐκείνης, ὃς ἐτρούφα μὲν πάλαι κατὰ τῆς φύ-
 σεως, βιαιότερος δ' εἶναι καὶ τῶν στοιχείων ἐφιλονείκει, στρατοῦ μὲν ἐπαγό-
 395 μενος μυριάδας ὅσαι λαβρυρίνοις ἀριθμητικῶν μεθόδων οὔδαμῆ ποτε σπέν-
 δεσθαι ἴσα|σι, πάντα δὲ σεῖων ὅποι πορευοίτο, πάντα δ' ἐκπλήττων ὅποι
 τὰ τῆς φήμης ἀκούοιτο, ἵνα πολλὰ μὲν ὁ μάταιος φρουαττόμενος, ὀλίγα δ'
 ἀνύων, τὸ ὑπερφυῆς τῶν Δημητρίου δείξει θαυμάτων ὅσων ἐστὶ στρατοπέδων
 400 ὑπέρτερον καὶ ὅσων ὄπλων καὶ δυνάμεων κραταιότερον· ὁ μὲν γὰρ βαρβαρι-
 κὸς ἐκεῖνος ὄγκος τε καὶ κρότος καὶ ἡ πάνυ τρυφῶσα καὶ γῆν συγκυκῶσα
 καὶ θάλατταν ὕβρις ὁμοῦ καὶ βλακεία τῷ ἐκείνου πᾶσα συνετεθνήκει σώ-
 ματι καὶ φροῦδα πάντ' ἐκεῖνα κατέστη καὶ ἀπέσβεσται καθάπερ φλόξ, ταχὺ
 μὲν ἐπὶ πλεῖστον αἰθέρος ἀρθείσα, ταχύτερον δ' αὐ ἀπομακρυνθεῖσα, Δημή-
 405 τριος δ' ἀπὸ βραχέος τε καὶ βαθυτάτου πυθμένος τῆς γῆς πᾶν περιηχεῖ τὴν
 οἰκουμένην αἰεὶ καὶ πάνυ τοι προσηνοῦς καὶ γλυκέος ἐμπίλησι τοῦ θορού-
 B49· βου καὶ τῆς βροντῆς τῶν θαυμάτων. Ὡ τίς Ἱερεμίαι μοι νῦν παρασταίη, |
 κἀκεῖνα βραχὺ τι μετενεγκῶν ἐπιλέγοι τὰ ὄμηματα; ἀπέλεθε εἰς Κηδῶν καὶ
 ἴδετε, ἀποστείλατε εἰς νήσους Χεττεῖμ καὶ γνῶτε εἰ γέγονε τοιαῦτα καὶ εἰ οὐκ

- ἠλλάξαντο ἔθνη θεοὺς ἑαυτῶν» τῶν Δημητρίου θαυμάτων λαμπρῶς ἠτηθῆ-
 410 τα, καὶ εἰ μὲν ἠλλάξαντο, θαῦμα ἐπὶ θαύμασι καὶ τοῦτ' ἂν εἴη, τοῦ μάρτυ-
 ρος ῥᾶστα μεταβάλλειν καὶ φύσεις λυχύνοντος, αἷς τὸ λιθῶδες τῆς πατρίου
 A114 διαίτης αἰεὶ συμπέφυκεν· εἰ δὲ μὴ ἠλλάξαντο, οὐκ ἂν | τῶν θαυμάτων εἴη
 τοῦ μάρτυρος ἔγκλημα, ἀλλ' οἷς ἐνεπιλελησμένοις γῆ βεβιωκόσι συνιέναι
 415 δικαιοσύνην οὐ μάλα ἐνήν· καὶ λύκων γὰρ καὶ μονιδῶν οὕτ' ἀκοή λόγων τε
 καὶ μαθημάτων ἀνθρωπίνων ἐν περινοίᾳ ποτέ, οὕτ' ὀφθαλμὸς ἀνθρωπίνου
 κάλλους γένοιτ' ἂν ἑραστής, αἰτίου γινομένου τοῦ μήτ' ἀλλήλων ἐγγυτάτω
 τὴν τοῦ γένους ἐστᾶναι φύσιν, ἵνα δῆποτε καὶ συγγενείας ἕχνος ἀνατέλλη
 τινὸς μεταξὺ καὶ γνωρισμάτων ἐμφυλίων ἀναλάμπη τὴν γειτόνημα, ἀλλ' ἐκά-
 420 τερον ἐκατέρου σφόδρα ἀπηρητήσθαι καὶ πάμπαν ὑπεροχίους κεκτηθῆναι τὰς
 φύσεις, καὶ τὸ μὲν ἱερὸν αὐτοῦ σῶμα μιᾶ τινι πατρίῳ περιγράφεται πό-
 λει, μᾶλλον μὲν οὐδ' ὅλη πόλει, ἀλλὰ βραχεῖ τινι τῆς πόλεως μέρει, τὰ δὲ
 τῶν θαυμάτων ἔργα τόπου δουλεῦειν οὐκ οἶδε περιγραφῆ, ἀλλὰ πανταχῆ καὶ
 πᾶσι πάρεστιν ὁμοίως οἷς ἂν καὶ ὅπως εἴη βουλομένοις καὶ πόλει καὶ ἀγρῷ
 καὶ δούλῳ καὶ δεσπότῃ καὶ θαλάσῃ καὶ ἠπείρῳ καὶ οὐκ ἔστι τόπος οὐπερ
 425 οὐκ ἐπίσασεν ἠλιακῶν ἀκτίνων δίκην, οὐδ' ἔστι μικροῦ τῶν εὐσεβούντων οὐ-
 κουν οὐδέεις, ὅς οὐ πεπειράται τούτων ἢ ἀκούσας ἢ θεασάμενος, θνητοῦ γὰρ
 ἀφειδήσας σώματος, ἀθάνατον εἰλήφει χάριν, βέλους ὠκύτερον ἄπαντος βάσιμα
 πάντα ποιεῖν δυναμένην· κἄν γὰρ ἔσθῆτος τοῦ μάρτυρος τύχῃ τις ἔχων τε-
 430 μάχιον, κἄν δακτύλιον, κἄν σφραγίδος μιᾶς τινος τύπον, κἄν ὄντιδα μύ-
 ρου, κἄν ἐπὶ γλώττῃς ὀνόματος μνήμην τοῦ Δημητρίου, ῥᾶστα καὶ περιφα-
 νῶς ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπιβήσεται καὶ πᾶν θηρίον καταπλήξει καὶ
 πᾶς αἰσθόμενος ποταμὸς ἀναχαιτίσας κομίσει τὸ ρεῖθρον καὶ θάλασσα θρα-
 συνόμενον παύσει τὸ ῥόθιον καὶ πάντα πρὸς τὴν τοῦ μάρτυρος ἀρετὴν ὑπο-
 κύψει καὶ καταιδέσεται· καὶ ὁ μὲν Ἡρόδοτος ὄψεως εἶναι φησὶν ἀπιστοτέ-
 435 ραν τὴν ἀκοήν, ὡς εἶναι καταφανῆ τῶν δυοῖν αἰσθητηρίων μηδέτερον ἀπο-
 φαίνειν πιστόν, ἀλλ' εἶναι μὲν ἀσθενὲς πρὸς πίστιν ἐκότερον φάσκειν, μᾶλ-
 440 λον δὲ θατέρον θάτερον καὶ θυγῆς οὐδὲν ἀπηρητισμένον· ἐπὶ δὲ τῶν | τοῦ
 A115 Δημητρίου θαυμάτων καὶ ὄψεως | ἀκοή πιστοτέρα καὶ ἀκοῆς ὄψις καὶ ἄμφω
 ἀλλήλοις ὁμόλογα· ὥσπερ γὰρ πάσης μὲν διηγῆσεως ἀνθρωπίνης ὑπηρέτις
 440 τις ἐστὶν ἀκοή, ὅτε δ' οὐρανοὶ καὶ στοιχεῖα καὶ ὅσος ἐν οὐρανῷ τοῦ κάλλους
 ὁ πλοῦτος τὴν τοῦ θεοῦ διηγούμενα δόξιν διατελοῦσι, τότε λέληθε, κατὰ τὸ
 ἀντίστροφον, ἀκρατῆς ἢ ὄψις καθισταμένη τοῦ θαύματος καὶ τὸν τῆς ἀκοῆς
 ἐπιλαμβάνουσα τε καὶ πληροῦσα τόπον, οὕτω κἀνταῦθα δῆπουθὲν ἐστὶν ὀ-
 445 ρᾶν· ὅπου γὰρ ἂν ὄντες διατελώσιν ὅσοι πεπειράνται τῶν τοῦ μάρτυρος ἀγα-
 θῶν, πᾶσα μὲν ἐκείθεν ἀμφισβήτησις ἔρορπται καὶ ἄμφω τὰ αἰσθητήρια γί-
 νεται πᾶσι πιστά, μαρτυρούσης ἐκατέρας, ἐκότερα κατὰ ταυτὸν τῆς ἐκατέρω

δυνάμειος καὶ φωναῖς ἀφθόγγους ὁμόλογα φθέγγονται διαρρηδὴν, ὡς πᾶσιν
 ἐπαρκεῖ τὰ τοῦ μάρτυρος ἀγαθὰ κατὰ τὸ ἀνάλογον, λογικῇ τε λέγω καὶ ἀλό-
 450 γῳ φύσει καὶ αὐτῷ ἐμψύχῳ καὶ ἀψύχῳ καὶ πᾶσιν ἁπλῶς ἀπάσης ἐπίκουρος
 γίνεται χρείας, ὅσαι τε τῶν μυστικῶν καὶ ὅσαι τῶν προδήλων, καὶ ἀνθρώ-
 οισι μὲν δίδωσι φῶς νοερὸν ἐν ψυχῇ, σώματι δ' ὕγιαν ἀκραιφνῆ καὶ πρό-
 οισι μέχρις ἀλόγων καὶ φυτῶν τὰ τῆς χάριτος· καὶ τοῖς μὲν τὴν οὖσαν εὖ-
 πραγμαίαν συντηρεῖ, τὴν δ' οὐκ οὖσαν προσεπιδαψιλεύεται, τοῖς δὲ τὴν μὲν
 οὖσαν κακοδαιμονίαν ἀφανίζει, τὴν δ' οὐκ οὖσαν εὐδαιμονίαν παρέχει καὶ
 455 τοῖς πᾶσι γίνεται τὰ πάντα καὶ παντοδαπὸς δοῖται πᾶσιν, ὅσοις παντοδαπὸν
 ἐγγίνεται τῆς χρείας. Καὶ τῶν μὲν ἄλλων μαρτύρων αἱ χάριτες, ὡς ἂν τις φαίη,
 διεστήκασιν καὶ ἄλλον ἄλλος τῶν αἰρουμένων δι' ἄλλο τιμῶσιν αὐτούς,
 τοῦτον δ' οὐκ ὀλίγου δέω λέγειν ἅπαντες καὶ οὐχ ἐνί τινι χρόνῳ οὐδ' ἐνί
 τινι χρόνου μέρει ἄλλ' αἰεὶ, καὶ δείλης καὶ πρωΐας καὶ ἅμα νύκτωρ τε καὶ
 460 μεθ' ἡμέραν, ἅπερ εἴ τις ἀφηγεῖσθαι καθ' ἕκαστα βούλοιοτο, ὅμοιον ἂν ποι-
 οίη, ὥσπερ ἂν εἴ τις παρὰ τὸν αἰγιαλὸν στὰς μετρεῖν τὰ τῆς θαλάττης ἐπε-
 χειρεῖ κύματα, Μαργίτου τινὸς πράγμα δρῶν ὡς ἀληθῶς καὶ ὅστις αὐτῷ
 νοσῶν διαγέγονε παραπλήσια. Ὡς γὰρ θαλάττης ἐπὶ κύμασι κύματα καὶ ἐπὶ
 A116 θοοθίοις θόοθια διηνεκῶς ἐπιγίνεται, οὕτω τοῦ μάρτυρος | ἐπὶ θαύμασι γίνε-
 465 ται θαύματα καὶ ἐπὶ τέρασι τέρατα ἔπεισιν ἄλλα ἐπ' ἄλλοις αἰεὶ καὶ οὐχ
 ἴσταται, οὐδ' ἐπιλείπει χρόνος, ὃς οὐκ ἐπιρρεῖ τοῖς οὔσι καὶ προσεπιτίθησιν,
 οὐδ' ἔστιν οἷς οὐ δῆλα ταῦτα γίνεται, ὅσοις τὸ παρεῖναι γέγονε καὶ ὅσοις
 μή, ὅσοις τε θεάσασθαι καὶ ὅσοις μή.

B50v 11. Ἐγὼ δ' ἐβκίνοις παραπλήσιον ἔλαθον πεπονθῶς, οἷς πρὸς
 470 μακρὰν ὀρθορίασιν ὀδοιπορίαν, τοῖς δ' ὡς περὶ κέντρον ἐν τὴν ἑαυτῶν οἰ-
 κίαν λαβυρίνθους ὀδῶν ἀνελίττειν συνεπεπτώκει συγχᾶς, τῆς ὕψους ὑπὸ
 τε λήθης καὶ νυκτὸς ἐπισκοτουμένης καὶ οὐκ ἐχούσης ὅπως ποτὲ συνορᾶν
 τοὺς κύβους τῆς ἀπάτης, τῆς ἔω δ' ἐξηγησαμένης τὸ δρᾶμα, τοῦ μήκους ἤδη
 475 ἀπεγνωκῶτας τὴν ὀδὸν τὸ βαδίζειν ἀπέπασθαι. Πολλὰ γὰρ εἰπὼν καὶ αὐ-
 τὸς καὶ πλείστους λόγων κύκλους ἀνελίξας ἐνταυθοῖ, ἔλαθον ἐκ τοῦ πελά-
 γους οἷα κύλικα λαβῶν καὶ κινδυνεύω στήσαι τοῦ λόγου τὸν δρόμον ἐν προου-
 μίοις, οὐκ ἐτ' ὄν ἡμῖν ἐφικτὸν οὐδὲ τοῦ μέσου λαβέσθαι, οὐκ οὖν οὐπὲρ ἐξ ἀρ-
 χῆς προουθέμεθα σκοποῦ, οὔτε γὰρ ὀρθορίασιν ἡμῖν οὔτε γοῦν τὰς μεσημ-
 βρινᾶς τοῦ ἡλίου πορείας ἀνύοντος ἔτι τοῦ παρόντος ἀμειβεται γέγονε λόγου,
 480 ἵνα τινὸς ἐπιεμένης ἴσως εἴη ζῶπυρον ἐλπίδος ἐγγυῆς ἐληλυθέναι σκοποῦ,
 ἀλλ' ὥρας εἰπεῖν δωδεκάτης, ἐν ἧ τὰ τῆς ἡμέρας τε ἦδη συστέλλεται κρά-
 σπεδα καὶ ἡ νῦξ τὰς τοῦ φωτὸς ἀποκλείουσα θύρας ἐν ὑπαίθροις αὐλίξε-
 σθαι χώραν τοῖς ἡμεροδρομοῖς οὐ δίδωσι, κἂν πάνυ τις εὐζωνος ἦ, κἂν
 πάνυ γε τῇ τῶν ποδῶν ὠκύτητι θαρρῆ. Λείπεται τοίνυν συγγνώμην ἀλλή-

458 ἐνί τινι: ἐτί τινι AB 460 ἀφηγεῖσθαι — 461 εἰ τις in marg. A
 478 ἔως A 476 οἱ AB καὶ om.

- 485 λους διδόναι, οἷς τε κατόπιν ἡμᾶς κεκληκέναι τῆς ὥρας ὅπως ποτὲ γέγονε
καὶ οἷς κατόπιν ἐλληλυθίοσιν οὐ προσεγέγονε τυχεῖν ἡμῖν τοῦ σκοποῦ· αὐτὸ
γὰρ ἔφ' ἑαυτοῦ ἀπολογίαν εὐπρόσωπον καὶ αὐτοφυᾶ τὸ τῆς ὑποθέσεως ἔχει
μέγεθος μείζον ἢ κατὰ λόγου δύναμιν ἅπασιν ὄν, οἷς τε προλαβεῖν καὶ οἷς
A117 κατόπιν ἐλληλυθέναι συνέβη· ὅσον γὰρ ἡ ὑπόθεσις ἔχει τὸ | ὑπερβάλλον, το-
490 σοῦτο καὶ τοῖς ἐκπίπτουσι, τὸ ἀνεγκλήτοις εἶναι δίδωσιν, ἐπεὶ καὶ ἀδοξίαν
ἀποτυγχάνοντες τῶν μεγίστων κληροῦνται, οὐχ ὧν ἡ προθυμία μετὰ γνώ-
μης εὐσχήμονος τὸ εὖλογον τῆς εὐνοίας ἔχει προπορευόμενον, ἀλλ' ὅσοις τὸ
θράσος ἐπισκοποῦν μικρῶ λογισμῶ τὰ μέγιστα τῶν πραγμάτων σταθμᾶσθαι
τε καὶ τὰς τοῦ κατορθοῦν ἐλπίδας ὡς ἐν βεβαίῳ κειμένας ἔπεισι λογίζεσθαι·
495 τὸ μὲν γὰρ ἐπ' εὐνοίας μετὰ τοῦ μετρίου φερόμενον, εἰ μὴ τῶν ἐλπισθέντων
ἐπιτυχὲς γένοιτο, οὐκ ἂν αἰτίαν δικαίαν φέροιτο πρὸς οὐδενός· οὐκ οὖν ὅς τις
παιδιάς ἀντιποιεῖται καὶ ὀπωσοῦν, οὐ γὰρ αὐτοῦ τὸ ἄμαρτηθῆν, ἀλλὰ τοῦ τῆς
ὑποθέσεως ἀνεφίκτου λογίζοι· ἂν εἰκότως· οἷς δ' ἠνίοχον μάλα θρασὺν
προσθησάμενοις τῆς γλώττης, ὅλην ἀπολωλέναι τὴν διφρηλασίαν κρημνοῖς
B51 καὶ ῥαχίαις ἢ προσρηγνυμένους σαφῶς διακινδυνεύεται, ὅστις οὐ μέμφεται,
οὐκ ἂν ἔγωγε μέμψεσθαι ἀποσχοίμην· οὐ γὰρ ἐναντίωμα τύχης αὐτοῖς προσ-
γεγονέναι δοκεῖ, ἀλλὰ μοχθηρᾶς διανοίας γνώρισμα τὸ πραχθέν.
12. Ὅθεν τῷ ἔξ εὐνοίας ἡμῶν ἑκατέρων ὁ μάρτυς προθύμῳ προσεση-
κώς, ἦλεως εἶη τῷ ἀνεφίκτῳ καὶ μήποτε διαλίποι προστάτης ὧν ἀκάματος τῆς
505 τε πατρίου πόλεως καὶ πολιτείας καὶ ὅσαι τῶν ἄλλως θερμότερον αὐτοῦ τὴν
ἐπικουρίαν ἐπιβοῶνται καὶ πρὸς γε παντὶ τοῖς ἐκ θεοῦ βασιλευσίαν ἡμῶν εἶη
ταμίαις παντὸς ἀγαθοῦ καὶ πρόμαχος ἄμαχος ἐν ἅπαντι καλοῦντι χρόνῳ τε
καὶ βίῳ, εἰς δόξαν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα,
τιμὴ καὶ προσκύνησις.

Συμεὼν μογαχοῦ καὶ φιλοσόφου, Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον καὶ πανένδοξον τοῦ Χριστοῦ μεγαλομάρτυρα Δημήτριον.

1. Δημήτριος ἡμᾶς ὁ μέγας ἐν ἀθληταῖς συνεκάλεσε σήμερον, φιλο-
 5 μάρτυρες, ὁ γνήσιος ἡμῶν πολιοῦχος καὶ προστάτης θερμότητος, τοὺς ἑαυ-
 τοῦ προθεῖς ἡμῖν εἰς ἐστίαισιν ἄθλους. Ὅτι μὲν οὖν περιφανῆς ἀμφοῖν ὁ
 ἀνὴρ καὶ τῶν ἄλλων ὑπερανεστηκῶς ἀπάντων, γένοιε γε καὶ εὐκληρίᾳ φύ-
 σεως, συνέσει τε τῶν θείων καὶ εὐκλείᾳ τῶν ἀνθρωπίνων, ἐκ πολλῶν δῆλον
 τῶν τὰ ἐκείνου διασαφούντων, ὅτι δὲ καὶ τοῖς ἄθλοις ἀκαταγώνιστος καὶ
 10 τοῖς λόγοις ἀπρόσιτος μαρτυρεῖ τὰ ὁρώμενα. Τίς γὰρ τιμὴ τοσαύτη καὶ
 τηλικαύτη, πάνδημοί τε χοροστασῖαι καὶ ἕσματα χαριέστατα καὶ βασιλευ-
 σιν αὐτοῖς, μὴ ὅτι γε τοῖς ἄλλοις, ἀπονεμένηται ποτε; καὶ εἰ τὰ παρ' ἡ-
 71_r μῶν ἐνταῦθα τελούμενα διὰ τοὺς ὑπὲρ Χριστοῦ πόνους | αὐτοῦ καὶ ἄθλους
 οὕτω μέγαν αὐτὸν καὶ λαμπρὸν ἀποδείκνυσι, πηλίκον αὐτὸν ἢ ἐκεῖθεν μα-
 καριότης ἐναποδείξει; Κατὰ παντὸς οὖν λόγου φέρων τὰ νικητήρια, θαν-
 15 μαστὸν οὐδὲν εἰ καὶ τῶν ἡμετέρων ἐπαίνων κατακρατήσῃ. Θαυμασιώτε-
 ρος γὰρ ἐντεῦθεν μᾶλλον ἀναφανήσεται τῷ κρείττονι τῆς αὐτοῦ δόξης
 ἠττωμένων ἀπάντων καὶ τῷ κατόπιν πάντας ἀπολιμπάνει ἐπὶ πλεόν μεγα-
 λυνθήσεται.

2. Ἄρ' οὖν τοσαύτης ὑποθέσεως ἀμελήσομεν τοῦ καιροῦ βράδιον ἀπην-
 20 τηκότες καὶ τὸ μὴ δευτέρους τῶν πρὸ ἡμῶν ἐπαινετῶν φανῆναι τοῦ μάρ-
 τυρος; ἐπὶ τοσοῦτον ὀκνήσομεν, ὡς μὴ τῷ δοκεῖν ἐκεῖνον ἐγκωμιάσαι, πλεόν
 ἑαυτοὺς τιμῆσαι καὶ τὴν γλῶτταν καθαγιασῖαι; οὐμνοῦν. Καὶ αὐτὸ γὰρ τὸ
 τῆς ἀξίας ἐκείνου τοὺς λόγους μὴ ἐφικέσθαι καὶ τῆς πάντοθεν ἠτᾶσθαι με-
 25 γαλειότητος φιλότιμον ἄγαν τοῖς ἐπαινοῦσι καὶ ἀξίεραστον. Τοσοῦτον κλέος
 ἢ τοῦ μάρτυρος εὐφημία.

3. Τὰ πάντα τοῖνυν περιφανέστατον καὶ ἀμφοτέρωθεν αὐτὸν εὐκλεέ-
 71_v στατον ἐξ αὐτῶν ὑπογεγραφότος προομιῶν τοῦ λόγου, πόθεν ἐπιχειρήσο-
 μεν αὐτῷ τὸν ἴστων ἐξυφαίνειν τῶν | ἐγκωμίων; ὅθεν γὰρ ἂν ἐθελήσωμεν,
 30 ἐκεῖνον τῶν ἄλλων ἐν πᾶσι παραχωρήσομεν, ἕως ἂν οὐδεὶς πείθῃ με λόγος

Codex Atheniensis 2118, 70_v - 79_r

17 τῷ: τὸ 21 τῷ: τὸ

35 ὅτι μὴ τοῖς ἀλλήλων ἐπαίνοις οἱ μάρτυρες ὡς οἰκείοις ἐγκαλλωπίζονται. Γένος μὲν οὖν ἐκείνου λέγεται ὅποιον ἂν ἔξῃ τὸν ὄντιναοῦν καὶ συγγένειαν καὶ πατρίδα στρατεύμα τε καὶ ἐπιτήδευμα καὶ ὄλβον καὶ κληρουχίαν, ἀπερ ἔν ἐκατέρωθεν βιοταῖς δι' εὐσέβειαν κατηνυμοίρησεν, μακρὸν ἂν ἦ καὶ ἐργῶδες

40 καὶ ἱστορίας ἔργον, οὐκ εὐφημίας· πλὴν ὅσον εἰπεῖν προσῆκεν, εὐγενῆς ὡς ἄλλος Ἰῶβ ὑπῆρχε καὶ τῶν ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν ἢ δυσμῶν μᾶλλον εἰπεῖν οἰκειότερον, οὐ βασιλεὺς μὲν ὡς ἐκείνος, τῶν ἐγγύς δὲ βασιλέων ἀνθύπατος ὢν

45 4. Πατρίς δ' ἦν αὐτῷ Θεσσαλονίκη, τὸ δι' αὐτὸν ἐκείνον εὐκλεῆς ἡμῶν ἔδαφος, οὐχ ἦντιον εὐδόκιμος οὖσα πόλεων τῶν λοιπῶν, εἰ μὴ καὶ πασῶν ἐν πᾶσι κρατοῦσα τῶν δι' ὅσα πόλεις ἐγκωμιάζεται, πολλῶ δὲ πλεόν τῷ πολιοῦχον ἔχειν τὸν μάρτυρα. Στρατεία δὲ καὶ ἄλλα, δι' ὧν ἡ κάτω διαγινώσκειται περιφάνεια, λαμπρὰ | μὲν προσῆν αὐτῷ καὶ μεγάλα, μικρὰ δὲ πρὸς

72 τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν καὶ τὸν ἐκεῖθεν ὄλβον καὶ τὴν διαιωνίζουσαν εὐκλειαν κατεφαίνετο. Μόνος γὰρ ἀντὶ πάντων ὁ Χριστὸς ἦν αὐτῷ καὶ στεργόμενος καὶ σεβόμενος καὶ τοῖς ὁμοφύλοις ὀρθῶς καὶ τρανῶς κηρυττόμενος.

45 5. Ὄθεν τὸ μὲν νυκτερινὸν σκότος ὡς αἰεὶ καὶ τότε διέκοπτεν ἥλιος, τὸν δὲ τῆς ἀσεβείας καὶ εἰδωλομανίας ζόφον ἐκ τῶν ἐγκάτων τοῦ δεσιδαίμονος ἐρευγόμενον Μαξιμιανοῦ καὶ πάσης τῆς οἰκουμένης ἀντικρατοῦντος, 50 Δημήτριος ταῖς ἀστραπαῖς τῆς κατὰ Χριστὸν διδασκαλίας διέλυε, σοφῶς δὲ ἅμα καὶ συντεῶς βουλευόμενος, βασιλέα βασιλέως ἀντήλλαττε, τοῦ προσκαίρου καὶ δυσσεβοῦς τὸν ἀληθῆ καὶ αἰώνιον, καὶ ἀπόστολος ἔξ ὑπάτου καὶ ἀνθ' ἰλλουστρίου μυστολέκτης ἐγίνετο. Κρεῖσσον γὰρ ἦδει καὶ ἐξελέγετο παρραφριτεῖσθαι ἐν τοῖς θείοις σκηνώμασι μᾶλλον ἢ αἰλὰς πατεῖν ἄμαρτω

55 6. Εἶχε τοίνυν αὐτὸν ἡ μεγαλόπολις αὕτη καθὼς ἄρτι λαμπρὸν καὶ τότε καὶ φαιδρότατον ἑωσφόρον, τοῦ θείου καὶ νοητοῦ ἡλίου ταῖς τῆς εὐσεβείας μαρμαρυγαῖς προανίσχοντα καὶ τὸ τῆς ψυχῆς σελασφόρον οὐδὲν | 72 ἦντιον τῇ ἔξωθεν ἐπανθούση τῷ σώματι καλλονῇ τηλαυγέστατα πᾶσι προλάμποντα.

7. Καὶ δὴ καθάπερ νέφος τετριγὸς καὶ ὀλέθριον τὴν Ἰλλυριῶν Μαξιμιανὸς ἐπιτρέχει, τὸ γένος ὁμοῦ καὶ τὸν τρόπον Ἐρκούλιος ὄχνητος γὰρ ἦν τὴν ἀσεβειαν ἐπίσης καὶ τὴν ἀπῆνειαν, βρενθυόμενος μὲν καὶ ἄλλως τῇ τυραννίδι, γανυρώμενος δὲ καὶ μάλιστα ταῖς κατὰ τῶν Σαυροματῶν καὶ 65 Γότθων ἐπικρατείαις. Εἰσελαύνει τοιγαροῦν πρώτως εἰς τήνδε τὴν πόλιν καὶ κακῶς μετεωρίζόμενος διατρίβει, κρατύνων ἅμα καὶ κατοχυρῶν τὴν ἀσεβειαν.

8. Ἐπεὶ δὲ περιεχύθη τῇ Ἑσπερίων οἰᾶ τις ὁμίχλη καὶ ἀγρία θύελλα καὶ σκότος αἰγύπτιον, τίς τὰ τηνικαῦτα δεινὰ καὶ τὸν κατὰ χριστιανῶν 70 ἱκανῶς ἐκτραφῆσειε πόλεμον; βραχὺς ὁ λόγος καὶ ὁ χρόνος οὐ διαρκῆς·

οἱ μὲν παρρησιαζόμενοι τὴν εὐσέβειαν καὶ πρὸς τοὺς ἄγῳνας αὐτομολοῦν-
 τες ποικίλαις καὶ δειναῖς ἀνηλίσκοντο τιμωρίαις, οἱ δὲ μικρὸν ἔτι δι' ἀσθέ-
 νειαν φύσεως τὴν ἄθλησιν εὐλαβούμενοι σπηλαίοις καὶ ὄρεσι καὶ ταῖς ὄπαῖς
 73_r τῆς γῆς κατεκρύπτοντο. Τότε δὴ καὶ ὁ φωταυγῆς λυχνίτης τῆς εὐσεβείας
 Δημήτριος οὐκ ἔξω που καὶ μακρὰν τῆς ἐνεργ/καμένης, ἀλλ' ἐν αὐτῇ μέσῃ
 κρυπτόμενος, ὡς οὐκ ἂν τις οἰηθείη τὴν μαρτυρίαν ἀναδύόμενος ἢ πρὸς
 80 τὴν ἄθλησιν ἐνδοιάζων καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἀπαγορεύων (πῶς γὰρ ἂν, ὁ
 πολλοὺς μάρτυρας ταῖς σοφαῖς αὐτοῦ προτροπαῖς ἐργασάμενος), ἀλλ' ὡς ἂν
 πλείους τῷ Χριστῷ τῆς διδασκαλίας προσάξῃ διανοοῦμενος τοῖς προσιούσι
 80 πλουσίως τὸν θεῖον φωτισμὸν ἐπωχέτευν. Ἄλλὰ γὰρ οὐκ ἦν εἰς ἅπαν τὸν
 λύχον ὑπὸ τὸν μῦθον κρύπτεσθαι ἢ πανταχόσε γὰρ οἱ τῇ τῶν εἰδώλων μα-
 νία προστετηκότες καὶ τοῖς δυσσεβῶς κρατοῦσι καθυπουργοῦντες ὁμῶς καὶ
 ἀνηλεῶς περιτρέχοντες τὰ χριστιανῶν πλήθη προσανηρέυνων, ἐφηδόμενοι
 τῶν μαρτύρων τοῖς αἵμασι καὶ οἶονεῖ κορεννύμενοι κἂν τούτῳ τῶν παρ' αὐ-
 85 τοῖς λατρουομένων δαιμόνων τὸ αἱμοχαρὲς ἐκμιμούμενοι.

9. Καὶ τί δεῖ τὸν λόγον ὑπερακαμάζειν; Ἐπ' αὐτὸν ἤδη τὸν πανένδο-
 ξον Δημήτριον φθάνουσιν ὡς ἄγριοι θῆρες ἐπιδραμόντες ἐν αἷς ὑπογείους
 στοαῖς διελάνθανε καὶ λιὰν ἠσθέντες, ὡς μεγίστης θήρας ἐπιτυχόντες καὶ
 τῷ Μαξιμιανῷ μερίζονα χάριν κατατιθέντες, εἰκλον ἄγοντες ὡς ὑπεύθυνον
 73_v τὸν ἀνεύθυνον. |

10. Ἄλλ' οὗτοι μὲν συσχόντες τὸν ἅγιον πρὸς τὸν ἐναγῆ κατήπειγον
 ἄσμενοι, ὁ δὲ δυσσεβῆς ἐκεῖνος Μαξιμιανὸς τῇ εὐνοίᾳ τῶν κάτω παιζόμε-
 νος καὶ παιδιὰν τὴν πᾶσαν αὐτοῦ ζωὴν ἐργασάμενος, πρὸς τὸ κατὰ τὴν πό-
 λιν ἠλείγετο στάδιον, θέας μὲν ἔνεκεν τῶν πεντάθλων, ἃ τῶν ἄλλων ἴσα-
 95 σιν οἱ θεατρικοὶ μάλιστα καὶ ἃ μὴδ' ὄφελον ὀνομάζεσθαι μὴ ὅ,τι γνώσκε-
 σθαι, τὸ δ' ἀληθέστερον αἵματεχυσίαις ἠδόμενος καὶ φρόνους ἀνθρώπων ἐπι-
 τρεπόμενος. Λυαίφ γάρ τινι πάνυ προσέκειτο, τοῦ τῶν Οὐρανῶν ἔθνον
 100 ὑπάρχοντι, μεγέθει τε καὶ ἰσχύϊ σώματος τῶν ἄλλων πάντων ὑπερισχύοντι
 καὶ διὰ τινον σανίδων μαγανικῶν ἐμπειρικῶς διατρέχοντι, ὅς πολλοὺς ἀγω-
 νιστικῶς συμπλεκόμενος πολλοὺς τῷ θανάτῳ διὰ τῆς τοιαύτης μάχης πα-
 ρέπεμψεν. Ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις οὖν αὐτοῦ πορευομένου καὶ ὄλον τοῖς θεα-
 τρικοῖς παρεσκευασμένον, συνάντημα γίνεται προσαχθεὶς ὁ μέγας Δημήτριος.

11. Ἄλλ' ἐναγώνιος ἡμῖν νῦν ὁ λόγος γίνεται πρὸς αὐτὸ τὸ κεφάλ-
 100 αἰον καταστάς τῶν ἀγῶνων | τοῦ στεφανίτου. Πῶς γὰρ ἂν ἀξίως διηγη-
 105 σαίμην ἢ τὴν τοῦ τυράννου θρασύτητα ἢ τὴν τοῦ ἁγίου στεροδότητα; ὁ μὲν
 ἐπωχεῖτο μέγα φυσῶν καὶ ἐξοιδεῖτο τὸν φαραωνίτην ἔκρινον τρόπον, ὡς ἄλλος
 Αἰγύπτιος, λαλῶν βλασφημίαν εἰς τὸ τῆς θεότητος ὕψος καὶ τὴν δύσφημον
 γλῶσσαν ἀκοντίζων κατὰ τοῦ κτίσαντος καὶ οἱ προπορευόμενοι καὶ ἐφεπό-

110 μνοι τὴν ἰλὴν τοῦ θράσους ἐπαύξοντες καὶ τὴν φλόγα τῆς ἀλαζονίας ἐξαι-
 ροντες. Ὁ δὲ προσήγετο κάτω νεύων, οἷος ὁ ἐμὸς Ἰησοῦς πρὸς Ἡρώδην
 πάλαι τε καὶ Πιλάτον βδελυσσόμενος καὶ ταῖς τῶν ἀσεβῶν ὕψει τοῖς μαρ-
 τυρικοῖς ἐκείνοις ὄμμασιν ἀτενίζειν. Καὶ ὁ μὲν καὶ δι' ἑαυτοῦ καὶ διὰ τῶν
 δορυφόρων τὰς ἀθέους ἐκείνας καὶ ἀσεβεῖς ἐρωτήσεις προέτεινεν, εἰ χριστια-
 νὸς εἶη καὶ εἰ τὸ εἶναι προσθεῖη καὶ εἰ μὴ μεταβληθεῖη τὸν τρόπον· ὁ
 115 δὲ χαρίεσσαν καὶ φαιδρὰν καὶ τὴν ὕψιν καὶ τὴν ψυχὴν ἐνδεικνύμενος λαμ-
 πρῶ τῇ φωνῇ καὶ συνετωτάτῃ τὸς τοῦ δυσσεβοῦς ἀκοὰς κατεβρόντησε.
 74· «Καὶ οὐκ ἐβούλον γέ συ» φησὶν «ὦ σοφὲ τὰ μάτια | καὶ ἰσχυρὲ τὴν ἀσέ-
 βειαν, χριστιανὸν εἶναι με καὶ λέγεσθαι καὶ τῷ κτίστῃ λατρεύειν ἥπερ τῇ
 κτίσει, συνανοηταίνειν δέ σοι μᾶλλον καὶ τὴν ἄψυχον καὶ ἀναίσθητον σέ-
 120 βειν ὕλην καὶ τὰ δι' ἐμὲ γεγονότα ὑπὲρ ἐμὲ τίθεσθαι, μὴ ὅτι γε θεοῦ τοῦ
 τὸ πᾶν ἐξ οὐκ ὄντων παραγαγόντος καὶ θεοπρεπῶς ὑποστήσαντος. Ἄλλὰ
 γὰρ οὐχ οὕτω ἐγὼ λημῶν τὸν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμόν, καὶ ὡς σὺ πρὸς τὸ
 θεῖον φῶς μυωπάζων ἢ ἀντωπεῖν τῇ ἀληθείᾳ περὶόμενος, ὥστε δαίμονας
 ἀποστάτας καὶ ψυχοφθόρους διὰ ξοάνων καὶ ἀγαμάτων ἐξουμενίζειν καὶ
 125 σπονδαῖς καὶ κνίσαις τὴν κτίσιν ἐπίπροσθεν τοῦ κτίσαντος ἀγεσθαι δογμα-
 τίζειν. Εἴθε γὰρ καὶ αὐτὸς τῆς τοιαύτης πλάνης ἀνθυπενόστεις καὶ μὴ πολ-
 λὸς ἄλλοις σοι κοινονοῦς τῆς ἀπολείας περιενόστεις. Πάντων οὖν ἀπει-
 πών, ᾧ μόνῳ δύνασαι μάχεσθαι, τῷ σώματι, πολέμει, καὶ τοῦτο παντοίας
 αἰκίας καὶ πάσαις βάλ्लε, τίτρωσκε, θανάτου. Πάλιν γὰρ ἄφθαρτον αὐτὸ
 130 κατὰ τὴν ἀνάστασιν ἀπολήψομαι καὶ δι' ὃν νῦν πάσχω Χριστὸν προσκαί-
 ρως, αἰωνίως σὺν αὐτῷ δοξασθήσομαι. Κατὰ γὰρ ψυχῆς νοεράς οὔτε σὺ
 75· οὔτε τις ἀνθρώπων, πλὴν μόνον θεοῦ, τῆς τοῦ κολάζειν ἐξουσίας | καθέ-
 στηκε κύριος».

12. Πρὸς οὖν τὴν τοιαύτην παρρησίαν καὶ τοσαύτην τοῦ αἰδίδιμου
 135 γεννάδος μετ' ἐκπλήξεως καὶ θάμβους ἀπειρηκὸς ὁ ἀνόσιος, εἶτι δὲ καὶ πρὸς
 τὸ στάδιον ἐπισπεύδων τῶν τε ἄλλων ἔνεκεν θεαμάτων καὶ τῆς Λυαίου
 πλέον μονομαχίας, αὐτοῦ που τὸν ἅγιον, ἐν ταῖς σύνεγγυς τοῦ σταδίου
 δημοσίου τινὸς λουτροῦ στοαῖς, ἐν τῷ τέως φρουρεῖσθαι προσέταξε. Καὶ οὐ-
 τω τὰ ψυχοφθόρα βέλη τῶν τοῦ δυσσεβοῦς λόγων, οὐδὲν γὰρ ἄλλο τοὺς
 140 βλασφήμους ἐκείνου λόγους ὀνομάζειν προσήκε, τῷ στερεῷ τῶν ἰδίων ἐπῶν
 ὁ μάρτυς συντρίψας, τὸν πρῶτον καὶ κατὰ Χριστὸν ἄθλον νενίκηκε καὶ τοῦ
 πολλῶν τῇ τυραννίδι κατακρατοῦντος ἡωμαλέως κεκράτηκε.

13. Καὶ δὴ τὸν μὲν ἀθλητὴν ἡ φρουρὰ διεδέχεται καὶ σκορπίος ἀντὶ
 Μαξιμιανοῦ πρὸς πληγὴν τοῦ μάρτυρος παρετάττειτο· πέφυκε γὰρ πως ὁ τῶν
 145 ἁγίων ἐχθρὸς διὰ πάντων αὐτοῖς ἐφάλλεσθαι καὶ πανταχόθεν ἠττώμενος
 καταισχύνεσθαι· τῇ γὰρ μαρτυρικῇ χειρὶ τῷ τύφῳ τοῦ σταυροῦ χρησαμένη
 νεκρὸς παραυτίκα καὶ ἀνερέργητος ὁ σκορπίος πεφόραται.

14. Μαξιμιανὸς δὲ ἐπὶ τοῦ σταδίου προκαθεσθεὶς ἑμοῦ τοῖς αὐτῷ

75. συνεδρεύουσι πρὸς τὴν τοῦ Λυαίου μονομαχίαν διὰ | τῶν κηρύκων τοὺς
 150 βουλομένους ἐξεκαλείτο· καὶ πάντων τῶν ἄλλων τὴν τοῦ Λυαίου ὄωμην καὶ
 τὸ γενναῖον κατεπληρότων ἀνάστημα, Νέστωρ τις, κομιδῇ νεανίας, χριστιανὸς
 καὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν ἀνδρείαν καὶ τοῦ Πυλίου Νέστορος ἔν τε φρο-
 νῆσει καὶ θάρσει κατὰ πολὺ κραταιότερος, φρονουμένην προστρέχει τῷ
 μάρτυρι καὶ τὴν βουλὴν ἐξαγγέλλει καὶ δι' εὐχῆς αὐτὸν ἐξαιτεῖ συνεπαμύνα
 155 τῇ πρὸς τὸν ἀλλόφυλον μάχῃ καὶ τὸ τοῦ Λυαίου θράσος ἀμύνασθαι.

15. Θάττον οὖν ὁ μάρτυς τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐπικλήσει καὶ τῇ τοῦ
 σταυροῦ καθοπλίσει τὴν τε κατὰ Λυαίου νίκην καὶ τὴν ὑπὲρ Χριστοῦ μαρ-
 τυρίαν τῷ Νέστορι προουμισάμενος θεωρακισμένον παρέπεμψε πρὸς τὸ
 στάδιον.

160 16. Ἐμφανίζεται τοίνυν θαρσαλέως ὁ Νέστωρ τῷ βασιλεῖ, τὸν σκοπὸν
 παρίστησι τῆς ἐμφανείας, οἰκτιρίζεται παρὰ πάντων τῆς εὐτολμίας μόνης ἔνε-
 κεν, παρὰ Μαξιμιανῷ καὶ τοῖς συνοῦσι θαναμάζεται, χροῖματα λαμβάνειν
 ἀκοντίζεται καὶ μὴ δι' αὐτὰ παρὰ Λυαίου τοῦ ζῆν κακῶς ἀπαλλάττεσθαι.
 Καταγελᾷ πάντων ὁ Νέστωρ καὶ καταπτύει· καταβαλεῖν μόνον τὸ θράσος
 165 Λυαίου σπεῖδειν δηλοποιεῖ· συμπλέκεται, δίδωσι τῷ Λυαίῳ καιρίαν, ἀνα-
 76r ρεῖ τὸν ἀλλόφυλον, καὶ τέλος χριστιανὸς εἶναι διαγνωσθεὶς τὴν ἐπὶ θάνα-
 τον ὄψατο, διπλῆν νίκην νικήσας καὶ διπλῶν ἐπιτυχῶν τῶν ἐπάθλων.

17. Σκότους ἐντεῦθεν καὶ δίνης τὴν καρδίαν Μαξιμιανὸς ἀναπέπλη-
 σται καὶ ἴνι παρηγορεῖσθαι τὴν ἐπὶ Λυαίῳ συμφορὰν οὐδόλως ἐφηύρισκε·
 170 σφοδρότερος κατὰ τῶν χριστιανῶν ἢ πρότερον δείκνυται καὶ τούτους ἄρδην
 ἐξάραι τῆς γῆς ἀπηνέστατον ὄρον ἐκτίθεται.

18. Καὶ δῆτα περὶ τοῦ καλλινίκου μάρτυρος Δημητρίου παρὰ τῶν
 τοῖς ἀδήλοις τοῦ φθόγου γνάθοις κατεσθιωμένων ἀναμνησθεῖς, ὡς κακὸν
 οἰωνὸν αὐτῷ χρηματίσαντα, τοῖς παρεστῶσιν αὐτῷ κατ' αὐτὸν γενομένους
 175 τὸν τόπον, καθ' ὃν ὁ ἅγιος ἐφρουρεῖτο, ταῖς πάντων λόγχοις καὶ ὁμοφαί-
 αις κατασφάζει καὶ ἀνελεῖν αὐτὸν ἐγκελεύεται. Ἦν οὖν ἰδεῖν τινα θροῦν
 καὶ ἄτακτον συνδρομὴν τηλικάδε πάντων ἀμιλλωμένων, ποῖος πρῶτος τὸ
 ξίφος ὠθήσας κατὰ τοῦ μάρτυρος τὴν πρώτην Μαξιμιανῷ χάριν καταθεῖ-
 180 ται. Μὴ γὰρ ὄσπῃ κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον τοῦ σώματος τὰ διάφορα ξίφη
 φερόμενα μακρὰς καὶ βιαίους ἐνεποίει τῷ ἀθλητῇ τὰς δδύνας.

19. Ἄλλ' ὅμως τὰς Βριάρεω χεῖρας ἐκείνας καὶ δυσσεβεῖς | καὶ τὴν
 ψυχοφθόρον χάρυβδιν ἢ ἄμπωτιν τῆς εἰδωμανίας ὑπεκδρομῶν, εὐχαρι-
 στηρίους ὕμνοις πρὸς τὸν οὐράνιον ὄρον ἐλλιμενίζεται καὶ τῷ Χριστῷ,
 185 δι' ὃν προθύμως ἐσφαγίασται, γεγωνόμενος τοῖς ἰδρωσὶ παρίσταται, σὺν
 ἀποστόλοις καὶ προφήταις καὶ μάρτυσι καὶ πᾶσι τοῖς ἀπ' αἰῶνος ἁγίοις τὴν
 ἀπόροιστον καὶ θεῖαν ἀπειληφῶς κληρουχίαν. Καὶ νῦν ἐστι μετὰ πάντων ἁ-
 γίων ἐν οὐρανοῖς, ὧν καθ' ἕκαστον τὰ κάλλιστα συλλεξάμενος ἐν εἰδος ἀρε-
 τῆς ἀπικριβόσατο κάλλιστον. Τοῦ μὲν γὰρ τὸ σοφὸν ἐμμηῆσατο, τοῦ δὲ τὸ

γενναῖον, ἄλλου τὸ ἐπεικέες, ἑτέρου τὸ τληπαθέστατον καὶ οὕτω καθ' ἓν ἕκα-
 150 στον, ὡς οὐδὲ εἷς πάντα, καὶ οὕτω πάντα τούτῳ συνήλθεν εἰς τὸ ἀκρότα-
 τον ὡς οὐδὲν ἄλλῳ τινὶ τῶν καθ' ἕκαστον. Τῷ γοῦν πάντων ἐφικέσθαι
 κατ' ἄκρον τῶν πάντων ἀσυγκρίτως ἐκράτησεν.

20. Εἰ δὲ δεῖ καὶ βεβαίωσιν προσθεῖναι τῷ λόγῳ, ὀανίδες αἵματος
 ὀλίγαι μύρον ἀέναον βλύζουσι καὶ τὸ θαῦμα πάντα νοῦν ἀνθρώπινον
 155 ὑπερβέβηκεν. Ἴσως γὰρ ὁ αἰγύπιος Νεῖλος ἢ ὠκεανὸς ὁ βαθύρροος, εἰ μέ-
 χρι τῆς δεῖρο παρὰ τοσοῦτων καὶ καθ' ἑκάστην ἠντιλοῦντο, μικροῖς ὄροις
 περιεγράφοντο ἄν.

77r 21. Περί γὰρ τῶν ὀσημέραι γενομένων | θαυμάτων περρωμένῳ τινὶ
 διεξέροχσθαι ἴσον ἔμοι δοκεῖ καὶ οὐρανίους ἀστέρας ἢ τὴν παρὰλιον ψάμ-
 200 μον ἢ σταγόνας ὕετοῦ καὶ τὰ Δημητρίου τεράστια ἐξωριθμῆναι τινα οἶσθαι.
 Τίς γὰρ μέχρι καὶ τήμερον, ἐξ ὄτου διὰ Χριστὸν ὑπερήθλησεν, ἀνιστορεῖν
 τὸν ἔσμὸν τῶν ἐκεῖνου θαυμάτων δυνήσεται, τῶν κατὰ τὴν οἰκειάν πολί-
 χνην, τῶν ἐν πλείστοις καὶ διαφόροις τοῦ κόσμου τοῖς μέρεσι, τῶν κοινῇ
 205 τελουμένων κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ὅσα τοὺς πολεμίους ἐκτρέποντα,
 προπολεμοῦντος τῶν πιστῶν καὶ προκινδυνεύοντος, ὅσα λιμοὺς καὶ λοιμοὺς
 καὶ ποικίλας διαλύοντα νόσους κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τρόπους, συμ-
 παθῶς τῶν αἰτουμένων ταῖς αἰτήσεσιν ἐπινεύοντος, ὅσα κατ' ἤπειρον, ὅσα
 κατὰ θάλασσαν καὶ ὅσα κοινῇ καὶ ὅσα ἰδίᾳ τοῖς δεομένοις ἐτοιμότερα πα-
 ρισταμένου καὶ προσπίζοντος; Οὐδὲ γὰρ *εἰ δέκα μοι γλώσσοι*, κατὰ τὴν
 210 ποίησιν, *τόσα δ' ἔπῃρχε στόματα*, προσθεῖναι δ' ἂν ἔγωγε καὶ χεῖρες το-
 σαῦται, οὐδ' οὕτω καὶ λέγων καὶ γράφων τῶν τοῦ τερατουργοῦ Δημητρίου
 κατ' ἀκρίβειαν ἐφικόμεν ἂν θαυματουργιῶν.

22. Πλὴν ἐκεῖνο λέγειν ἄμεινον, ὅτι *θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν*
 77v *ποιήσῃ Κύριος* | καὶ τοῖς ἀγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ ἐθαυμάστωσε πάντα
 215 τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς. Ὡ τῆς καλῆς ἐκεῖνου ἐμπορίας καὶ πραγμα-
 τείας, ὧ τῆς ἀθλήσεως, ὧ τῆς συνέσεως' αἵματος ὀλίγου τοὺς οὐρανούς
 ἀντηλλάξατο, προσκαίρων πόνων, τὴν ἀπέραντον εὐφροσύνην, ζωῆς βραχυ-
 τάτης, τὴν μακροαῖαν καὶ ἀτελεύτητον βιοτήν.

23. Τοιγαροῦν Δημήτριον οἱ συνειλεγμένοι καὶ τοὺς ἐκεῖνου γεραί-
 220 ροντες ἄθλους καὶ λαμπρῶς ἐπὶ τούτοις πανηγυρίζοντες τὸν ὄμοιον αὐτῷ
 τρόπον ζηλώσωμεν. Σπεύσωμεν διὰ βίου καὶ θεωρίας, εἰ καὶ μὴ τῆς ἴσης
 ἐκεῖνῳ δόξης κατατυχεῖν, μέγα γὰρ τοῦτο εἰπεῖν, ἀλλ' οὖν τῆς ἐλάσσονος.
 Εἰ δ' οὐδὲ ταύτης, πολὺ γὰρ καὶ τοῦτο διὰ τὴν ἐνοῦσαν ἡμῖν θαυμάϊαν,
 ἀλλ' οὖν κἂν ἀξίως καὶ θεαρέστως πανηγυρίζειν καὶ οἷς ὁ θεὸς σὺν τῷ μάρ-
 225 τυρι γήθεται μὴ, δοκοῦντες εὐορτάζειν ἐνθῶς, λάθωμεν ἑαυτοὺς ἐπὶ πλεόν
 ταῖς ἡδοναῖς ἐφιέντες καὶ μᾶλλον τοῖς δαίμοσι χαριούμενοι καὶ ταῦτὸ πά-

θωμεν τοῖς κινδυνεύουσιν ἐν λιμένι καὶ ἐν ἰατρείῳ τὰ ἀνήκεστα πάσχουσιν.

24. Ἐχομεν πρὸς τὰ καλὰ τὸν θεὸν συνεργόν, ταῖς ἐντεύξεσι τῆς
 78. θεομήτορος, τῶν ἐπουρανίων τάξεων, τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν καὶ
 μαρτύρων καὶ τῶν ἀπ' αἰῶνος | ἀγίων καὶ οὐ νῦν τὸ μνημόσυνον ἐκτελοῦ-
 μεν, διηνεκῶς ὑπὲρ ἡμῶν δυσωπούμενον. Χαίρουσι τῶν ἀγίων οἱ δήμοι
 κατὰ πάντα τρόπον καὶ χρόνον ἐκ πάσης ἡλικίας καὶ τάξεως τὴν ἑαυτῶν
 πληθὺν προστιθεμένην ὀρῶντες καὶ αἰξουσιν, ὥσπερ αὐτὸ σκυθρωπάζουσιν
 τὴν ἐξ εὐωνύμων μοῖραν πολυχολοῦσαν κατανοοῦντες.

25. Ἄλλ' ὦ Δημήτριε, τὸ τῶν ἀθλητῶν ἀγλαΐσμα καὶ καλλόπισμα, πρὸς
 235. σὲ γὰρ τρέψας ἤδη τὸν λόγον ἐπανατεῖνω, διότι σοῦ τῶν ἄλλων διαφερόν-
 τως ἤττηται τῷ πόθῳ καὶ σὲ πνέειν μᾶλλον ἔμοι ποθεινὸν ἢ τὰ εὐώδη τῶν
 ἀρωμάτων, ὃ ῥίζης εὐσεβοῦς ἅμα καὶ εὐγενοῦς εὐσεβῆς καὶ εὐγενέστατον
 240. βλαστήμα, καρποῖς ἀρετῶν κατάκομον καὶ ἀθλήσεως, ὃ λαμπρὸν κατ' ἄμ-
 φοῖν καὶ πάντα περιφανέστατα καὶ λαμπτήρῳ χριστιανῶν διανγέστατε, ὃ τῆς
 ἀσεβείας ἀναιρετὰ καὶ Μαξιμιανοῦ καθαιρετὰ, ὃ τοῦ Νέστορος καὶ ἀλείπτα
 καὶ σύμμαχε καὶ τῆς ἀθλήσεως πρόξενη καὶ Λυαίου τῆς ἀλαζονείας ἐκμοχλευ-
 τὰ κραταιότατε, ὃ τὸ τοῦ δεσπότητος πάθος ταῖς λόγχαις ἐξεικονίσας καὶ πλευ-
 ρὰν κεντηθεὶς ὡς ἐκεῖνος καὶ ἀντὶ τοῦ τότε χυθέντος αἵματος κρονηθὼν
 78. νῦν ἀναβλύζων ἱαματοφόρον μύρον καὶ εὐωδέστατον, | ὃ τοῖς οὐρανοῦς μὲν
 τῷ πνεύματι σὺν ἀγγέλοις περιπολεῖων καὶ σὺν αὐτοῖς τῷ ἀστέκτῳ θρόνῳ
 τῆς θεότητος παριστάμενος, ἡμῖν δὲ καὶ τῇ σῆι πόλει τὸ μαρτυρικώτατον
 σῶμα σου θησαυρὸν ἀκένωτον χαρισάμενος, ὃ τῶν ἀπείρων καὶ μεγίστων
 250. θαυμάτων τὸ ἀπειροπλάσιον πέλαγος, ὃ καλῶς μερισάμενος τὸν οὐρανὸν καὶ
 τὴν γῆν καὶ μηδαμῶς ἐλλειπόμενος ἀλλὰ καὶ ἄνωθεν ἐποπτεύων καὶ κάτω-
 θεν περιέπων τὴν πόλιν σου, ὃ φιλόπολι καὶ φιλόανθρωπε καὶ τὴν τοῦ
 θεοῦ συμπάθειαν ἔστιν ὅτε νικωμένην τῷ πληθί τῶν ἡμετέρων ἁμαρτημά-
 των συντόμως ἀνακαλούμενος, δέχοιο τοὺς παρ' ἡμῶν ἐπαίνους καὶ λόγους
 ἐν τῇ λαμπρῷ τῶν ἀγῶνων σου μνήμῃ προσαγομένους ὡς τὸν τῶν νηπίων
 255. αἶνον ὁ ἀθλοθέτης σου Χριστὸς κατηρτίσατο καὶ εἰ μὴ τῆς ἀξίας ἐφικνου-
 μένους τῆς σῆς, ἀλλὰ γε τῆς ἡμῶν προαιρέσεως οὐκ ἐνδένοντας· βλέψον οὐ-
 ρανόθεν λοιπὸν καὶ τὸ πρὸς σὲ τῆς σῆς πόλεως φίλτρον κατὰμαθε μικρὸν
 ἐνταῦθα συγκαταβάς, ἱστόρησον τῶν συνειλεγμένων τὰς μελφδίας, τὸ σὺν
 260. ἱερωτάτων ποιμνίων, σὺν τῷ ποιμενάρχη πνευματικῶς εὐωχοῦμενον ἐν τῇ
 μνήμῃ σου, τὸ σὺν τέμμενος ἅπαν δαφιλεῖ τῇ φωτοχυσίᾳ ἅπαντας τοὺς πα-
 79. ρόντας | περιαστράπτων, τῆς εὐωδίας τῶν θυμιαμάτων ἀναμιπλάμενον
 τὸν ἄερα, πᾶσαν ἡλικίαν καὶ τάξιν ἐπικροτοῦντας ἀσπασίως τοὺς ἄθλους
 σου. Μικροῦ σήμερον ἢ γῆ τὸν οὐρανὸν ἐκμιμεῖται καὶ ἡ τῷ τοῦ καλλινί-
 κου σου σώματος τεμένει περικεχυμένη λαμπρότης τὴν ἐκείθεν σοι προσοῦ-

265 σαν παραδηλοῖ θεόθεν φωταύγειαν.

26. Τούτων ἀμείβοιο πάντας ἀξίως, ἐκάστω καθ' ἐκάστην ἀπονέμων τὰ πρόσφορα. Προηγουμένως τοὺς πιστοὺς βασιλεῖς ἡμῶν ταῖς νίκαις καταστεφάνωσον· καὶ αὐτοὶ γὰρ ἐπίσης ἡμῖν τὴν σὴν τιμῶσι διαφερόντως πανήγυριν. Ὑπόταξον τοῖς ποσὶν αὐτῶν τῶν πολεμίων ἐθνῶν τὰ συστήματα, παρατίεινον ἐν εἰρήνῃ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς αὐτῶν, ὀρθοδοξία κρατύνων, εὐνομίαις ὄυθμίζων.

27. Τῶν ἐκκλησιῶν ἐκποδὸν τὰ σκάνδαλα ποιήσον, τῷ στρατῷ κατὰ τῶν πολεμίων συμμάχσον, τῷ πομῆνι καὶ ἀρχιποίμηνι τῆς πατρίδος σου λυσιτελοῦσαν ἐν πᾶσιν ἐπιχορήγει τὴν χάριν σου, ποιμαίνοντι συμπομαίνων, 275 ἐπαγρυπνοῦντι τῇ ποίμνῃ συνεπαμύνων εὐπειθῶς ὑπέικειν αὐτῷ, θεοφιλῶς 79· ἐκδιδάσκοντι παρασκευάζων τὸ ποίμνιον, ὡς ἄν, τῶν | ψυχοφθόρων λύκων ὑπέρτερον δείξας αὐτῷ, πρὸς τὴν οὐράνιον μάνδραν μεταβιβάσῃ. Τοὺς ἐν ἀθυμίαις παρηγόρησον, πλουσίοις καὶ πένησιν ἀναλόγως ἐπικουρῶν, γῆρας καὶ νεότητα τοῖς καθήκουσι συνετίξων, ἡλικίαν πᾶσαν τῆς δωρεᾶς τῶν χα- 280 ρίτων σου καταξιῶν προμηθέστατα.

28. Πρὸς δὲ τούτοις πᾶσιν, ἀντιδοίους ἡμῖν τὴν κατὰ τῶν δαιμόνων καὶ τῶν παθῶν ἐπικράτειαν καὶ μικρὸν ὕστερον τῶν τῆδε μεταχωρήσαντας δεξιούς παραστάτας τῆς τριαδικῆς θεαρχίας ποιήσας ἡμᾶς ταῖς πρεσβείαις σου, κἀκεῖθεν σοι τῆς αἰωνίου καὶ θείας λαμπρότητος ὡς ἀχρεῖους οἰκέτας 285 σου συμμεθέξοντας, χάριτι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

***Εγκώμιον εις τὴν εορτὴν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος
Δημητρίου.**

- A35r 1. ..Πρὶν τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ | κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
εἶχεν ὁ πονηρὸς διάβολος, ὁ πρότερον Ἐωσφόρος, τώρα δὲ σκοτεινοφόρος,
5 καταρριμμένον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων εἰς τόσῃν ἀσέβειαν καὶ ἀθειάν, ὅπου
παντελῶς εὐσέβεια εἰς ὅλον τὸν κόσμον δὲν ἐγροικοῦντο, μὰ τινὲς ἐπροσκυ-
νοῦσαν πέτρες, ἄλλοι ξύλα καὶ ἄλλοι ἄλογα ζῶα. Διὰ τοῦτο ὁ εὐσπλαχνος
νιὸς τοῦ ἀθανάτου πατρὸς, ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, κατελθὼν ἐκ
10 τῶν πατρικῶν κόλπων ἐσαρκώθη καὶ ἐγινε ἄνθρωπος φέροντας τὴν θεο-
B11r γνώσιν καὶ εὐσέβειαν εἰς τὸν κόσμον καὶ τὸν τοῦ θεοῦ φόβον, διὰ τὸ ὁποῖον
ἐδιαλύθησαν τοῦ διαβόλου τὰ μηχανήματα καὶ ἡ τυφλῆ ἀρα ὅπου ἐτύφλωνε
τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων καὶ δὲν ἐγνώριζαν τὸν ὄντως ὄντα θεόν, καὶ ἔττι
ἦλθαν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας. Μὰ πάλιν ὁ μισόκαλος καὶ
15 πονηρὸς διάβολος, κινήθεις ἐκ τῶν πολλῶν καὶ ἄμετρον τοῦ φθόνου, μὴν
ἠξεύροντας τὸ τί νὰ κάνῃ, εὗρεν μίαν μέθοδον δεινὴν μὲ τὴν ὁποίαν νὰ
πλανέσῃ πάλιν τοὺς ἀνθρώπους, δίδοντάς τινος γνώμην νὰ στέκουν σταθε-
ροὶ εἰς τὴν πίστιν ὅπου εὕρισκονταν καὶ νὰ εὐσεβοῦσι εἰς τὰ θεῖα· ἐπειδὴ
ὁ διάβολος, διὰ νὰ πλανέσῃ τὸν ἄνθρωπον, δὲν ἐρχεται μὲ ἀτυχίαν καὶ πο-
νηρίαν του, μὰ μὲ κάποιον εἶδος ἀρετῆς. Λοιπὸν ἀσήκωσεν ὅλους τοὺς ἀνθρώ-
20 πους εἰς μάντιαν καὶ τοὺς εἰδωλολάτρας εἰς βοήθειαν τῶν εἰδώλων, λογιά-
ζοντας μὲ τέτοιον τρόπον νὰ ἔχουν τὴν ἀγάπην τῶν θεῶν καὶ ἀπὸ κάθε
κακὸν νὰ τοὺς ἐλευθερῶνουν· καὶ καθημερινὸν ἐτιμωροῦσαν ὅλους ἐκείνους,
ὅπου δὲν ἐπροσκυνοῦσαν τὰ εἶδωλα, δὲν εὐλαβοῦνταν τοὺς δαίμονας καὶ
δὲν ἐτιμοῦσαν τὰ κτίσματα ὡσὰν τὸν κτίστην θεὸν ὅπου τὰ ἔκαμεν· καὶ τόσα
25 ἐφάνη μεγάλη ἡ τέτοια τῶν δαιμόνων παρακίνησις, ὥστε ὅπου καὶ οἱ βα-
σιλεῖς τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἐκίνησαν διωγμὸν φρικτὸν καὶ ἀπάνθρωπον κατὰ
B11r τῶν ὑπηκόων τους, προστάσσοντας νὰ προσκυνοῦν καὶ νὰ λατρεύουν τὰ εἶ-
δωλα ἅπαντες· καὶ ὅστις παρακούσῃ νὰ παιδεύεται ἀνηλεῶς μὲ τελευταῖον

Κώδικες Βατοπεδίου 802, 34v - 38r (=A) καὶ 427, 10v - 19r (=B)

Lectiones codicis B 6 τινὲς: ἄλλοι 9 φέρωντας 12 τὸ ἀνθρώπινον γένος
12 ἔττι: οὕτως 15 κάμη 19 ἐσήκωσεν 22 καθ' ἡμέραν

θάνατον' ἐκ τοὺς ὁποίους ἀσεβεῖς καὶ παρανόμους βασιλεῖς ἦτον ἕνας καὶ
 30 πρῶτος τῶς Μαξιμιανὸς ὁ Ἐρκοῦλιος, ὁ ὁποῖος τότε ἐβασίλευε εἰς τὴν Ρώ-
 μιν' καὶ τὸσον ἐπερίσσευεν τοὺς ἄλλους εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ ἀσε-
 βειαν, ὅπου σκληρότερος, δεινότερος καὶ ἀνοσιώτερος ἀπὸ ἐκείνον τινὰς δὲν
 ἐγένηκεν εἰς τὸ νὰ τιμωρᾷ τοὺς χριστιανούς καὶ νὰ τοὺς βασανίζῃ μὲ διά-
 35 ἔστειλε γράμματα, τὰ ὁποῖα ἐλέγασιν ἔτσι: «Βασιλεὺς Μαξιμιανὸς πᾶσι τοῖς
 ὑπὸ τὴν ἐμὴν ἐξουσίαν χάριεν' πάντων τῶν ἀνθρωπίνων κατορθωμάτων τὸ
 εὐσεβεῖν κατὰ γῆς τὰ πρωτεῖα ἐκφέρεται' ὅθεν καὶ ἡμεῖς πολλῶν ἀγαθῶν
 πρὸς τῶν ἡμετέρων θεῶν ἐπαπολαύσαντες καὶ αὐτοὺς τιμῇ κατέχην καὶ πάση
 40 λατρεία ἀμείβεσθαι δέον εἶναι ἐκρίνομεν, τοὺς δὲ αὐτοὺς ἀτιμάζοντας χρι-
 στιανούς δειναῖς τιμωρίας ὑποκείσθαι θεσπίζομεν' οὕτω γὰρ ποιοῦντες, τὴν
 B12, μὲν ἐμὴν βασιλείαν οἱ θεοὶ ἀήτητον διατηρήσουσιν, ὑμᾶς δὲ πάντας ἀπει-
 ράστους διαφυλάξουσιν». Τὰ ὁποῖα γράμματα τρέχοντες εἰς ὅλον τὸν κό-
 σμον, ἐκαταγαλοῦνταν αἱ ἄγιοι τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαι, ἐτιμωροῦνταν οἱ χρι-
 45 στιανοὶ καὶ ἀνυβρίζονταν οἱ θεϊκοὶ δούλοι' ὅμως αὐτὸς ὁ ἀνόσιος καὶ
 A35, σκληρὸς βασιλεὺς ἐκίνησεν πόλεμον κατὰ τῶν Ἰσαύρων' καὶ παγαίνοντας εἰς
 τὴν Θεσσαλονίκην διὰ νὰ συναθροίσῃ λαόν, ἀφειδῶς τοὺς χριστιανούς ἐβα-
 σάνιζε ὡς τὸσον, ὅπου ὅλον τὸ χριστιανικὸν ἐκινδύνευεν σέβας καὶ τὸ τοῦ
 Χριστοῦ ὄνομα ἐκινδύνευε νὰ διαλυθῇ ἐκ τῆς ἀτιμίας καὶ πειρασμούς ὅπου
 50 ἐπαίρασαν ἐκεῖνοι ὅπου τὸ ἐκήρυτταν. Ὅμως ἔστοντας νὰ εἶναι καὶ νὰ βρι-
 σκωνται τέτοιας λογῆς συγχυσμένα τὰ τῶν χριστιανῶν σεβάσματα, ὁ μέγας
 θεὸς θέλωντας νὰ δείξῃ τὰ μεγαλεῖα τοῦ ἀνέδειξε στρατιώτην καὶ πιστόν του
 θεράποντα τὸν μεγαλομάρτυρα Δημήτριον, ὁ ὁποῖος ἐπερίσσευσε τοὺς παλαι-
 οὺς εἰς τὴν καύχισιν τῆς πατρίδος του, τοὺς νέους εἰς τὴν δόξαν τοῦ γένους του,
 55 τοὺς δὲ χριστιανούς ἐτίμησε μὲ τὰ ἄπειρά του μαρτύρια. Ἐπειδὴ καὶ ἡ πατρί-
 60 δα του ἦτον ἡ περιφέρμος Θεσσαλονίκη, ἡ στολισμένη πόλις ἐκ τῆς ἄλλης τῆς
 B12, Ἑλλάδος εἰς τῆς φυσικῆς χάρες, εἰς τῆς | πολιτικῆς μέθοδος δεδοξασμένη καὶ
 εἰς τῆς ἀγωνιστικῆς μεγάλα φημισμένη. Τὸ γένος τοῦ θαυμαστοῦ τούτου
 Δημητρίου ὅμοιον βλάστημα τέτοιας πατρίδος, λαμπρὸν καὶ περιδόξον, πε-
 65 ρίβλεπτον διὰ τῆς πλουσιότητες, τίμιον διὰ τῆς ἀρετῆς τῶν προγόνων, ἐπι-
 φανὲς διὰ τῆς τιμῆς καὶ ὀνομαστὸν διὰ τῆς βασιλικῆς ἀξιοτήτες. Καὶ ἔτσι ἀπὸ
 γένος λαμπρὸν καταβαίνοντας μὲ τῆς ἀρετῆς του ἐστόλισε περισσύτερον τὸν
 ἑαυτὸν του, περισσεύοντας ὅλους τοὺς συνηλικιώτας εἰς τὴν μαθηματικὴν
 σπουδὴν, εἰς τοὺς στρατιωτικὸς ἄθλους καὶ εἰς τὴν ὠραιότητα καὶ κάλλος
 τοῦ σώματος, ὥστε ὅπου νέος Ἄβεσαλὼμ ἐλογίζετον, ἀπὸ ὅλους θαυμαζό-
 65 μενος καὶ παρὰ πάντων ἐπαινώμενος.

31 καὶ τὸσον: ὁ ὁποῖος τὸσον εἰδωλολατρείαν καὶ om. 49 εὐρίσκωνται
 55 ἦτονε ἢ ὑπερίφημος ἐκείνη χώρα Θεσσαλονίκης 63 κάλλος: εὐμορφίαν
 64 ἐλογιάζετον

2. Λοιπόν, ὡς ἄνωθεν εἶπομεν, τοῦ βασιλέως εὕρισκομένου εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἦτον τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου πολλὰ φημισμένον εἰς ὅλους τοὺς μεγιστάνους καὶ βασιλικούς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι πολλὰς φορὰς ἐπαινῶντες τον ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα ἐπαρακίνησαν εἰς πό-
 70 θον νὰ τὸν ἰδῆ καὶ νὰ συνομιλήσῃ μετ' ἐκεῖνον' τὸ ὅποιον ἔστοντας νὰ γένη καὶ νὰ ἔλθῃ ὁ μέγας Δημήτριος εἰς τὸ μέσον τῆς συγκλήτου, νέος εἰς τὴν
 B13, ἡλικίαν, μὰ εἰς τὴν φρόνησιν καὶ σοφίαν | ἐπερίσσευε τοὺς γέροντας, λαμπρὸς εἰς τὴν ὄψιν καὶ περιβλεπτον ἔχων τὸ βλέμμα, ὅλοι ἐπροσηκόθησαν εἰς ἀπο-
 75 του ἀρετὴς ἀνθύπατον καὶ αὐθέντην ὅλης τῆς Ἑλλάδος τὸν ἀνέδειξε καὶ ὅλοι ὡς ἡγεμόνα τὸν ἐπροσκύνησαν. Ὁ δὲ θαυμαστὸς Δημήτριος εἰς οὐ-
 δὲν λογιζόμενος τὴν δόξαν τοῦ κόσμου καὶ τὲς τιμὰς τοῦ προσκαίρου βασι-
 λέως, δὲν ἐταπείνωσε τὸ χριστιανικὸν του φρόνημα, μὰ παρησιᾶ καὶ χω-
 80 ρις φόβον τὸν Χριστὸν ἐκήρυσσε θεὸν ἀληθινόν, τὰ δὲ εἶδωλα κωφὰ καὶ ἀ-
 ναίσθητα' τὸ ὅποιον ἰδόντες πολλοὶ τῶν χριστιανῶν ἔλαβον θάρρος, ἔχον-
 τες ἀντιλήπτορα καὶ βοηθὸν τὸν Δημήτριον, ἀρχίζοντες καὶ αὐτοὶ νὰ δι-
 δάσκουν τὴν Χριστοῦ πίστιν, ὥστε ὁποῦ ἐκαινουργιόνητον τὸ χριστιανι-
 κὸν ὄνομα καὶ ἐλαμπρύνετο τῆς θεογνωσίας τὸ φρόνημα καὶ χωρὶς φόβου οἱ ἀνθρώποι τοὺς ἑαυτοὺς τως χριστιανούς ἐπωνόμαζον. Ταῦτα ἀκούσας ὁ
 85 βασιλεὺς περὶ τοῦ Δημητρίου, ὅτι εἶναι χριστιανός, παντελῶς δὲν τὸ ἐπί-
 στευσεν' λέγοντας κατὰ νοῦν του τὲς τιμὰς ὁποῦ τοῦ ἐχάρισε καὶ τὴν ἀξίαν ὁμοίως λυπούμενος, | νὰ χαλάσῃ τέτοιον ἄνθρωπον καὶ νὰ χαθῆ τέτοιον ἀξίον
 A36, B13, παληκάρι ἐκ τὴν βασιλείαν του, δὲν ἤξευρε τί νὰ κάμῃ. Ὅμως παρακινήθεις ἀπὸ τὴν τυραννικὴν του μάνια προστάσει νὰ ἔλθῃ ὀμπρὸς του ὁ μέγας
 90 Δημήτριος. Τὸ ὅποιον γενόμενον, ὁ ἀνδρειωμένος στρατιώτης Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὁ μέγας λέγω Δημήτριος, δὲν ἐφοβήθη τὸ πρόσωπον τοῦ βα-
 σιλέως, οὔτε τὸ ἀπάνθρωπον τῆς γνώμης του, μὰ μὲ μεγάλην ἀποκοτίαν ἐφανερώσε τὸν ἑαυτὸν του χριστιανὸν καὶ δοῦλον τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ καὶ
 95 καταφρονητὴν τῶν εἰδώλων. Τὸ ὅποιον ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐθαύμασε καὶ προστάσει νὰ τὸν φυλακώσουν διὰ νὰ λογισθῆ πῶς νὰ τὸν γυρίσῃ εἰς τὴν
 γνώμην του, ἂν δυνηθῆ, ἢ τί κολαστήρια νὰ τοῦ δώσῃ. Ὁ δὲ μέγας Δη-
 μήτριος ἐρχόμενος εἰς τὴν φυλακὴν ἔλεγεν «ὁ θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου
 100 πρόσχες, Κύριε εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι σπεῦσον» καὶ τελειώνοντας μέσα εἰς
 τὴν φυλακὴν τὴν εὐχὴν του θεωρεῖ ἕνα σκορπίον φοβερώτατον νὰ περιπατῆ
 100 εἰς τὴν γῆν καὶ νὰ ὑπαγαγίη πρὸς ἐκεῖνον διὰ νὰ τὸν βλάψῃ' τὸν ὅποιον ἰδὼν
 ὁ ἅγιος, εὐθὺς κἀνόντας τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου σταυροῦ, ᾧ τοῦ θαύματος,
 B14, ἐν τῷ ἅμα ὁ σκορπίος | ἐψόφησε καὶ ὁ ἅγιος ἔμεινεν ἀβλαβής' καὶ εὐθὺς θε-

76 ἐπροσκύνησαν 81 καὶ ἀρχισαν νὰ διδάσκουν καὶ αὐτοὶ 82 ἐξανα-
 καινουργιόνητον τὸ χριστιανῶν ὄνομα 86 ἐχάρισε: ἔδωκε 89 ἔμπροσθέν του
 95 λογιάσῃ 96 ἔάν

ωρεῖ ἕναν ἄγγελον ὁποῦ ἐκράτει στεφάνι καὶ τὸν ἐστεφάνωσε λέγοντας «εἰ-
ρήνη σοι, Δημήτριε ἀθλητὰ τοῦ Χριστοῦ, ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου».

- 105 3. Καὶ ὁ μὲν μέγας Δημήτριος εὐρίσκετον εἰς τὴν φυλακὴν, ὁ δὲ
παράνομος βασιλεὺς μὲ πρόσταξίν του ἔκαναν ἵπποδρόμια καὶ παλαίσματα
οἱ ἄνθρωποι μεγαλότερα καὶ τινὲς ἐπεριμαζώνουνταν διὰ τὰ βλέποντας
ἄθλους καὶ τὰ παλαίσματα καὶ ἄλλοι διὰ τὰ παλεύοντες καὶ τὰ σκοτώνοντες
110 ὁποῦ ἀναμέσον τῶν πολεμίων ἦτον ἕνας βάρβαρος στρατιώτης ἡγαπημένος
καὶ τιμημένος ἐκ τὸν βασιλέα διὰ τὴν μεγάλην δύναμιν καὶ ἀνδρείαν ὁποῦ
εἶχεν, ἐπειδὴ τοὺς πάντας τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἐπερίσσειεν εἰς τὴν μεγαλό-
τητα τοῦ κορμίου καὶ εἰς τὰς δυνάμεις, ὁ ὁποῖος ἐκράζετον Λυαῖος, βάρβα-
ρος καὶ ἄσπλαγχος ἄνθρωπος, στέκοντας εἰς τὸν διωρισμένον τόπον ὁποῦ ὁ
115 βασιλεὺς τοῦ ἔδωκε, ἐμονομάχει μὲ ὅλους καὶ τοὺς πάντας ἐνίκα φονεύον-
τάς τους. Ὁ δὲ παρανομώτατος Μαξιμιανὸς θεωρῶντας τόσην αἱματοχυσίαν,
ἐχαίρετον ἔχοντας τέτοιον παληκάριν εἰς τὸ φουσατοῦ του. Μὰ ἦτον ὀλίγη ἡ
B14v χαρὰ του, ἐπειδὴ καὶ νὰ εὐρίσκετον ἕνας νέος στρατιώτης, | ὀνομαζόμενος
Νέστωρ, πολλὰ νέος εἰς τὴν ἡλικίαν, εἰς δὲ τὴν καρδίαν ἄνδρας μέγας' καὶ
120 θεωρῶντας τὴν τοσαύτην ὕβριν ὁποῦ ἔκανεν ὀλονῶν καὶ τὸν ἄδικον θάνα-
τον ὁποῦ τῶς ἔδιδεν ὁ παράνομος Λυαῖος, μεγάλη ἐλυπήθη. Μὰ ἔχοντας
τὴν γνώραν τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ἐπῆγεν εἰς τὴν φυλακὴν καὶ πέφτοντας
ἐμπροσθεν τοῦ ἁγίου, τὸν ἐπαρακάλει νὰ τοῦ εὐχηθῆ καὶ νὰ τὸν εὐλογῆσῃ
διὰ τὰ πολεμήσῃ μετ' ἐκείνου τὸν γίγαντα. Ὁ δὲ μέγας Δημήτριος σφρα-
125 γίσας εἰς τὴν κεφαλὴν του τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου σταυροῦ, τοῦ εἶπεν εὐχόμε-
νος «πορεύου καὶ τὸν Λυαῖον νικήσεις καὶ ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρήσεις».
A36v Ταῦτα ἀκούσας | ὁ εὐλογημένος Νέστωρ, ἔλαβε πολὺ θάρρος καὶ εὐθὺς τρέ-
χει πρὸς τὸν βασιλέα ζητῶντας θέλημα νὰ μονομαχήσῃ μὲ τὸν Λυαῖον. Ὁ
δὲ βασιλεὺς τὸν ἐνουθετὰ λέγοντας νὰ λυπηθῆ τὴν νεότητά του καὶ νὰ μὴν
ἀποκοτῆσῃ πρᾶγμα ὁποῦ αἱ δυνάμεις του δὲν τὸ ὑποφέρασιν, ἐπειδὴ ὁ Λυαῖος
130 εἶναι δυνατὸς ἄνδρας καὶ πολλοὺς ἐθανάτωσε. Ὁ δὲ Νέστωρ εἰς οὐδὲν λο-
γιαζόμενος τοῦ βασιλέως τὰς νουθεσίας, ἀρματώθη καὶ μὲ μεγάλην προθυ-
μίαν καλέσας τὸν τοῦ ἁγίου Δημητρίου θεὸν εἰς βοήθειαν ἐφόνευσε τὸν
B15v βάρβαρον καὶ ἄγριον Λυαῖον, καθὼς παλαιὰ ὁ Δαυὶδ τὸν θηριώδη Γολι-
άθ, λαβώνοντάς τον εἰς τὴν καρδίαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἰδὼν τὸ γεγονός,
135 πολλὰ ἐπικράνθη καὶ σηκωθείς ἐπῆγεν εἰς τὸ παλάτιον του. Μὰ μὴν ὑποφέ-
ροντας τόσην λύπην καὶ μὴ ἡξέροντας τί ποιῆσαι, ἔκραξε τὸν Νέστορα καὶ
λέγει του «ποῖος σοῦ ἐρμήνευσε τὰς μαγίας, ὧ νέε, καὶ ἐφόνευσες τὸν
Λυαῖον;» Ὁ δὲ Νέστωρ μὲ μεγάλην ἀποκοτίαν τοῦ ἀπεκρίθη λέγοντας

112 δυνάμεις 115 καὶ ὁ παρανομώτατος 120-121 καὶ ἔχοντας τὴν
γνώραν τοῦ μέγα Δημητρίου 122 ἐμπροσθέν του 124 σφραγίζοντας
125 εὐχόμενός του 130 δυνατός: φοβερός 132 ἁγίου ο.π. 133 ὁ μέγας Δαβὶδ
135 παλάτι 137 ἐρμήνευσε

«ὁ θεὸς τοῦ Δημητρίου μου ἐβοήθησε καὶ ἐφόνευσα τὸν ἄγριον γίγαντα».
 140 Ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, εὐθύς τὸν ἅγιον Νέστορα ἀποφασίζει εἰς θάνατον καὶ μετ' ἐξ ἴδιον σπαθί ὁποῦ ἐφόνευσε τὸν Λυαῖον νὰ κόψουν τὴν κεφαλὴν του· καὶ οὕτως ἔλαβε τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου· καὶ πάλιν εὐθύς ἐπρόσταξε νὰ φονευθῆ καὶ ὁ μέγας Δημήτριος εἰς τὴν φυλακὴν μετ' ἄλλοις κτυπῶντες τὸν εἰς τὴν δεξιὰν πλευράν. Τὸ ὁποῖον γενόμενον, ὁ μέγας
 145 Δημήτριος ἔλαβε τοῦ μάρτυρος τὸν στέφανον. Τὸ δὲ ἅγιόν του κορμὶ ἐκεῖτετο ἄθραπτον. Ὁ δὲ ἅγιος ἐπιφανεῖς ἐν δράματι εἰς τινὰς εὐσεβεῖς, τὸ ἔθασαν τιμίως, ἐκ τὸ ὁποῖον ἔγιναν πολλὰ καὶ μεγάλα θαύματα τρέχοντας
 B15v πάντοτε μύρον ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτὸς μυροβλήτης ὀνομάζεται, ὅτι ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ θεοῦ ὑψώνει καὶ δοξάζει τοὺς ἐκεῖνον δοξάσαντας ἁγίους καὶ θαυμασίους τοὺς φανερῶνει εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. Εἰς δὲ τὴν σφαγὴν τοῦ ἁγίου εὐρέθη ἐκεῖ ἕνας τοῦ δοῦλος καὶ ἔγραψε
 150 τὸ ἅγιον του μαρτύριον, παίρνοντας τὰ ἐνδύματά του καὶ τὸ δακτυλίδιον του αἱματομένον καὶ μετὰ ταῦτα ἔκανε πολλὰ θαύματα ἰατροῦντας ἀρρώστους καὶ διώκοντας δαίμονας. Ὅμως δίκαιον μου φαίνεται νὰ ἀναφέρω
 155 μὲν τινὰ ἐκ τὰ ἄμετρα τοῦ ἁγίου θαυμάσια διὰ νὰ ἐγνωρίσῃ καθ' ἕνα τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν χάριν ὁποῦ χαρίζει τῶν ἁγίων του.

4. Εἰς τὸν καιρὸν τοῦ βασιλέως Μαυρικίου Χαγάνου, ὁ ἡγεμὼν τῶν Περσῶν, τοιτέστι τῶν βαρβάρων, κάνοντας πόλεμον μετ' αὐτοὺς συγγενεῖς του ἐξήτησε βοήθειαν καὶ ἐκ τὸν βασιλέα Μαυρίκιον, ὁ ὁποῖος ἔστοντας νὰ μὴν
 160 τοῦ δώσῃ ἀπηλογίαν, μὰ νὰ τὸν ἀποβγάλῃ ἄπρακτον, ὁ βάρβαρος ἐμάνισε καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν ἔρχεται πολεμῶντας τὴν Ἀνατολὴν καὶ κουρσεύοντας πολλοὺς τόπους. Ἐπέρασε δὲ καὶ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, εἰς τὴν πατρίδα
 A37r τοῦ ἁγίου, καὶ βάνοντας σκάλες εἰς τὰ τεῖχη τῆς χώρας, | ὀφθαλμοφανῶς ἐφάνη ὁ μέγας Δημήτριος καὶ κατατρέχοντας τὰς σκάλες καὶ ἀπειροῦς φοβ
 B16r νείοντας, ἐλύτρωσε τὴν Θεσσαλονίκην ἐκ τὰς χειρᾶς τῶν βαρβάρων καὶ οἱ μένοντες ἔφυγον ἐντροπισμένοι καὶ κατατσακισμένοι.

5. Ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ νέος βασιλεὺς, ἔστοντας καὶ νὰ ἀρρωστήσῃ βαρ
 170 ρέως καὶ νὰ μὴν ἡμπορῆ νὰ εὖρη θεραπείαν, ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ στείλῃ νὰ πάρῃ τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ νὰ τὸ βάλῃ εἰς τὰ βασίλεια διὰ νὰ τὸν ἰατροῦσῃ· καὶ ἔτσι ἔστειλε τὸν ὄσιον

140 τότε ὁ βασιλεὺς ταῦτα ἀκούσας ἅγιον: μέγαν 141 ἐσκότωσε
 145 τοῦ μαρτυρίου τὸν στέφανον 145-146 ἐκεῖτετον ἄθραπτον 148-151 ὀνομά
 ζεται καὶ ὁ θεὸς ὁ ἅγιος πάντοτε ὑψώνει καὶ δοξάζει τοὺς ἐκεῖνον δοξάσαντας ἁ
 γίους καὶ θαυμασίους τοὺς δείχνει 151 ἕνας δοῦλος εὐρέθη ἐκεῖ 152 ἐπῆρε
 δὲ καὶ τὸ ἐνδύμα του 153 μετὰ ταῦτα: μετ' ἐκεῖνα 156 δίδει εἰς τοὺς ἁ
 γίους του 157-158 ὁ ἡγεμὼν τῶν βαρβάρων 161-162 καὶ ἐκουρσεσε πολ
 λούς τόπους καὶ ἐπέρασε καὶ εἰς τὴν 164 κατατρίχοντας 165 τὴν Θεσσαλο
 νίκην καὶ ἔφυγεν ὁ βάρβαρος ἐντροπισμένος καὶ κατατσακισμένος 167 ὁ Μιχαὴλ
 169 ἐκ: ἀπό

Κοσμᾶν μὲ μεγάλα τασίματα καὶ χαρίσματα εἰς τὸν ἅγιον. Λοιπὸν παγαί-
 νοντας εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ ὁσίου, τοῦ ἐφάνη εἰς τὸ ὄνειρόν του ὁ ἅγιος
 φοβερίζοντάς τον δυνατὰ νὰ γυρίσῃ ὀπίσω, ὅτι δὲν θέλει νὰ μισεύσῃ ἐκ
 τὴν πατρίδα του καί, ἐὰν παρακούσῃ τὴν ἐντολήν, θέλει τὸν φονεύσῃ. Ταῦ-
 175 τα εἶπεν ὁ ἅγιος, ὁ δὲ ὁσιος Κοσμᾶς εὐθὺς ἐγύρισε εἰς τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ
 βασιλεὺς ἔδωκεν εὐθὺς ὄρισμὸν καὶ ἔκτισαν ναὸν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν
 ὠραιότατον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου.

6. Ἐνας ἀσκητῆς ὀνόματι Βιτάλιος εὐρίσκετον εἰς τοὺς καιροὺς ἐκεί-
 νους, θανατωτὸς εἰς τὴν μοναχικὴν πολιτείαν καὶ ἀξιος εἰς τὸ λέγειν. Ὁ-
 180 μως ἀγροικῶντας τὰ ἄπειρα θανάματα ὁποῦ ὁ μέγας Δημήτριος ἔκανε καθ'
 B16, ἡμέραν μὲ τὸ μύρον ἐκείνον ὁποῦ ἔβγαινεν ἐκ τὸν τάφου του, | δὲν τὸ ἐπί-
 στευε, λέγοντας πὼς εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀναβλύξῃ μύρον ἀπὸ τὸν ἅγιον, ἐπει-
 δὴ δὲν ἔπαθε πολλὰ μαρτύρια ὡσὰν ἄλλους ἁγίους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔβγάνουν
 μύρον, μὰ ἐλόγιαζεν πὼς τινὰς ἄνθρωπος τὸ ἔχυνεν ἐκεῖ διὰ τιμὴν τοῦ ἁ-
 185 γίου. Τοῦτον τὸν κακὸν λογισμὸν θέλοντας ὁ θεὸς νὰ ἐβγάλλῃ ἐκ τὸν ἀσκη-
 τήν, ἔκαμε τὴν τοιαύτην πρόνοιαν' καὶ ἔστοντας νὰ κοιμᾶται μίαν νύχτα τοῦ-
 τος ὁ ὁσιος Βιτάλιος, τοῦ ἐφάνη πὼς ἦτον εἰς τὸ κάστρον τῆς Θεσσαλονί-
 κης καὶ πὼς ἐμπῆκε μέσα εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Δημητρίου. Καὶ ἐκεῖ ἤρ-
 ρεν ἕνα νέον ὁποῦ ἔκραται τὰ κλειδιά τοῦ τάφου τοῦ ἁγίου καὶ παρακα-
 190 λώντας τον τοῦ ἄνοιξε νὰ ἔμπῃ μέσα νὰ προσκυνήσῃ τὸν ἅγιον' καὶ στέκον-
 τας ἐκεῖ τοῦ ἐφάνη πὼς ἔσκαπτε μὲ τὸν νέον ἐκείνον τὸν φύλακα τοῦ ναοῦ
 τὸν τάφου τοῦ ἁγίου' καὶ ἔβγάνοντας ἐπὶ πλάκες μαρμαρένιας εὐρήκασι γῶ-
 μα ἀνακατωμένον μὲ μύρον' καὶ ματασκάπτοντες εὗρον ἕνα κιβούριον' καὶ
 ἀνοίγοντας τὸ σκέπασμα θεωρεῖ τὸ κορμὶ σῶον καὶ ἀκέραιον καὶ ἐκ τῆς
 195 πληγῆς τῶν κονταριῶν ἔτρεχε μύρον ὡς βρῦση ὥστε ὁποῦ ἔγινεν ἐκ τὸ μύ-
 ρον ὀλόγρος ὁ ἀσκητῆς. Τὸ δὲ μύρον ἔστοντας νὰ τρέξῃ πλήθος ἄμετρον καὶ
 B17, φοβούμενος ὁ | ἀσκητῆς νὰ μὴν πνιγῇ ἔκραξε τὸ «Ἄγιε Δημήτριε βοήθει μοι»
 καὶ ἐκ τὸν φόβου του ἐξῆυπνησε καί, ὡ τοῦ θανάτου, εὐρέθη ὀλόγρος ἐκ
 A37, τὸ μύρον' διὸ ἔδωκε δόξαν τῷ θεῷ καὶ ἀφήκε | τὴν ἀπιστίαν του.

200 7. Ἐνθυμούμενοι οἱ βάρβαροι τὶς πολλὰς κακοτυχίας καὶ ἀπείρους χα-
 λασμοὺς ὁποῦ ἐλάβασιν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην πολλὰς φορές, γυρευόντας νὰ
 τὴν κουρσεύσουν, ἐσυνιβάστησαν καὶ ἐμαζώχθησαν ἄπειρα πλήθη καὶ φθάνον-
 τες ἐκεῖ ἐπολεμούσαν' μὰ τὴν μαρὰν τῶς γνώμην δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ κερδί-
 σουν, διότι τὰ πλήθη τῶν χριστιανῶν ἐκ τὰ τεῖχια τοὺς ἀποζύγωναν μὲ βίαν
 205 μεγάλην' οἱ ὁποῖοι βάρβαροι κόνοντας συμβούλιον εὐρέθη μέσα εἰς αὐτοὺς
 ἕνας τεχνίτης πονηρὸς χαλκίας εἰς τὴν τέχνην καὶ τοὺς ἔτασσε νὰ κάμῃ κάποια

172 εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ ἐφάνη 175 εἰς τὰ βασίλεια 180 γροικῶντας
 180-181 ἔκανε μὲ τὸ μύρον 186 καὶ οἱ. 190 τὸν οἱ. 193 ἠδούσαν
 194 σῶον: γερὸν 196 τὸ δὲ μύρον: τὸ ὁποῖον 201 ὁποῦ ἐγύρευαν νὰ τὴν
 κρουσέψουν 203 τοὺς: τῶν δὲν ἦταν δυνατὸν: δὲν ἦταν τρόπος διατι

σιδερά σκευή ὁποῦ νὰ φθάνουν ἀπάνω εἰς τὰ τειχία σκεπασμένα ἀπὸ πάνω
καὶ ἀπὸ κάτω καὶ μέσα εἰς αὐτὰ νὰ βάλῃ στρατιωτὰς μὲ κοντάρια καὶ μὲ
δοξάρια, νὰ σκοτώνουν τοὺς ἀνθρώπους τῆς χώρας καὶ αὐτοὶ νὰ μὴν βλά-
210 πωνται. Τὸ ὁποῖον ἀκούσαντες οἱ βάρβαροι ἐχάρισαν χαρὰν μεγάλην· ὁ δὲ
B17. πονηρὸς τεχνίτης ἐκεῖνος, πρὶν νὰ βάλῃ ἀρχὴν τῆς κατασκευῆς | τοῦ πονηροῦ
μηχανήματος, τοῦ φαίνεται ἕνας νέος εὐμορφος μὲ ροῦχα χρυσοῦφραντα καὶ
τοῦ ἔδωκεν ἕναν δαρμὸν φοβερόν· καὶ ἐκ τὸν πολὺν φόβον τοῦ δαρμοῦ
ὁποῦ ἀγροίκησε, ἐδαιμονίσθη καὶ φεύγοντας ἔτρεχε ἀπάνω καὶ κάτω· τὸ
215 ὁποῖον ἰδόντες οἱ βάρβαροι ἔφυγαν μὲ μεγάλην ἐντροπὴν· εὐθὺς δὲ ὁποῦ
ἐμίσειυσαν, ὁ τεχνίτης ἐκεῖνος ἐσυνήφερε καὶ ἐβαπτίσθη. Ἔστονας δὲ νὰ
ὑπάγῃ εἰς χάριν προσκυνήσεως τοῦ ἁγίου καὶ θεωρῶντας τὴν ἁγίαν του εἰ-
κόνα ἔσυρε φωνὴν μεγάλην λέγοντας «τοῦτος εἶναι κατ' ἀλήθειαν, ὃ ἄν-
θρωποι, ὁ εὐμορφος νέος ὁποῦ μοῦ ἔδωκε τὸν τρομακτικὸν δαρμόν» καὶ πέ-
220 φτοντας ἔμπροσθεν εἰς τὸν τάφον τοῦ ἁγίου ἠλευθερώθη ἐκ τὰ δαιμόνια,
ὁποῦ εἰς αὐτὸν ἑκατοικοῦσαν, δοξάζοντας τὸν Θεόν.

8. Ἐνας νέος Θεσσαλονικὸς διὰ τина χρεῖαν πηγαίνοντας εἰς τὴν
Κωνσταντινούπολιν ἀρρώστησε· καὶ ἔστονας νὰ τοῦ ἐβγάλουν αἷμα πολὺ,
ἀπὸ μὲν τὴν ἀρρώστιαν ὑγίαιεν, ἔχασε δὲ τὸ φῶς του· δι' αὐτὸς ἔλεγε μὲ
225 μεγάλην πίκραν καὶ κλαύματα γυρίζοντας εἰς τὴν πατρίδα του «κακὸν ὁποῦ
ἔπαθα ὁ ἄθλιος· τί νὰ γίνω, καὶ ποῦ νὰ ὑπάγω; ὅμως ἄς τρέξω πρὸς τὸν ἅγιον
B18. Δημήτριον»· καὶ μέσα ὁποῦ τοῦτα ἔλεγεν συναπατὸς του, τοῦ ἐφάνη ὁ ἅγιος |
καὶ λέγει του «ὦ νέε, ἐμένα θέλεις; Ἔλα τὸ ταχὺ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς
Θεοτόκου καὶ θέλω σὲ ἰδῆ καὶ θέλεις μὲ ἰδῆ». Ὁ δὲ νέος τὸ ταχὺ ἐπήγεν εἰς
230 τὴν ἐκκλησίαν καὶ κάνοντας τὴν προσευχὴν του ἀπεκοιμήθη. Ὁ δὲ ἅγιος
τοῦ ἐφάνη λέγοντάς του «σηκώσου ὀγλήγορα νὰ μὲ ἰδῆς»· καὶ ἐγερθεὶς ὁ νέος
μετὰ βίας, ὃ τοῦ θαύματος, εἶδε τὸν ἅγιον καὶ ἔμεινε σῶος καὶ ὑγιῆς ὡς
τὸ πρότερον.

9. Λοιπὸν, ὃ ἀδελφοί, ἔχοντες τέτοιον βοηθὸν καὶ ὑπερασπιστὴν θαν-
235 μάσιον καὶ φοβερόν, τοῦ ὁποῖου τὰ θαύματα ἐὰν θελήσω νὰ διηγηθῶ δὲν
A38. θέλω δυνηθῆ, ὅτι τὴν ἄμμον | ὑπερβαίνουσιν, ἐπειδὴ καὶ τὸ ἄπειρον τῆς διη-
γήσεώς των περισσεύει πᾶσιν δύναμιν, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ χαιρόμεσθαι
ἔχοντες τέτοιαν σκέπην καὶ τέτοιον βλεπτόρα· ὅμως ἠξεύρετε ὅτι ὁ ἅγιος
εἶναι πολλὰ ζηλωτὴς καὶ γυρεῖναι τὸ ἐδικόν του καὶ ὅστις τοῦ χρεωστεῖ τά-
240 σμιον, ἄς τοῦ τὸ φέρῃ· διατὶ ἂν κἀνῃ ἀλλέως, τὸν θέλει ἔχει ἐναντίον καὶ
μὲ κάθε τρόπον θέλει λάβῃ τὸ τίσιμόν του· ὅμως διὰ βεβαίωσιν τοῦ λό-

210 ἐχαρήκασιν 213 φόβον: πόνον 216 ἐκεῖνος ὁ τεχνίτης 219 ὁ νέ-
ος ὁ εὐμορφος τρομακτικόν: ἀπαραμύθητον 223 πολὺ αἷμα 224 διὰ τὸ ὁ-
ποῖον 225 πρῖνα 234 τέτοιον βοηθὸν καὶ ὑπερασπιστὴν ἔχοντες ἀδελφοί
238 ὅμως: μὰ 239 ὅστις: ὁποῖος 241 τοῦ λόγου om.

- γου, ἀκούσατε, παρακαλῶ τὴν ἀφεντιάν σας, ἕνα θαῦμα παράδοξον καὶ
 μετὰ τοῦτο θέλω τελειώσει τὸν λόγον μου. Ὁ αὐτοκράτωρ καὶ μέγας βασι-
 B18· λεύς Μανουὴλ ὁ Παλαιολόγος, ἔστοντας καὶ νὰ κάμῃ πολλοὺς πολέμους ἐναντί-
 245· τίων τῶν βαρβάρων καὶ κατὰ κράτος νὰ τοὺς νικήσῃ, γυρίζοντας εἰς τὸν
 θρόνον του ἐπρόσταξε νὰ τοῦ κάνουν μίαν πορφύραν κόκκινην, ρούχον βα-
 σιλικόν, καὶ νὰ τὸ στολίσουν μὲ ἀκριβῆς πέτρες καὶ μαργαριτάρια· ἔστον-
 τας δὲ νὰ τοῦ τὸ τελειώσουν, τὸ ἐφύλαξε νὰ τὸ φορέσῃ τὴν ἡμέραν τῆς ἁγίας
 Λαμπροῦς. Ἐν μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν γυρεύοντάς το ὁ βασιλεὺς δὲ τὸ ἤυρε πο-
 250· σῶς, ἀλλ' οὔτε ἤξευρε τινὰς τί ἔγινε καὶ δι' αὐτῶς ἔμεινε πολλὰ λυπημένος·
 μὰ τὴν ὥραν ὅπου ὁ βασιλεὺς τὸ ἔχασεν, ὃ τοῦ θαύματος, εὐρέθη εἰς τὴν
 Θεσσαλονικίην, ἐπάνω εἰς τὸν τάφον τοῦ ἁγίου Δημητρίου· καὶ παίοντές το
 εὐρήκασιν μίαν γραφὴν ἐπάνω του, τὴν ὅποιαν ἔστειλεν τοῦ βασιλέως ὁ
 ἅγιος· καὶ ἰδόντες τὴν ἀπάνω γραφὴν, ὡς ἐγνώρισαν πὼς ὁ ἅγιος τὴν στέλ-
 255· νει τοῦ βασιλέως, ταχυδρόμος εὐθὺς τὴν ἐπήγε εἰς τὸν βασιλέα καὶ ἀνοίξας
 αὐτήν, τοῦ ἔγραφε ἔτσι· «ὦ βασιλεῦ, ἔστοντας ἐγὼ πολλὰ νὰ σοῦ βοηθήσω
 καὶ νὰ νικήσῃς τὸν ἐχθρόν σου, ὡς ἠθέλες, διατὶ εἶσαι εἰς τὸν εὐεργέτην
 σου ἀχάριστος καὶ δὲν μοῦ δίδεις καμμίαν εὐεργεσίαν καὶ εὐχαριστίαν ἐκ
 τὰ τόσα πλοῦτη ὅπου ἤλαβες κἀνοντάς σου τόσες καὶ τόσες χάρες;»
 260· 10. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας ταῦτα ἐπαρακάλεσε ὀλοψύχως τὸν ἅγιον
 νὰ τοῦ συγχωρήσῃ· καὶ εὐθὺς ἐχάρισεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου μίαν
 χώραν ὀνομαζομένην Μελιδώνιον μὲ καὶ ἄλλα χαρίσματα. Λοιπὸν, θεωρεῖτε,
 ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ, πὼς ἐπληρώθη ὁ ἅγιος ἀπὸ ἐκεῖνον ὅπου ὁ βασιλεὺς
 δὲν τοῦ ἠτάξεν· διὰ τοῦτο, ὅστις ἔχει τάσιμον, ἅς τὸ δώσῃ ἀπειράκτα.
 265· 11. Ἄλλ' ὃ μεγαλομάρτυς καὶ μυροβλήτης Δημήτριε, ἠξέυρομεν καλὰ
 τὰ μεγάλα σου κατορθώματα καὶ τὴν μεγάλην παρρησίαν ὅπου ἔχεις εἰς τὸν
 θεόν. Λοιπὸν παρακαλοῦμεν σέ, καθὼς ἔλευθέρωσας Λέοντα τὸν σοφώτατον
 A38· | βασιλέα καὶ Μανουὴλ τὸν Παλαιολόγον ἐκ τὴν ὀρμὴν καὶ τὴν ὀργὴν τῶν βαρ-
 βάρων, χαρίζοντάς των τὴν νίκην, τοιουτοτρόπως καὶ ἡμᾶς ἔλευθέρωσον ἐκ
 270· τὰς χειρᾶς τῶν παρανομῶν ὀρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ νικητὰς
 κατὰ τῶν ἀθέως πολεμούντων ἡμᾶς, ἄγιε, ποιήσον· καὶ ὡς ἐγάλασες τὸν Λυαῖ-
 ον τὸν ἄγριον γίγαντα, τοιουτοτρόπως κατὰφθειρε τὸν πολυμήχανον Λυαῖον,
 τὸν πονηρὸν διάβολον, ὁ ὁποῖος ὑπερηφανεύεται ἐναντίον μας. Ναί, ἄγιε
 τοῦ θεοῦ Δημήτριε, ἐπάκουσον ἡμῶν καὶ φύλαξον ταύτην τὴν ἀδελφότητα
 B19· εἰς ὁμόνοιαν ἀγαθῶν ἔργων, | διὰ νὰ δοξάζεται τὸ ἅγιον ὄνομά σου εἰς τοὺς
 ἀπεράντους αἰῶνας, ἀμήν.

245-246 εἰς τὸν θρόνον του· εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν 247 καὶ ἔστοντας νὰ
 248 ἐφύλαξε φορέσῃ· βάλῃ 249 μὰ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν 251 ὅπου τὸ ἔ-
 χασεν ὁ βασιλεὺς 252 τὸ μνημα 255 εὐθὺς ταχυδρόμος 257 εἰς τὸν εὐ-
 εργέτην σου ομ. 258 εὐεργεσίαν· εὐχαριστίαν ἐκ· ἀπὸ

Λόγος εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου.

668 1. ...Ταύτην τὴν μακαρίαν καὶ θείαν ἀγάπην ἐφρόντισε νὰ φυλάξῃ
 ὁ σήμερον παρ' ἡμῶν εὐφρομούμενος καὶ ἑορταζόμενος, ὁ μεγαλομάρτυς λέγω
 τοῦ Χριστοῦ Δημήτριος, ἡ κρίσις τῶν μαρτύρων, ὁ φωστὴρ ὁ ὑπέρολαμπος
 5 τῆς ἐκκλησίας, ὁ στύλος ὁ ἄσειστος τῶν πιστῶν, ἡ χαρὰ τῶν ἀγγέλων, μ'
 669 ἓνα, τὸ καύχημα ταύτης | τῆς περιφήμου πόλεως Θεσσαλονίκης ἢ μᾶλλον
 εἰπεῖν ὅλης τῆς οἰκουμένης· δὲν ἐφρόντισεν πλέον διὰ δόξαν καὶ τιμὴν, δὲν
 ἐλυπήθη τὸ κάλλος τῆς νεότητός του, δὲν ἐμελέτησε διὰ βίου τὰ κτίσματα,
 δὲν ἐσυλλογίσθη διὰ δούλους καὶ σκλάβους, ἀμή, ἐπειδὴ καὶ νὰ εἶναι ὄλως
 10 δι' ὄλον τετρωμένος ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ ἐπουρανοῦ βασιλέως Χριστοῦ, τὰ
 ἐλόγιασεν ὅλα ὡσάν κύβαλα, μόνον διὰ νὰ κερδίσῃ τὸν Χριστόν, τὸν πο-
 λύτιμον μαρτυροῦν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, ὁ Χριστὸς
 καὶ θεὸς ἡμῶν, τὸν ἐδόξασε καὶ τὸν ἐτίμησε καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὴν οὐράνιον
 15 του βασιλείαν περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἁγίους μάρτυρας καὶ τοῦτο μὲ
 δίκαιον τρόπον, διότι ἐπεθύμησεν ὅτι νὰ λάβῃ τὸν ἴδιον θάνατον τοῦ δεσπό-
 του Χριστοῦ καὶ νὰ φέρῃ τὰ ἴδια στίγματα καὶ πληγώματα. Διὰ τοῦτο καὶ
 ὁπότεν ἐπῆγαν οἱ στρατιῶται διὰ νὰ τὸν θανατώσουν, ἐσήκωσε τὴν ἁγίαν
 20 του δεξιὰν καὶ ἐλοχεύθη εἰς τὸν ἴδιον τόπον ὅπου ἐλοχεύθη καὶ ὁ δεσπότης
 Χριστός. Διὰ τοῦτο καὶ μύρον ἅγιον καὶ σεβάσμιον ἀνέβλυσεν ἡ ἁγία του
 πλευρὰ καὶ θαύματα ἄπειρα ἐγίνοντο καθ' ἐκάστην ἡμέραν τῆ χάριτι τοῦ
 παναγίου πνεύματος καὶ ὅλος ὁ κόσμος ἐγεμίσθη καὶ ἀνεπλήσθη ἀπὸ τὰ
 θαύματά του, καθὼς ἀπὸ τὸν βίον του εἶναι φανερόν. Ὅθεν ἡ δὲ περι-
 25 φημος καὶ περιδόξος ταύτη πολιτεία τῆς Θεσσαλονίκης ἔπαυσε καὶ δὲν ἐκό-
 μπαζε πλέον εἰς τὲς ἀνδραγαθίας τοῦ Φιλίππου καὶ εἰς τὲς νίκες τοῦ Ἀλε-
 ξάνδρου, ἀμή ἔχαρε ψυχικῶς καὶ σωματικῶς εἰς τὰ ὑπερφυῆ θαύματα ὅπου
 ἐγίνοντο ἀπὸ τὸν ἅγιον, διὰ τὸ ὅποιον ἔγινε περιφημος καὶ περιδόξος.
 670 Ὅθεν καὶ | ἀπ' ὄλον τὸν κόσμον ἐτιμῶντο καὶ ἐφημίζετο, μάλιστα ἦτον
 ἐπιθυμητὸς καὶ μακαριστός.

2. Πλὴν, ἀκροαταὶ μου ἐντιμότατοι, ἐνθυμούμενος τὲς παλαιὰς βοή-
 30 θειες καὶ ἐπισκέψεις τοῦ ἁγίου καὶ βλέποντας τώρα πὼς μᾶς ἀστόχησε παν-

τελῶς, στρέφω πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον μου καὶ μὲ λυπημένην καρδίαν λέγω.
 Ὡ μεγαλομάρτυρα τοῦ δεσπότη Χριστοῦ Δημήτριε, ποῦ εἶναι τὰ θαύματα,
 ὅπου καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἔκαμνες ἐδῶ εἰς τὴν πατρίδα σου ; πῶς τώρα δὲν
 μᾶς βοηθεῖς ; πῶς δὲν μᾶς ἐπισκεπτεσαι ; διατί, ἄγιε Δημήτριε, ἀστοχῆσες
 35 καὶ τελείως μᾶς ἀπαργίασες ; δὲν βλέπεις πόσα βάσανα μᾶς ἐπερικύκλωσαν,
 πόσοι πειρασμοί, πόσα χρεή ; δὲν βλέπεις πῶς ἐγεννήθημεν ὄνειδος καὶ κα-
 ταπάτημα τῶν ἐχθρῶν, παίγιον τῶν ἀσεβῶν, περίπαιγμα τῶν Σαρακηνῶν,
 ἔξουθένημα καὶ γέλωσ τῶν πάντων ; Διατί λοιπόν, ἄγιε, δὲν μᾶς λυπᾶσαι ὡς
 συμπατριώτης ; διατί δὲν μᾶς συμπονᾶς ; δὲν ἀκούεις τοὺς ἀναστεναγμούς ;
 40 δὲν βλέπεις τὰ δάκρυά μας ; δὲν στοχάζεσαι τοὺς παραδαρμούς μας ; διατί
 δὲν μᾶς βοηθεῖς παρακαλῶντας τὸν βασιλέα τῶν βασιλευόντων Χριστὸν νὰ
 μᾶς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τοῦτα τὰ κακά, ὅπου μᾶς ἐσυνέβησαν ; Διατί δὲν τοῦ
 δέεσαι νὰ μᾶς σπλαχνισθῇ ; Ἡμεῖς τὸ ἐγνωρίζομε πῶς τοῦ εἴψυσθεν πταῖ-
 σται, παρήκοοι, παραβάται, ἀχάριστοι, ἀμὴ πάλιν αὐτὸν μόνον προσκυνού-
 45 μεν, αὐτὸν μόνον λατρεύομεν, καὶ αὐτὸν μόνον σεβόμεθα. Λιὰ τοῦτο, ἄγιε
 μεγαλομάρτυς τοῦ Χριστοῦ Δημήτριε, ἰκέτευσσον, παρακάλεσον καὶ μεσί-
 τευσσον διὰ τ' ἐμᾶς τοὺς δούλους σου, διὰ τὴν πατρίδα σου, διὰ τῆς σῆς
 671 χειρὸς νὰ ἐλευθερωθῶμεν ἀπὸ τὰ βάσανα, | ἀπὸ τοὺς πειρασμούς, ἀπὸ
 τοὺς ἀναστεναγμούς καὶ ἀπὸ τὰ ἀνυπόφερατα βάσανα καὶ χρεή, καὶ τέτοιας
 50 λογῆς πορευόμενοι καὶ γενικῶς τὴν ζωὴν μας θέλομεν κάμνει τὸ θέλημά σου
 δοξάζοντες καὶ ὑμνοῦντες τὸ πανάγιόν σου ὄνομα, μένοντες καὶ ὑπόχρεοι
 τῆς σῆς ἀγιότητος.

3. Δότε μου ὀλίγην ἄνεσιν καὶ μὲ ὀλίγα λόγια θέλω κάμει τέλος.
 Ὅπταν τινὰς ἄνθρωπος ἤθελε εἰσέβῃ μέσα εἰς κανένα εὔμορφον περι-
 55 βόλι, περισσὰ χαίρεται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος καὶ κατὰ πολλὰ εὐφραίνεται.
 Χαίρεται μὲν διὰ τὴν γῆν τὴν καλὴν, ἣ ὁποία ὡσὰν εὐλογημένη μήτηρ θρέ-
 φει ὅλα ἐκεῖνα, τὰ αὐτὰ εὐφραίνεται διὰ τὴν ὁποῖαν ποιικιλότητα τῶν δέν-
 δρων, διὰ τὴν πολυειδόχροον ἐμφάνειαν τῶν καρπῶν καὶ τῶν ἀνθέων εὐο-
 σμίαν, τέρεται δὲ διὰ τὰ γλυκύποτα καὶ νόστιμα ὕδατα καί, τέλος πάντων,
 60 ἀκούοντας τὸ γλυκύτατον κελάδημα τῶν ἀφοβήτων πουλιῶν, ὅχι μόνον χαί-
 ρεται, ἀμὴ ἀκόμη καλῶντας τοῦ λόγου του εὐδαιμον καὶ καλότυχον, ὡσὰν
 ὅπου ἤξιώθη τοιαύτης θεωρίας, μεγαλοφώνως λέγει : ὦ ὠραιότης, ὦ μακα-
 ριότης ! καὶ ποῖον τίχα νὰ εἶναι τὸ εὔμορφον περιβόλι ; Ὅχι βέβαια στο-
 χάζομαι τὴν σήμερον ἄλλο, παρὰ ταύτην τὴν περιφήμον πόλιν τῆς Θεσσα-
 65 λονίκης. Αὕτη ἡ πόλις εἶναι τόπος ποθητὸς ἀπὸ ὅλους, διατί ἡ φήμη τῆς
 τοιαύτης πολιτείας εἶναι παντοῦ κηρυγμένη, ἣ εὐμορφία τῆς ἀπὸ ὅλους ὁμο-
 λογεῖται, ἣ εὐκοσμία τῆς ἀπὸ ὅλους χαίρεται ὅι ἐνάρετες καὶ καλὰς πρά-
 ξεις τῶν ἐντιμοτάτων καὶ περιφήμων ἀρχόντων ταύτης τῆς περιφήμου πό-
 λεως Θεσσαλονίκης ἀπὸ ὅλους μακαρίζονται. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα μὲ πα-
 672 ρακίνησαν | ἐμένα τὸν εὐτελῆ σας δοῦλον, ἀκροαταί μου εὐσεβέστατοι, νὰ

ἴσβω μέσα εἰς τέτοιον θαυμαστὸν περιβόλι, διὰ νὰ ἀπολαύσω καὶ ἐγὼ ὁ
εὐτελής ἀπὸ τὰς ἑναρέτους ὑμῶν πράξεις τελειότητα ἀρετῆς καὶ τοῦ λόγου
μου. Διὰ τοῦτο ὁ νοῦς μου ἀδημονεῖ, ἡ γλῶσσα μου ἰλλιγιᾶ, πονεῖ καὶ ὄλωσ
75 διόλου τεταραγμένος εὐρίσκομαι μὲ τί λογῆς ἐγκώμια, μὲ ποίους ἐπαίνους
τὸν ἕμὸν λόγον νὰ ὑφάνω διὰ νὰ ἀποδώσω τὸν πρεπούμενον ἔπαινον τῆς
περιφήμου ταύτης πολιτείας. Εἰς ἄλλον οὐρανὸν ἐπίγειον ὅμοιον κατὰ πάντα
τοῦ οὐρανοῦ εὐρίσκομαι. Οὐρανὸς ἐπίγειος εἶναι καὶ λέγεται ὁ περιφήμος
τοῦτος ναὸς τοῦ μεγαλομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Δημητρίου, εἰς τὸν ὁποῖον
ὡσὰν ἄλλος ἥλιος, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἡλίου τῷ φωτὶ υπερβάλλει κατὰ
80 τὴν ἀξίαν καὶ χάριν τῆς ἀρχιερωσύνης ὁ παναγιώτατος καὶ οἰκουμενικὸς
πρῶτον πατριάρχης κύριος Διονύσιος, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται μὲ τὰς χάριτας
τοῦ παναγίου πνεύματος καὶ μὲ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ τὸν ἅπαντα κόσμον περι-
βάλλει καὶ μὲ πίστιν ὀρθὴν καὶ εὐλάβειαν τὸ λογικὸν ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ
ἀξίως ποιμαίνει, τὸν ὁποῖον, παρακαλοῦμεν τὸν βασιλέα τῆς δόξης, σὺν τῇ
85 παναγίᾳ αὐτοῦ μητρὶ καὶ τὸν μεγαλομάρτυρα τοῦ Χριστοῦ Δημήτριον, νὰ
σκέπη αὐτόν τε καὶ ἡμᾶς.

<Διονυσίου>, Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα καὶ μυροβλύτην Δημήτριον.

5 1. Ἐὰν εἰς τοῦ κόσμου τὰ πέρατα, ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ καὶ ἱερὸν συνάθροισμα, ἤθελεν ἀκουστῆ ἕνα τοιοῦτον παράδοξον ἄκουσμα, πῶς εἰς ἕνα μέρος τῆς γῆς ἐξήνθησεν κρίνον ὠραιότατον, πάντερπνον καὶ εὐωδέστατον, καί, ὅταν ἤθελεν πνεύση ὁ αἴθρ, νὰ πέμπῃ πλουσιωτάτην τὴν εὐωδίαν του, νὰ τὴν αἰσθάνωνται ἐκεῖνοι ὅπου μὲ τὰ αὐτὰ τὸ ἤκουσαν πρότερον, καὶ ὄχι μόνον εἰς ἕνα μέρος τῆς γῆς νὰ πέμπῃ τὴν γλυκυτάτην ἐκείνην εὐωδίαν του, ἀλλὴ εἰς ὅλα τοῦ κόσμου τὰ πέρατα, ἀραγε δὲν ἤθελεν ἀπορεῖ καὶ θαυμάζει

10 10 κάθε ἕνας ὅπου τὸ ἤκουσεν καὶ τὴν εὐωδίαν τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην ὠσφρανθῆ | καὶ ἀκόμα νὰ ἐπιθυμῇ καὶ μὲ τὴν ὄρασιν καὶ ἀφήν νὰ τὸ ἀπολαύσῃ; Βέβαια κάθε ἕνας ἐπιθυμεῖ ἤθελεν νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ ἀπολαύσῃ μὲ ὅλας τὰς αἰσθήσεις τὴν ὠραιότητα καὶ γλυκύτητα ἐκείνου τοῦ θαυμαστοῦ καὶ ὠραιότατου κρίνου.

15 2. Κρίνον, ὅπου ὁ χορηγὸς τῶν ἀγαθῶν κύριος εἰς τὰ τοῦ κόσμου πέρατα ἐφανέρωσεν, ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ, ὄχι ἐπικαίρον καὶ εὐμάραντον, ὄχι νὰ τέρπῃ τὰς σωματικὰς καὶ ἕξω αἰσθήσεις, ὄχι νὰ πέμπῃ τὴν εὐωδίαν μὲ τὴν ἔμπνευσιν τοῦ αἰσθητοῦ ἀέρος, ἀλλὴ κρίνον λογικὸν καὶ ἀμάραντον, κρίνον θεοφύτευτον καὶ ποτισμένον ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ παναγίου πνεύματος

20 20 ἐξήνθησεν εἰς ἕνα μέρος τῆς γῆς, εἰς τὴν μεγαλόπολιν λέγω Θεσσαλονικίην. Ὅμως ἡ γλυκυτάτη καὶ πάντερπνος εὐωδία του μὲ τὴν ἔμπνευσιν τοῦ παναγίου πνεύματος πέμπεται εἰς τῆς οἰκουμένης | τὰ πέρατα καὶ κανένα μέρος τῆς γῆς καὶ θαλάσσης δὲν ἔμεινεν ἄμοιρον ἀπὸ τὴν γλυκυτάτην καὶ πάντερπνον εὐωδίαν του, καὶ δὲν λέγω εὐωδίαν καὶ σωματικὴν ὠσφρησιν, ὅπου εἰς ὄλιγον διάστημα παρέρχεται καὶ ἀλησιμονᾶται, ἀλλὴ εὐωδίαν πνευματικὴν καὶ τὴν ψυχὴν ζωογονοῦσαν καὶ τρέφουσαν. Κρίνον εὐωδέστατον καὶ πρόξενον τῆς θείας χάριτος εἰς ἐκεῖνους, ὅπου ἀπολαύσουν τὴν εὐωδίαν του, ὅπου ὁ Κύριος εἰς τὴν Θεσσαλονικίην ἐφύτευσεν καὶ ἐκεῖ σκέπει καὶ θάλπει τὰς ρίζας του, ἡ δὲ κορυφὴ καὶ τὸ ἄνθος του, ἔφθασεν ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν εἰς

30 30 τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ παναγίου καὶ παντοδυνάμου θεοῦ καὶ ἐκεῖθεν πέμ-

πει εἰς τοὺς μετὰ πίστεως ἐπικαλουμένους καὶ πλησιάζοντας εἰς αὐτὸ τὴν
πάντερον εὐωδιαν του, ὅπου ἀφανίζει τῆς ψυχῆς τὸν ὕπνον καὶ κάθε δυ-
506 σωδιαν, ἀκόμα καὶ τῶν σωμάτων τὰς ἀνιάτους ἀσθενείας καὶ | χαλεποὺς κιν-
δύνους.

35 3. Κρίνον, ἀδελφοί, θεοφύτευτον σχηματίσαντες, ἄς μὴ νομίση τινὰς
ἄλογον καὶ ἄψυχον, ἀμὴ λογικὸν καὶ ἔμψυχον καὶ πεπληρωμένον τῆς θείας
χάριτος, τὸν σήμερον ἑορταζόμενον, τὸν μεγαλομάρτυρα καὶ μυροβλύτην Δη-
μήτριον, τὸν ὀνομαστότατον καὶ ἐπαινούμενον εἰς τῆς οἰκουμένης τὰ πέρατα,
τὸν πανταχοῦ προφθάνοντα καὶ τοὺς αὐτὸν ἐπικαλουμένους τὴν χάριν δω-
40 ρούμενον. Κρίνον εὐδέστατον καὶ θεοφύτευτον προπόντως ὀνομάσθη ὁ μέ-
γας Δημήτριος, ὅπου εἰς τέτοιον καιρὸν ἐξήντησεν ἀναμέσον τοσοῦτων ἀκαν-
θῶν καὶ τὴν εὐωδιαν τῆς θείας καὶ πανσόφου διδασκαλίας εἰς τὸν λαὸν
ἀνέπεμπεν, ὅπου τὰ δοχεῖα τοῦ σατανᾶ τὸ πῦρ τῆς εἰδωλολατρίας καὶ τὴν
δυσωδιαν τῆς μισαρᾶς ἀθεΐας μακρῶς ἀνάψαντες, ὁ Διοκλητιανὸς λέγω καὶ
507 Μαξιμιανός, οἱ συνεργοὶ καὶ πρόθυμοι ὑπηρέται τοῦ σατανᾶ, ὅπου ἄλλους
ἐπαραινύσαν με δωρεὰς εἰς τὴν δούλευσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν διαβόλου,
ἄλλους μὲ ἀπειλὰς φοβερῶν κολάσεων, ἄλλους μὲ πικρότατον καὶ ἐπώδυνον
θάνατον. Ἄραγε ἐδυνήθησαν αὐτὰ νὰ σαλεύσουν ἢ νὰ φοβίσουν καὶ τὸν
γεναιότατον δούλον τοῦ Χριστοῦ Δημήτριον; ἢ νὰ παύσῃ τὴν εὐωδιαν
50 τῆς πανσόφου καὶ θείας διδασκαλίας του; Οὐδαμῶς. Ἐχοντας ὁ ἅγιος τὸν
Χριστὸν κάτοικον εἰς τὴν ψυχὴν του, ἡ χάρις ἔσωθέν του ὡς πηγὴ βρύουσα
καὶ μετὰ μεγάλης βίας σκιρτώσα, οὐδεὶς δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἀνάβλυ-
σιν τῶν ὑδάτων, ἐπειδὴ καὶ τὴν δύναμιν ἔχει ἀπὸ τὴν ἄβυσσον. Ὅμοίως
καὶ ὁ μέγας Δημήτριος ἔχοντας τὸ θεῖθρον τῆς διδασκαλίας κινούμενον καὶ
55 πεμπόμενον ἀπὸ τὴν ἄβυσσον τῆς χάριτος τοῦ παναγίου πνεύματος, δὲν ἐδυ-
νήθησαν οἱ ὄρατοὶ καὶ νοητοὶ τῆς ἀληθείας ἐχθροί, νὰ ἐμποδίσουν τὸ θεῖ-
θρον τῆς διδασκαλίας τοῦ Δημητρίου. |

4. Κάθε χριστιανὸς ἀκούοντας τὴν πλουσίαν χάριν καὶ μεγίστην
δόξαν, ὅπου ἀπὸ τὸν θεὸν ἐπλουτίσθη ὁ μέγας Δημήτριος καὶ εἰς ὅλα τοῦ
60 κόσμου τὰ πέρατα ἀπὸ κάθε χριστιανὸν προσκυνεῖται καὶ μεγαλύνεται,
ἀκόμα καὶ πολλοὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἄπιστα ἔθνη ἐπικαλοῦνται εἰς βοήθειαν
τὸν μέγαν Δημήτριον, τοῦ ἔρχεται νὰ ἔλθῃ εἰς ἀπορίαν. Καὶ μερικοὶ νι-
κώμενοι ἀπὸ ἀνθρώπινον λογισμόν, συγκρίνοντες τὸ μαρτύριον τοῦ ἁ-
γίου Δημητρίου μὲ ἄλλων ἁγίων μαρτύρων ἀποροῦντες λέγουσι· ἄραγε
65 πῶς ὁ Δημήτριος τοσοῦτον ἀπὸ τὸν θεὸν ἐδοξάσθη; Καὶ πάλιν λέγου-
σι: Κύριος πτωχίζει καὶ πλουτίζει· ἀνιστᾷ ἀπὸ γῆς πτωχὸν καὶ ἀπὸ κο-
πρίας ἀνυψῶν πένητα. Naί, ἀδελφοί, αὐτὰ εἰς τὴν θείαν γραφὴν εὐρίσκον-
ται. Ὅμως τὰ νοήματα εἶναι εἰς ἄλλην ὑπόθεσιν καὶ ὄχι εἰς τοὺς ἀγῶνας
509 καὶ παλαίσματα | τῶν ἁγίων, ὅπου τὴν ἀγάπην εἰς τὸν Χριστὸν ἔδειξαν
70 καὶ τὴν θερμότητα, ὅπου κάθε ἕνας ἔχει νὰ λάβῃ κατὰ τὰ ἔργα του, ὅπου

καὶ ἡ θεία γραφὴ φανερώσ τὸ λέγει, ἢ νὰ δοξασιθῆ ἢ νὰ αἰσχυρθῆ. Ὅμοίως καὶ ὁ ἀπόστολος φανερώνει τοῦ καθενὸς τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν δόξαν, ὅπου μέλλει νὰ ἀπολαύσῃ ἀπὸ τὸν δίκαιον καὶ ἀπροσωπόληπτον Κύριον, λέγοντας ἄλλη δόξα ἡλίου καὶ ἄλλη δόξα σελήνης καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων καὶ ἀστὴρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ, καὶ διὰ νὰ μὴ δεχόμεθα τοιοῦτους πονηροὺς καὶ ἀπατηλοὺς λογισμοὺς νὰ συμκρύνωμεν τὸν ἅγιον καὶ νὰ κάνωμεν προσωπολήπτην τὸν ἀπροσωπόληπτον καὶ δικαιοκρίτην θεόν.

5. Τολμηρὸν εἶναι αὐτὸ ὅπου θέλω νὰ εἰπῶ καὶ εἰς τὴν ἐδικήν μου ἀσθένειαν πάντῃ ἀδύνατον. Ὅμως πρῶτον βάνω τὴν ἐλπίδα μου καὶ ὅλον τὸ θάρσος εἰς τὸν ἅγιον καὶ δεύτερον εἰς τὰς εὐχὰς σας καὶ ἐτζι θέλω τομῆσει νὰ ἐξετάσω ὀλίγον μέρος ἀπὸ τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀγίου καὶ τὴν καθαρότητα, ὅπου εἶχεν εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα καὶ πρὶν τῆς ὁμολογίας ἀπόκτησεν, καὶ ἀπὸ ὅλα τὴν θεώνυμον ἀγάπην, ὅπου εἰς τὸν θεὸν καὶ εἰς τὸν πλησίον ἀπόκτησεν. Καὶ πόθεν ἄλλοῦ ἠθέλωμεν μάθει τὴν πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν καὶ τὴν εἰς τὸν πλησίον ἀγάπην, ἀκόμα καὶ τὴν στερεὰν καὶ ἀδίστακτον πίστιν καὶ βεβαίαν εἰς τὸν Χριστὸν ἐλπίδα τοῦ μεγάλου ἤρωος Δημητρίου; Πρῶτον μανθάνομεν ὀλίγον τι ἀπὸ τὸ παλαιὸν συναξάριον, ὅπου με συντομίαν τὰ περὶ τοῦ ἀγίου διηγᾶται, καὶ δεύτερον ἀπὸ τὸν φιλαληθῆ Μεταφραστὴν. Λέγει λοιπὸν τὸ παλαιὸν συναξάριον διὰ τὸν ἅγιον πὼς ἦτον εἰς τὸν καιρὸν Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ ἐκ τῆς Θεσσαλονικέων πόλεως. «Εὐσεβῆς ἄνωθεν καὶ τῆς εἰς Χριστὸν διδάσκαλος πίστεως | καὶ τῆ εὐσεβείᾳ διαβόητος». Καὶ πρῶτον λέγει πὼς ἦτον εὐσεβῆς ἄνωθεν, καὶ ἀπὸ τοὺς προγόνους καὶ ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας του, καὶ δεύτερον λέγει καὶ διδάσκαλος τῆς ὀρθοδόξου καὶ ἀληθοῦς ἡμῶν πίστεως καὶ τρίτον ὅπου ἦτον ἀπὸ ὅλους τῆς εὐσεβείας διαβόητος. Πολλοὶ εὐσεβεῖς καὶ ἀπὸ τοὺς προγόνους καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς νεαρᾶς ἡλικίας καὶ ἔως τὸ ἔσχατον γῆρας, ὅμως μόνον διὰ λόγου τους ἀπόκτησαν τὴν εὐσέβειαν ἢ, ἂν ἔτυχεν, καὶ ὀλίγοι ἀπὸ αὐτοὺς νὰ ὠφελήθησαν ὁ δὲ μέγας Δημήτριος ἀκόμη ἀπὸ αὐτῆς τῆς νεαρᾶς ἡλικίας ἔγινεν εἰς ὅλους διαβόητος εἰς τὴν εὐσέβειαν. Ἐσπάρθη ὁ λόγος τῆς εὐσεβείας ἀπὸ τὸν μέγαν γεωργὸν εἰς τὴν μακαρίαν ψυχὴν τοῦ παμμάρου Δημητρίου, ὅμως κανὲν ἐμπόδιον δὲν εὗρεν νὰ ἐμποδίσῃ τὴν βλάστησιν, | οὔτε ἀκάνθας πλεονεξίας καὶ φιλαργυρίας ἤρρεν νὰ πνίξουν τὸν σπόρον οὔτε πέτρα τῆς ὑπερηφανείας καὶ δαιμονικῆς σκληρότητος οὔτε στράτα τῆς μυσαρᾶς καὶ φιληδόνου τῶν σαρκικῶν ὀρέξεων. Διὰ τοῦτο πίπτοντας ὁ θεϊκὸς σπόρος τῆς εὐσεβείας εὐρήκεν γῆν καθαρὰν ἀπὸ κάθε πλεονεξίαν καὶ φιλαργυρίαν, ἀπὸ κάθε λίθον ὑπερηφανείας, ἀπὸ κάθε ὀδὸν φιληδονίας, περιφραγμένην μὲ τὸν φραγμὸν τῆς καθαρᾶς παρθενίας. Διὰ τοῦτο καὶ ἐβλάστησεν καὶ θεϊκὸν καρπὸν ἐποίησεν καὶ πρὶν τῆς μακαρίας ἀθλήσεως, ὅχι μόνον εἰς τριάκοντα, ἀλλ' εἰς ἐξήκοντα καὶ εἰς ἑκατόν, ὅπου εἰς ὅλους ἔγινε διαβόητος. Τέτοια φῶσιν ἔχει ὁ θεϊκὸς σπόρος, ὅταν εὗρῃ γῆν ἀγαθὴν. Πρῶτον ἐξαπλώνει εἰς τὸ βάθος τὰς ρίζας τῆς

πίστεως. Ἐπειτα αὐξάνει εἰς ὕψος μέγα τοὺς κλώνους τῆς ἐλπίδος. Ὅμοιος
 513 καὶ ἡ κορυφή τῆς θεομιμήτου ταπεινώσεως ἀνεβαίνει ἕως καὶ εἰς αὐτὸν τὸν
 οὐρανὸν καί, ἀφ' οὗ ἔβη εἰς | τοιαύτην κατάστασιν, τότε ἀνθίξει καὶ τὸ ἀν-
 115 θος τῆς θεομιμήτου ἀγάπης καὶ πέμπει εἰς ὅλους τὴν εὐωδίαν τῆς διδα-
 σκαλίας καὶ τῆς ἐλεημοσύνης, καθὼς φανερὰ καὶ ἀπὸ ὅλους μαρτυρούμενα
 καὶ εἰς τὸν μέγαν Δημήτριον ἐνεργήθησαν καὶ δὲν θέλουσιν παύσει διὰ παν-
 τὸς ἐνεργοῦμενα.

6. Ἐτιμήθη μὲ πρόσκαιρον τιμὴν ἀπὸ τοὺς δυσσεβεῖς βασιλεῖς ὁ μέγας
 Δημήτριος. Ἐλαβεν τὴν ἐξουσίαν καὶ αὐθεντίαν ὅλης τῆς Θεταλίας. Ἄραγε
 120 ἐδυνήθησαν νὰ σαλεύσουν οἱ τρεῖς γίγαντες καὶ ἄσπονδοι ἐχθροὶ τοῦ ἀν-
 θρωπίνου γένους, ἡ φιλαργυρία λέγω, ἡ κενοδοξία καὶ ἡ φιληδονία, ὅπου
 ἀδύνατον εἶναι νὰ φύγη τινὰς τὰ μαρὰ τοὺς δίκτυα (καὶ μάλιστα οἱ ἔχοντες
 ἐξουσίαν καὶ ἡγεμονίαν εἰς τὸν λαὸν) καὶ τὸν Δημήτριον; Οὐδαμῶς ἡ φρον-
 514 τίδα καὶ μέριμνα τοῦ Δημητρίου δὲν ἦτον ἄλλη, μόνον πῶς νὰ βλαστήη
 τὸν σπόρον τῆς εὐσεβείας, πῶς νὰ τὸν αὐξήσῃ, πῶς νὰ | φέρῃ εἰς τὸν Κύριον
 καρπὸν λογικὸν καὶ ὠριμον, πῶς νὰ φυλάξῃ τὸ κατ' εἰκόνα ἀμόλυντον, πῶς
 νὰ τὸ τελειώσῃ εἰς τὸ καθ' ὁμοίωσιν, πῶς νὰ κατορθώσῃ τὴν ἀγγελομίμη-
 130 τον παρθενίαν, καθὼς καὶ εἰς τέλος τὴν ἐκατόρθωσεν, καθὼς πολλοὶ τὸ ὁμο-
 λογοῦσι καὶ μάλιστα τὴν μαρτυρίαν ἔχομεν ἀπὸ τὴν μεγίστην χάριν, ὅπου
 ἀπὸ τὸν θεὸν ἔλαβεν, νὰ βλύξῃ εὐώδες μύρον ποταμηδὸν ἐκεῖνο τὸ παρθε-
 νικὸν καὶ ἅγιον λείψανον. Διατὶ αὐτὸ τὸ χάρισμα, τὸ περισσότερον ἀπὸ τὸν
 θεὸν χαρίζεται εἰς ἐκείνους, ὅπου μὲ τελειότητα εἰς ὅλην τοὺς τὴν ζῶην
 515 ἐτήρησαν ἀμόλυντον καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν. Πολλοὶ τὸ χάρισμα ἔλαβον καὶ
 μυριοβλύται ἐγένοντο, ὅμως ὁ μέγας Δημήτριος ἀπὸ ὅλους ἀσυγκρίτως πλου-
 135 σιωτέραν τὴν χάριν ἔλαβεν, προξενῶντας τὴν ἡ εὐωδία τῆς καθαρᾶς παρ-
 θενίας, ὅπου εἰς ὅλην του τὴν ζῶην ἐπιμελῶς ἐφύλαξεν καὶ τὰς αἰσθησεις
 515 ὅλας ψυχῇ τε καὶ σῶματι ἀμόλυντως | ἐτήρησεν. Λοιπὸν ἡ παρθενία καὶ κα-
 θαρότης τοῦ Δημητρίου θεομαρτύρητος ἔγινεν ἀπὸ τὴν ἀνάβλυσιν τοῦ μύ-
 ρου καὶ τὴν θείαν ἐκεῖνου πνευματικὴν εὐωδίαν, ὅπου ἀπὸ τὸ ἅγιον σῶμα
 140 του πλουσίως ἐπέμπετο.

7. Καὶ ἄς ἐξετάσωμεν νὰ μάθωμεν καὶ διὰ τὸ κεφάλαιον πασῶν τῶν
 ἀρετῶν, ὅπου εἰς τὴν μακαρίαν τοῦ Δημητρίου ψυχὴν ὀλοκλήρως εὗρισκε-
 145 τόν, τὴν ἀγάπην λέγω εἰς τὸν θεὸν καὶ εἰς τὸν πλησίον, ὅπου ὡς κάμινος
 ἔπνεε, καὶ θέλομεν εὖρει καὶ αὐτὴν μαρτυρημένην ὄχι ἀπὸ ἀνθρώπους, ἀλλὰ
 ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιον θεὸν καὶ ποιητὴν πάσης κτίσεως.

8. Πολλὰ πλήθη ἁγίων μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν εἰς τοὺς τυράννους
 καὶ δυσσεβεῖς τὸν Χριστὸν ὁμολόγησαν καὶ διὰ τὴν ἀγάπην του τὸ αἷμα τοὺς
 516 ἔχυσαν καὶ ἀπὸ τὸν ἀπροσωπώληπτον καὶ πανάγαθον Θεὸν διαφόρων δωρεῶν
 καὶ χαρισμάτων θείων ἀπήλασαν, θαυματουργιῶν καὶ ἰάσεων καὶ ἄλλων χα-
 ρισμάτων | πολλῶν καὶ ἀναριθμητῶν, καθὼς καὶ ὁ γῦν ἑορταζόμενος καὶ παρὰ

πάντων ἐπαινούμενος μέγας μυροβλήτης Δημήτριος, ὁποῦ ἀπὸ τὴν μεγίστην
 καὶ ὑπερξέουσαν ἀγάπην, ὁποῦ εἰς τὸν θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἐφύλαττεν, δὲν
 ἔλαβεν μόνον τὰ θεῖα χαρίσματα, ὁποῦ καὶ ὅλοι οἱ ἐκλεκτοὶ δούλοι τοῦ Χρι-
 στοῦ πλουσίως λαμβάνουσι, ἀμὴ μὲ ὅλα ἐκεῖνα τὰ θεῖα χαρίσματα ἠξιώθη νὰ
 155 γένη καὶ μιμητὴς τοῦ Χριστοῦ, νὰ λάβῃ τὴν πληγὴν εἰς τὸ ἴδιον μέρος τοῦ
 σώματος, ἐκεῖ ὁποῦ καὶ ὁ Κύριος διὰ τὰς ἁμαρτίας μας ἐλογχεύθη ὁ ἀναμάρ-
 τητος· τῆς ἀγάπης τὸ κέντρον καὶ ἡ ἄπειρος φλόγα τὴν κατοίκησιν καὶ ἀνά-
 160 παυσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὁποῦ καταξιοθῆ νὰ τὴν ἀποκτήσῃ, μέσα εἰς τὴν
 517 καρδίαν ἔχουσι καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἀναβλύζει ὡς πύρινος ποταμὸς καὶ κατακαίει
 ὅλον τὸν ἄνθρωπον, ἀλλοιώνοντάς τον εἰς θεῖαν ἀλλοίωσιν καὶ ποτὲς δὲν
 παύει τὴν ψυχὴν καίοντας καὶ φλογίζοντας, καθὼς | καὶ τοῦ μακαρίου Λου-
 κᾶ καὶ Κλεώπα, καὶ αἰετοπτεροὶ ζητεῖ τρόπον εὐποίας εἰς τὸν πλησίον καὶ δμο-
 δουλὸν νὰ λάβῃ ὀλίγην δροσὸν καὶ ἀνάπαυσιν τῆς μεγάλης ἐκείνης φλογὸς
 καὶ καύσεως· ὅταν πάλιν εἰς τὸν θεὸν ὑψωθῆ ἡ φλόγα τῆς μακαρίας ἀγά-
 165 πης καὶ μὴ ἔχοντας ἀνταπόδομα νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν ἀνευθεῖ καὶ δοτήρα
 πάντων τῶν καλῶν θεὸν ἐπιθυμεῖ διὰ τὴν ἀγάπην του καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν
 νὰ τὴν παραδώσῃ εἰς θάνατον καί, ἐὰν ἦτο δυνατόν, νὰ τὸν μιμηθῆ καὶ εἰς
 τὰ πάθη, ὁποῦ διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ ἀγάπην τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἔπα-
 170 θεν ὁ ἀναμάρτητος Κύριος, ἐπιθυμεῖ, λέγω, διὰ τὴν ἔνθερον ἀγάπην νὰ
 ἀνέβῃ εἰς τὸν σταυρόν, νὰ λάβῃ ἀναψυχὴν ἀπὸ τὴν στενοχωρίαν τῆς μεγί-
 στης ἀγάπης, ἐπιθυμεῖ νὰ ἐμπήξουν εἰς τὰς χεῖρας καὶ πόδας του τοὺς σι-
 518 δηροῦς ἦλους, νὰ μιμηθῆ ὀλίγον τὸ δεσποτικὸν | πάθος, νὰ λάβῃ καὶ παρη-
 γορίαν, ὁποῦ εἰς ὀλίγον ἔξει νὰ ἀπολαύσῃ τὸν ποθούμενον, νὰ κατοικῆ μαζὶ
 του εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας, ἐπιθυμεῖ, θερμαινόμενος ἀπὸ τὴν ἔνθερ-
 175 μον καὶ μεγίστην ἀγάπην, ἐὰν ἦτον δυνατόν, νὰ ἀξιοθῆ ἀπὸ τὸν δεσπότην
 νὰ λάβῃ τὴν χάριν νὰ τὸν μιμηθῆ καὶ εἰς τοῦτο, νὰ λογχευθῆ εἰς τὴν πλευ-
 ρὰν καὶ εἰς τὴν καρδίαν νὰ λάβῃ ὀλίγην δροσὸν, νὰ ἀναψύξῃ τὴν μεγίστην
 ἐκείνην κάμινον τῆς θεϊκῆς ἀγάπης. Καὶ ὁ καρδιογνώστης καὶ παντεπόπτης
 180 θεὸς πληροῖ τὸ θέλημα τῶν φοβουμένων καὶ ἀγαπώντων αὐτόν. Τοιοῦτος
 διάπυρος ἐραστής τῆς εἰς θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης ἦτον καὶ ὁ μυροβλή-
 της μέγας Δημήτριος· εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ πλησίον ἐδρόσιζε τὴν φλέγου-
 σαν αὐτὸν ἀγάπην μὲ τὸν καθημερινὸν κόπον καὶ τὴν ἀκατάπαυστον διδα-
 519 σκαλίαν· | εἰς τὸν Κύριον πάλιν μὴ ἔχοντας ἀνταπόδομα ἄξιον νὰ προσφέρῃ,
 εἰς τὸν ἀνευθεῖ καὶ πλουσιόδωρον Κύριον, ἀκατάπαυστον εἶχεν τὴν ἐπιθυ-
 185 μίαν νὰ ἀξιοθῆ νὰ μιμηθῆ τὸ πάθος του. Ἠξιώθη λοιπὸν κατὰ τὸν πόθον
 του, τῆς θείας προνοίας συνεργοῦσης· καθὼς ὁ Κύριος τὴν ἀκήρατον πλευ-
 ρὰν ἀπὸ τὸν στρατιώτην ἐλογχεύθη, ὁμοίως καὶ ὁ μέγας ἀθλητῆς Δημήτριος
 ἀπὸ τὸν στρατιώτην τὴν πρῶτην πληγὴν εἰς τὴν πλευρὰν ἔλαβεν καὶ οὕτως
 ἐφανερώθη, μαρτυρούσης τῆς θείας προνοίας, ἡ διάπυρος εἰς τὸν Κύριον
 190 τοῦ Δημητρίου ἀγάπη, ἀξιοθεῖς κατὰ τὸν πόθον του νὰ μιμηθῆ εἰς τὸ

πάθος τὸν δεσπότην τῶν ἀπάντων.

9. Δοχεῖον πασῶν τῶν ἀρετῶν ἦτον ὁ μέγας Δημήτριος· ὅμως ὁ λό-
 γος διὰ τῶν δύο προκριτῶν καὶ τῶν ἄλλων μειζοτέρων, τὴν παρθενίαν λέγω
 520 καὶ τὴν ἀγάπην, ὅπου μὲ τὴν ἀνάβλυσιν | τοῦ μύρου ἢ θεία πρόνοια κηρύτ-
 195 τει εἰς ὅλους τὴν καθαρὰν τοῦ ἁγίου παρθενίαν, τὴν μεγίστην ἀγάπην πάλιν
 εἰς τὸν θεὸν καὶ εἰς τὸν πλησίον φανερώς τὴν μαρτυρεῖ ἢ θεία πρόνοια, μὲ
 τὴν ὁμοίαν πληγὴν, ὅπου καὶ ὁ δεσπότης διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ δούλου ἔλαβεν·
 ὁμοίως καὶ ὁ Δημήτριος διὰ τὴν μεγίστην ἀγάπην, ὅπου εἰς τὸν δεσπότην
 ἀπόκτησεν, τὴν ὁμοίαν ἔλαβεν καὶ παρὰ πάντων μακαρίζεται. Ἄλλ' ὦ μιμητὰ
 200 τοῦ δεσποτικοῦ πάθους μυροβλύτα Δημήτριε καὶ ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν
 προστάτα καὶ πρεσβευτὰ διαπρύσιε τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, ὡς παρρη-
 σίαν μεγίστην, ὅπου ἔχεις εἰς τὸν εὐδιάλλακτον καὶ ἀμνησικακον δεσπότην,
 μὴ ἐλλείπης πρεσβεύων τὴν αὐτοῦ ἀγαθότητα διὰ τὴν εἰρήνην τῆς οἰκου-
 μένης καὶ νὰ δωρήσῃ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ὀρθοδόξων τὸ μέγα του ἔλεος. Καὶ
 521 μάλιστα εἰς τοὺς τιμῶντας καὶ φορτίζοντας τὴν | σεβασμίαν καὶ ἱεράν σου
 πανήγυριν καὶ τοὺς ἐπικαλουμένους σε εἰς βοήθειαν τῶν ψυχικῶν καὶ σω-
 ματικῶν κινδύνων ταχέως πρόφθασον καὶ τὸν πολέμιον καὶ βάσκανον ἐχθρὸν
 ὀξέως ἀφάνισον. Μνήσθητι, ἅγιε, καὶ τῆς ἐμῆς ἐλαχιστότητος καὶ ταλαι-
 210 πωρίας καὶ ἱκέτευσον τὴν αὐτοῦ ἀγαθότητα, ἵνα φωτίσῃ τὸ σκότος μου, ὅπως
 ἰδῶ καθαρῶς τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, τὸ φωτίζον πάντα ἀνθρώπων ἐρχόμενον
 εἰς τὸν κόσμον, καὶ νὰ ἀξιῶσῃ καμὲ τῆς ἀκηράτου καὶ αἰωνίου βασιλείας
 του μαζί μὲ ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους καὶ εὐσεβεῖς χριστιανούς, δοξάζοντας
 πατέρα, υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, τὴν μία θεότητα, ἣ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ
 καὶ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

- 215 Ἐτελειώθη τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος καὶ μυροβλύτου
 Δημητρίου παρὰ τοῦ ταπεινοῦ Διονυσίου τοῦ ἀγραμμάτου.

αψ'β' Ἰουλίῳ 10 (=1792)

1. Τὸ ἐγκώμιον τοῦ Νεοφύτου.

Συγγραφεὺς τοῦ πρώτου (σελ. 49 - 55) ἐκδιδομένου ἐνταῦθα ἐγκωμίου εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον εἶναι ὁ πολὺς Νεόφυτος ἐκ Κύπρου, «πρεσβύτερος μοναχὸς καὶ ἐγκλειστος» ὅπως ὀνομάζεται συνήθως, ἀκμάσας κατὰ τὸ δευτέρου ἡμῖσι τοῦ δωδεκάτου καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος (1134 - 1215:). Τὰ περὶ τοῦ βίου του ὑπάρχοντα στοιχεῖα συνεκέντρωσε συστηματικῶς ὁ Delehaye εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον τῆς περὶ τῶν ἁγίων τῆς Κύπρου μακρᾶς μονογραφίας του,¹ ἔργα δὲ ἢ ἀποσπάσματα ἔργων του ἔχουν δημοσιεύσει οἱ Κυπριανός,² Warren³ καὶ Delehaye.⁴ Τὰς ἐκδόσεις ταύτας ἀνετύπωσεν εἰς εἰδικὸν τόμον τὸ 1914 ὁ I. X. Κατζηϊωάννου,⁵ ἡ ἔκδοσις δ' αὐτῆ, ἡ ὁποία ἐπανελάμβανε τὰ σφάλματα τῶν παλαιότερων, ἐπεκρίθη αὐστηρῶς ὑπὸ τοῦ Στίλπωνος Κυριακίδου εἰς μακρὰν καὶ ἀπληκρῶς ἐπιβεβαιωμένην βιβλιοκρισίαν του.⁶ Ἐπ' ἐσχάτων μὲ τὰ ἔργα τοῦ Νεοφύτου ἀσχολεῖται συστηματικῶς ὁ ἐν Κύπρῳ φιλόλογος Ἰ. Π. Τσικνόπουλος, ὁ ὁποῖος, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν δημοσιευμάτων του, ἔχει ἤδη συγκεντρώσει πλούσιον καὶ ἀξιόλογον νέον ὕλικόν.⁷

¹ H i p. D e l e h a y e, Saints de Chypre. Analecta Bollandiana, XXVI, 1907, 161 - 301. Πρὸς τὸ τρίτον κεφάλαιον Le Panegyricon de Néophyte le Reclus, σελ. 274 κτ. Πρὸς τοῦ Delehaye βιογραφίαν τοῦ Νεοφύτου εἶχε συγγράψῃ ὁ L. P e t i t, Vie et ouvrages de Néophyte le Reclus. Échos d' Orient II, 1899, 257 - 268.

² Κ υ π ρ ι α ν ὄ, Τυπικὴ σὺν Θεῷ διάταξις καὶ λόγοι εἰς τὴν ἑξαήμερον τοῦ σοῦ πατρὸς ἡμῶν Νεοφύτου ἐγκλειστοῦ... Ἐντίησι 1779 (D e l e h a y e, 274, 1).

³ F. E. W a r r e n, The Ritual Ordinance of Néophytus. Archaeologia 47, 1882, 1 - 36.

⁴ D e l e h a y e, ἔνθ. ἀν. 162 - 228.

⁵ Ἰ. X. X α τ ζ η Ἰ ω ἄ ν ν ο υ, Ἱστορία καὶ ἔργα Νεοφύτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἐγκλειστοῦ. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, 1914, σελ. 344.

⁶ Λαογραφία 5, 1915, 426 - 432.

⁷ Ἰ ω ἄ ν ν ο υ Π. Τ σ ι κ ν ὄ π ο ὄ λ λ ο υ, Ἡ ποιητικὴ παραγωγή τοῦ ἐγκλειστοῦ ἁγίου Νεοφύτου. Κυπριακαὶ Σπουδαί 16, 1952, 39 - 50. Τ ο ὄ ἰ δ ἰ ο υ, Αἱ παρὰ βολικαὶ παραθέσεις Νεοφύτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἐγκλειστοῦ. Κυπριακαὶ Σπουδαί 17, 1953, 29 - 37. Τ ο ὄ ἰ δ ἰ ο υ, Κίνητρα καὶ πηγαὶ τοῦ συγγραφικοῦ ἔργου τοῦ ἁγίου Νεοφύτου. Κυπριακαὶ Σπουδαί 18, 1954, σσ' - 46'. Τ ο ὄ ἰ δ ἰ ο υ, Ἡ ὀρθογραφικὴ ἰδιο-

Τὸ διὰ πρώτην φοράν ἐκδιδόμενον ἐνταῦθα ἐγκώμιον τοῦ Νεοφύτου εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον διεσώθη εἰς τὸν κώδικα ὑπ' ἀριθ. 1189, τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος, τοῦ τμήματος ἑλληνικῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων, ὁ ὁποῖος ἀπετέλει τὸν πρῶτον, καὶ μόνον διασωθέντα, τόμον τριτόμου συλλογῆς πανηγυρικῶν ὁμιλιῶν τοῦ Νεοφύτου. Τὸ ἐγκώμιον τὸ ἐγνώριζεν καὶ ὁ Delehaye, ὁ ὁποῖος ἐδημοσίευσεν ἡδὴ τοὺς στίχους 191 - 201, χαρακτηρίσας αὐτοὺς ὡς «la seul passage un peu vivant du discours».⁸ Κατὰ τὸν Τσικνόπουλον,⁹ ὀρμώμενον ἀπὸ σχετικὰς παρατηρήσεις τοῦ Delehaye, ὁ κώδιξ 1189 (πρβλ. δεῖγμα γραφῆς του ἐνταῦθα εἰκὼν 1) κατεγράφη ὑπὸ μαθητῶν τοῦ Νεοφύτου κατ' ἐντολήν καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψίν του, τὸ δὲ τμήμα τὸ περιέχον τὸ ἐγκώμιον εἰς Ἅγιον Δημήτριον κατεγράφη ὑπὸ τοῦ σχετικῶς περισσότερον ἐγγραμμάτου ἐξ αὐτῶν. Παρ' ἄλλην ὅμως τὴν ὑπεροχὴν ἔναντι τῶν συνεργατῶν του εἰς τὴν καταγραφὴν τῶν πανηγυρικῶν ὁμιλιῶν τοῦ διδασκάλου του ὁ ἀντιγραφεὺς τοῦ ἐγκωμίου δὲν ἀπέφυγε τὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα. Συμπληρῶν τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα παραθέτω ἐνταῦθα καὶ τὰ ὑπόλοιπα. Στ. 16 τιμᾶς. 21 τὸ χριστιανόν. 25 Θεσσαλωνικέων. 34 ἐποσκελλίσαι. 40 φῶσις. 45 πρὸς τούτω. 56 Θεσσαλωνίκη. 61 ἐκεῖνο. 64 κομιδῆ. 68 ποιήσας. 69 Νέστωρος. 73 διαρίφας. 98 ἐκπληδηκῶς. 100 τσαῦτας καὶ τοιαῦτας. 113 παμμεγέθει. 125 ἐφρουροῖτο. 139 καὶ 145 Λοῦππος, Λοῦππον. 145 μεθυσθής. 181 τετελεκῶς. 184 ἀληθῶς. 188 λυτρωτής. 189 ταχυνώτατος. 191 καταφαίνεος. 205 ὁρμῆν. 212 χειμέριον. 213 ὄγκοῦτο. 218 ἀβλαβῆς. Διορθώσεις τὸ κείμενον ἔχει ἐλαχίστας, αὐταὶ δὲ ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ ἀντιγραφέως, ὅχι δὲ ὑπὸ τοῦ Νεοφύτου ἢ ὑπὸ ἄλλου. Ἡ εἰς τὴν παρούσαν ἔκδοσιν διαίρεσις εἰς παραγράφους ἀνήκει εἰς τὸν κωδικογράφον. Τὸ κείμενον παρουσιάζει καὶ διαφόρους γλωσσικὰς ἰδιορρυθμίας καὶ φραστικὰς ἀτελείας, αἱ ὁποῖαι ὅμως, ὅπως ἄλλωστε καὶ τὰ περισσότερα τοῦλάχιστον ἐκ τῶν ὀρθογραφικῶν σφαλμάτων, ἀνήκουν εἰς τὸν συγγραφέα καὶ ὄχι εἰς τὸν κωδικογράφον, διότι γνωρίζομεν καὶ ἐκ μαρτυρίας τοῦ ἰδίου τοῦ Νεοφύτου ὅτι αἱ γραμματικαὶ του γνώσεις ἦσαν περιορισμέναι.¹⁰

μορφία τῶν συγγραφῶν τοῦ ἐγκλειστοῦ ἁγίου Νεοφύτου. Κυπριακαὶ Σπουδαὶ 19, 1955, 43-72. Ὁ ἴδιος ἐπίσης ἐδημοσίευσεν καὶ τὴν «Τυπικὴν σὺν Θεῷ διαθήκην» ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κώδ. Laing Ms III, 811, Λάρναξ 1952.

⁸ Delehaye, ἐνθ' ἄν. 287.

⁹ Τσικνόπουλος, Ἡ ὀρθογραφικὴ κ.τ.λ. ἐνθ. ἄν. 56.

¹⁰ Λόγῳ τοῦ ἰδιοτύπου χαρακτηῖρος τοῦ κώδικος, ὁ ὁποῖος κατεγράφη τῇ ἐποποιίᾳ καὶ ὀδηγίᾳ τοῦ Νεοφύτου, ἀπέφυγεν τὰς πολλὰς διορθώσεις. Οὕτω π. χ. διετήρησα τὸν τύπον «οὐράριον» (στ. 140 καὶ 208), διότι εἶναι πιθανόν ὅτι ὁ κωδικογράφος δὲν ἐγνώριζε τὸν ὀρθὸν τύπον. Προφανῶς ἔγραψε τὴν λέξιν ὅπως τὴν ἐγνώριζεν. Πλὴν τῶν ἐλαχίστων σημειωθειῶν διορθώσεων ἴσως καὶ τὸ «ἀναδοθέντα» (στ. 113) θὰ πρέπη νὰ γρα-

“Όπως διεπίστωσεν ήδη ὁ Delehaye, σί στ. 198 - 201 ἀποτελοῦν σφῆ ἐνδειξιν διὰ τὴν χρονολογίαν τοῦ ἐγκωμίου· «ὅτι δὲν ἠτιτᾶται τὸ μέρος ἡμῶν ἐν ἡμέρᾳ πολέμου, οἶδα κἀγώ. Ἐὰν οὐ τῇ ἀδρανείᾳ τῶν στρατηγῶν τούτων [τῶν ἁγίων Δημητρίου, Γεωργίου καὶ Θεοδώρου] τὴν ἦταν υποτοπάζομεν, ἀλλ’ οἱ καρποὶ τῶν πονηρῶν πράξεων ἡμῶν κραταιότερους καθ’ ἡμῶν ἀπερογάζονται». Αἱ φράσεις αὗται ἀναφέρονται θεαίως εἰς τὴν ὑπὸ τῶν σταυροφόρων ἄλωσιν τῆς Κύπρου τὸ 1191 καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ Ἰσαακίου Κομνηνοῦ. Διὰ τὴν ἄλωσιν αὐτὴν ὁ Νεόφυτος ἔγραψε καὶ εἰδικὸν θρηνον, δημοσιευθέντα πολλάκις μέχρι τοῦδε.¹¹

Διὰ τὴν σύνθεσιν τοῦ ἐγκωμίου εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον ὁ Νεόφυτος ἐβασίσθη ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τῆς γνωστῆς ὑπ’ ἀριθ. 2 παραλλαγῆς τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου, τὴν ὅποιαν μάλιστα ἐν πολλοῖς σχεδὸν ἀντιγράφεσι, ὡς προκύπτει ἀπὸ τὴν κάτωθι ἀντιστοιχίαν.

Νεόφυτος

18 - 30 πρῶτον μὲν ἐνοκέπτω ἦν τὸ ἀξίωμα καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς κοινωνὸς καὶ συμμετοχὸς ὕστερον δὲ καὶ ἀνθύπατος τῆς Ἑλλάδος ἀναγορεύεται.

21 εἰς οὐδὲν τὰς ἐκ βασιλέων τιμὰς ἐλογίζετο.

25 - 26 ταῦτα...δημηγοροῦντος καὶ μεγαλυνομένης τῆς περὶ αὐτοῦ φήμης καθ’ ὅλης τῆς περιχώρου.

27 - 28 οὐ φεύγων κρατεῖται, ἀλλὰ τὰς συνήθεις τῷ λαῷ ποιούμενος ὀρθοδόξους ἐκφαντορίας.

29 ὡς θήραμα...προσάγεται.

55 - 56 ὃς καὶ ἐν τῇ Ρώμῃ καὶ ἐν

Μαρτύριον (Migne 116)

1173 τῆς συγκλήτου βουλῆς ὑπάρχων ἐσκοπέτω τὸ πρῶτον στρατευσάμενος καὶ ἀνθύπατος γεγονὼς τῆς Ἑλλάδος.

1173 πᾶσαν γήϊνον δόξαν εἰς οὐδὲν λογισάμενος.

1176 ταῦτα διδάσκοντος...μεγαλυνομένης τε τῆς περὶ αὐτὸν φήμης καθ’ ὅλης τῆς πόλεως καὶ τῆς περιχώρου.

1176 οὐδὲ γὰρ φεύγων συνελήφθη, ἀλλὰ τὰς συνήθεις ἅμα τοῖς ἀδελφοῖς ἱερουργῶν λατρείας.

1176 καθάπερ...θήραμα προσήγαγον.

1176 ὃς οὐ μόνον ἐν Ρώμῃ πολ-

φῆ ἀναδυσθέντα. Διόρθωσις εἶναι καὶ ἡ λέξις «ἀποθήσας» (στ. 209) ἀντὶ τοῦ ἐκ παραδρομῆς μὴ σημειωθέντος εἰς τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα «ἀποθήσας» τοῦ κώδικος. Ἀκατανόητον εἶναι τὸ «ἀπιοισμένοι» (στ. 47), τὸ ὅποιον διόρθωσα εἰς «οἴση ἡμμένη». Ὁ κ. Σ. Κυριακίδης ἔμοχ ὀρθότερον μοῦ ὑπέδειξε ἐν τὸν τύπον «ἀπιωμένη». Ἡ λέξις εἶναι συνήθης καὶ εἰς τὴν κυπριακὴν καὶ εἰς τὴν κρητικὴν διάλεκτον.

¹¹ Delehaye, 288 καὶ 296. Διὰ πρώτην φοράν ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Cotelier, *Ecclesiae graecae monumenta* II, 1681, 457 - 62. Διὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κύπρου ὑπὸ τῶν σταυροφόρων τοῦ Ριχάρδου τοῦ Λεοντοκάρδου, πρὸς. G. Ostrogorsky, *Geschichte des byzantinischen Staates*, München 1952, 325.

τῷ Σερμίῳ καὶ ἐν πολλοῖς τόποις πολλοὺς ἀνθρώπους ἀνεῖλε μονομαχῶν.

89 τὸν ἀκινάκην λαβῶν.

220 τῷ σεβασμίῳ νεῶ τῆς καλλινίκου μάρτυρος Ἀναστασίας.

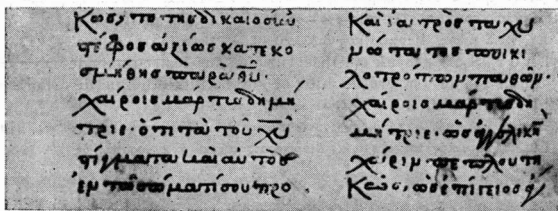
λοὺς εἰς τὸν λουδὸν ἀνηγήκει ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Σερμίῳ καὶ ἐν τῇ Θεσσαλονικέων πόλει.

1180 ἔλαβε τὸν ἀκινάκην.

1184 τοῦ σεβασμίου οἴκου τῆς καλλινίκου μάρτυρος Ἀναστασίας.

Αἱ ὡς ἄνω ἀντιστοιχίαι, χαρακτηριστικώτεραι τῶν ὁποίων εἶναι αἱ λέξεις ἐνοκέπτωρ καὶ ἀκινάκης (μὴ ἀπαντῶσαι εἰς ἄλλα κείμενα), ἐλήφθησαν μεταξύ πολλῶν ἄλλων, ἀποδεικνυσουσῶν ὅτι ὁ Νεόφυτος ὄχι μόνον ἐβασίσθη ἐπὶ τῆς παραλλαγῆς ὑπ' ἀριθ. 2 τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς μετέφερε ταύτην αὐτοσίαν εἰς τὸ ἐγκώμιόν του. Προσωπικῶς εἰς αὐτὸν ἀνήκουν ἡ παράγραφος 1 μὲ τὸς γενικοὺς χαρακτηρισμοὺς καὶ ὅσαι ἄλλαι γενικότητες (π.χ. §§ 21, 22) ὑπάρχουν εἰς τὸ ἔργον του. Κατὰ ταῦτα διὰ μὲν τὴν μελέτην τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Δημητρίου τὸ ἐγκώμιον τοῦ Νεοφύτου οὐδὲν νέον στοιχεῖον εἰσφέρει, εἶναι ὅμως ἀξιόλογον, ἀφ' ἐνὸς μὲν ὡς ἐν ἐπὶ πλέον ἔργον τοῦ διαπεποῦς αὐτοῦ Βυζαντινοῦ συγγραφέως, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς τεκμήριον τῆς κατὰ τὸν δωδέκατον αἰῶνα ἐν Κύπρῳ τιμῆς τοῦ μεγαλομάρτυρος τῆς Θεσσαλονικῆς, τὸν ὅποιον ὁ Νεόφυτος χαρακτηριστικῶς συγκαταλέγει μετὰ τῶν ἁγίων Γεωργίου καὶ Θεοδώρου εἰς τοὺς στρατιωτικὸς ἁγίους, τοὺς προστατεύοντας τοὺς βασιλεῖς τοῦ Βυζαντίου. Ἀξιοσημείωτον προσέτι εἶναι ὅτι ἐνῶ εἰς τὸν τίτλον ἀναφέρεται ὅτι τὸ ἐγκώμιον πραγματεύεται «περὶ τε τῆς αὐτοῦ μαρτυρίας καὶ τῶν θαυμάτων καὶ τοῦ σεβασμίου ναοῦ αὐτοῦ», εἰς τὸ κείμενον ἔπειτα ἀπὸ τὴν μνείαν τοῦ μαρτυρίου (§§ 3 - 18) καὶ τῶν θαυμάτων (§§ 19, 20, 23 καὶ 24) δὲν γίνεται λόγος μόνον περὶ τοῦ ναοῦ ἐν Θεσσαλονικῇ (§:20), ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ ναοῦ ἐν Σερμίῳ, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς παραλλαγῆς 2 τοῦ μαρτυρίου.

Εἰκὼν 1.



Parisinus gr. 1189, f. 127^v (Νεοφύτου ἐγκώμιον, σελ. 54, στίχοι 181-184 καὶ 188-190).

2 Τὸ ἐγκώμιον τοῦ Μετοχίτου.

Τὸ εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον ἐγκώμιον τοῦ Θεοδώρου Μετοχίτου (1270 - 1332) ἐκδίδεται ἐπὶ τῇ θάσει τοῦ κώδικος τῆς ἐν Βιέννῃ Αὐστριακῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκῃς (Oesterreichische Nationalbibliothek) Vindobonensis Phil. graecus 95, ὅστις εἶναι καὶ ὁ μόνος διασώσας ὁλόκληρον τὸ κείμενον.¹ Ὁ κώδιξ, ἐκ περγαμηνῆς μεγάλου σχήματος, περιέχει κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ Κ. Σάθα, περιγράφαντος αὐτὸν λεπτομερῶς,² δεκαοκτὼ ὀμιλίαις τοῦ Θεοδώρου Μετοχίτου, ἐγγραφή δὲ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος, ἴσως μάλιστα ζῶντος εἰσέτι τοῦ συγγραφέως ἢ ἀμέσως ἔπειτα ἀπὸ τὸν θάνατόν του.³ Μερικὰ ἐκ τῶν κειμένων τοῦ κώδικος αὐτοῦ ἔχουν ἤδη δημοσιευθῆ. Τὸ ἐγκώμιον ὅμως εἰς ἅγιον Δημήτριον ἐκδίδεται ἐνταῦθα διὰ πρώτην φοράν.⁴ Ὁ κωδικογράφος, εἰς δι' ὅλα τὰ κείμενα, εἰργάσθη μετὰ πολλῆς προσοχῆς, μερικὰ δὲ σφάλματά του, ὅπως π.χ. παραλείψεις λέξεων ἢ μικρὰς ἀνορθογραφίας, τὰ διώρθωσεν ὁ ἴδιος εἴτε εἰς τὴν ὄψιν τοῦ κώδικος εἴτε μεταξὺ τῶν γραμμῶν.⁵

Τὸ εἰς ἅγιον Δημήτριον ἐγκώμιον εἶναι ἔργον τῆς νεανικῆς συγγραφικῆς περιόδου τοῦ Μετοχίτου, ὁ ὁποῖος τὸ παρουσιάζει ὡς «ικετήριον τοῦ λοιποῦ βίου, μᾶλλον δὲ πρόγραμμα τοῦθ' ἡμέτερον καὶ δεσμὸν ἐμαντῶ πρὸς τὸν μέγαν οἰκείως ἔχειν»,⁶ εἰς ἀνταπόδοσιν τῆς διὰ τὸν μῦρον τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἀποκαταστάσεως τῆς υἰείας του, ἣ ὁποία εἶχε κλονισθῆ ἀπὸ βαρεῖαν νόσον.⁷ Τὸ ἐγκώμιον παρουσιάζεται ὑπὸ τύπον ὀμιλίας, ὅπως ὅμως τὰ δύο δημοσιευθέντα ἤδη ἐπὶ τοῦ ἰδίου θέματος ἐγκώμια τοῦ Νικολάου Καβάσιλα⁸ καὶ τὸ ἐνταῦθα ἐν συνεχείᾳ ἐκδιδόμενον ἐγκώμιον τοῦ Νικηφόρου Γρηγορά, εἶναι φιλολογικὸν δημιούργημα, προοριζόμενον δι' ἐπίδειξιν καὶ ὄχι δι' ἀπαγγελίαν ἐν τῇ ναῷ τοῦ μεγαλομάρτυρος. Ὅπως μοῦ ἐδόθη ἤδη ἢ εὐκαιρία νὰ διαπιστώσω ἄλλοῦ,⁹ κατὰ τὸν δέκατον τέταρτον

¹ Ἐλάβον ὅπ' ὄψιν μου ἐπίσης καὶ τὸν κώδικα Vind. Suppl. gr. 103, ὁ ὁποῖος περιέχει μόνον τμήμα τοῦ ἐγκωμίου (μέχρι τοῦ στ. 281) καὶ εἶναι πλήρης ὀρθογραφικῶν λαθῶν. Πρώτοψόν του ὑπῆρξεν αὐτός οὗτος ὁ Vind. phil. gr. 95.

² Κ. Ν. Σάθα, Μεσαιωνικὴ βιβλιοθήκη, Α' Βενετία 1872, ρκα'—ρκαδ'.

³ I h o r S e v c e n k o, Observations sur les requieils de D i s c o u r s et de P o e m e s de Th. Méthochite et sur la Bibliothèque de Chora à Constantinople. Scriptorium, V, 2, 1951, 283.

⁴ Πίνακα τῶν μέχρι τοῦδε δημοσιευθέντων διδοι ὁ Sevcenko, ἐνθ' ἀν. 279,4.

⁵ Εἰς τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα αἱ διορθώσεις αὐτὰ ἀναφέρονται ὡς Α².

⁶ Σελ. 83.

⁷ Σελ. 57, στ. 31-41.

⁸ Θ. Ἰωάννου, Μνημεῖα ἀγιολογικά, Βενετία 1884, σ. 67-114 καὶ Βασ. Λαούρδα, Νικολάου Καβάσιλα Προσφώνημα καὶ ἐπιγράμματα εἰς Ἅγιον Δημήτριον. Ἐπ. Ἐτ. Βυζ. Σπ. 22, 1952, 97-109.

⁹ Βασ. Λαούρδα, Ἐγκώμια εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον κατὰ τὸν δέκατον τέ-

αἰῶνα τὸ θέμα τοῦ βίου καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἀπετέλει τρόπον τινὰ «φιλολογικὸν τόπον», ὁ ὁποῖος παρῆχε τὴν εὐκαιρίαν εἰς νέους συγγραφεῖς νὰ ἐπιδείξουν τὴν παιδείαν των, τὰς φιλολογικὰς των γνώσεις καὶ τὴν συγγραφικὴν των δεξιότητα. Τὸ ἐγκώμιον τοῦ Μετοχίτου εἶναι πράγματι κείμενον ἐπιδεικτικῶς χαρακτηῖρας, ὁ δὲ συγγραφεὺς του δὲν ἐφείσθη κόπων, διὰ νὰ ἐπιδείξῃ καὶ τὰς συγγραφικὰς του ἱκανότητας καὶ τὴν πλουσίαν εἰς χωρία κλασσικῶν συγγραφέων καὶ εἰς χωρία τῆς γραφῆς μνήμην του. Ἡ ἀλληλουχία τῶν νοημάτων του, ἡ ὁποία δὲν εἶναι εὐκόλως κατανοητὴ, λόγῳ τῶν σχινοτενῶν φράσεων καὶ τῶν παρεκβάσεων, ἔχει ὡς ἀκολούθως.¹⁰—§ 1. Ἄν ἐπρόκειτο νὰ συνταχθῆ λόγος ἐπὶ θέματος νέου, θὰ ἔπρεπε νὰ σκεφθῶ πολὺ τὰς δυσκολίας καὶ νὰ φοβηθῶ, μήπως δὲν δυνηθῶ νὰ ἀντεπεξέλθω κατὰ τὸν πρέποντα τρόπον. Προκειμένου ὁμως περὶ ἐγκωμίου εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον, δὲν ὑπάρχουν πολλὰι δυσκολίαι, διότι ἔχουν ἤδη γραφῆ πλεῖστα μέχρι τοῦδε ἐγκώμια καὶ ὑπὸ καλῶν καὶ ὑπὸ δευτερευόντων συγγραφέων καὶ συνεπῶς εἶναι εὐκόλον νὰ λάβῃ κανεὶς ὑπ' ὄψιν του ἄλλους καὶ νὰ ἐπιληφθῆ τοῦ ἔργου ἀφόβως. Παρ' ὅλ' αὐτὰ ὁμως ἐγὼ ἐδί-σταζον νὰ ἐπιχειρήσω τὴν συγγραφὴν τοῦ ἐγκωμίου, σκεπτόμενος ὅτι δὲν θὰ ἦτο εὐκόλον καὶ πρέπον νὰ ἀποτολμήσω συγγραφὴν ἔργου ἐπὶ θεματικῶν, διὰ τὸ ὅποσον ἔχουν γραφῆ ἕως τῶρα τόσον πολλὰ καὶ μάλιστα ὑπὸ δοκιμωτάτων συγγραφέων. Ἀσθένεια ὁμως, ἡ ὁποία μὲ ἐταλαιπώρησεν, ἔπαυσε διὰ τῆς θαυματουργοῦ ἐπεμβάσεως τοῦ ἁγίου Δημητρίου. Ἡ πρὸς τὸν Ἅγιον εὐγνωμοσύνη διὰ τὴν θεραπείαν αὐτὴν εἶναι τῶρα τὸ κίνητρον τῆς συγγραφῆς τοῦ ἐγκωμίου.—§ 2. Ἡ παράδοσις τοῦ λογοτεχνικοῦ εἶδους τῶν ἐγκωμίων ἐπιβάλλει νὰ ἐγκωμιάζεται πρῶτον ἡ πατρίς τοῦ ἐγκωμισθησομένου. Τοῦτο δὲν εἶναι ἀναγκαῖον προκειμένου περὶ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ὁ ὁποῖος ἔχει τόσα πολλὰ καὶ τόσον μεγάλα νὰ παρουσιάσῃ πρὸς ἔπαινον. Ἐτυχεν ὁμως καὶ ἡ πατρίς του νὰ εἶναι μεγάλη, ἡ μεγαλύτερα καὶ σπουδαιότερα πόλις ὅχι μόνον εἰς τὴν Μακεδονίαν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ μάλιστα σχεδὸν εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην, λόγῳ τῆς ἐκτάσεως αὐτῆς, τῆς γεωγραφικῆς τῆς θέσεως, τῆς ἐμπορικῆς τῆς κινήσεως, τῆς εὐγενείας καὶ τῆς θρησκευτικότητος τῶν κατοίκων τῆς.—§ 3. Αὐτὰ ὁμως οὐδεμίαν σημασίαν ἔχουν ἐνώπιον τοῦ μάρτυρος, ὁ ὁποῖος ἦτο καὶ εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς πόλεως, τὸ ὡραιότερόν τῆς δημιουργήμα καὶ τὸ πλέον χαρακτηριστικὸν γνώρισμά τῆς.—§ 4. Παραλλήλως πρὸς τὴν καταγωγὴν τοῦ μάρτυρος ἀπὸ τὴν μεγάλην πόλιν τῆς Θεσσαλονίκης ἐξ Ἰσου σημαντικὰ ὑπῆρξαν καὶ τὰ φυσικὰ, ἠθικὰ καὶ πνευματικὰ του χαρίσματα. Κατήγετο ἀπὸ γνωστοτάτην καὶ πλουσίαν οἰκογένειαν, διεκρίνετο δὲ διὰ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ὠριότητα τοῦ σώματος,

ταρτον αἰῶνα. Ἐπ. Ἐτ. Βυζ. Σπ. 24, 1954, 275 - 290.

¹⁰ Ἡ διαίρεσις εἰς παραγράφους ἐγένετο ὑπ' ἑμοῦ.

διὰ τὴν εὐγένειαν τῶν ἡθῶν καὶ διὰ τὴν ἁρμονίαν ὄλων αὐτῶν τῶν προσόντων, τὰ ὅποια ἐγνώριζε νὰ χρησιμοποῖῃ κατὰ τὸν πρέποντα τρόπον. Ἐπὶ πλέον δὲ τούτου εἶχε καὶ μεγάλην πνευματικὴν καλλιέργειαν, ἣ ὅποια, συνδυαζομένη πρὸς τὰ ἄλλα χαρίσματα του, τὸν ἔκαμνε νὰ εἶναι ἀγαλμα τελειότητος. Τὸ μεγαλύτερον ὅμως χαρακτηριστικόν του ἦτο ἡ εὐσεβεία του, ἡ ὅποια ἐρρῦθμιζε καὶ ἐχαρακτήριζεν ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς του.

—§ 5. Ἡ ἠθικὴ αὐτῆ ἀριότης τοῦ ἐπέτρεπε νὰ σκορπᾷ ἀφθόνως τὰ ὄλικά του ἀγαθὰ καὶ νὰ πλουτίζῃ ἀκόμη περισσότερον τὴν ψυχὴν του διὰ τῆς ἐλευθερίας ἔναντι τῆς ὕλης. Αἱ πράξεις του ἦσαν ἐκδήλωσις τῆς πίστεώς του εἰς τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ καὶ τῆς πλήρους κυριαρχίας τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος.—§ 6. Ἐπρεπεν ὅμως ἡ τελειότης αὐτῆ νὰ ἐκδηλωθῇ πλήρως· ἔπρεπε νὰ εὐρεθοῦν ὑποθέσεις ἀντάξιαι τῶν χαρισμάτων αὐτῶν καὶ ἔπρεπεν ἐπίσης ὁ Δημήτριος νὰ προχωρήσῃ ἀκόμη περισσότερον. Οὕτω καὶ ἐγένετο. Ἡ φήμη τοῦ Δημητρίου ἠπλώθη ταχύτατα, ὁ δὲ βασιλεὺς, ὁ ὅποιος ἐξήτησε νὰ τὸν γνωρίσῃ, τὸν διώρισε κατ' ἀρχὰς συγκλητικόν, ἀξίωμα τὸ ὅποιον ἀνήκει εἰς τοὺς ἐπιφανεῖς τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν ἀρετὴν, ἔπειτα δὲ ἀνθύπατον ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ἀξίωμα αὐτὸ ἦτο μέγιστον, διότι οὕτω ὁ Δημήτριος εὐρέθη, ἂν καὶ νεώτατος, ἐπὶ κεφαλῆς ἔθνους ἀρχαίου, τὸ ὅποιον εἶχε μακρὰν παράδοσιν πολιτισμοῦ ἀνωτέρου ἀπὸ κάθε ἄλλον λαόν. Ὁ Δημήτριος δὲν ἐπῆρθη ἀπὸ τὴν προαγωγὴν αὐτὴν, ἀλλ' ἐξετέλει τὰ καθήκοντά του μετὰ σφαιρόουνης καὶ σεμνότητος.—§ 7. Ἀπὸ τὸ ὑψηλὸν αὐτὸ ἀξίωμα, εἰς τὸ ὅποιον ἀνῆλθε διὰ τῶν χαρισμάτων του, ἠθέλησε νὰ ὠφελήσῃ ἀκόμη περισσότερον τοὺς ὁμοεθνεῖς του, τίποτε δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν ἐμποδίσῃ, οὔτε ἡ ἐνδεχομένη ἀπώλεια τοῦ ἀξιώματός του οὔτε ἄλλαι δυσχέρειαί, ὅπως ἐπίσης οὔτε ματαιοδοξία ἢ χρησιμοθηρία τὸν παρεκίνηει. Αἱ προθέσεις του ἦσαν ἀγνόταται, ἦτο δὲ καὶ πανέτοιμος διὰ τὸν μέγαν ἀγῶνα, ὁ ὅποιος συνέστατο εἰς τὴν συντριβὴν τῶν πολλῶν θεῶν ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς καὶ μόνου ἀληθινοῦ.—§ 8. Ὁ Μαξιμιανός, ὁ ὅποιος ἦτο εὐτυχής, διότι εἶχε συνεργάτην του τὸν Δημήτριον, ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ πολέμου πρὸς τοὺς Σαυρομάτας ἤκουσε μετὰ καταπλήξεως ὅτι ἐξ αἰτίας τῶν κηρυγμάτων καὶ τῶν ἐνεργειῶν τούτου εἶχε κλονισθῆ ἡ πίστις εἰς τοὺς ἀρχαίους θεοὺς. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν δὲν ἠθέλησε νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν ἐνοχὴν τοῦ Δημητρίου, ὅτε ὅμως ἐβεβαιώθη περὶ αὐτῆς, ἔσπευσε εἰς τὴν Θεσσαλονικίην καὶ τὸν διέταξε νὰ παρουσιασθῆ ἐνώπιόν του.—§ 9. Τὰ νέα περὶ τῆς ἀντιδικίας τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ μάρτυρος προεκάλεσαν μεγίστην ἀίσθησιν καὶ ἄλοι κατενόησαν ὅτι εὐρίσκοντο ἐνώπιον μεγάλων γεγονότων.—§ 10. Δὲν εἶναι εὐκολόν νὰ ἀποδοθῇ ἐνταῦθα λεπτομερῶς ἡ συζήτησις μεταξὺ τοῦ τυράννου καὶ τοῦ μάρτυρος. Αἱ βασικαὶ πάντως γραμμαὶ αὐτῆς ἔχουν ὡς ἀκολούθως. Ὁ βασιλεὺς ἐρωτᾷ —«τί συνέδη ὥστε νὰ μεταβάλλῃς πεποιθήσεις, Δημήτριε, καὶ νὰ ἔλθῃς εἰς ἀντίθεσιν μὲ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι σὲ ἐψήφισαν καὶ εἶχον ἐμπιστοσύνην εἰς

σε:—«Δὲν μετέβαλα πεποιθήσεις» λέγει ὁ Δημήτριος «διότι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀνετράφην μὲ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλωστε καὶ ἀν' ἐκ τῶν ὑστέρων ἐγνώρισα τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀνεγνώρισα, δὲν εἶναι κακόν. Καλὸν μάλιστα εἶναι νὰ κάμῃς καὶ ἐσὺ τὸ ἴδιον».—«Εἶναι ἀλήθεια πολὺ παράξενον» εἶπεν ὁ βασιλεὺς «νὰ ἀναγνωρίσω ὅτι αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις, τὰς ὁποίας ἔχω ἕως τώρα, εἶναι λανθασμένοι καὶ ὅτι πρέπει νὰ τὰς ἀλλάξω».—«Τοῦτο εἶναι χαρακτηριστικὸν τοῦ ἐλευθέρου ἀνθρώπου» ἀπήντησεν ὁ Δημήτριος.—«Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν» εἶπεν ὁ τύραννος «οὕτω αἰφνιδίως νὰ παύσουν νὰ ὑπάρχουν οἱ ἀρχαῖοι θεοί, παρὰ τὴν παλαιότητά των, παρὰ τὴν πειθανάγκην τῆς σοφίας, παρὰ τὴν μεγάλην των ἀξίαν, καὶ ἀντ' αὐτῶν νὰ ἀρχίσῃ νὰ ἰσχύῃ κάτι νέον, τὸ ὅποιον δὲν ὑπῆρχεν ἕως χθές:»—«Ἡ ἔννοια τοῦ χρόνου» ἀπήντησεν ὁ Δημήτριος «οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μὲ τὸ θέμα τῆς ἀληθείας. Εἰς πλείστας περιπτώσεις ἀναγκάζομεθα νὰ ἀναγνωρῶμεν πεποιθήσεις, τὰς ὁποίας ἐλάβομεν ἐκ τῶν πρὸ ἡμῶν, διότι ἀναγνωρίζομεν ὅτι εἶναι ἐσφαλμένοι. Τὰ πάντα εἶναι ρευστά· πῶς εἶναι δὲ δυνατόν νὰ πιστεύσωμεν εἰς ὅσα μᾶς λέγουν οἱ ποιηταί, οἱ ὅποιοι μάλιστα προσαρμόζουσι τοὺς λόγους των εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ μέτρου; Ἄν ἄλλωστε ἐπρόκειτο νὰ χρησιμοποιηθῆ ὡς κριτήριον τῆς ἀληθείας ὁ χρόνος, τοῦτο εἶναι ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν, διότι ἡ νομοθεσία τῶν Ἑβραίων, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πηγάζει ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, εἶναι παλαιότερα τῶν ἀρχαίων θεῶν. Αὐτὴ αὐτῆ ἄλλωστε ἡ ζωὴ τῶν ἀρχαίων θεῶν εἶναι πλήρης ἀναρχίας καὶ ἠθικῶν ἀντινομιῶν, ἡ δὲ φιλοσοφία περὶ αὐτῶν ἀντιφατικὴ καὶ ἀόριστος».—«Ἐὰν πάντως πεισθῆς εἰς τοὺς λόγους μου» εἶπεν ὁ βασιλεὺς «καὶ ἀφήσῃς ὅλας αὐτὰς τὰς ἰδέας, θὰ τιμηθῆς πρεπόντως ὑφ' ἡμῶν. Ἐὰν δὲν πεισθῆς, θὰ τιμωρηθῆς σκληρῶς».—«Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀλλάξω πεποιθήσεις» εἶπεν ὁ Δημήτριος «καὶ εἶμαι ἔτοιμος νὰ ὑποστῶ τὰς συνεπείας τῶν ἰδεῶν μου».—§ 11. Ὅταν τὰ ἤκουσεν αὐτὰ ὁ τύραννος καὶ διεπίστωσεν ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μεταπέσῃ τὸν Δημήτριον, διέταξε νὰ τὸν ρίψουν εἰς τὴν φυλακὴν μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἴσως ἐκεῖ θὰ ἀναθεώρῃ τὰς ἰδέας του καὶ θὰ μετεπέιθετο. Ὁ Δημήτριος ὁμοίως ἦτο εὐχαριστημένος, διότι εἰς τὴν φυλακὴν θὰ προετοιμάζετο καλύτερον διὰ τὴν ὥραν τῆς δοκιμασίας, διὰ δὲ τοῦ ἐπεισοδίου τοῦ σκορπίου, τὸν ὅποιον ἔστειλε ὁ διάβολος, ἀπέδειξε ὅτι ἦτο ἰκανὸς νὰ ἀγωνισθῆ καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ σταυροῦ νὰ νικήσῃ.—§ 12. Καὶ ὁ μὲν Δημήτριος ἦτο πλήρως προητοιμασμένος, ὁ δὲ Θεός, διὰ νὰ τὸν ἐνίσχυσῃ περισσότερον, τοῦ ἔστειλε ἀγγελον, ὁ ὅποιος τοῦ εἶπε λόγους ἐνθαρρυντικούς καὶ πρὸ τοῦ ἀγῶνος τὸν ἐστεφάνωσε διὰ τοῦ στεφάνου τῆς νίκης.—§ 13. Ἡ ἀντιδικία τοῦ Δημητρίου πρὸς τὸν Μαξιμιανὸν ἔλαβε νέαν μορφήν εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Λυαίου, τὸν ὅποιον ἐθαύμαζε καὶ ἐτίμα ὁ Μαξιμιανός, ἀλλὰ κατενίκησε ὁ Νέστωρ βοηθούμενος ἀπὸ τὴν προσευχὴν, τὴν ἐνθάρρυνσιν καὶ τὰς εὐλογίας τοῦ Δημητρίου.—§ 14. Ἡ παράδοσις ἀ-

ναφέρει ὅτι ὁ Μαξιμιανὸς διέταξε τὴν ταχεῖαν ἐκτέλεσιν τοῦ Δημητρίου, ἐξοργισθεὶς ἀπὸ τὸν φόνον τοῦ Λααίου. Τοῦτο ὅμως δὲν φαίνεται νὰ εἶναι ὀρθόν. Ὁ Μαξιμιανὸς ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν τῆς ταχείας ἐκτελέσεως τοῦ μάρτυρος, διότι ἀντελήφθη ὅτι πᾶσα καθυστέρησις θὰ ἦτο ἐναντίον του, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι θὰ ἔβιβε καιρὸν εἰς τὸν Δημήτριον νὰ γίνῃ ἀκόμη περισσότερον τολμηρὸς, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι θὰ ἐνίσχυε τοὺς ἄλλους χριστιανούς. Ἀλλὰ μὲ τὴν διαταγὴν αὐτὴν, ἀντὶ νὰ βλάψῃ, ὠφέλησε τὸν Δημήτριον, ὁ ὁποῖος ἦτο πρόθυμος νὰ ὑποστῇ ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλύτερα βασανιστήρια διὰ τὸν Χριστὸν καὶ ἐπεθύμει ὅσον τὸ ταχύτερον νὰ μεταβῇ πρὸς Αὐτόν. Διὰ τοῦ θανάτου του ὠλοκλήρως τὴν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως τελείαν ζωὴν του καὶ ἀνεδείχθη οὕτω ἰσότητιμος τοῦ Ἀβραάμ εἰς πίστιν καὶ δικαιοσύνην,¹¹ ἀνώτερος ὅμως τοῦ Ἰωσήφ, ὁ ὁποῖος ἀπέδειξε μὲν θάρρος, ἔξω ὅμως ἀπὸ τὴν πατρίδα του, καὶ τοῦ Μωϋσέως, ὁ ὁποῖος ἔδρασε πρὸ Χριστοῦ, καὶ τοῦ Ἰώβ, ὁ ὁποῖος ὑπέστη δοκιμασίας ἀκουσίως καὶ τελικῶς ἐδιπλασίασε εἰσέτι ἐν ζωῇ τὰ ἀγαθὰ του, καὶ τοῦ Δαβὶδ, ὁ ὁποῖος ἐνεπλάκη προσωπικῶς ὁ ἴδιος εἰς ἀγῶνα. Ὁ Δημήτριος, ὅστις ὑπέστη τὰς αὐτὰς δοκιμασίας μετὰ τοῦ Δανιὴλ καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀζαρίαν, συνεκέντρωσε εἰς ἑαυτὸν τὸν βίον καὶ τοῦ Ἰωάννου καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ μαρτύρων καὶ οὕτως ἄλλους μὲν ἐμιμήθη, πρὸς ἄλλους ἐξισώθη καὶ ἄλλων ἀνεδείχθη ὑπέρτερος.—§ 15. Ὁ Μαξιμιανός, ὁ ὁποῖος ἐπίστευεν ὅτι μετὰ τὴν θανάτωσίν του ὁ Δημήτριος θὰ ἦτο πλέον ἀκίνδυνος, ταχέως ἀντελήφθη ὅτι καὶ πάλιν εἶχε λάθος, διότι ὁ μάρτυς μέσῳ τοῦ Λούπου, ὁ ὁποῖος εἶχε τὸ δακτυλίδιον καὶ τεμάχιον ἐκ τοῦ ἐνδύματος τοῦ Δημητρίου καὶ τὰ εἶχεν ἐμβαπτίσει εἰς τὸ αἷμα του, ἤρχισεν ἐπιτελῶν θαύματα, προκαλέσαντα νέαν ὄργην τοῦ Μαξιμιανοῦ, ὁ ὁποῖος τελικῶς διατάσσει καὶ αὐτοῦ τὴν ἐκτέλεσιν.—§ 16. Οὕτως ὁ Δημήτριος ἀνῆλθεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐκεῖ ἀπολαμβάνει πλήρους εὐδαιμονίας, ἐκεῖθεν δὲ βοηθεῖ ἄλλους τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλην τὴν οἰκουμένην, ἰδιαιτέρως δὲ τοὺς συμπολίτας καὶ τὴν πόλιν του, ἀποτελῶν οὕτω τὸν ὠραιότερον θεσσαυρόν της, τὸν ὅποιον ἡ Θεσσαλονικὴ δὲν κρατεῖ διὰ τὸν ἑαυτὸν της, ἀλλὰ τὸν προσφέρει φιλοφρόνως εἰς ἄλλους.—§ 17. Πῶς ὅμως εἶναι δυνατόν ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐπόθησε μόνον τὴν οὐράνιον πατρίδα, νὰ ἐνδιαφερθῇ διὰ τὴν πόλιν του; Ἡ ἀπάντησις εὐρίσκειται εἰς τὴν πορείαν, τὴν ὁποίαν διήγνησεν ὁ μάρτυς ἐν ζωῇ, καὶ εἰς τὰς βαθμίδας, τὰς ὁποίας διαδοχικῶς ἀνῆλθεν. Πρώτη βαθμὶς ἦτο ἡ πατρίς του, δευτέρα ἡ ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία, τρίτη ἡ πίστις του εἰς τὸν Χριστὸν καὶ τετάρτη ἡ οὐράνιος πολιτεία, ἀπὸ ἑποῦ βοηθεῖ τὴν πόλιν του καὶ ἄλλους τοὺς

¹¹ Εἰς τὸ καίμενον, σελ. 76, στ. 773, ἀντὶ τοῦ τῆς ἀρετῆς ἐκοινωνῆσε μετὰ Ἀβραάμ, ἐπίστευσε κ.τ.λ. πρέπει νὰ γραφῇ τῆς ἀρετῆς ἐκοινωνῆσε. Μετὰ Ἀβραάμ ἐπίστευσε κ.τ.λ.

ἀνθρώπους διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ μύρου. Μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ μύρου αὐτοῦ ἐσώθη καὶ ἐγὼ ἀπὸ βαρεῖαν ἀσθένειαν, τὸ δὲ παρὸν ἐγκώμιον εἰς τὸν μεγαλομάρτυρα εἶναι ἔκφρασις εὐγνωμοσύνης, ἰκεσία καὶ πρόγραμμα βίου.

Τὸ μακρὸν αὐτὸ ἐγκώμιον εἶναι, ὡς ἐλέχθη ἤδη, προτὶν τῶν νεανικῶν χρόνων τοῦ Θεοδώρου Μετοχίτου. Εἰς τὴν νεανικότητα δ' αὐτὴν καὶ εἰς τὴν, συνήθως ἀποτυγχάνουσαν, προσπάθειαν δημιουργίας ὕψους ρητορικοῦ ὀφείλονται ἔλαι αἱ ἀτέλειαί του, ἰδίᾳ δὲ ὁ φόρτος λέξεων, αἱ ὁποῖαι ὄχι μόνον οὐσιαστικῶς δὲν προσθέτουν τίποτε, ἀλλὰ καὶ συσκοτιζοῦν τὸ νόημα. Τὸ τυπικώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς ἀδυναμίας αὐτῆς εἶναι ἡ παράταξις. Τὸ τοίνυν κεφάλαιον τῆς ὅλης οἰκονομίας τῷ μάρτυρι καὶ ὁ τοῦ βίου παντὸς καὶ ἡ τῶν ἔργων καὶ τῶν λόγων σκοπὸς καὶ ἡ τῆς φύσεως ἐξέτασις καὶ ἡ τῆς πόρῳθεν παρασκευῆς χρεῖα καὶ ἡ προθεσμία.. στ. 322 - 324. Ἐβραῖον νομοθεσίαν πάντ' ἀρίστην καὶ ἰσχυρίαν ἐνθεον καὶ παρασκευὴν καὶ ἰβλίον εὐδαίμονα καὶ ἰ Μωυσῆν τινα θεῖον ἐκεῖνον ἄνδρα.. συγγενόμενον καὶ ἰ νομοθετήσαντα καὶ ἰ πλάκας θεῖων δειγμάτων καὶ ἰ θεοῦ τύπους καὶ ἰ διατάγματα καὶ ἰ θαυμαστῶν πραγμάτων...ἐπίδειξιν καὶ ἰ φορὰν καὶ ἰ πάντα...στ. 437 - 443. τάχα μὲν οὖν καὶ ὁ πόθος εἰλκεν, οἶμαι, καὶ ἰ ἀπέσπα καὶ ἰ οὐδέπω προυδίδου τὰς ἐλπίδας καὶ ἰ μάλιστ' εἶχεν αἰδῶς, τάχα δὲ καὶ ἰ τοῦτο μόνον.. στ. 518 - 520. Ἄλλ' ἄρ' ὁ μὲν μάρτυς οὕτω καὶ ἰ ἔγνω καὶ ἰ παρατέτακται καὶ ἰ δείγματα ἤνεγκε καὶ ἰ ἠγώνισται, ταῦτόν δὲ ἄρα εἰπεῖν καὶ ἰ μετὰ τῆς γνώμης ἤνυσε καὶ ἰ σφόδρα εἶχεν ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ ἰ φρουρᾷ τῆς ἀθλήσεως.. στ. 546 - 548. καὶ ὁ ταπεινὸς τῆ καρδία τέως καὶ ἰ πρῶτος καὶ ἰ πτωχὸς ὄντως τῷ πνεύματι... καὶ ἰ τὸ πνεῦμα ζεεῖ καὶ ἰ ζηλοτυπεῖ τὸ καθαρὸν τοῦ γενναίου καὶ ἰ ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τῆς ἀρετῆς.. στ. 593 - 596. Ἡ συσώφρευσις αὐτῆ λέξεω ἀπαντᾷ εἰς ὀλόκληρον τὸ κείμενον, προδίδουσα οὕτω τὴν πλήρη ἀδυναμίαν τοῦ συγγραφέως νὰ χρησιμοποιεῖ τὴν μίαν καὶ μόνην ὀρθὴν ἐκάστοτε ἔκφρασιν. Χαρακτηριστικὴ ἐπίσης τοῦ λόγου του εἶναι καὶ ἡ ἐπανάληψις τῆς αὐτῆς λέξεως, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται ἀφθόνη τῆ χειρὶ ὡς ρητορικὸν στοιχεῖον. Εἶχε μὲν οὕτω ταῦτα, ἔδει δὲ ἄρα δεῖξθαι, μᾶλλον δὲ χωρῆσαι πρόσω τὴν φύσιν... ἔδει δὲ ἰ τὰς ὑποθέσεις ἀξίας ἀπαντῆσαι τῶν ὄντων, ἔδει δὲ ἰ τὸν τόπον ἐσκευάσθαι, ἔδει δὲ ἰ τὸ θέατρον τοῦ καλοῦ θησαυροῦ, ἔδει δὲ ἰ ταῦτα καὶ γέγονεν ὡς δὲ γέγονε καὶ εἰρήσεται.. στ. 191 - 194. Ἐθνοὺς ἀρχαίου, ἔθνοὺς οὐ μέγιστον ἄνωθεν.. στ. 208. οὐπω γὰρ ἦν ἔτι τῆς ἡλικίας, ὦσπερ... οὐπω τοσοῦτος, ὦσπερ... στ. 214 - 215. ἢ σὺ νῦν μὲν σαυτὸν, ἢ σὺ νῦν δὲ τοὺς προβεβληκότας ἡμῶς.. στ. 358 - 369. Ὡς δὲ καὶ ἂν θῆς εἶπε καὶ ἂν θῆς ἤκουσεν.. στ. 512. εἶχε μὲν, ὡς ἔφη, οὕτω τὸν μέγαν τὸ δεσμοτῆριον καὶ εἶχε μάλᾳ ἠδόμενον... στ. 528 - 529. πῶς ἐπινεύει, πῶς δοκιμάζει, πῶς ἀναρ-

ρανύει, π ὡς ἀναγορεύει τὸν ἀθλητήν; στ. 548 - 549. τ ἰ τὸ θράσος, τ ἰ ζ ὁ σκοπός, τ ἰ ζ ἡ πρόθεσις; μ ε μ η ν ἔ ν α ἰ μὲν οὐκ οἶδα, μ ε μ η ν ἔ ν α ἰ δ' ὁμῶς δοκεῖν. στ. 626 - 627. ο ὐ κ ἔσχεθῃ, ο ὐ δ' ἤττητο, ο ὐ δ' ἐθαύμασεν, ο ὐ τ ε πρὸς τὰς ἐλπίδας ο ὐ δ' ὀτιοῦν ἐξετάζων.. στ. 640 - 641. Τὸ χωρίον στ. 269 - 282 εἶναι ἡ ἀποκορύφωσις τῆς ψευδοῦς αὐτῆς καὶ ἐπιφανειακῶς ρητορικῆς τέχνης. ο ὐ δ ἔ ν ὑπελογίσαστο... ο ὐ δ' ἤμβλυ- νεν, ο ὐ δ' ἔσχέ τι..., ο ὐ δόξης ἔρωσ, ο ὐ στοργή... ο ὐ μειζόνων ἐλπίς, ο ὐ δ' αὐ τοῦμπαλιν, ο ὐ κ ἀρχῆς ἀποβολή... ο ὐ τροπῆ τύχης... ο ὐ βάσκα- νος... ο ὐ φίλοι... ο ὐ κ ἄλλη... ο ὐ δ ἔ μὴν τὰ ἐπὶ τούτοις ἐξῆς, ο ὐ σώμα- τος ἀνθολογία... ο ὐ τυράννων.., ο ὐ διωγμοῦ κατακλινομός... ο ὐ βασάνων ὀμότης, ο ὐ χ ὑπηρετῶν ἐτοιμότης.. ο ὐ κ ἄλλο τι τῶν ἀπάντων ο ὐ δ ἔ ν ο ὐ δ' ἄπανθ' ὁμοῦ. Πλουσία ἐξ ἄλλου εἶναι καὶ ἡ χρῆσις χωρίων ἐκ τῆς ἀγίας γραφῆς καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, διὰ τῆς ὁποίας ποικίλει τὸν λόγον τοῦ ὁ Μετοχίτης, ἀναφέρων πάντοτε εὐσυνειδήτως οὐτὶ ὅσα λέγει ἀνή- κουν εἰς ἄλλους.¹² τὸ τῆς γραφῆς 34, ὁ παλαιὸς φησὶ λόγος 47, ὡς ἔφη τις ἤδη 159, ὁ φησὶν ἡ γραφή 176, ὡς ὁ λόγος βούλεται 196, φησὶν ὁ θεῖος λόγος 252, τὸ πάλοι δὴ τοῦτο κινούμενον 256, φησὶ Σολομὼν 605, ἡ φι- λόσοφος παροιμία 895. Συνηθέστερον ἡ μνεῖα τῆς ξένης προελεύσεως τῆς φράσεως γίνεται δι' ἑνὸς ἀπλοῦ φησὶ ἢ φασίν· π.χ. 261, 401, 429, 474, 504, 750, 895. Εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις αὐτὰς ἡ ξένη φράσις παρατίθεται αὐ- τούσια· ὑπάρχουν ὁμῶς καὶ χωρία, τὰ ὅποια ἔχουν σχηματισθῆ ἀπὸ φράσεις ἄλλων συγγραφέων μετασχηματιζομένας, ὥστε νὰ ἀποτελοῦν ὀργανικὸν στοι- χεῖον εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς δὲν γίνεται μνεῖα τῆς πηγῆς· βουθός τε μέγας τε, πελώριος οἶος εἶδος ἀγχιός, σφόδρ' ἔχων καὶ μήκους καὶ ὀώ- μης σώματος καὶ ὡς εἰπεῖν ἐπίδειξις ἀξιόχρους, μᾶλλον δὲ τέρας φύσεως, ἄμα μὲν ἰδεῖν, ἄμα δὲ χρῆσασθαι· βῆ δ' ἄρ' ὁ γε διὰ προμάχων στ. 585 - 587, ἐκ τοῦ Ὀμήρου. Ἄλλ' ἀποδίδωσι τὰ καίσαρος καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ, τῷ μὲν τὴν οἰκονομίαν τῶν ὑπὸ χεῖρα... στ. 754 - 755, ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἡ κατὰ τρόπον ἄμεσον ἢ ἔμμεσον χρησιμοποίησις φράσεων ἐξ ἄλλων, καὶ δὴ πολὺ γνωστῶν, συγγραφέων εἶναι τυπικὸν χαρα- κτηριστικὸν τῆς βυζαντινῆς ἐπιδεικτικῆς ρητορικῆς, κατὰ τοῦτο δὲ ὁ Με- τοχίτης δὲν κιννοτομεῖ. Αἱ γνώσεις του ἐκ τῆς ἀρχαίας γραμματείας φαί- νονται εὐρεταί, διότι καὶ εἰς τὸν Ὀμηρον καὶ εἰς φιλοσόφους καὶ εἰς πα- ροιμιογράφους ἀναφέρεται. Προφανῶς ὁμῶς ἡ σοφία αὐτὴ προέρχεται περισ-

¹² Ἐπὶ πλέον τῶν στοιχείων, τὰ ὅποια δίδω εἰς τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα, προσθέτω ἐθὼ συμπληρωματικῶς καὶ τὰ ἀκόλουθα, 29: Gaisford 204. 178: Gaisford 72. 256: Gaisford 174. 269 - 263: Matth. 25, 15 - 30. 446: Io. 4. 14. 504: 2 Tim. 2. 9. 541: Luc. 10. 19. 535: II. 22, 370. 612: Ec. 11, 9. 661: Gaisford 58. 755: Matth. 22, 21. 803: Io. 1, 27. et 14, 23. 894: cf. II. 1, 499. 917: Ez. 9, 3 et 11, 23. 948: IV Ma. 6, 26. Ἄλλα καὶ αἱ παραπομπαὶ αὐταὶ δὲν ἐξαντλοῦν πλήρως τὴν σοφίαν τοῦ Μετοχίτου.

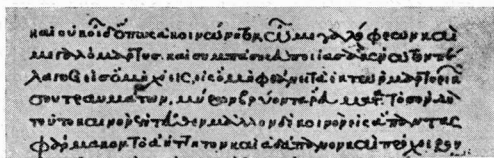
σότερον ἀπὸ εἰδικᾶς συλλογᾶς χαρακτηριστικῶν φράσεων ἢ παροιμιῶν, ἀπὸ λεξικά καὶ ἀπὸ ρητορικᾶ ἐγχειρίδια, παρὰ ἀπὸ ἀπ' εὐθείας γνῶσιν τῆς ἀρχαίας γραμματείας. Τοῦτο τοῦλάχιστον προκύπτει ἀπὸ τὴν συμβατικὴν καὶ ὄχι ἀναγκασίαν χρῆσιν τοῦ ὕλικου αὐτοῦ. Ὁ ἀναγνώστης αἰσθάνεται ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἐπιδεικνύει ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου γνώσεις. Ἀργότερον θεθαίως διὰ τῆς συστηματικῆς καὶ θαθείας μελέτης τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ὁ Μετοχίτης ὑπερἐνίκησε τὰς νεανικὰς αὐτὰς ἀτελείας καὶ ἐξεῖλιχθη εἰς τὸν διαπρεπῆ σχολιαστήν, τὸν ὁποῖον γνωρίζομεν ἀπὸ τὰ μεγάλα ἔργα του. Τὸ ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον ὑπῆρξεν ἀπλῶς προβαθμῆς, ἡ ὁποία παρὰ τὰς ἀτελείας τῆς προαναγγέλλει τὴν μέλλουσαν λαμπρὰν πνευματικὴν ἐξέλιξιν τοῦ συγγραφέως του. Διότι πράγματι τὸ ἐγκώμιον αὐτὸ εἶναι ἔν ἀπὸ τὰ καλύτερα ἐξ ὧν ἐγράφησαν διὰ τὸν ἅγιον Δημήτριον. Ὁ Μετοχίτης δὲν παρουσιάζει νέα στοιχεῖα καὶ δὲν ἀναφέρει πολλὰ ἀπὸ τὰ παλαιά. Περιορίζεται εἰς τὰ τυπικὰ ἐπεισόδια, τῆς ἀντιδικίας τοῦ μάρτυρος μὲ τὸν Μαξιμιανόν, τοῦ Λυαίου καὶ τοῦ Νέστορος καὶ τοῦ Λούπου, καὶ ἀντὶ ἄλλης ἀφηγήσεως συγκεντρώνει τὴν προσπάθειάν του εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ νοήματος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου τοῦ μάρτυρος. Ἀπὸ τὴν ἀποψιν δ' αὐτὴν ἐπέτυχε νὰ γράψῃ ἐν ἐγκώμιον ὑψηλῆς πνευματικότητος. Ἐν ἀπὸ τὰ ὠραία στοιχεῖα τοῦ εἶναι ἡ περιγραφή τῶν τεσσάρων πολιτειῶν, διὰ τῶν ὁποίων διήλθεν ὁ Δημήτριος ἀπὸ τῆς νεανικῆς τοῦ ἡλικίας μέχρι τοῦ θανάτου του (§ 17, στ. 888 - 943). Ἄλλο εἶναι ἡ σύγκρισις τοῦ Δημητρίου πρὸς τὰς μεγάλας προσωπικότητας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τῆς πρώτης, τῆς μαχητικῆς περιόδου τοῦ χριστιανισμοῦ (§ 14, στ. 773 - 821). Τὸ θέμα τοῦτο ἀπαντᾷ εἰς τοὺς περισοτέρους ἐκ τῶν ἐγκωμιαστῶν τοῦ ἁγίου Δημητρίου, μερικοὶ ἐκ τῶν ὁποίων φθάνουν εἰς κενολόγους ὑπερβολὰς, ὡς ὁ Νικόλαος Καβάσιλας π.χ., ὁ ὁποῖος ὕμνει τὸν μάρτυρα ὡς ἀνώτερον τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ἢ ὡς ὁ Φιλόθεος, ὁ ὁποῖος τὸν παρουσιάζει ὡς «ἄλλον θεόν».¹³ Ὁ Μετοχίτης, πολὺ περισσότερον προσεκτικὸς καὶ εὐσεβὴς ἀπὸ ὅ,τι οἱ ἄλλοι ἐγκωμιασταί, ἀποφεύγει τὰς ἀκρότητας τοῦ εἶδους αὐτοῦ. Ὁραῖον ἐπίσης στοιχεῖον εἶναι ἡ περιγραφή τῶν ἰδιοτήτων καὶ τῶν θαυμαστῶν δυνάμεων τοῦ ἐκ τοῦ τάφου τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἀναδύζοντος μύρου (§ 17, στ. 943 - 977), ἐπὶ ὑψηλοῦ δὲ πνευματικοῦ ἐπιπέδου γίνεται καὶ ἡ συζήτησις μεταξὺ τοῦ Δημητρίου καὶ τοῦ Μαξιμιανοῦ (§ 10, στ. 345 - 511), ὑπενθυμίζουσα σελίδας ἀπολογητῶν μὲ τὴν ἀήθη διὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μετοχίτου ἐρμηνείαν τῆς ἐννοίας τοῦ χρόνου.¹⁴ Ἐν τῷ συνόλῳ

¹³ Πρβλ. ἀνωτέρω ὑποσ. 9, καὶ Β α σ. Λ α ο ὑ ρ δ α, Τὰ δύο «προσωνήματα» εἰς ἅγιον Δημήτριον τοῦ Νικολάου Καβάσιλα. Ἑλληνικά 13, 1954, 337 - 338.

¹⁴ Τὸ περιεχόμενον τῆς συζήτησεως μεταξὺ Μαξιμιανοῦ καὶ Δημητρίου ἀλλάσσει ἀπὸ ἐγκωμιαστοῦ εἰς ἐγκωμιαστήν. Ἐκαστος ἐξ αὐτῶν εὕρισκε τὴν εὐκαιρίαν νὰ δια-

του τὸ ἐγκώμιον αὐτὸ παρά τὰς ἀτελείας του εἰς τὴν διατύπωσιν, ἰδίᾳ δὲ τὸν φόρτον εἰς λέξεις, εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ ὠραιότερα κείμενα ἐκ τῶν γραφέντων διὰ τὸν ἅγιον Δημήτριον, διακρίνεται δὲ διὰ τὴν ὑψηλὴν πνευματικὴν σκοπιάν, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ὁ συγγραφεὺς ἐρμηνεύει τὴν προσωπικότητα τοῦ ἁγίου, τὸν ὅποιον προβάλλει ὡς ἰδεώδη μορφήν χριστιανοῦ.

Εἰκὼν 2



Vindobonensis phil. gr. 95 f. 79v (Μετοχίτου ἐγκώμιον, σελ. 80, στ. 943-947).

3. Τὸ ἐγκώμιον τοῦ Γρηγοῤᾶ.

Τὸ εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον ἐγκώμιον τοῦ Νικηφόρου Γρηγοῤᾶ ἐκδίδεται ἐνταῦθα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δύο διασωσάντων αὐτὸ κωδίκων Angelicus gr. 82 καὶ Monacensis gr. 10, ἀμφοτέρων ἀρχομένου τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος.¹ Κατὰ τὸν μελετήσαντα τὴν χειρόγραφον παράδοσιν τῶν ἔργων τοῦ Γρηγοῤᾶ R. Guillaud,² ὁ δεῦτερος ἐκ τῶν κωδίκων αὐτῶν εἶναι ἀντίγραφον τοῦ πρώτου, τοῦτο δὲ προκύπτει καὶ ἐκ τοῦ ἐνταῦθα δημοσιευομένου κριτικοῦ ὑπομνήματος, ἡ λιτότης τοῦ ὁποίου ἀποδεικνύει ἐπίσης καὶ τὴν ἀρίστην μορφήν τοῦ εἰς ἀμφοτέρους τοὺς κώδικας παραδιδόμενου κειμένου.

Κατ' εὐτυχίαν σύμπτωσιν εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Γρηγοῤᾶ σφύζονται δύο ἐπιστολαί, ἀναφερόμεναι ἀμφοτέροις εἰς τὸ ἐκδιδόμενον ἐνταῦθα ἐγκώμιον. Ἡ πρώτη ἐξ αὐτῶν εἶναι τοῦ ἰδίου τοῦ Γρηγοῤᾶ, ὁ ὅποιος ἀπευθυνόμενος εἰς ἄγνωστον παραλήπτην ὀμιλεῖ καὶ περὶ τῆς ἀφορμῆς διὰ τὴν

τυπώση κατὰ τὸν ἰδικόν του τρόπον τὴν ἀντιδικίαν μεταξὺ τοῦ εἰδωλολάτρου καὶ τοῦ χριστιανοῦ, ὅλοι ὅμοι ἀκολουθοῦν τὸ πρότυπον, τὸ ὅποιον ἔδωσαν ὁ Συμεὼν ὁ μεταφραστής ἀφηγούμενος τὰς συζητήσεις εἰδωλολατρῶν ἡγεμόνων καὶ χριστιανῶν μαρτύρων.

¹ Τὸ ἐγκώμιον εἰς τὸν κώδικα Angelicus gr. 82 τὸ εἶχεν ἐπισημάνει ὁ R. Guillaud, Nicéphore Grégoras, Correspondance. Paris 1927, III, 11 καὶ 127, 4, τὸ δὲ εἰς Monacensis gr. 10 ὁ F. Halkin, Notes d' hagiographie thessalonicienne, κατὰ τὸ Θ' Δισθενὲς βυζαντινολογικόν συνέδριον ἐν Θεσσαλονίκῃ (1953).

² R. Guillaud, ἐνθ' ἄν. XVII.

συγγραφὴν τοῦ ἐγκωμίου καὶ περὶ τοῦ περιεχομένου του.³ Ἡ ἐπιστολὴ εἶναι κατ' οὐσίαν παράφρασις τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ἐγκωμίου (§ 1, στ. 1 - 64), εἰς τὸ ὅποιον, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἐπιστολὴν του, τονίζεται ὅτι λόγος τῆς συγγραφῆς τοῦ ἴτου ἢ πρὸς τὸν συγγραφέα ἐκφρασθεῖσα ὑπὸ πολλῶν Θεσσαλονικέων φίλων τοῦ ἐπιθυμίας νὰ ἀναγνώσουν ἐγκώμιόν του εἰς τὸν μεγαλομάρτυρα. Ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ εἶναι τοῦ «Λαμπηνοῦ τοῦ κυροῦ Ταρχανειώτου ἐκ Θεσσαλονίκης» καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Γρηγορᾶν, ἀποτελεῖ δὲ θερμὸν ἐγκώμιον τῶν συγγραφικῶν χαρισμάτων τοῦ ἀποδέκτου, μεταξὺ τῶν ἔργων τοῦ ὁποίου ἀναφέρεται ἰδιαιτέρως τὸ εἰς Ἅγιον Δημήτριον ἐγκώμιον.⁴ Τὴν σχέσιν ἀμφοτέρων τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν πρὸς τὸ ἐγκώμιον τοῦ Γρηγορᾶ εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον τὴν εἶχεν ἤδη διαπιστώσει ὁ Guiland,⁵ ὁ ὁποῖος ὅμως τὰς μὲν ἐπιστολάς χρονολογεῖ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1330 καὶ 1340, τὸ δὲ ἐγκώμιον πρὸ τοῦ 1330. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἐπιστολὴ καὶ τὸ ἐγκώμιον πρέπει νὰ ἔχουν γραφῆ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, ἡ μία ἐκ τῶν δύο ὡς ἄνω χρονολογιῶν εἶναι, προφανῶς, ἐσφαλμένη. Ἐσωτερικὰ τεκμηρία διὰ τὴν χρονολόγησιν τοῦ ἐγκωμίου, ὅπως ἄλλωστε καὶ τῆς ἐπιστολῆς, δὲν ὑπάρχουν. Ἐν συσχετίσει ὅμως πρὸς τὰ εἰς Ἅγιον Δημήτριον ἐγκώμια τοῦ Νικολάου Καβάσιλα⁶ καὶ τοῦ Θεοδώρου Μετοχίτου, τὰ ὅποια οἱ δύο αὐτοὶ συγγραφεῖς συνέθεσαν ὅτε ἦσαν νέοι ἀκόμη, ὡς καὶ ἐν συσχετίσει ἐπίσης πρὸς τὴν συγγραφικὴν δραστηριότητα τοῦ ἰδίου τοῦ Γρηγορᾶ, ὁ ὁποῖος, ὡς γνωρίζομεν ἐξ ἄλλων τεκμηρίων, τὰ ἀγιογραφικοῦ χαρακτήρος ἔργα του συνέγραψε πρὸ τοῦ 1330, ἀσχοληθεὶς ἀπὸ τοῦ ἔτους αὐτοῦ καὶ πέραν μὲ ἄλλα ζητήματα ἐρυθρότερου πολιτικοῦ ἢ φιλοσοφικοῦ καὶ θεολογικοῦ χαρακτήρος, εἶναι, νομίζω, θεμιτὸν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὸ εἰς Ἅγιον Δημήτριον ἐγκώμιόν του ἀνήκει εἰς τὴν πρώτην περίοδον τῆς συγγραφικῆς του δραστηριότητος, ἥτοι εἰς ἐποχὴν πρὸ τοῦ 1330, κατὰ τὴν ἰδίαν δ' αὐτὴν ἐποχὴν πρέπει νὰ ἔχη γραφῆ καὶ ἡ εἰς τὸ ἐγκώμιον αὐτὸ ἀναφερομένη ἐπιστολὴ. Μεταγενεστέρα κατὰ τι, καὶ ἀσφαλῶς μεταξὺ τῶν 1330 καὶ 1340, εἶναι ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Λαμπηνοῦ, διότι ἀναφέρεται εἰς τὸν Γρηγορᾶ ὡς γνωστὸν πλέον καὶ ἀνεγνωρισμένον συγγραφέα.

Πρὸς εὐχερεστέραν κατανόησιν τοῦ περιπλοκοῦ κειμένου τοῦ Γρηγορᾶ παραθέτω ἐδῶ περίληψιν τῶν νοημάτων του.⁷—§ 1. «Συγγραφὴ ἐγκωμίου

³ N. B e z d e k i, Nicephorī Gregorae epistulae XC. Ephemeris Dacoromana 2, 1924, 289 - 377, ἐπιστολὴ L, VII bis. Περίληψις εἰς G u i l l a n d, ἐνθ' ἄν. 127 (ἐπιστολὴ 128).

⁴ N i c e p h o r i G r e g o r a e, Byzantina Historia, ἐκδ. Bonn, I, LXIII. Περίληψις εἰς G u i l l a n d, ἐνθ' ἄν. 279.

⁵ G u i l l a n d, 343.

⁶ Β α σ. Λ α ο ὄ ρ θ α, Τὰ δύο «προσφωνήματα» εἰς ἅγιον Δημήτριον τοῦ Νικολάου Καβάσιλα. Ἑλληνικά 13, 1954, 337 - 338.

⁷ Ἡ διαίρεσις εἰς παραγράφους ἀνήκει εἰς τὸν κώδικα Angelicus. Ὁ Monacens-

εις τὸν ἅγιον Δημήτριον εἶναι πολὺ δυσχερῆς, διότι ἔχουν ἤδη προηγηθῆ ἔμοῦ πολλοὶ ἄλλοι. Θὰ προσπαθῆσω ὅμως νὰ κάνω ὅ, τι εἶναι δυνατόν. Δὲν πρέπει δὲ νὰ ἀπορήσῃ κανεὶς, ἐὰν θὰ καινοτομήσω ἐπαινῶν τὸν Δημήτριον κατὰ τρόπον ὄχι συνήθη.— § 2. Ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἦτο εὐτυχῆς βλέπων τὰ κατορθώματα τοῦ Φιλίππου, διότι ἐφοβεῖτο ὅτι δὲν θὰ ἔμεινε τίποτε διὰ νὰ κάμῃ αὐτός. Ἐγὼ ὅμως δὲν σκέπτομαι οὕτω δι' ὅσα ἐλέγηθησαν περὶ τοῦ ἁγίου πρὸ ἔμοῦ, διότι ὑπάρχει ἀφθονία θεμάτων διὰ κάθε ἕνα, ὁ ὅποιος θέλει νὰ ὁμιλήσῃ. Ἄλλωστε δὲν πρόκειται νὰ θίξω ὅσα θέματα ἔχουν ἐπεξεργασθῆ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ θὰ ὁμιλήσω δι' ὅσα ἐκεῖνοι παρέλειψαν, μὴ θελήσαντες νὰ κάμουν παρεκβάσεις.— § 3. Ὁ ζῆλος καὶ ὁ πόθος τῶν Θεσσαλονικῶν διὰ τὸν πολιοῦχον φέρει καὶ ἐμὲ εἰς θαυμασμὸν διὰ τὸν ἅγιον καὶ θὰ ὁμιλήσω ἀμέσως κατωτέρω περὶ αὐτοῦ, ἀφοῦ εἴπω πρῶτον μερικὰ πράγματα διὰ τοὺς οἰκιστὰς τῆς πόλεως, τὰ ὅποια παρέλειψαν οἱ πρὸ ἔμοῦ ἐγκωμιασταὶ ἐπειδὴ ἴσως τὰ ἐθεώρησαν ὡς λεπτομερείας. Καὶ ὅμως ἔπρεπε ὁμιλοῦντες περὶ ταύτης τῆς πόλεως νὰ τὴν συγκρίνουν καὶ πρὸς τὰς ἄλλας μεγάλας καὶ ἐνδόξους πόλεις, διότι οὕτω, διὰ τῆς συγκρίσεως αὐτῆς, θὰ ἠδύναντο νὰ κατανοήσουν καὶ νὰ ἐκτιμήσουν καλύτερον τὴν πόλιν τοῦ μάρτυρος.— § 4. Ἡ βασίλισσα τῶν Ἀσσυρίων καὶ τῶν Μήδων Σεμίραμις ἔκτισε τὴν μεγίστην ἐκείνην πόλιν, τὴν Βαβυλῶνα. Καὶ ἡ βασίλισσα τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν Θεσσαλῶν Θεσσαλονίκη ἔκτισε τὴν Θεσσαλονικίην. Ἡ Βαβυλὼν ὅμως κατεστράφη καὶ ἐξηφανίσθη, ἐνῶ ἡ Θεσσαλονίκη ἐξακολούθει νὰ ζῆ χωρὶς νὰ φοβῆται τὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων, διότι ἔχει σύμμαχόν της τὸν μάρτυρα. Παλαιὰ καὶ εὐτυχῆς πόλις ὑπῆρξε καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια, εὐτυχήσασα νὰ ἔχῃ οἰκιστὴν τὸν ἀδελφὸν τῆς Θεσσαλονίκης Ἀλέξανδρον. Εἶχεν ὅμως τὸ ἀτύχημα νὰ ἰδρυθῆ πολὺ μακρὰν τῆς πατρίδος, ἐνῶ ἡ Θεσσαλονίκη πρᾶττουσα ὀρθῶς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἀδελφὸν της, ἔκτισε τὴν ὁμώνυμόν της πόλιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς πατρίδος. Καὶ ἐπὶ πλέον ἡ Ἀλεξάνδρεια δὲν ἔχει θησαυρὸν παραπλήσιον πρὸς τὸν μέγαν θησαυρὸν, τὸν Δημήτριον, τὸν ὅποιον ἔχει ἡ Θεσσαλονίκη. Καὶ διὰ νὰ ἐκφρασθῶ περιληπτικῶς καὶ σαφῶς, ὁ Φίλιππος ἐκ μὲν τῆς Ὀλυμπιάδος ἀπέκτεψε τὸν Ἀλέξανδρον, ἐκ δὲ τῆς Κλεοπάτρας τὴν Κλεοπάτραν καὶ τὴν Θεσσαλονικίην. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀπέθανεν ἄτεκνος καὶ οἱ συστρατηγοὶ τοῦ ἔλαβον ἄλλος ἄλλο τμῆμα τῆς βασιλείας του. Ὁ Πτολεμαῖος, ὁ ὅποιος ἦτο ὁ περισσότερον φιλόδοξος ἐξ ὅλων, ἔλαβε ὡς σύζυγόν του τὴν μίαν ἐκ τῶν δύο ἀδελφῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὴν Κλεοπάτραν.— § 5. Ὁ Κάσσανδρος, υἱὸς τοῦ Ἀντιπάτρου, ἐκλεκτός καὶ αὐτὸς συμπολεμιστῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐγένετο ἡγεμὼν τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Μακεδονίας καὶ ἐνυμφεῦθη τὴν ἄλλην ἀδελφὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὴν Θεσσαλονικίην. Ἐχων δὲ τώρα τὴν εὐκαιρίαν νὰ

πραγματοποιήσῃ τὰς ὥραιάς φιλοδοξίας του, ἔκτισε πολλὰς πόλεις εἰς τὰς πρὸς τὸ Αἰγαῖον ἀκτὰς, δύο δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν αἱ σπουδαιότεραι καὶ αἱ ὠραιότεραι, ἡ Κασσάνδρεια καὶ ἡ Θεσσαλονίκη. Ὅλα ἕμως αἱ πόλεις αὐταὶ ἐξηφανίσθησαν μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου καὶ ἐλησημονήθησαν.— § 6. Μόνη ὑπερτέρα τῶν φθορῶν τοῦ χρόνου παραμένει ἡ Θεσσαλονίκη, φρουρουμένη ὑπὸ τοῦ μάρτυρος καὶ διὰ τῶν θαυμάτων του ἀνανευομένη συνεχῶς. Διότι τὴν ὠραιότητα, τὴν ὁποῖαν ἔχει ἡ ἀνοιξὶς διὰ τῶν ἀνθῶν, τὴν ἔχει ἡ Θεσσαλονίκη καθ' ὅλον τὸν χρόνον χάρις εἰς τὰ θαύματα τοῦ μάρτυρος καὶ εἰς τὸ ἦθος τῶν πολιτῶν τῆς. Ἡ χάρις τῶν ἀνθῶν κρατεῖ πολὺ μικρὸν χρονικὸν διάστημα, ἐνῶ ἡ χάρις τοῦ μάρτυρος διὰ τῶν ἀθανασίας τῶν πηγῶν αὐτῆς, δίδει εἰς τὴν πόλιν ἀθάνατον δόξαν.— § 7. Ὁ ζῆλος καὶ ὁ πόθος, τὸν ὅποτον οἱ Θεσσαλονικεῖς δεικνύουν πρὸς τὸν μάρτυρα, μὲ φέρει καὶ πάλιν εἰς τὸ θέμα μου. Ὅπως οἱ Ἑβραῖοι εἶχον ὡς πρῶτον καὶ ἀρχὴν μηνῶν τὸν μῆνα, καθ' ὃν προσέφερον θυσίαν διὰ τὴν διάβασιν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, οὕτω καὶ οἱ Θεσσαλονικεῖς ἔχουν ὡς σπουδαιότερον ὄλων τὸν μῆνα, κατὰ τὸν ὅποτον ἐορτάζεται ἡ μνήμη τοῦ μάρτυρος. Καὶ εἶναι καλύτερον αὐτὸς ὁ μῆν νὰ λέγεται ἱερομηνία παρὰ ἐκεῖνος, ὅστις καὶ ἂν εἶναι, τὸν ὅποτον ἐκάλουν οὕτω οἱ Ἕλληγες συναγωνιζόμενοι καὶ μιμούμενοι ὁ εἰς τὸν ἄλλον. Διὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ μάρτυρος οἱ Θεσσαλονικεῖς δὲν ἠκολούθησαν ξένη πρότυπα· ὁδηγός των ὑπῆρξε ἡ ἰδία των ψυχὴ, ἡ ὅποια τοὺς καθοδηγεῖ, ὥστε ἡ ἐορτὴ νὰ ἀνέρχεται βαθμιαίως ἀπὸ τὰ ἀπλά καὶ μικρὰ εἰς τὰ μεγάλα καὶ σύνθετα. Ὅπως ὀλόκληρον τὸ ἔτος χωρίζεται εἰς δύο, εἰς χειμῶνα καὶ θέρος, καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα τὸ πρόσωπον τῆς γῆς εἶναι μὲν σκυθρωπὸν καὶ κατηφές, ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι ὀργώνουν καὶ σπεύρουν, οὕτω καὶ ἡ ἐορτὴ τοῦ μάρτυρος ἀρχίζει μὲ νηστείας, μὲ πράξεις εὐποιίας καὶ μὲ δλονυκτίους ὑμνωδίας.— § 8. Καὶ ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς ἐορτῆς, ἡ ἀπόδοσις εἶναι πλουσιωτάτη. Τὴν περίοδον τῶν ἐορτῶν τὴν χωρίζουν εἰς τέσσαρα μέρη, διότι δὲν θέλουν νὰ ἀποχωρισθοῦν ἀμέσως ἀπὸ τὸν μάρτυρα καὶ ἐπιζητοῦν νὰ χαροῦν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον μαζί του καὶ νὰ κατασβέσουν τὸ πῦρ τοῦ πρὸς αὐτὸν φλέγοντος πόθου κατὰ τρόπον καλύτερον ἀπὸ ἄλλο, ἢ ἔκαστον οἱ Ἕλληγες. Διότι ἐκεῖνοι ἐτίμων τὸν Δία μὲ τὴν ἀνὰ τετραετίαν πανηγύριν τῶν Ὀλυμπίων· οἱ Θεσσαλονικεῖς ἐντὸς ἐνὸς ἔτους τελοῦν τέσσαρας πανηγύρεις διὰ τὸν μάρτυρα, ἀντιστοιχοῦσας πρὸς τὰς τέσσαρας ἐποχὰς τοῦ ἔτους. Ἡ βασιλικὴ καὶ πρώτη πανηγύρις ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους, ἡ δευτέρα καὶ τρίτη, αἱ ὅποια τελοῦνται ὑπὸ τῶν ἱερέων καὶ τῶν μοναχῶν, πρὸς τὸν χειμῶνα καὶ τὴν ἀνοιξιν, ἡ δὲ τετάρτη, ἡ ὀκταήμερος, τὴν ὁποῖαν τελοῦν οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως, ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ θέρος, διότι κατ' αὐτὸ συνάγονται οἱ καρποὶ τῆς χάριτος, τοὺς ὁποίους οἱ Θεσσαλονικεῖς δικαιοῦνται περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους καὶ ἐπειδὴ εἶναι συμπόλιται τοῦ μάρτυρος καὶ ἐπειδὴ ὁ πρὸς αὐτὸν πόθος των εἶναι με-

γαλύτερος τοῦ πόθου ἄλων τῶν ἄλλων.— § 9. Καί πράγματι τοῦτο συμβαίνει. Διότι τὸν μάρτυρα τὸν ποθοῦν βεβαίως ἔλοι, ὅσοι ἔχουν τὴν ἰδίαν θρησκευτικὴν πίστιν μὲ ἡμᾶς, περιφανῆ δὲ τεκμήρια αὐτοῦ τοῦ πόθου ὑπάρχουν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς εἰκόνες καὶ ναοὶ καὶ ἄλλαι ἐκδηλώσεις ζήλου ἀμιλλώμεναι πρὸς τὰς ἐν τῇ Θεσσαλονίκῃ. Ὑπάρχουν μάλιστα καὶ μερικαὶ ὁμάδες ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἐπιζητοῦν νὰ μιμοῦνται τοὺς Θεσσαλονικεῖς καὶ εἰς τὰς νηστείας καὶ εἰς τὰς ἄλλας προετοιμασίας διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ μάρτυρος. Διότι ἔλοι θέλουν, ἐὰν ἦτο δυνατόν, νὰ ἔχουν εἰς τὴν ἰδικήν του ἕκαστος πόλιν τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος ἢ νὰ γίνουιν συμπολιταὶ τοῦ μάρτυρος, ὅπως ἐπὶ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἡ Ρώμη ἤκμαζεν, ὅτε ἔλοι ἐξήτουν νὰ γίνουιν Ρωμαῖοι πολῖται. Ἐὰν ὅμως συγκρίνῃ κανεὶς τὰς ἐκδηλώσεις αὐτὰς πρὸς τὰς ἐκδηλώσεις ἐν Θεσσαλονίκῃ, θὰ ἴδῃ ὅτι ὑπάρχει ἡ διαφορὰ μεταξὺ ἐνὸς ξένου καὶ ἐνὸς οἰκείου. Ἄλλὰ καὶ ἂν πράγματι αἱ ἐκδηλώσεις αὐταὶ εἶναι ὅμοιαι, διότι καὶ τοῦτο δὲν ἀποκλείεται, ἡ ὁμοιότης αὐτῆ εἶναι ὄχι μόνον τοῦ μάρτυρος καὶ καύχημα τῶν πολιτῶν του. Διότι τὸ τελικὸν κριτήριον εἶναι ἡ ποιότης τῆς ἐκδηλώσεως τιμῆς, διὰ τὴν ὁποίαν οἱ πολῖται τῆς Θεσσαλονίκης γίνονται τὸ πρότυπον. Καὶ οἱ μὲν Ἑβραῖοι δὲν ἐπετρέπετο νὰ ὕμνουν εἰς ξένην γῆν τὸν Κύριον, οἱ δὲ τιμῶντες τὸν μέγαν Δημήτριον ἔχουν πλήρη ἐλευθερίαν νὰ τὸν ὕμνουν ὅπου θέλουν, εἰς τοὺς ἀγρούς, εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς οἰονδήποτε μέρος τῆς γῆς. Οἱ ὕμνοι τῶν Ἑβραίων ἐγίνοντο ἐντὸς τῶν Ἱεροσολύμων μετὰ σαλπίγγων καὶ ἀδελτῶν κατὰ τρόπον δεσμεύοντα τοὺς πιστοὺς, οἱ δὲ ὕμνοι τοῦ Δημητρίου εἶναι ἄνευ ὀργάνων καὶ οἱ ὕμνηται ἐλεύθεροι καὶ πρόθυμοι. Καὶ τῆς μὲν Καρχηδόνος τὰ τεῖχη καὶ τὰ νεώρια καὶ τὰ ἐπίνεα κατεστράφησαν ὅλα καὶ ἐξηφανίσθησαν, ἡ δὲ δόξα τοῦ μάρτυρος καὶ τῆς πόλεως του παραμένει ἀθικτος ἀπὸ τὸν χρόνον καὶ ἀπὸ τὰς ἀλλαγὰς τῶν πραγμάτων. Καὶ ὁ μὲν θάνατος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐφαίνετο ἀπίστευτος εἰς ὅσους τὸν ἤκουαν, διότι ἔθεωρεῖτο ὅτι ἦτο μεγίστη ἀπώλεια, ἐνῶ ὁ θάνατος τοῦ Δημητρίου συνετέλεσε καὶ συντελεῖ ὥστε ὁ κόσμος νὰ γίνεταί καλύτερος. Διότι τὰ κατορθώματα τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ χαρρακτῆρος παροδικοῦ, ἐνῶ τὰ τοῦ Δημητρίου ἦσαν διφυοῦς χαρρακτῆρος, ἐναντίον τοῦ ἀσάρκου καὶ κρυπτῶς ἐλλοχεύοντος ἔχθρου καὶ ἐπίσης ἐναντίον τῶν ἀρχόντων καὶ βασιλέων τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ στρατὸς του δὲν φέρει δόρυ, τόξα καὶ βέλη, ἀλλ' εἶναι στρατὸς δυνάμεων πνευματικῶν, συνεχίζων καὶ τώρα τὸν ἀγῶνα καὶ συντριβῶν παντοῦ τὸν Μαξιμιανὸν καὶ τὸν Λυαῖον. Καὶ τὸν μὲν Ἰῶβ ὁ ἐχθρὸς τὸν ἐταλαιπώρει ἐπὶ ἐπτὰ ὀλόκληρα ἔτη μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι κάποτε πάντως θὰ ὑπέκυπτε. Ἄλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀναμῆνῃ τοῦτο ἀπὸ τὸν μάρτυρα, δι' αὐτὸ δὲ ἠνάγκασε τὸν τύραννον νὰ διατάξῃ ἀμείσως τὴν θανάτωσίν του.— § 10. Ὁ τύραννος διέταξε νὰ ριφθῇ τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος εἰς τὸν πυθμένα ἐνὸς φρέατος, διὰ γὰρ μὴ ὑπάρξῃ σαφῆς ἔλεγχος τῶν πράξεών του.

Ἄλλὰ ἡ πονηρία αὐτῆ τελικῶς ἐστράφη ἐναντίον του, διότι ἐκ τῶν πυθμῆνων τοῦ φρέατος ἤρχισαν νὰ ἀναβλύζουσι ρεῖθρα μύρων, τὰ ὅποια ἀρθεύουσι ὀλόκληρον τὴν γῆν καὶ τίποτε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὰ ἀνακόψῃ. Ἡ χάρις τοῦ Δημητρίου δὲν περιορίζεται οὔτε εἰς τόπον, οὔτε εἰς χρόνον, ἀλλὰ δίδεται πρῶτον εἰς τὴν γενετείραν του πόλιν καὶ ἐντεῦθεν ἀπλοῦται εἰς ὀλόκληρον τὴν γῆν. Γνωρίζομεν ὅτι ἡ πόρνη ἔφερεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ σωτήρος μύρον ἀξίας τριακοσίων δηναρίων, προκαλέσασα οὕτω τὴν δυσσέσκειαν τοῦ Ἰούδα. Ἄλλὰ τὸ μύρον τοῦ μάρτυρος δὲν πωλεῖται, οὔτε μετρεῖται καὶ ὁμοιάζει μὲ τὴν θάλασσαν, ἢ ὅποια δὲν ἐξαντλεῖται ποτέ. Καὶ ἐκεῖνον μὲν τὸ μύρον τὸ ἔφερε μιά πόρνη γυνή, τοῦτο δὲ τὸ φέρουσι πόρναυ καὶ μοιχαλίδες ψυχαὶ καὶ εἶναι καθαρτήριον φάρμακον κάθε εἶδους νόσου. Ἐξ ἄλλου ὁ Δημήτριος δὲν ἐχρειάσθη ποτέ ζεύγματος καὶ διώρυγας διὰ νὰ δυνηθῇ οὕτω νὰ προχωρῇ χωρὶς δυσκολίαν. Αὐτὰ ἦσαν διὰ τὸν Ξέρξην καὶ διὰ τὸν βαρβαρικὸν του στρατόν, ὁ ὁποῖος ἐθορύβει καὶ ἐτρομοκράτει καὶ δὲν ἐπετύγχανε τίποτε σπουδαῖον καὶ ἀπλῶς ἀπεδείκνυε πόσον ἀνώτερα εἶναι τὰ θαύματα τοῦ Δημητρίου ἀπὸ τὰ στρατόπεδα, τὰ ὄπλα καὶ τὰς δυνάμεις τῆς ὕλης. Διότι ὅλος αὐτὸς ὁ βαρβαρικὸς ὄγκος ἀπέθανε καὶ ἐξηφανίσθη μαζί μὲ τὸν Ξέρξην, ἐνῶ ὁ Δημήτριος ἀπὸ τὸν πυθμῆνα τοῦ φρέατος καλύπτει διὰ τῆς χάριτος τῶν θαυμάτων του ὀλόκληρον τὸν κόσμον. Καὶ ἂν μὲν οἱ ἄνθρωποι ἤλλαξαν τοὺς θεοὺς αὐτῶν καὶ ἐγκατέλειψαν τὰς παλαιὰς τῶν κενοδοξίας, τοῦτο εἶναι καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ Δημητρίου ἀποτέλεσμα, ἐὰν δὲ δὲν ἐβελτιώθησαν, δὲν εἶναι ὁ μάρτυς ὑπεύθυνος εἰς τοῦτο, ἀλλ' οἱ ἴδιοι οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιληφθοῦν τὴν δικαιοσύνην. Οἱ λύκοι καὶ οἱ ἀγριόχοιροι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κατανοήσουσι τοὺς λόγους καὶ τὰ μαθήματα τῶν ἀνθρώπων, διότι τίποτε τὸ κοινὸν δὲν ἔχουσι πρὸς αὐτούς. Τὸ σῶμα τοῦ Δημητρίου εἶναι περιωρισμένον εἰς ἓν μικρὸν μέρος τῆς πατρῴου πόλεως, τὰ θαύματά του ὅμως ἀπλοῦνται εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην καὶ δὲν ὑπάρχει κανεὶς, ὁ ὁποῖος δὲν ἐδοκίμασε τὴν χάριν τῶν. Καὶ ἂν τυχὸν ἔχη κανεὶς τεμάχιον ἀπὸ τὸ ἐνδυμᾶ του ἢ τὸ δακτυλίδιον ἢ τὸν τύπον μιᾶς σφραγίδος ἢ σταγόνα μύρου ἢ ἀπλῶς ἀναφέρῃ εἰς τὸν λόγον του τὸ ὄνομα τοῦ Δημητρίου, γίνεται πανίσχυρος. Καὶ ὁ μὲν Ἡρόδοτος λέγει ὅτι ἡ ἀκοῇ εἶναι ὀλιγώτερον ἀξιόπιστος ἀπὸ ἑ, τι εἶναι ἡ ἔρασις, ἀλλὰ διὰ τὰ θαύματα τοῦ Δημητρίου καὶ αἱ δύο αὐτὰ αἰσθήσεις εἶναι ἀξιόπιστοι, διότι ὅπου εὐρίσκονται ὅσοι ἐδοκίμασαν τὴν χάριν τοῦ μάρτυρος ἐκεῖ κανεὶς βλέπων καὶ ἀκούων πείθεται χωρὶς ἐνδοιασμόν. Τὰ θαύματα τοῦ μάρτυρος ἀπλοῦνται εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον, καὶ εἰς τὴν λογικὴν καὶ εἰς τὴν ἄλογον φύσιν, καὶ πάντας βοηθεῖ σωματικῶς καὶ ψυχικῶς, διατηρῶν τὴν ὑπάρχουσαν εὐτυχίαν, δίδων τὴν μὴ ὑπάρχουσαν, ἀφανίζων τὴν δυστυχίαν καὶ δι' ὅλου γίνεται τὰ πάντα καὶ εἰς ὅλου ἐμφανίζεται ὑπὸ ὅλας τὰς μορφάς. Καὶ τῶν μὲν ἄλλων μαρτύρων αἱ χάριτες εἶναι περιωρισμένα,

ἄλλος δὲ τιμᾶται δι' ἄλλο, ὁ δὲ Δημήτριος τιμᾶται πάντοτε καὶ ὑπὸ πάντων διὰ θαύματα, τὰ ὅποια δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπαριθμῆσῃ κανεὶς, ὅπως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μετρήσῃ τῆς θαλάσσης τὰ κύματα.—§ 11. Καὶ ἐγὼ τὴν ὁμοιάζω μὲ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι, ἀναχωρήσαντες κατὰ τὰ ἐξημερώματα διὰ μακρὰν ὁδοιπορίαν, εἴτε ἀπὸ λάθος εἴτε λόγῳ τῆς νυκτὸς γυρίζουν γύρω ἀπὸ τὴν οἰκίαν των ἐπὶ πολλὴ καὶ κατὰ τὸ πρῶτ', ἀντιλαμβάνόμενοι τοῦ λάθους των καὶ κουρασμένοι, παραιτοῦνται τῶν σχεδίων των. Διότι παρ' ὅλα ὅσα εἶπον εὐρίσκομαι ἀκόμη εἰς τὸ προοίμιον· καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἄλλως, διότι τὸ θέμα εἶναι τεράστιον καὶ ὑπέρτερον τῶν δυνάμεων παντὸς ὁμιλητοῦ. Τὸ μέγεθος τοῦ θέματος ἀπαλλάσσει τῆς κατηγορίας ἐκείνους, οἱ ὅποιοι προσπαθοῦν νὰ ὁμιλήσουν περὶ αὐτοῦ ἔχοντες συναίσθησιν τῶν ἰδικῶν των ἀδυναμιῶν καὶ τῆς δυσχερείας τοῦ θέματος, δὲν συγχωρεῖ ὅμως ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐπιλαμβάνονται τῆς συγγραφῆς ἐγκωμίου χωρὶς νὰ ἐκτιμῆσουν τὰς ἰδικὰς των ἱκανότητας.—§ 12. "Ἄς εἶναι λοιπὸν ἐπιεικῆς ὁ μεγαλομάρτυς καὶ πρὸς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι μοῦ ἐξήτησαν νὰ γράψω τὸ ἐγκώμιον καὶ πρὸς ἐμέ, ἃς προσπατεῦν τὴν πόλιν του καὶ τὸ πολίτευμα αὐτῆς καὶ ἃς βοηθῆ τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν».

Ἀρχόμενος τοῦ ἐγκωμίου του ὁ Γρηγορᾶς δηλοῖ ρητῶς ὅτι δὲν προτίθεται νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἔχουν ἀνοίξει οἱ πρὸ αὐτοῦ ἐγκωμισταὶ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, καὶ ὅτι ὅσα θὰ εἴπῃ δὲν θὰ εἶναι σύμφωνα πρὸς τὸν παραδεδομένον τρόπον ἐγκωμίων τοῦ ἁγίου ἐν Θεσσαλονικίᾳ. *Εἰ δὲ μὴ καὶ τὸν συνήθη τοῖς ἄλλοις ἄλλως εἰποῦσιν ἐνταυθὰ με δρόμον δδεύοντα ονοροφῆ τις, μηδὲ κατὰ τῆς πατρίου πόλεως ἦθος τοῦ μάρτυρος, θαυμάζειν οὐ χρῆ* (στ. 25 - 27), ἐκφράζει ὅμως τὴν ἐλπίδα ὅτι τὸ νέον στοιχεῖον, τὸ ὅποιον εἰσάγει, θὰ εὐχαριστήσῃ ἴσως ἐκείνους, οἱ ὅποιοι θὰ ἔχουν κουρασθῆ ἀπὸ τὴν ἐπανάληψιν τῶν ἰδίων πάντοτε θεμάτων. "Ἔστι γὰρ καὶ τοῖς ἐγχωρίοις ἦθεσι διὰ κόρον ἐνίοτε ἀχθομένους, ἦδιον τοῖς ἀλλοτρίοις κεχρησθαι διὰ τὸ σπάνιον (στ. 27 - 29). Τὴν νέαν αὐτὴν ἀποψιν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν προτίθεται νὰ ὁμιλήσῃ, ὁ Γρηγορᾶς τὴν παρομοιάζει πρὸς τὸ ἔργον ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς συλλέγοντες ὅ,τι ἀπομένει (στ. 71 - 80), δικαιολογεῖ δὲ τὴν καινοτομίαν ἀπὸ τῶν εἰδικῶν χαρακτηριστῶν τοῦ ἐγκωμίου του, τὸ ὅποιον γράφεται ἔπειτα ἀπὸ τὴν κυρίως ἑορτὴν τοῦ μάρτυρος (στ. 16 κατόπιν ἑορτῆς) διὰ τὴν μεθεόρτιον πανήγυριν (στ. 82 καὶ 88) τῇ ἀπαιτήσῃ αὐτῶν τούτων τῶν Θεσσαλονικέων (στ. 15 - 16 οἱ πρὸς τοῦτον ἐγειρόντες πατριῶται τοῦ μάρτυρος· στ. 485 οἷς τε κατόπιν ἡμῶς κεκληκέναι τῆς ὄρας). Παρ' ὅλων ὅμως τὴν ταπεινοφροσύνην διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ ἐγκωμίου του ὁ Γρηγορᾶς δὲν παραλείπει νὰ ἐλέγξῃ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἐγκωμιστὰς τοῦ ἁγίου, οἱ ὅποιοι παρέλειψαν εἰς τοὺς ἐπαίνους των διὰ τὴν Θεσσαλονικίην νὰ συγκρίνουν τὴν πόλιν τοῦ μάρτυρος πρὸς τὰς ἄλλας μεγάλας πόλεις τῆς ἀρχαιότητος, διὰ νὰ καταφανῆ οὕτω ἢ ἀξίᾳ τῆς σαφέστερον (στ. 86 - 103).

Ἡ διαφορὰ τοῦ ἐγκωμίου τοῦ Γρηγοῶ ἀπὸ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἐγκωμιστάς τοῦ ἁγίου Δημητρίου εἶναι πράγματι αἰσθητή. Οἱ παλαιότεροι ἐγκωμιστὰς ἐχρησιμοποιοῦν κατὰ κανόνα δύο κυρίως θέματα. Τὸ πρῶτον ἦτο πάντοτε ἡ σύγκρισις τοῦ μεγαλομάρτυρος πρὸς ἄλλας τὰς μεγάλας προσωπικότητας τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς διαθήκης. Τὸ δεύτερον ἦτο ἡ, ἔστω καὶ συνοπτικῶς, ἀφήγησις τῆς ἀντιδικίας τοῦ μάρτυρος πρὸς τὸν Μαξιμιανόν, τοῦ μαρτυρίου καὶ τῶν πρώτων μετὰ θάνατον θαυμάτων του. Ἀπὸ μὲν τὸ πρῶτον θέμα ὁ Γρηγοῶς ἐνθυμεῖται μόνον τὴν σύγκρισιν τοῦ ἁγίου Δημητρίου πρὸς τὸν Ἰώβ (στ. 333 - 349), ἀπὸ δὲ τὸ δεύτερον ἀναφέρει μόνον ἐν παρόδῳ καὶ ὄχι ὑπὸ τύπον ἀφηγήσεως τὰ ὀνόματα τοῦ Μαξιμιανοῦ καὶ τοῦ Λυαίου (στ. 331). Πράγματι νέον στοιχεῖον εἰς τὸ ἐγκώμιόν του εἶναι ἡ ἀφθονος χρήσις στοιχείων ἀπὸ τὴν κλασσικὴν γραμματείαν. Ὁ Γρηγοῶς ἀρχίζει τὸ ἐγκώμιόν του παραλλάσσω ἀνέκδοτον περὶ Κράσσου, τὸ ὁποῖον ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος. Ὅπως ὁ Κράσσος ἤκουσε νὰ τοῦ λέγουν ὅτι ἀρχίζει ἀργὰ τὴν ἐκστρατείαν του, οὕτω καὶ ὁ Γρηγοῶς ἔρχεται μετὰ μεγάλην καθυστέρησιν νὰ ὁμιλήσῃ διὰ τὸν ἅγιον Δημήτριον (στ. 1 - 19). Ὅπως ὁ Κύρος ἐδιδάσκετο πῶς δὲν πρέπει νὰ βασιλεύῃ μελετῶν τὰ σφάλματα τῶν πρὸ αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἀπὸ τὸ ἐγκώμιον τοῦ Γρηγοῶ εἶναι δυνατόν ἴσως νὰ διδαχθῆ κανεὶς πῶς δὲν πρέπει νὰ ὁμιλῇ περὶ τοῦ ἁγίου (στ. 36 - 43). Τὰ νέα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα εἰσάγει εἰς τὸ ἐγκώμιόν του, ὅσον καὶ ἂν ἴσως εἶναι εὐτελεῖ, ἔχουν κατὰ τὸ ἀνάλογον πρὸς τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ἐδείκνυεν ὁ μέγας Ἀλέξανδρος πρὸς τὸν Διογένη (στ. 56 - 61). Ὁ Ἀλέξανδρος ἐφοβεῖτο ὅτι αἱ μεγάλα ἐπιτυχία τοῦ Φιλίππου δὲν θὰ τοῦ ἀφῆγαν τίποτε διὰ διὰ νὰ κατορθώσῃ αὐτός. Ὁ Γρηγοῶς ὁμοίως δὲν ἀντιμετωπίζει τὸ πρόβλημα αὐτό, διότι ὑπάρχει μεγίστη ἀφθονία θεμάτων διὰ τὸν ἅγιον (στ. 65 - 71). Ἡ ἀναφορὰ πρὸς τὴν κλασσικὴν παράδοσιν συνεχίζεται κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον εἰς ὀλόκληρον τὸ ἐγκώμιον τοῦ Γρηγοῶ. Εἰς τὰς παραγράφους 4 καὶ 5 συγκρίνεται ἡ πόλις τῆς Θεσσαλονίκης πρὸς τὴν Βαβυλῶνα καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν μετὰ συνοπτικῆς ἐξιστορήσεως τῶν συνθηκῶν, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἰδρῦθησαν καὶ αἱ τρεῖς αὗται πόλεις. Ἐν συνεχείᾳ διὰ τὸν μῆνα ἑορτασμοῦ τοῦ ἁγίου Δημητρίου λέγεται ὅτι οὗτος ἔχει περισσότερον δικαίωμα νὰ λέγεται ἱερομηνία παρὰ οἱ διάφοροι μῆνες, τοὺς ὁποίους ὠνόμαζον οὕτω οἱ Ἕλληνας (στ. 178 - 180). Τὰ Δημήτρια ἑορτάζονται καθ' ἕκαστον ἔτος, ἐνῷ οἱ Ἕλληνας ἐτέλουν ἑορτὰς τοῦ Διὸς κάθε τετραετίαν (στ. 213 - 215). Ὑπάρχουν πολλοί, οἱ ὅποιοι θέλουν νὰ γίνουν δημόται τῆς Θεσσαλονίκης, διὰ νὰ ἀπολαμβάνουν τῆς εὐδαιμονίας, τὴν ὁποίαν χαρίζει ὁ μάρτυρ, ὥσπερ οἱ πανταχόθεν ἡγεμόνες πάσαι καὶ σαυράται τῆς Ἀσίας ὁμοῦ καὶ τῆς Λιβύης καὶ ὅσα λοιπὰ τῆς οἰκουμένης δίκην ἡγεγόμενοι ποταμῶν συνήεσαν πολιτογραφησόμενοι τῇ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης Ρώμης πολιτείᾳ (στ. 248 - 253). Ἡ Καρχηδὼν παρὰ τὰ ἰσχυρὰ τῆς τείχῃ καὶ τὰ ἄλλα μεγάλα ὀχυρωματικά

της έργα κατεστράφη. Ἡ Θεσσαλονίκη ὅμως, προστατευομένη ὑπὸ τοῦ μάρτυρος, παραμένει ἀνάλωτος (στ. 287 - 301). Ὁ θάνατος τοῦ Ἀλεξάνδρου θεωρεῖτο ὅτι θά ἔκαμνε ὥστε ὅλη ἡ οἰκουμένη νὰ ἀναδίδῃ δαμνηθάνου, ἐνῶ ὁ θάνατος τοῦ Δημητρίου ἐπλήρωσε τὴν οἰκουμένην μὲ εὐωδίαν καὶ μύρα (στ. 302 - 310). Ὁ Ἀλέξανδρος ζῶν ἔκαμνε πολὺν θόρυβον μὲ τὰς πολεμικὰς του ἐπιτυχίας, ὁ θόρυβος ὅμως αὐτὸς δὲν ἀπέδωσε καρπούς, διότι ἡ δόξα του ἀπέθανε μαζί μὲ τὸν ἴδιον. Οἱ ἀγῶνες τοῦ Δημητρίου ἦσαν ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ πεδίου καὶ ἀπέδωσαν καρπούς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μάρτυρος (στ. 311 - 333). Διὰ τὰς κινήσεις τῶν στρατευμάτων του ὁ Ξέρξης ἐχρειάσθη νὰ ἀνοίξῃ διώρυγα χωρὶς ὅμως τελικῶς μὲ τὴν θρασειαν αὐτὴν πρᾶξιν του νὰ ἐπιτύχῃ τίποτε σπουδαίων. Ὁ Δημήτριος ἀπὸ βραχέος τε καὶ βαθυτάτου πνυθμένους τῆς γῆς, πᾶν περιηγεῖ τὴν οἰκουμένην ἀεὶ καὶ πάνυ τοι προσηνοῦς καὶ γλυκέος ἐμπύμπλησι τοῦ θορύβου καὶ τῆς βροντῆς τῶν θναμάτων (στ. 387 - 406). Ὁ Ἡρόδοτος λέγει ὅτι ἡ ἀκοή εἶναι ὀλιγώτερον ἀξιόπιστος μάρτυς ἀπὸ ὅ,τι εἶναι ἡ ὄρασις. Τοῦτο ὅμως, προκειμένου περὶ τοῦ Δημητρίου, δὲν εἶναι ὀρθόν (στ. 434 - 452). Ἄν κανεὶς ἤθελε νὰ ἀφηγηθῆ λεπτομερῶς τὰ θαύματα τοῦ μάρτυρος, θά ἦτο ὡς ἂν νὰ ἤθελε νὰ μετρήσῃ τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, Μαργίτου τινὸς πρᾶγμα δρωὼν ὡς ἀληθῶς καὶ ὅστις αὐτῷ νοσῶν διαγέγονε παραπλήσια (στ. 462 - 463).

Ἡ ὡς ἄνω συγκέντρωσις τῶν εἰς τὴν κλασσικὴν γραμματείαν ἀναφορῶν τοῦ Γρηγοῶ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἐπαληθεύει τὸν ἰσχυρισμὸν του περὶ τοῦ νέου στοιχείου, τὸ ὅποιον εἰσάγει εἰς τὸ θέμα αὐτό. Ἄποτελεῖ δὲ πράγματι τοῦτο καινοτομίαν, διότι οὐδεὶς πρὸ αὐτοῦ ἐσκέφθη νὰ συσχετίσῃ τὸν ἅγιον πρὸς τὰς κλασσικὰς παραδόσεις, μολοντί ἢ ἐκ Θεσσαλονίκης καταγωγῆ του ἔβιδε ὠραίαν ἀφορμὴν ἀναφορᾶς πρὸς τοὺς μεγάλους Μακεδόνας καὶ δὴ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον.

Διὰ τῆς ἀναφορᾶς αὐτῆς πρὸς τὴν κλασσικὴν παράδοσιν, ἰδίᾳ δὲ διὰ τῆς συγκρίσεως τοῦ ἁγίου Δημητρίου πρὸς τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον, ὁ Γρηγοῶς ἀνεύρεσε τὰ θεματογραφικὰ στοιχεῖα τῶν ἐγκωμίων εἰς τὸν μεγαλομάρτυρα πλουτίας αὐτὰ μὲ ἰδέας, αἱ ὅποιαι ἀνήκον τόσον εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν του. Διότι ἡ κλασσικὴ παράδοσις καὶ εἰς τὸ διὰ τὸν ἅγιον Δημήτριον ἐγκώμιον καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἔργα τοῦ Γρηγοῶ, κατ' ἐξοχίην δὲ εἰς τὰς ἐπιστολάς του, δὲν εἶναι ἀπλῆ σοφιστικὸς χαρακτήρος ἐπίδειξις σοφίας, ἀλλὰ ὀργανικὸν στοιχεῖον τῆς παιδείας του καὶ τῆς πνευματικῆς του καλλιέργειας. Ὁ Γρηγοῶς συνεδέετο διὰ δεσμῶν προσωπικῆς φιλίας μὲ δύο ἐκ τῶν διαπρεπεσιτέρων κατὰ τὴν ἐποχὴν του μελετητῶν τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος, μὲ τὸν Θεόδωρον Μετοχίτην, διὰ τὸν ὅποιον ἔγραψε ὠραιότατον ἐγκώμιον,⁸ καὶ μὲ τὸν Θωμᾶν Μάγιστρον, τὸν Θεσσαλονικέα φι-

⁸ Διὰ τὰς σχέσεις Μετοχίτου καὶ Γρηγοῶ γράφει διεξοδικῶς ὁ Guillaud, 358 - 369.

λόλογον καὶ θεολόγον, τοῦ ὁποῖου ἡ ἔκδοσις τοῦ Πλουτάρχου ὑπῆρξε πολὺτιμον βοήθημα εἰς τὰς μελέτας του.⁹ Μέλος καὶ ὁ Γρηγοράς τοῦ ἐκλεκτοῦ αὐτοῦ ὁμίλου τῶν μελετητῶν τῆς κλασσικῆς γραμματείας πλουτίζει τὸν λόγον καὶ τὴν σκέψιν του μὲ τὰ διδάγματα τῶν χωρὶς θεαίως νὰ παρασύρεται εἰς ὑποτίμησιν τῶν χριστιανικῶν του ἀρχῶν. Πρόθεσις του ἀντιθέτως εἰς τὸ διὰ τὸν Ἅγιον Δημήτριον ἐγκώμιον εἶναι νὰ ὑποτιμήσῃ καὶ τὴν ἑορτὴν τῶν Ὁλυμπίων καὶ τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον, διὰ νὰ ἐξάρῃ τὸν μεγαλομάρτυρα.

Παραλλήλως πρὸς τὰ ἐκ τῆς κλασσικῆς γραμματείας εἰλημμένα στοιχεῖα τὸ ἐνταῦθα ἐκδιδόμενον ἐγκώμιον παρουσιάζει ἐνδιαφέρον καὶ διὰ τὰς πληροφίας, τὰς ὁποίας περιέχει σχετικῶς μὲ τὰς ἐν Θεσσαλονίκῃ τελοῦσιν ἑορτάς διὰ τὸν Ἅγιον. Οὗτοι δὲ καθ' ἓνα τὸν ἐνιαυτὸν τέσσαρας αἰεὶ τελοῦσι πανηγύρεις τῷ πολλῷ Δημητρίῳ..., τὴν μὲν γε βασιλικὴν τε καὶ πρώτην πανήγυριν... τὴν γε μὴν δευτέραν καὶ τρίτην, ἃς δὴ ποιμένες Ἱεροῦ καὶ μοναδικῶν ἀνδρῶν τελοῦσι συντάγματα... ἢδ' οἱ τῆς πόλεως ταύτης ἰδίως οἰκίητοις ἐκλεξάμενοι καὶ μεθ' ἡμέρας ἄγοντες ὀκτὼ (στ. 215-225). Ἡ πληροφρία αὕτη συμπίπτει μὲ ὅσα γνωρίζομεν ἐκ τῶν ὁμιλιῶν τοῦ Ἰσιδώρου Θεσσαλονίκης καὶ πάλιν διὰ τὸν Ἅγιον Δημήτριον.¹⁰ Ὁ κύκλος τῶν ἑορτῶν κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ Ἰσιδώρου παρεχομένης πληροφρίας ἤρχετο διὰ τῶν προσορτιῶν, ἐκτεινομένων εἰς δύο Κυριακάς, ἀπεκορυφουτο εἰς τὴν κυρίως ἑορτὴν καὶ ἔκλειε διὰ τῶν ὀκταήμερων μεθεορτιῶν. Κατὰ τὴν κυρίως ἑορτὴν τοῦ ἑορτασμοῦ τὸ κέντρον κατεῖχε ἡ διὰ τῆς παρουσίας τῶν ἀνωτάτων ἀξιωματοῦχων τῆς πολιτείας καὶ ἐνίοτε τοῦ βασιλέως ἀποδιδομένη ὑπὸ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας τιμὴ εἰς τὸν Ἅγιον. Ἡ ἐπομένη ἡμέρα προωρίζετο διὰ τὴν ἀποδιδομένην ὑπὸ τοῦ κλήρου τῆς Θεσσαλονίκης τιμὴν, ἡ τρίτη ἦτο ἡμέρα τῶν μοναχῶν, ἡ δὲ ἀκολουθοῦσα ἑβδομάς ἦτο ἡ ὀκταήμερος ἑορτὴ τῶν πολιτῶν τῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ Ἰσιδῶρος διατυπώνει ὡς ἀκολούθως τὰς πληροφρίας αὐτάς. Τέσσαρα παρ' ἡμῖν τετύπῳται συστήματα, ὧν ἕκαστον ἰδίᾳ πανήγυριν ἄγει τῷ μάρτυρι Δημητρίῳ· βασιλεὺς μὲν γὰρ, ὃ προσῆκε, σὺν τοῖς ἐν τέλει καὶ ἀξιώμασι τὴν τῆς ἑορτῆς πρῶτος ἀναδέχεται διακονίαν, ὃ μὲν διδούς, τῶν δὲ δουρογόντων· τελεῖ δὲ μετ' αὐτοῦ τῆς τελετῆς ἐκείνης δεύτερος ὁ ἱεράρχης καὶ τοῦτον μοναχοὶ διαδεχόμενοι... εἶθ' ὁ σὺλλογος τῆς πολιτείας ἅπας τὴν τελευταίαν ἀποδίδωσι πανήγυριν.¹¹ Ἡ ὁμιλία τοῦ Ἰσιδώρου, ἐξ ἧς ἐλήφθη τὸ ἀπόσπασμα αὐτό, εἶχεν ἐκφωνηθῆ τὸ 1383, πεντήκοντα τοῦλάχιστον ἔτη ἔπειτα ἀπὸ τὸ ἐγκώ-

⁹ Guiland, 348 - 353.

¹⁰ Ἰσιδώρου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, Ὁμιλία εἰς τὰς ἑορτάς τοῦ ἁγίου Δημητρίου. Ἐκδόσις καὶ εἰσαγωγή ὑπὸ Βασιλείου Λαυρῶρα. Θεσσαλονίκη 1954. Ἑλληνικά, παράρτημα 5, σελ. 10-11.

¹¹ Ἐνθ' ἀν. III § 2, 17-24, σελ. 44.

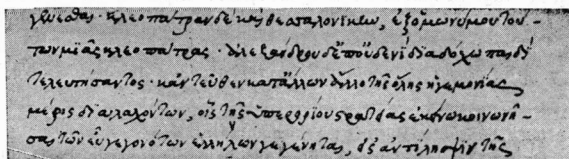
μιον του Γρηγορά. "Όπως δὲ ὁ Γρηγοράς, οὕτω καὶ ὁ Ἰσίδωρος ἐπιχειρεῖ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸν βαθύτερον συμβολισμὸν τῆς εἰς τέσσαρα τμήματα διαιρέσεως τῆς ἑορτῆς τοῦ μεγαλομάρτυρος. Ἐνῶ ὁμοῦς ὁ πρῶτος συγκρίνει τὰ τέσσαρα αὐτὰ τμήματα τοῦ ἑορτασμοῦ πρὸς τὰς τέσσαρας ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ὁ δεῦτερος ἐνθυμεῖται τὴν εἰς τέσσαρα τμήματα διαίρεσιν τῆς οἰκουμένης. Οὕτω, ὁ μὲν Γρηγοράς λέγει: ὡσπερ γὰρ ἐνός τινος σώματος ὄντος τοῦ ἔτους κατὰ τινὰς λόγους τῶν τετραχόρδων ἀρμονικῶς τετραχῆ διαιροῦσιν οἱ χαριέστεροι τῶν σοφῶν, οὕτω καὶ αὐτοῖς τὸ τῆς ἱερᾶς ταυτηοῦ τελετῆς τετραχῆ διαιρεῖται μοσθήριον (στ. 217 - 219), ὁ δὲ Ἰσίδωρος, ὁ περιγίαιος ἅπας κόσμος εἰς τέσσαρα πάντως διήρηται πέρατα... διὰ τοῦτο εἰς τέσσαρα τάγματα... καὶ τὴν πανήγυριν ἀφοσιοῦσθαι δεῖν ἔγνω τῷ μάρτυρι.¹²

Ἐν τῇ συνόλῳ του τὸ ἐγκώμιον τοῦ Γρηγορά δεικνύει ὅτι ὁ συγγραφεύς του, ἀντιθέτως πρὸς τὸν Μετοχίτην, εἶναι ὄριμος τεχνίτης τοῦ λόγου, γνωρίζων νὰ ἐκφράξῃ τὰς σκέψεις του διὰ γλώσσης στερεᾶς καὶ σαφούς. Τὸ ἐγκώμιον θεαίως, λόγῳ τοῦ πανηγυρικοῦ χαρακτήρος του, ἀπαιτεῖ πλουσίαν ἔκφρασιν καὶ ἐξηρημένον λόγον. Ἀντιθέτως ὁμοῦς πρὸς τὸν Μετοχίτην, ὁ ὅποιος ἐπιδιώκει τὴν ἔξαρσιν αὐτὴν διὰ συρροῆς λέξεων αἱ ὅποιαι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἤττον λέγουν τὰ ἴδια πράγματα, ὁ Γρηγοράς χρησιμοποιεῖ πλῆθος παρομοιώσεων καὶ μεταφορῶν πλουτιζῶν οὕτω τὸν λόγον του διὰ τῆς συνεχοῦς συνδέσεως τῶν σκέψεων του πρὸς ἄλλον κύκλον ἐνοιῶν ὁ ὅποιος χρησιμεύει νὰ κάμῃ σαφέστερα καὶ παραστατικώτερα τὰ νοήματά του. Ἄπὸ τὴν ἀποψιν αὐτὴν ὁ λόγος του εἶναι πλουσιώτατος. Στ. 30 - 31 ὅποιον δήπου καὶ τοῖς πάλοι τῶν ἀγυθῶν ἀθλητῶν... 41 ὡσπερ ἐν ἀδῶ καὶ λόρα. 45 εἰ καθάπερ τῶν ὀθενδήποτε δώρων..., 54 καθάπερ δήπου... 83 ὡσπερ εἴ τις γεωργός... 110 ὄσφ δ' ἀθανασία φθορᾶς διαφέρει, τοσοῦτοφ... 120 ὄλον εἰπεῖν γηροκομοῦσα... 146 καθάπερ ἀγκάλας καὶ χεῖρας... 160 - 162 ὁ γὰρ ἅπας τοῦ ἐνιαυτοῦ διὰ τῶν ἀνθέων τὸ ἔαρ ἐλλαμπρύνεσθαι δοκεῖ, τοῦτο... 165 ὡσπερ τινα νηπιώδη μόνον θωπεῖαν... 174 ὡσπερ γὰρ... 197 - 201 ὄπερ γὰρ... τοῦτ' αὐτοῖς... 211 ὄλον εἰπεῖν... 217 ὡσπερ γὰρ... οὕτω καὶ... 227 ὡσπερ γὰρ... οὕτω καὶ... 248 παραπλήσιον... 321 ὄλον εἰπεῖν... 463 ὄς γὰρ... οὕτω... 469 παραπλήσιον ἔλαθον... οἷς... Τὰ παραδείγματα αὐτὰ δύνανται νὰ πολλαπλασιασθοῦν, ἂν προστεθοῦν καὶ αἱ παρομοιώσεις εὐρυτέρου χαρακτήρος, ὅπως π.χ. ἡ παρομοίωσις τῆς περιπτώσεως τοῦ Γρηγορά, ἠγαγκασμένου νὰ ὁμιλήσῃ κατόπιν ἑορτῆς, πρὸς τὸ ἐπεισόδιον τοῦ Κράσσου, ἢ ἀντιπραχολῆ τῶν ἐποχῶν τοῦ ἔτους πρὸς τὰς ἑορτὰς διὰ τὸν ἄγιον Δημήτριον, καὶ ἡ σύγκρισις μεταξὺ Δημητρίου καὶ Ἀλεξάνδρου. Ὁ Γρηγοράς ἀνάγει διαρκῶς τὴν σκέψιν του εἰτε εἰς τὴν φύσιν

¹² *Εἰθ. ἀν. III § 2, 25 - 34, σελ. 44.

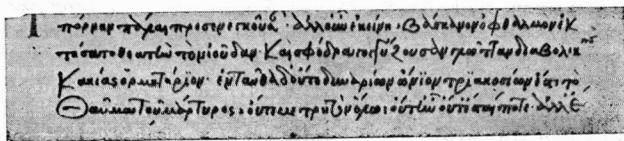
εἶτε εἰς τὴν κλασσικὴν ἀρχαιότητα, ἀναζητῶν εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς κόσμους παραδείγματα διὰ τὴν ἐκφράσιν σαφέστερον τὴν σκέψιν του. Τοῦ ἰδίου χαρακτήρος εἶναι καὶ αἱ μεταφοραὶ εἰς τὸ κείμενόν του. 24 τοὺς τῆς γλώττης ἐπιστρέφαντες οἶακας... 138 ἢ παρὰ τοὺς τῆς καρδίας αὐτοῦ θαλάμους καθεύδουσα πρὶν φιλοτιμίας πηγῇ πρὸς δημόσιον ἤδη θνεῖσα φῶς... 148 τὴν ἤπειρον κατὰ συγὰ διαστήματα δεξιῶται καὶ ἀγκαλιζέται... 149 λαμπραῖς στεφανοῖ καὶ περιφανέσι τῶν πόλεων... 156 ταῖς τοῦ χρόνου πᾶσαι δουλεύσασαι τύχαις... 157 μνήμης πάσης ἐκδημοὶ γεγονῦται... 165 ἀκύνουν φερόμενον ἐπομένει τὸν μαρασμόν... 166 λείψανα τῆς τοῦ χειμῶνος κατηφείας... 171 τοῦ λόγου τὸ πρόσωπον... 192 τὰ τοῦ κόρου δῆγματα... 207 πολύχρον αὐτοῖς καὶ μάλα τελεσιουργόν τὸ τῶν ἀγαθῶν ἐλπίδων ἐκτείνει γεῶργιον... 272 τὴν τοῦ μαρτυρικοῦ πόθου τρέχουσι ἀμιλλαν καὶ οἷς προκατειληφέναι τὸν τοιοῦτον γέγονε διάνλογον καὶ οἷς ἐπελθεῖν καὶ οἷς μετέχειν ἐν τοῦ ἀγῶνος λείπεται... 321 ἀμρίστομον ἐτίθει τὸ τῆς οὐκείας φάλαγγος πρόσωπον... 336 τοῖς ποικίλοις τῶν μακρῶν μηχανημάτων βέλεσι τὸν πύργον τῆς γενναίας ἐκείνης κατασείσειεν ψυχῆς... 342 ἔβροκέ που αὐτοῦ τὴν γνώμην... 473 τοὺς κύβους τῆς ἀπάτης... 481 τὰ τῆς ἡμέρας κρόσπεδα... 498 ἠνιόχον μάλα θρασὺν προστησαμένους τῆς γλώττης. Τὰ παραδείγματα αὐτά, τὰ ὅποια καὶ πάλιν δὲν εἶναι πλήρη, διότι ὁ λόγος τοῦ Γρηγοῦ εἶναι μεστός μεταφορῶν, εἶναι, πάντως, νομίζω, ἀρκετὰ διὰ τὴν δείξουν τὸν πλοῦτον τῶν ἐκφραστικῶν τρόπων τοῦ ἐγκωμιαστοῦ.

Εἰκὼν 3.



Monacensis gr. 10, f. 102 (Γρηγοῦ ἐγκώμιον, σελ. 86, στ. 127-131).

Εἰκὼν 4.



Angelicus gr. 82, f. 49 (Γρηγοῦ ἐγκώμιον, σελ. 93, στ. 378-382).

4. Τὸ ἐγκώμιον τοῦ Συμεών.

Ὁ κώδιξ 2118 τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν,¹ ἐκ τοῦ ὁποίου ἐκδίδεται ἐνταῦθα τὸ εἰς ἄγιον Δημήτριον ἐγκώμιον τοῦ Συμεών, ἐπεσημάνθη διὰ πρώτην φοράν ὑπὸ τοῦ Tafrafi,² ἐχρησιμοποιήθη δὲ ἤδη ὑπὸ τοῦ Ευγγουπόουλου³ καὶ τοῦ Γκίνη⁴ διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ εἰς τὸν ἄγιον Δημήτριον ἐγκωμίου τοῦ Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου. Ἐπὶ πλεόν τοῦ κειμένου αὐτοῦ, ὡς καὶ τοῦ ἐνταῦθα δημοσιευομένου ἔργου τοῦ Συμεών, ὁ κώδιξ περιέχει ἐπίσης καὶ τὰς περὶ τοῦ ἁγίου Δημητρίου ὁμιλίας τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ Σοφοῦ καὶ τοῦ χαρτοφύλακος Θεσσαλονίκης Σταυρακίου, ὡς καὶ τοὺς βίους τοῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ ὑπὸ τοῦ Νείλου Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς ἐκ Θεσσαλονίκης μάρτυρος Ἀγυσίας ὑπὸ τοῦ Φιλοθέου. Ἡ συγκέντρωσις τῶν κειμένων αὐτῶν εἰς ἓνα κώδικα δεικνύει ὅτι οὗτος κατεγράφη πρὸς χρῆσιν ἐνδιαφερομένων διὰ τὴν παράδοσιν τῆς ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονίκης. Πράγματι δὲ ἐκ τῶν βιβλιογραφικῶν σημειωμάτων προκύπτει ὅτι ὁ κώδιξ ἀνήκεν εἰς τὴν μητρόπολιν τῆς Θεσσαλονίκης, ἐξ αὐτῆς δὲ μετεφέρθη εἰς τὸ ἑλληνικὸν γυμνάσιον τῆς Θεσσαλονίκης ὅπουθεν, μετὰ τῶν ἄλλων κωδίκων τοῦ αὐτοῦ γυμνασίου, τὸν ἀπέκτησεν ἡ Ἐθνικὴ βιβλιοθήκη Ἀθηνῶν. Εἰς τὸν κώδικα ὑπάρχοντα ἀκόλουθα βιβλιογραφικὰ σημειώματα.⁵

Ἐπὶ τῆς σταχώσεως, σελ. 2, τῆς μητροπόλεως Θεσσαλονίκης. σελ. 3, τῶν ἁγίο ἀνεκλον (γραφή δεκάτου ἔκτου αἰῶνος).

φ. 104 β. ἔτους 'ζοζ' (= 1569) μηνος Αυγούστου. ἔστιλ(εν) ο σουλιὰν Σαίλεμ να πάρι τα κιδιιά εκ των εκκλησιών. Ἐλαβεν δε ἀπὸ τω ναόν του ἁγιου Μηνᾶ κιδιιά π' καὶ ἀπὸ το ἔδαφος τρία και ἀπὸ του εἰλομνησκοντος, κιδιιά γ' καὶ ἀπὸ τ(ῆν) μ(ητ)ρ(ό)π(ο)λ(ιν) κιδινας η'.

φ. 105. Ἐλαβα τὸ παρὸν βιβλίον τοῦ μεγάλου Δημητρίου κατὰ Ἰωάν-

¹ Πρβλ. ἐνταῦθα εἰκόνα 5.

² O. Tafrafi, Thessalonique au quatorzieme siècle, Paris 1913, 138, 3, καὶ 143, 1.

³ Α. Ευγγουπόουλου, Συμβολαὶ εἰς τὴν τοπογραφίαν τῆς βυζαντινῆς Θεσσαλονίκης. Ἐκδόσεις Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, σειρά θεολογικὴ καὶ φιλολογικὴ, Θεσσαλονίκη 1949, 7 κ. ἔ. Τοῦ ἰδίου, Αὶ περὶ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀχειροποιήτου Θεσσαλονίκης εἰδήσεις τοῦ Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ πανηγυρικοῦ τόμου ἐξακοσιετηρίδος Ἀρμενοπούλου, Θεσσαλονίκη 1950, 9 κ. ἔ. (Τόμος Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου, Θεσσαλονίκη 1952. Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς τῆς Σχολῆς Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τόμος 6).

⁴ Δ. Γκίνη, Ἐπ. Ἐτ. Βυζ. Σπ. 21, 1951, 145 - 162.

⁵ Πλήρης περιγραφή τοῦ κώδικος εὑρίσκεται εἰς τὸν ὑπὸ Α. Πολίτου συνταχθέντα καὶ ἀνέκδοτον εἰσέτι κατάλογον τῶν συμπληρωματικῶν κωδίκων τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης. Πρβλ. καὶ D. Serfous, Catalogue des manuscrits grecs conservés au Gymnase Grec de Salonique, Revue des Bibliothèques, 13, 1903, σελ. 60.

νης) καὶ ραιφερ(εν)δαρι(ος), νὰ διὰβάσω τὰ θανυ(α)τ(α) τοῦ πανενδόξου μεγαλομαρτυροῦ Δημητρίου καὶ μετὰ θελίσε(ως) τοῦ προτεκδήκου, ἔτ(ους) ῥοζϜ (=1568) ἠδ. ιβ' μηνὸς Νοεβρίου.

φ. 106. ἐτοῦτο τὸ βιβλίον ὑπάρχει τ(ῆς) μ(η)τροπ(ό)λε(ως) Θεσσαλωνίκης καὶ τὸ ἐξήτεισα ἐγὼ ὁ σακελλάριος Βερροίας ἀπὸ τὸν ἅγιον Θεσσαλωνίκ(ης) τὸν κῦρ Θεωνᾶν καὶ πάλιν ἐξωθεν τὸ ἐπήρα πάλιν νὰ δωθεῖ μετ' ἐντωλῆς ἄ(να)γνωστοῦ διὰ νὰ διαβάσω τοὺς λόγους τοῦ μεγάλου Δημητρίου τὸ ἔλαβα.

φ. 176 β. ἐκοιμίδι ο τιμωτατος χαρτοφύλαξ τῆς ἀγιωτ(ά)της ἐπισκοπ(ῆς) Ἀρδαμερέ(ως) καὶ τὴν ἥκισην ἡς τ(ῆν) Γαλατίσο(ης) χωρ(αν) ὁ καὶ τοῦνομα Νέστωρ ι(ε)ρευς υἱὸς του Ἀνδρονικοῦ ἀληθῆς τὸ ὄντι του θ(ε)οῦ ἀν(θ)ρωπ(ος) καὶ των θειων μυστηρί(ων) ἠπυρετις καὶ λυτουργός κατὰ μ(ή)να Φεβρουᾶριον τῆ ἕκτη του αὐτοῦ μηνὸς ἔτους ς, ληδ' (=1446) ἠδ. θ' κρη(ιακῆ) του τελόγου καὶ τοῦ φαρίσαιου.

Ὁ μοναχὸς καὶ φιλόσοφος Συμεὼν εἶναι ἀγνωστος ἀλλαχόθεν. Ἐπὶ πλεόν τῶν τίτλων του «μοναχὸς καὶ φιλόσοφος», ἐκ τοῦ κειμένου τοῦ ἐγκωμίου προκύπτει ὅτι οὗτος ἦτο Θεσσαλονικεὺς, Δημήτριος... ὁ γνήσιος ἡμῶν πολιούχος στ. 1 - 2, εὐκλεὲς ἡμῶν ἔδαφος στ. 39, ἡ μεγαλόπολις αὕτη στ. 56, ἡ δὲ ὀμιλία του δέον νὰ ἐχῆ ἐκφωνηθῆ εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Δημητρίου, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ ἁγίου, παρόντος τοῦ μητροπολίτου Θεσσαλονίκης. Βλέπον οὐρανόθεν λοιπὸν καὶ τὸ πρὸς σὲ τῆς σῆς πόλεως φίλιτρον κατὰμαθε μικρὸν ἐνταῦθα συγκαταβάς, ἰστώρησον τῶν συνειλεγμένων τὰς μελωδίας, τὸ σὸν ἱερώτατον ποίμνιον σὸν τῷ ποιμανάρῃ πνευματικῶς εὐωχούμενον ἐν τῇ μνήμῃ σου, τὸ σὸν τέμενος ἅπαν δαφιλεῖ τῇ φωτοχυσία ἅπαντας τοὺς παρόντας περιεστράπτων, τῆς εὐωδίας τῶν θυμιαμάτων ἀναμιμνήμενον τὸν ἀέρα... Μικροῦ σήμερον ἡ γῆ τὸν οὐρανὸν ἐκμιμείται καὶ ἡ τῷ τοῦ καλλινίκου σου σώματος τεμένει περιεχυμένη λαμπρότης... στ. 256 - 264. Αὐτὰ εἶναι τὰ μόνα στοιχεῖα τὰ ὅποια ἔχομεν περὶ τοῦ συγγραφέως, τὸ δὲ κείμενόν του δὲν θὰ εἶχε, αὐτὸ καθ' ἑαυτό, μεγάλην σημασίαν, ἂν δὲν ἦτο ὀμιλία ἐκφωνηθεῖσα εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Δημητρίου κατὰ τὴν κυρίως ἐπέτειον τῆς μνήμης τοῦ μάρτυρος. Διότι ἐκ τῶν διασωθέντων ἐγκωμίων εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον τὰ περισσότερα καὶ τὰ καλύτερα εἶναι ἔργα φιλολογικοῦ χαρακτήρος, μολοντί δὲ ἐγράφησαν ὑπὸ τύπον ὀμιλιῶν κατὰ τὸν ἑορτασμὸν τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου, ἐν τούτοις οὐδέποτε ἐξεφωνήθησαν καὶ οὔτε ἦτο δυνατόν, λόγῳ τοῦ μήκου καὶ τῆς ἐντέχγου φιλολογικῆς ἐπεξεργασίας των, νὰ ἐκφωνηθοῦν. Τοιαῦτα φιλολογικοῦ χαρακτήρος ἔργα εἶναι τὰ ἐγκώμια τοῦ Ἀκροπολίτου,⁶ τοῦ Κα-

⁶ Ἄ. Π. α. α. ο. ο. ο. ὁ. ὁ. ὁ. ὁ. Κ. ε. ρ. α. μ. ε. ω. ς, Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας, ἐν Περτρουπόλει, 1, 1891, 160 - 215.

δάσιλα,⁷ τοῦ Μετοχίτου καὶ τοῦ Γρηγοῦ,⁸ οἱ ὅποιοι ἄλλωστε δὲν ἦσαν κληρικοί. Τὰ τρία ἐγκώμια Λέοντος τοῦ Σοφοῦ⁹ καὶ τὸ ἐγκώμιον τοῦ Γρηγορίου ρεφερενδαρίου¹⁰ ἐξεφωνήθησαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Πραγματικαὶ ὁμιλίαι, ἐκφωνηθεῖσαι εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Δημητρίου, κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς μνήμης του, δέον νὰ εἶναι τὰ ἐγκώμια ὑπὸ Πλωτίου,¹¹ Ἰωσήφ,¹² Γρηγορίου Παλαμᾶ,¹³ Ἰσιδώρου καὶ Γαβριήλ.¹⁴ Τὸ τοῦ Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης¹⁵ εἶναι καὶ αὐτό, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἔργον φιλολογικοῦ χαρακτήρος, ὅπως ἐνδεχομένως εἶναι καὶ τὸ τοῦ Ἀρμενοπούλου. Κατὰ ταῦτα, τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἀγνώστου ἄλλως Συμεῶν εἶναι ἐνδιαφέρον, διότι ἀποτελεῖ πράγματι ὁμιλίαν ἐκφωνηθεῖσαν κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς ἑορτῆς τοῦ μάρτυρος εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν ναὸν του. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως τὸ κείμενον αὐτὸ ἔχει ἐνδιαφέρον. Ὅλα αἱ διασωθεῖσαι ὁμιλίαι, αἱ ἐκφωνηθεῖσαι πράγματι εἰς τὸν ναὸν, εἶναι ὁμιλίαι μητροπολιτῶν Θεσσαλονίκης, συμφώνως πρὸς τὴν διάταξιν τῆς ἑορτῆς διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης δίδει τὴν ἀκόλουθον χρήσιμον πληροφορίαν καὶ λόγοντος τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Κυρίου δεσποῦμεν, ἀναγινώσκει ὁ ἀρχιερεὺς εὐχὴν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ αἰτίαν ἔχουσαν τὸν μέγαν Δημήτριον. Καὶ τελέσας καὶ σφραγίσας τὸν λαόν, δίδωσι καιρὸν καὶ ἄρχεται ἡ θεία λειτουργία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου.¹⁶ Ἡ ὁμιλία τοῦ μοναχοῦ καὶ φιλοσόφου Συμεῶν, ἡ δημοσιευομένη ἐνταῦθα, εἶναι πράγματι «εὐχὴ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ αἰτίαν ἔχουσα τὸν μέγαν Δημήτριον» καὶ εἶναι ἡ μόνη μέχρι τοῦδε γνωστὴ περίπτωσις ἐκφωνήσεως ὁμιλίας εἰς τὸν μεγαλομάρτυρα, ἐντὸς τοῦ ναοῦ του, κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς μνήμης του, ὑπὸ μὴ ἐπισκόπου καὶ δὴ ὑπὸ ἀπλοῦ μοναχοῦ. Προφανῶς ὁ Συμεὼν ἦ ἦτο ἡδη διαπρεπῆς διανοοῦμενος καὶ ἡ ἄδεια τῆς ἀναγνώσεως ὁμιλίας τοῦ παρεχωρήθη τιμητικῶς ἢ ὁμίλησε ἀντικαθιστῶν ἀσθενοῦντα τὸν μητροπολίτην.

⁷ Θ. Ἰωάννου, Μνημεῖα ἀγιολογικά, Βενετία 1884, σ. 67-114 καὶ Β α σ. Λ α ο ὑ ρ δ α, Νικολάου Καβάσιλα, Προσφώνημα καὶ ἐπιγράμματα εἰς ἅγιον Δημήτριον. Ἐπ. Ἐλ. Βυζ. Σπ. 22, 1952, 97-109.

⁸ Ἐνταῦθα, σελ. 56-96.

⁹ Β α σ. Λ α ο ὑ ρ δ α, Λέοντος τοῦ Σοφοῦ. Πανυγηρικοί (sic) λόγοι, ἐν Ἀθήναις 1868, σελ. 124-139.

¹⁰ Θ. Ἰωάννου, Μνημεῖα ἀγιολογικά, Βενετία 1884, 54-66.

¹¹ Ἐνθ. ἀν. 40-53.

¹² Ἰωσήφ, ἔκδ. Arsenij, Mosquae 1889.

¹³ Migne, 151, 544-547.

¹⁴ Β α σ. Λ α ο ὑ ρ δ α, Ἰσιδώρου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, Ὅμιλῖαι εἰς τὰς ἑορτάς τοῦ ἁγίου Δημητρίου. Θεσσαλονίκη 1954. (Ἑλληνικά, Παράρτημα 5) καὶ τοῦ αὐτοῦ, Γαβριήλ Θεσσαλονίκης, Ὅμιλῖαι. Ἀθηνᾶ 57, 1953, 141-178.

¹⁵ Tafel Th. L. F., Eustathii Opuscula, 1832, 162-182. Πρβλ. καὶ Β α σ. Λ α ο ὑ ρ δ α, Εἰς Εὐστάθιον Θεσσαλονίκης, Ἐπ. Ἐτ. Βυζ. Σπ. 23, 1953, 544-547.

¹⁶ Β α σ. Λ α ο ὑ ρ δ α, Συμεῶν Θεσσαλονίκης, Ἀκριβὲς διάταξις τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Δημητρίου. Γρηγόριος Παλαμᾶς 39, 1956, 333.

Οὐδεμίαν σαφή χρονολογικὴν ἔνδειξιν παρέχει τὸ κείμενον. Νομίζω ὅμως ὅτι ὁ δέκατος τέταρτος αἰὼν εἶναι ἢ πιθανώτερα ἐποχὴ καθ' ἣν ἐξεφωνήθη ὁ λόγος.¹⁷ Ὁ Συμεών, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν ἀκολουθοῦσαν σύντομον περίληψιν τοῦ κειμένου του, χρησιμοποιοῖ τοὺς συνήθεις κοινούς τόπους τῶν ἐγκωμιστῶν τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος.¹⁸—§ 1. Ὁ τιμώμενος ἅγιος εἶναι περιφανῆς καὶ ἀνώτερος ὅλων τῶν ἄλλων καὶ κατὰ τὴν καταγωγὴν καὶ κατὰ τὴν σύνεσιν καὶ κατὰ τὴν δόξαν· ὅτι δὲ εἶναι καὶ ἀκαταγώνιστος εἰς τοὺς ἄθλους καὶ ἀπρόσιτος εἰς περιγραφὴν δι' ὀμιλίας, διαπιστοῦται ἀπὸ τὴν σημερινὴν τελετὴν, διὰ τῆς ὁποίας τοῦ ἀπονέμονται τιμαὶ οὐδέποτε δοθεῖσαι οὔτε καὶ εἰς βασιλεῖς. Καθόλου λοιπὸν παράξενον ἂν τὸ ἐγκώμιον αὐτὸ δὲν εἶναι ἀντάξιόν του.—§ 2. Ὁ ἀ πρέπη ὅμως τὸ ὀμιλήσωμεν, διότι καὶ ἡ ἀδυναμία ἢ ἰδική μας εἶναι ἀπόδειξις τῆς δυνάμεώς του.—§§ 3 - 4. Ἡ περιγραφὴ τῆς ζωῆς του, τῆς περιουσίας του καὶ τῶν ἀξιωμάτων του εἶναι ἔργον ἱστορίας, ὅχι ἐγκωμίου. Ἀρκεῖ νὰ λεχθῆ ὅτι ἦτο εὐγενῆς τὴν καταγωγὴν, ὅτι κατέλαβεν ἀνώτατα ἀξιώματα, καὶ ὅτι κατήγετο ἀπὸ τὴν ἔνδοξον Θεσσαλονικίην. Ἡ σπουδαιότερα ὅμως ἀρετὴ του ἦτο ἡ πίστις του εἰς τὸν Χριστόν.—§§ 5 - 6. Ὁ Δημήτριος ἐν μέσῳ τοῦ σκότους τῆς εἰδωλολατρείας ἔλαμπεν ὡς ἥλιος, ἀντὶ δὲ ὑπάτου καὶ ἰλλουστρίου ἦτο πρᾶγματι ἀπόστολος καὶ μυστολέκτης.—§§ 7 - 8 - 9. Ἐλθὼν ὁ Μαξιμιανὸς εἰς τὴν Θεσσαλονικίην, ὑπερήφανος διὰ τὰς νίκας του ἐναντίον τῶν Σαυροματῶν καὶ τῶν Γότθων, ἐπεζήτη νὰ ἐνισχύσῃ τὴν εἰδωλολατρείαν. Ἀποτέλεσμα τοῦ σχεδίου του αὐτοῦ ἦτο ὁ ἅγιος διωγμὸς τῶν χριστιανῶν. Τούτους ὁμως ἐνίσχυε διὰ τῆς διδασκαλίας του ὁ Δημήτριος, ὁ ὁποῖος καὶ τελικῶς συλλαμβάνεται.—§§ 10 - 11. Ὁ Μαξιμιανὸς συναντᾷ τὸν Δημήτριον καθ' ἣν ὥραν μετέβαινε εἰς τὸ στάδιον διὰ νὰ παρακολουθήσῃ ἀγῶνας πεντάθλου καὶ μονομάχων, ἰδίως δὲ διὰ νὰ ἴδῃ νέα κατορθώματα τοῦ Λυαίου. Εἰς ἐρώτησίν του ἂν πράγματι ὁ Δημήτριος εἶναι χριστιανὸς καὶ ἂν ἐμμένῃ εἰς τὴν πίστιν του, ὁ μάρτυρ ἀπήντησεν ὑπερηφάνως ὅτι εἶναι, ὅτι ἐμμένει, καὶ ὅτι εἶναι ἔτοιμος νὰ προσφέρῃ τὴν ζωὴν του διὰ τὴν πίστιν του.—§§ 12 - 13. Ὁ Μαξιμιανὸς, ἐπειγόμενος νὰ φθάσῃ εἰς τὸ στάδιον, δίδει διαταγὴν νὰ φυλακισθῆ ὁ Δημήτριος εἰς τὰς πλησίον τοῦ σταδίου στοὰς ἐνὸς δημοσίου λουτροῦ. Ἐκεῖ συνέβη τὸ ἐπεισόδιον τοῦ σκορπίου.—§§ 14 - 16. Εἰς τὸ στάδιον ὁ Νέστωρ μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Δημητρίου φονεύει τὸν Λυαίον.—§§ 17 - 18. Ὁ Μαξιμιανὸς ἐξοργισθεὶς διὰ τὸν θάνατον τοῦ Λυαίου διατάσσει νὰ φονευθῆ ὁ Δημήτριος.—§§ 19 - 20. Ὁ Δημήτριος ἀπέθανε προθύμως καὶ

¹⁷ Δὲν ἀποκλείεται μάλιστα τὸ ἐγκώμιον νὰ εἶναι ἔργον τοῦ κατόπιν ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονικῆς Συμεών (1419 - 1429). Ἐπὲρ τῆς συσχέτισως ὅμως αὐτῆς εἶναι μόνον τὸ κοινὸν ὄνομα καὶ ἐπίσης ἡ ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Συμεών ἀπουσία ἐγκωμίου εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον.

¹⁸ Ἀκολουθῶ τὸν χωρισμὸν εἰς περὶ ἀφῶν τοῦ κώδικος.

τώρα εύρισκεται πλησίον τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῶν ἀποστόλων, προφητῶν, μαρτύρων καὶ ὄλων τῶν ἁγίων, ἐξ ἑνὸς ἐκάστου τῶν ὁποίων ἔλαβε τὸ κύριον χαρακτηριστικόν, ἑνὸς τὴν σοφίαν, ἄλλου τὴν γενναιότητα, ἄλλου τὴν καλωσύνην, ἄλλου τὴν μεγίστην ταλαιπωρίαν, συγκεντρώσας οὕτω εἰς ἑαυτὸν τὰς μεγίστας ἑνὸς ἐκάστου ἀρετὰς. Βεβαίωσιν τούτου ἀποτελεῖ καὶ ἡ ὄψωρα τοῦ μύρου, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ θαῦμα ἀνώτερον τῆς ἀνθρωπίνης κρίσεως.— §§ 21 - 22. Εἶναι ὅμως ἀδύνατον νὰ περιγράψῃ κανεὶς λεπτομερῶς τὰ θαύματα τοῦ ἁγίου, ἀρκετὸν δὲ εἶναι νὰ εἴπῃ γενικῶς ὅτι διὰ τῶν ἁγίων τοῦ ὁ Κυρίου κατὰ θαυμαστὸν τρόπον ἐπραγματοποίησε τὰ θελήματά του.— §§ 23 - 24. Ἐὰς προσπαθῆσωμεν λοιπὸν νὰ βελτιώσωμεν τὴν ζωὴν μας διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῆς βοήθειας τοῦ ἁγίου.— §§ 25 - 28. «Εὐχὴ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ αἰτίαν ἔχουσα τὸν μέγαν Δημήτριον».

Ἐκ τῶν θεμάτων, τὰ ὁποία ἀναπτύσσει ὁ Συμεὼν εἰς τὸ ἐγκώμιόν του, ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον παρουσιάζει τὸ περὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Μαξιμιανοῦ νὰ διατάξῃ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἁγίου Δημητρίου. Ἡ κοινὴ παράδοσις εἶναι ὅτι ὁ Μαξιμιανὸς διέταξε νὰ γίνῃ ἡ ἐκτέλεσις, διότι διεπίστωσεν ὅτι ὁ Δημήτριος ἐνίσχυσε διὰ τῆς εὐλογίας καὶ τῶν ἐνθαρρυντικῶν του λόγων τὸν Νέστορα. Πράγματι ὁ Συμεὼν ὁμιλεῖ περὶ τῆς παρακλήσεως τοῦ Νέστορος καὶ τῆς ἐπικουρίας τοῦ Δημητρίου· *φρουροῦμένω προσηύχετο τῷ μάρτυρι καὶ τὴν βουλὴν ἐξαγγέλλει καὶ δι' εὐχῆς αὐτὸν ἐξαιτεῖ συνεπαμύναί τῃ πρὸς τὸν ἀλλόφυλον μάχη καὶ τὸ τοῦ Ἀναίου θράσος ἀμύνασθαι. Θάπτον οὖν ὁ μάρτυς τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐπικλήσει καὶ τῇ τοῦ σταυροῦ καθοπλίσσει τὴν τε κατὰ Ἀναίου νίκην καὶ τὴν ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρίαν τῷ Νέστορι προοιμισάμενος τεθωρακισμένον παρέπεμψε πρὸς τὸ στάδιον.* στ. 153 - 159. Εἰς τὴν συνέχειαν ὅμως τῆς ἀφηγήσεως ὁ Συμεὼν δὲν φαίνεται νὰ συνδέῃ τὴν ἐνίσχυσιν αὐτὴν πρὸς τὴν ὀργὴν τοῦ Μαξιμιανοῦ· καὶ δῆτα περὶ τοῦ καλλινίκου μάρτυρος Δημητρίου παρὰ τῶν τοῖς ἀθλοῖς τοῦ φθόρον γνάθους κατεσθιωμένων ἀναμνηθεῖς, ὡς κακὸν οἰωνὸν αὐτῷ χρηματίσαντα, τοῖς παριστώσιν αὐτῷ... κατασφάζει καὶ ἀνελεῖν αὐτὸν ἐγκυλεύεται. στ. 172 - 176. Τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὴν συνάντησιν τοῦ Μαξιμιανοῦ μετὰ τοῦ Δημητρίου καθ' ἣν ὄραν ὁ βασιλεὺς μετέβαινε πρὸς τὸ στάδιον· ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις οὖν αὐτοῦ πορευομένου καὶ ὄλον τοῖς θεατρικῶς παρεσκευασμένου, συνάντημα γίνεται προσοχθεὶς ὁ μέγας Δημήτριος. στ. 101 - 102. Ἡ παράδοσις περὶ τοῦ Μαξιμιανοῦ συναντήσαντος δέσμιον τὸν Δημήτριον καὶ θεωρήσαντος τὴν συνάντησιν αὐτὴν ὡς κακὸν οἰωνὸν εἶναι παλαιὰ καὶ ἀπαντᾷ εἰς διάφορα κείμενα. Πρὸλ. τὴν δευτέραν παραλλαγὴν τοῦ μάρτυρίου Migne 116, 1181 αὐτίκα ὑπερζέσας τῷ θυμῷ, οἰωνοισάμενος ὡς οὐκ ἀγαθὸν τὸ συνάντημα αὐτῷ γεγονέναι εἰς τὸ στάδιον αὐτῷ εἰσβάλλοντι. Ἐπίσης Φώτιος Migne 104, 104 - 105 Ἐπεὶ δὲ αὐτῷ τινες λόγους ἔφερον περὶ τοῦ μάρτυρος Δημητρίου, αἶτε δὴ μεθῶν καὶ τῷ θυμῷ καὶ τῇ

ἀσεβεία, καὶ ἅμα νομίσας ὡς οἰωνὸς αὐτῷ γέγονεν· οὐκ ἀγαθὸς ἢ κατὰ τὸ στάδιον ἀνιώντι τοῦ ἁγίου συνάντησις. Ὅμοίως καὶ Συμεὼν Μεταφραστῆς Migne 116, 1197 Ἀδτικά γοῦν Μαξιμιανὸς δξζύτατα χολωθεὶς καὶ ἅμα οἰωνισάμενος ὡς οὐκ ἀγαθὸν αὐτῷ συνάντημα Δημήτριος γένοιτο πρὸς τὸ στάδιον ἀνιώντι. Νεόφυτος, ἐνταῦθα, σελ. 52, στ. 151 - 154 Τότε οὖν διαβολιμαῖοι τινες τῶν ἀρχόντων διαβάλλουσι Δημήτριον τῷ βασιλεῖ ὡς αἴτιον τῆς τοῦ Λυαίου σφαγῆς. Ὅπερ ἀκούσας καὶ αὐτὸς οἰωνοσάμενος ἔλεγεν ὡς οὐκ ἀγαθὸν τὸ συνάντημα Δημητρίου ἐν τῷ σταδίῳ ἡμῖν γέγονε, ἔπου ἔμωσ ὁ Νεόφυτος, ὀρθῶς, ἀναφέρει μὲν τὴν παράδοσιν περὶ τοῦ κακοῦ συναπαντήματος, ἀλλὰ καὶ ἐρμηνεύει τὴν ὀργὴν τοῦ Μαξιμιανοῦ ὡς ἀποτέλεσμα ὑποδείξεω περὶ τῆς ἐνοχῆς τοῦ Δημητρίου. Πρὸβλ. ἐπίσης καὶ εἰς τὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ρωμανοῦ φερόμενον ὕμνον τοῦ πατριακοῦ κώδικος 212.¹⁹

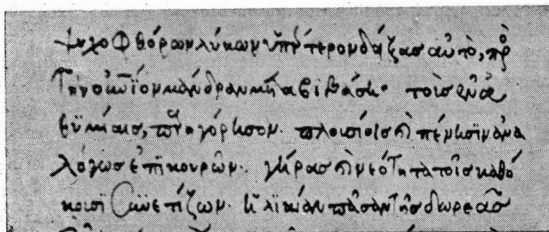
τότε οἰωνοσάμενος
ἀνεβόησε δοιμὸν τοῖς ὑπηρέταις·
«νῦν οὖν ἀπολέσθω, καὶ ἀπαλαξάτω
ἐμὲ καὶ τὴν γῆν μου τῆς συντυχίας
κακῆς αὐτοῦ γνώσεως».

Ἡ ἀρχικὴ μορφή τοῦ θέματος αὐτοῦ δέον νὰ ἦτο ὡς ἀκολούθως. Ὁ Δημήτριος προσήχθη εἰς τὸν Μαξιμιανὸν ὅτε οὗτος μετέβαινε εἰς τὸ στάδιον. Μετὰ τὴν ἦταν τοῦ Λυαίου, ὁ Μαξιμιανὸς ἐπληροφορήθη ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν περὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Δημητρίου, συμβουλευθεὶς δὲ καὶ τοὺς θεοὺς του (οἰωνοσάμενος), ἐθεώρησε τὴν συνάντησίν του μὲ τὸν Δημήτριον ὡς «κακὸν συναπάντημα». Ὁ Συμεὼν, εἰς τὸ ἐγκώμιόν του, δὲν ἀντελήφθη τὰ δύο αὐτὰ διαφορετικὰ στοιχεῖα εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Μαξιμιανοῦ (τὰς πληροφορίας τῶν περὶ αὐτόν, καὶ τὴν ἀπάντησιν τῶν θεῶν εἰς τὴν θυσίαν του) καὶ οὕτω περυσιάζει τὸν Δημήτριον ὡς μαρτυροῦντα ἀπλῶς διότι ὑπῆρξε «κακὸν συνάντημα» τοῦ βασιλέως. Οἱ λογιώτεροι ἐκ τῶν ἐγκωμιστῶν τοῦ ἁγίου εἶναι περισσότερον προσεκτικοὶ εἰς τὴν ἀφήγησιν τοῦ θέματος αὐτοῦ ἀπὸ ὅ,τι εἶναι ὁ Συμεὼν. Πλωτίνος, § 6, σελ. 46 προστάττει τὸν μὲν.... Νέστορα ξίφει τὴν κεφαλὴν ἀποτιμηθῆναι, τὸν δὲ τοῦτον ταῖς ἐδαῖς καθοπλίσαντα Δημήτριον, διὰ τὸ καὶ οἰωνόν, ὡς ζῆτο, ἀσύμφορον φανῆναι τῷ συναντήματι.... τεθάναι. Ὁ Πλωτίνος διακρίνει σαφῶς δύο διαφορετικούς λόγους τῆς ὀργῆς τοῦ Μαξιμιανοῦ. Ὅμοίως καὶ ὁ Γρηγόριος, § 10, σελ. 61 κοινὸς ἐστὶν ὀλετήρ, θεῶν στυγητός, τῆς πάντων φιλοτιμίας φθορῆς, οὐχὶ πείρα τὸ αὐτοῦ δυσάντητον ἐπεσφράγισε, ὁ ὅποιος δεικνύει, διὰ τῆς χρήσεως τῆς λέξεως δυσάντητον, ὅτι γνωρίζει τὴν παράδοσιν. Τέλος, οἱ ἐκ τῶν ἐγκωμιστῶν καλλιεργηθέντες διὰ τῆς κλασικῆς παιδείας παραλεί-

¹⁹ Ρωμανοῦ τοῦ μελφοῦ, Ὕμνοι ἐκδιδόμενοι ἐκ πατριακῶν κωδίκων, 2, 1954, 24.

πουν τελείως τὸ θέμα αὐτὸ περὶ οἰωνῶν καὶ περὶ συναντήματος. Ἀκροπολίτης § 22 Δημήτριον δὲ τὸν τῆς Χριστοῦ διδασκαλίας προστάτην διάπυρον καὶ τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ μαρτυρίας ἀλείπτῃν ἀπίστων λόγχοις ἐπὶ φρουρᾷς ἀνελεῖν... ἐγκελεύεται.²⁰ Μετοχίτης § 14, στ. 720 - 723 ἀφροσύνην μὲν ὄντως ἐν καρδίᾳ καθ' ἑαυτὸν διαλογοσάμενος, οὐ μὴν παντάπασιν οὐκ ἀλόγως πρὸς τὴν ἑαυτοῦ βούλησιν ἔγνω συνελεῖν ἐν βραχεὶ καὶ σοστείλαι μετ' ἀφανοῦς μάλα τῆς ἐγχειρήσεως τὰ κατὰ τὸν μέγαν Δημήτριον.²¹ Καβάσιλας § 33 Ὁ μὲν βασιλεὺς δυσχερῶς ὡς μάλιστα ἔχων, εἰ, τῶν θεῶν ὑβριζομένων, αὐτὸς ἀγαπητῶς ἔξει, θάνατον καταψηφίσαιο τοῦ μεγάλου, νομίζων, εἰ τοῦτον ἐκ μέσου ποιήσει, καλῶς ἔξειν τοῖς θεοῖς τὰ πράγματα.²² Οὕτω, εἶναι, νομίζω, θεμιτὸν γὰρ συμπεράνωμεν ὅτι τὸ περὶ κακοῦ οἰωνοῦ θέμα χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῶν κληρικῶν ἐγκωμιαστῶν καὶ παραλείπεται ὑπὸ τῶν λαϊκῶν, τῶν διὰ τῆς κλασσικῆς παιδείας καλλιεργηθέντων, ὅπως ἐπίσης παραλείπεται καὶ ὑπὸ τῶν μεταβυζαντινῶν, καθ' ὅσον εἶναι δυνατόν γὰρ συμπεράνη κανεῖς ἀπὸ τὰ ἐνταῦθα ἐν συνεχείᾳ ἐκδιδόμενα τρία μεταβυζαντινὰ ἐγκώμια.

Εἰκὼν 5.



Athinensis 2118, f. 79 (Συμεὼν ἐγκώμιον, σελ. 104, στ. 276 - 279).

5, 6, 7. Μεταβυζαντινὰ ἐγκώμια.

Τὰ τρία δημοσιεύσιμα ἐνταῦθα ἐγκώμια ἐλήφθησαν ἀπὸ τὸν ἀνεκμετάλλευτον ἀκόμη καὶ ἐν πολλοῖς ἀγνωστον θησαυρὸν τῆς μεταβυζαντινῆς θρησκευτικῆς φιλολογίας. Τὰ περισσότερα ἐκ τῶν κειμένων αὐτῶν παραμέ-

²⁰ Πρβλ. ἀνωτέρω, σημ. 6, σελ. 180. Πρβλ. καὶ H. Delehaye, Les légendes grecques des saints militaires, Paris 1909, 259.

²¹ Ἐνταῦθα, σελ. 74.

²² Πρβλ. ἀνωτέρω, σημ. 7, Ἰωάννου, σελ. 101.

νουν ἀδημοσίευτα, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἔχουν δημοσιευθῆ εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἀπρόσιτα καὶ συζητησίμου ἀξίας, λόγῳ τοῦ ἐρασιτεχνικοῦ χαρακτήρος τῶν ἐκδόσεών των. Εἰς τὰς δυσχερεῖας αὐτὰς πρέπει νὰ προστεθῆ ἐπίσης ὅτι δὲν ὑπάρχει συστηματικὴ βιβλιογραφία τῶν ἐκδόσεων αὐτῶν, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ἀναλυτικὴ περιγραφή τῶν εἰς τὰς διαφόρους βιβλιοθήκας καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀποκειμένων κωδίκων, οἱ ὅποιοι περιέχουν τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἀνέκδοτα εἰσέτι ἔργα. Ἡ παρούσα ἔκδοσις τῶν δύο πρώτων ἐκ τῶν ἔγκωμιων αὐτῶν εἶναι προκαταρτικοῦ χαρακτήρος, διότι ἐνδεχομένως τὰ ἴδια αὐτὰ κείμενα ὑπάρχουν εἰς περισσότερους κώδικας καὶ ὄχι μόνον εἰς αὐτοὺς ἐξ ὧν δημοσιεύονται ἐνταῦθα. Δὲν ἀποκλείεται δ' ἐπίσης εἰς τοὺς μὴ ληφθέντας ὑπ' ὄψιν κώδικας τὰ ἴδια αὐτὰ κείμενα νὰ φέρουν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως. Παρὰ τὰς δυσχερεῖας ὅμως αὐτὰς ἐνόμισα ὅτι θὰ ἦτο σκόπιμον νὰ προῶν εἰς τὴν προκαταρκτικὴν αὐτὴν ἔκδοσιν, ἀφ' ἐνός μὲν διὰ νὰ ὑπάρξῃ ἡ δυνατότης νὰ παρακολουθησώμεν τὴν ἐξέλιξιν τῶν ἔγκωμιων εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον καὶ κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἄλλωσιν χρόνους, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ νὰ γίνῃ ἡ ἀρχὴ ἔστω μιᾶς περισσότερον συστηματικῆς καὶ περισσότερον ὀργανωμένης μελέτης τῆς μεταβυζαντινῆς θρησκευτικῆς φιλολογίας.¹

5. Ἐγκώμιον ἀνωνόμου (πρῶτον ἡμισυ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος).

Τὸ πρῶτον ἐκ τῶν τριῶν μεταβυζαντινῶν ἔγκωμιων, τὰ ὅποια δημοσιεύονται ἐνταῦθα, εἶναι τὸ τέλος ὀμιλίας εἰς τὸ κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἀναγιγνωσκόμενον εὐαγγέλιον. Διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον ἀναφερομένου τμήματος τῆς ὀμιλίας ἐχρησιμοποίησα δύο κώδικας, ἀμφοτέρους τῆς μονῆς Βατοπεδίου, δὲν ἀποκλείεται ὅμως, ἐκτὸς αὐτῶν, τὸ κείμενον νὰ φέρεται καὶ εἰς ἄλλους, ἀγνώστους εἰς ἐμέ. Κατὰ τὴν ἐνταῦθα δημοσίευσιν, ἐπειδὴ αἱ διαφοραὶ τῶν κειμένων εἰς τοὺς δύο κώδικας ἔχουν αὐτοτελῆ ἐκάστη ἀξίαν, ἐχρησιμοποίησα ὡς βάσιν τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν, κατέγραψα δὲ τὰς ἀποκλίσεις τοῦ ἄλλου εἰς τὸ ὑπόμνημα. Διὰ τῆς μεθόδου ταύτης δὲν ἐπεδίωξα νὰ φθάσω εἰς τὸ ἀρχικὸν κείμενον, ἀλλὰ νὰ παρουσιάσω δύο γλωσσικῶς ἰσοτίμους, νομίζω, παραλλαγὰς, αἱ ὅποια, προστιθέμεναι εἰς ἐνδεχομένως ὑπαρχούσας ἄλλας ἐξ ἄλλων φορέων τοῦ κειμένου, θὰ βοηθήσουν εἰς τὴν ἀνασύνθεσιν τῆς ἀρχικῆς μορφῆς, ἐξ ἧς αἱ παραλλαγαί. Τὸ ὑπόμνημα, τὸ ὅποion ἐδῶ εἶναι θεατικῶς ὄχι κριτικόν, ἀλλὰ ὑπόμνημα παραλλαγῶν, περιέχει μόνον τὰς γλωσσικὰς καὶ φραστικὰς διαφοράς, ὄχι δὲ τὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα τῶν κωδίκων, τὰ ὅποια εἶναι ἀ-

¹ Μερικὰς γενικωτέρας παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ πρὸς εἰς Β α σ. Α α ο ὑ ρ θ α, Μεταβυζαντινὴ ἁγιολογία. Καινούρια ἐποχὴ, τεῦχος 3, 1956, 182-186.

νευ σημασίας διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς γλωσσικῆς μορφῆς τῶν κειμένων.¹ Ὡς βάσιν τῆς ἐκδόσεως ἔθεσα τὸν κώδικα ὑπ' ἀριθ. 802 τῆς μονῆς Βατοπεδίου, ἀνήκοντα εἰς τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα καὶ δῆ, νομίζω, εἰς τὸ πρῶτον ἡμισυ αὐτοῦ. Ὁ κώδιξ ὑπ' ἀριθ. 427 τῆς ἰδίας μονῆς κατεγράφη κατὰ τὸν δέκατον ὄγδοον αἰῶνα ἐξ ἄλλου κώδικος, ὅχι ἐκ τοῦ 802.² Τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος εἶναι, νομίζω, καὶ ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ἐγράφη ἀρχικῶς τὸ κείμενον, διότι ἡ γλώσσα του εἶναι δυσχερὲς νὰ ἀναχθῆ εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν.

Τὸ ἐγκώμιον ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο τμήματα· εἰς τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν (§§ 1 - 3, στ. 1 - 156), ὁ ἐγκωμιστὴς ἀφηγεῖται τὴν ζωὴν καὶ τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Δημητρίου, εἰς δὲ τὸ δεύτερον (§§ 4 - 10, στ. 157 - 276) περιγράφει ἐξ θαύματά του. Ἡ ἀφήγησις γίνεται μὲ ζωηρότητα, ἄνευ στερεοτύπων καὶ συμβατικῶν ἐκφράσεων, καὶ προπαντὸς ἄνευ τῆς φορτικῆς πολυλογίας ἢ τῆς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν θεολογικῆς γενικεύσεως, τὴν ὁποίαν συναντῶμεν εἰς τοὺς βυζαντινοὺς ἐγκωμιστάς. Ὁ μεταβυζαντινὸς αὐτὸς ἐγκωμιστὴς εὐχαριστεῖται μὲ τὴν ἀφήγησιν, αἱ δὲ περιορισμένης ἐκτάσεως θεολογικαὶ ἢ ἠθικολογικαὶ του σκέψεις προέρχονται ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πράγματα καὶ δὲν ἔρχονται νὰ προστεθοῦν ἐπ' αὐτῶν, ὅπως συμβαίνει εἰς τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἐγκωμιστάς.

Εἰς τὴν ἀφήγησιν τῆς ζωῆς καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ ἁγίου ὑπάρχουν μερικαὶ ἀποκλίσεις ἀπὸ τὴν παράδοσιν, ὀφειλόμεναι ὅχι εἰς ἀγνώστους εἰς ἡμᾶς πηγὰς, τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ ἐγκωμιστὴς ὑπ' ὄψιν του, ἀλλ' εἰς ἰδικὰ του λάθη. Προκειμένου περὶ τοῦ Μαξιμιανοῦ ὁ ἐγκωμιστὴς λέγει ὅτι αὐτὸς ὁ ἀνάσιος καὶ σκληρὸς βασιλεὺς ἐκίνησεν πόλεμον κατὰ τῶν Ἰσαύρων καὶ πηγαίνοντας εἰς τὴν Θεσσαλονίκην διὰ νὰ συναθροίσῃ λαόν... στ. 45 - 40. Οἱ «Ἰσαυροὶ» ἐδῶ εἶναι οἱ Σαυρομάται τῆς παραδόσεως· εἰς ὅλα ἐπίσης τὰ κείμενα περὶ τοῦ ἁγίου Δημητρίου ὁ Μαξιμιανὸς ἔρχεται εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἔπειτα ἀπὸ τὴν νίκην του ἐναντίον τῶν Σαυροματῶν, καὶ ὅχι πρὸ αὐτῆς «διὰ νὰ συναθροίσῃ λαόν». Λανθασμένη εἶναι καὶ ἡ περὶ Λούπου ἀφήγησις· εἰς τὴν σφαιρὴν τοῦ ἁγίου εὐρέθη ἐκεῖ ἕνας του δοῦλος καὶ ἔγραψε τὸ ἅγιόν του μαρτύριον, παίρνοντας τὰ ἐνδύματά του καὶ τὸ δακτυλίδιον του αἱματωμένον. στ. 151 - 153. Εἰς οὐδεμίαν πηγὴν ὁ Λούπος ἀναφέρεται ὡς ὁ συγγραφεὺς τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου Δημητρίου.

Πέντε ἀπὸ τὰ ἐξ περιγραφόμενα θαύματα εἶναι γνωστὰ καὶ ἀπὸ ἄλ-

¹ Ἐπίσης ἀπέφυγα νὰ διορθώσω τὸ κείμενον, ἀκόμη καὶ εἰς μερικὰς περιπτώσεις ἐποῦ ἡ διόρθωσις φαίνεται ἐπιβεβλημένη. Σημειῶ πάντως ἐδῶ, διὰ τὴν τάξιν, τὰς περιπτώσεις, 42 *τρέχοντες*—*τρέχοντας*. 123 *μετ' ἐκείνου*—*μετ' ἐκείνου*. Ἐκ τοῦ κριτικοῦ ὑπομνήματος, σελ. 108, θέον νὰ ἀπαλειφθῆ ἡ λέξις *δύναμις* (στ. 112).

² Πρὸλ. εἰκόνα 6. Εἰς τὸν κώδικα 802 ὑπάρχει καὶ ἄλλο δημῶδες ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Δημητρίον, περὶ οὗ ἄλλοτε.

λας πηγᾶς. Τὸ πρῶτον, § 4, εἶναι ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Θεσσαλονίκης ὑπὸ τοῦ ἀγίου κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς ὑπὸ τοῦ Χαγάνου,³ τὸ τρίτον, § 6, εἶναι τὸ ἐπεισόδιον τοῦ Βιταλίου,⁴ τὸ τέταρτον, § 7, εἶναι ἡ συντριβὴ τῶν Ἀράβων ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ,⁵ τὸ πέμπτον § 8, ἡ ἰασις τοῦ ἀσθενούντος ἀπὸ τοῦς ὀφθαλμοῦς του,⁶ καὶ τὸ ἕκτον, § 9, τὸ ἐπεισόδιον τοῦ Μανουὴλ Παλαιολόγου.⁷ Ὁ ἐγκωμιστὴς ἀφηγεῖται τὰ θαύματα αὐτὰ μὲ πρωτότυπον τρόπον εἰς τὰς ἐκφράσεις του, χωρὶς ὅμως νὰ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὰ θέματα τῆς παραδόσεως. Δυσχερεῖας παρουσιάζει μόνον τὸ δεύτερον, § 5, τὸ ὅποιον προήλθε, νομίζω, ἀπὸ σύγχυσις διαφόρων ἄλλων στοιχείων τῆς παραδόσεως. Ὁ ἐγκωμιστὴς λέγει ὅτι ὁ Μιχαὴλ, ὁ νέος βασιλεὺς, ἀσθενήσας ἐξήτησε νὰ μεταφέρῃ τὸ λείψανον τοῦ ἀγίου Δημητρίου εἰς τὰ ἀνάκτορα διὰ νὰ ἰαθῇ, ἀπέστειλε δὲ πρὸς τοῦτο εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν τὸν ἑσσιον Κοσμάν. Οὗτος ὅμως ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ ἀπρακτος, διότι καθ' ὁδὸν τὸν ἠπέλιψε ὁ ἅγιος καὶ τὸν ἠνάγκασε νὰ ματαιώσῃ τὸ σχέδιον τῆς μεταφορᾶς του. Ὁ βασιλεὺς κατόπιν τούτου ἀνήγειρε μεγαλοπρεπῆ ναὸν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Γνωστὰ ἀπόπειραι μεταφορᾶς τῶν λειψάνων τοῦ ἀγίου Δημητρίου ἀπὸ τὴν Θεσσαλονικὴν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἶναι μόνον δύο, ἡ πρώτη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ ἡ ἄλλη ὑπὸ τοῦ Μαυρικήου.⁸ Εἰς οὐδεμίαν ὅμως ἐξ αὐτῶν γίνεται λόγος περὶ ἀσθενείας καὶ περὶ ὁσίου Κοσμά. Ἐπίσης οὐδεμία ἐκ τῶν ἀποπειρῶν αὐτῶν συνδέεται, καθ' ἕσασον γνωρίζω, μὲ ἔδρυσιν ναοῦ τοῦ ἀγίου Δημητρίου εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἐὰν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μιχαὴλ ὁ νέος βασιλεὺς» ἔννοεῖται Μιχαὴλ ὁ τρίτος (842 - 867), ἀναφέρεται μὲν ἔδρυσις τοιοῦτου ναοῦ ἐπὶ τῆς βασιλείας του, συνδέεται ὅμως αὕτη πρὸς τὸν Βάρδαν καὶ ὄχι τὸν Μιχαὴλ.⁹ Ἡ ἀφήγησις τοῦ ἐγκωμιστοῦ παρουσιάζει μερικὰ στοιχεῖα σχετιζόμενα πρὸς τὴν ἔδρυσιν ναοῦ τοῦ ἀγίου Δημητρίου εἰς τὸ Σίριμον ὑπὸ τοῦ Λεοντίου, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀσθενὴς καὶ ἰάθη ὑπὸ τοῦ ἀγίου, προσπαθήσας δὲ νὰ μεταφέρῃ λείψανόν τι τοῦ ἀγίου εἰς τὴν ἐπαρχίαν του ἠμποδίσθη ὑπ' αὐτοῦ, ἔκτισε δ' ἀργότερον εἰς μνήμην του μεγαλοπρεπῆ ναόν.¹⁰ Κατὰ ταῦτα, καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶναι πιθανόν ὅτι ὑπῆρξεν αὐτοκράτωρ, ὁ ὁποῖος ἔπειτα ἀπὸ τὸν ἑβδόμον αἰῶνα ἀπεπειράθη νὰ μεταφέρῃ ἐκτὸς τῆς Θεσσαλονίκης τὸ σκήνωμα ἢ ἔστω

³ Migne, 116, 1284 - 1293.

⁴ Σταυράκιος, ἔκδ. Ἰωακείμ Ἰβηρίτου, Μακεδονικά, 1, 1940, § 17, σελ. 351.

⁵ Ἀκροπολίτης §§ 49 - 50, σελ. 200 - 202.

⁶ Σταυράκιος, ἔνθ' ἄν. § 18, σελ. 353.

⁷ Ἐνθ' ἄν. § 33, σελ. 368.

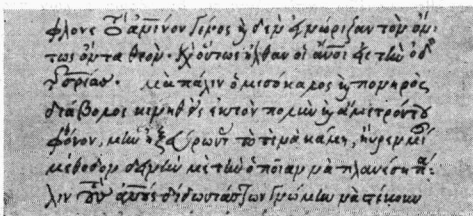
⁸ Ἐνθ. ἄν. §§ 9 καὶ 10, σελ. 343 - 344.

⁹ R. J a n i n, La géographie ecclésiastique de l'empire byzantine, 1, III Les églises et les monastères, Paris 1953, 94.

¹⁰ Migne, 116, 1184.

καὶ λείψανόν τι τοῦ ἁγίου, τὸ ὑπὸ τοῦ ἐγκωμισαστοῦ τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος ἀναφερόμενον ἐπεισόδιον, περὶ προσπάθειάς Μιχαήλ τινος βασιλέως νὰ μεταφέρῃ τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ περὶ αποστολῆς πρὸς τοῦτο τοῦ ὁσίου Κοσμᾶ, θεόν νὰ θεωρηθῇ συμπλήγμα στοιχείων εἰλημμένων ἀπὸ ἄλλας ἀφηγήσεις, τὰς ὁποίας ὁ ἐγκωμιστὴς δὲν ἐνεθυμεῖτο ἐπακριθῶς.

Εἰκὼν 6.



Κώδιξ Βατοπεδίου 427, f 11 (Ἐκωνόμου ἐγκώμιον, σελ. 105, στ. 11-16).

6. Ἐγκώμιον ἀωνόμου (1666 - 1669).

Ὅπως καὶ τὸ προηγούμενον μεταδουξαγτινὸν ἐγκώμιον, ὑφ' ἣν μορφήν δημοσιεύεται ἐνταῦθα, οὕτω καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 6 ἀποτελεῖ τὸ τέλος ἡμι-λίαις εἰς τὴν κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἀναγιγνωσκομένην εὐαγγελικὴν περικοπὴν ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην. Αἱ πρὸ τοῦ ἐγκωμίου σελίδες 659 - 668 εἶναι ἀνάπτυξις τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς εἰς τὴν ἰδίαν γλῶσσαν καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ὄφρος, ὅπως καὶ τὸ ἐγκώμιον, παρελείφθησαν ὅμως ἐνταῦθα ὡς ἔξω τοῦ σκοποῦ τῆς παρούσης πραγματείας.

Δὲν γνωρίζω ἂν ἡ ἡμιλία αὕτη ἔχη διασωθῆ καὶ εἰς ἄλλον κώδικα. Ὁ ὑπ' ἀριθ. 76 κώδιξ τῆς μονῆς Σταυρονικήτα περιέχει κείμενα, τὰ ὁποῖα, ὡς ἐκ τῆς γλώσσης των προκύπτει, ἔχουν ὅλα γραφῆ ὑπὸ τοῦ ἰδίου συγγραφέως, εἶναι δὲ καταγεγραμμένα εἰς τὸν κώδικα περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος, ὡς εἶναι δυνατόν νὰ συναχθῆ καὶ ἐκ τοῦ γραφικοῦ χαρακτήρος καὶ ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ χάρτου. Ἀναλυτικῶς τὰ περιεχόμενα εἰς τὸν κώδικα κείμενα εἶναι ὡς ἑξῆς: 1 - 11 *Χρεῖα λογικῆ ἐγκωμίων*. 12 - 16 *λευκά*. 17 - 54 *Λόγος εἰς τὴν τριήμερον τοῦ Κυρίου μας ἀνάστασιν*. 55 - 56 *λευκά*. 57 - 69 *Ἐγκώμια εἰς τὴν ἀνάστασιν*. 70 - 72 *λευκά*. 73 - 83 *Εἰς τὴν ἀνάστασιν*. 84 - 88 *λευκά*. 89 - 125 *Λόγος τῆ Κυριακῆ τοῦ παραλύτου*. 126 - 127 *λευκά* (καὶ δύο ἐπι πλεον ἄνευ ἀριθμήσεως). 127 - 154 *τῆ Κυριακῆ τοῦ παραλύτου*. 155 - 158 *λευκά*. 159 - 194 *Λόγος τῆ Κυριακῆ*

τῆς Σαμαρείτιδος. 195 - 198 λευκαί. 199 - 238 Λόγος εἰς τὸ εἶ ἦδεις τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ. 239 - 263 Λόγος τῇ Κυριακῇ τοῦ τυφλοῦ. 264 - 270 λευκαί. 271 - 302 Λόγος τῇ τετάρτῃ τῆς τετάρτης ἐβδομάδος. 303 - 310 λευκαί. 311 - 345 Λόγος περὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως. 346 - 350 λευκαί. 351 - 401 Διδάσκαλε θέλωμεν ὑπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν. 402 - 407 λευκαί. 408 - 443 Πρόσωπον δὲ κυρίου—τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. Ψαλμ. λγ'. 444 - 446 λευκαί. 447 - 473 Λόγος περὶ ἱερωσύνης. 474 λευκή. 475 - 484 Λογίδριον περὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης. 485 - 486 λευκαί. 487 - 496 Λόγος εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου. 497 - 498 λευκαί. 499 - 509 Λόγος εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ παινευφύμων αποστόλων Πέτρον καὶ Παύλον. 510 - 514 Λόγος εἰς τὰς ἑξ τοῦ Ἰουλίου μηνός, τῆς ἁγίας μάρτυρος Μαρίνης. 515 - 526 Λόγος εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς ἁγίας δαιομάρτυρος Παρασκευῆς. 527 - 528 Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Παντελεήμονα. 529 - 530 λευκαί. 531 - 543 Ὁμιλία εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς μεταμορφώσεως τοῦ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 544 - 546 λευκαί. 547 - 555 Λόγος εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς μεταστάσεως τῆς Θεοτόκου. 556 - 562 λευκαί. 563 - 575 Λόγος ἕτερος εἰς τὴν ἁγίαν Θεοτόκον καὶ ἀειπαρθένον Μαρίαν. 576 - 578 λευκαί. 579 - 592 Λόγος εἰς τὴν γέννησιν τῆς Θεοτόκου. 593 - 602 λευκαί. 603 - 629 Λόγος εἰς τὴν γέννησιν τῆς μητρος τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. 630 - 636 λευκαί. 637 - 639 Ὁ στήσας τὸν οὐρανὸν ὡς καμάραν σκόλιον. 640 - 642 λευκαί. 643 - 651 Λόγος εἰς τὴν ἕνωσιν τοῦ τιμίου σταυροῦ. 652 - 658 λευκαί. 659 - 672 Λόγος εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου, τῇ εικοστῇ ἔκτῃ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός. Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. Ἀρχεται: Ὡς καθὼς ὁ κυκλοσφαιροειδῆς οὐρανός, θεοφιλέστατε καὶ λογιώτατε δέσποτα, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, ἐντιμώτατοι καὶ λογιώτατοι κληρικοί καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι ἄκροαταί. 673 - 674 λευκαί. 675 - 697 Λόγος ἐπιτάφιος. 698 λευκή. 699 - 714 Ἔτερος λόγος ἐπιτάφιος. 715 - 724 Ἐπιτάφιον λογίδριον εἰς νέον. 725 - 727 Ἔτερον. 728 - 731 Ἔτερον. 732 - 735 Ἔτερον. 736 - 739 Ἔτερον. 740 - 742 Περὶ τῆς ματαιότητος τῆς παρουσίας ζωῆς, κατὰ τὸ ἀλφάβητον.

Ὁ ἄγνωστος συγγραφεὺς τῶν κειμένων τοῦ κώδικος αὐτοῦ εἶναι προφανῶς διδάσκαλος τῆς ρητορικῆς εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἐπειδὴ δὲ ἐκφωνεῖ τὸν πανηγυρικὸν τοῦ ἁγίου Δημητρίου κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης του, δεόν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἦτο κληρικός. Αὐτὸ ἄλλωστε ἀποδεικνύουν καὶ τὰ ἄλλα κείμενα εἰς τὸν κώδικα, τὰ ὅποια εἶναι καὶ αὐτὰ ἀποκλειστικῶς ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτῆρος. Ἡ καταγραφή των εἰς τὸν κώδικα ἐγένετο διὰ νὰ χρησιμεύσουν ὡς πρότυπα διὰ τοὺς μαθητὰς τοῦ ρητοροδιδασκάλου.

Τὸ εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον ἐγκώμιον χρονολογεῖται εὐχερῶς ἀπὸ τὴν μνείαν τοῦ πρώην πατριάρχου Διονυσίου, ὃ ὅποιος τὴν ἀρτιότητα τῆς ἐκ-

κλήσιας τῆς Θεσσαλονίκης· ἄλλος ἥλιος, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἡλίου τῷ φωτὶ υπερβάλλει κατὰ τὴν ἀξίαν καὶ χάριν τῆς ἀρχιερωσύνης ὁ παναγιώτατος καὶ οἰκουμενικὸς πρῶν πατριάρχης κύριος Διονύσιος, ὁ ὁποῖος εὐρίσκειται μὲ τὰς χάριτας τοῦ παναγίου πνεύματος, στ. 79 - 82. Πρόκειται περὶ τοῦ ἐξ Ἄνδρου καταγομένου Διονυσίου τοῦ Βαρδαλῆ, ὁ ὁποῖος ἐξελέγη οἰκουμενικὸς πατριάρχης τὸ 1662, ἐπαύθη τὸ 1665 καὶ ἀνέλαθε ἀπὸ τοῦ 1665 μέχρι τοῦ 1670 τὴν διοίκησιν τῆς ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονίκης. Ἡ ἐνταῦθα δημοσιευομένη ὁμιλία, ἣ ὁποῖα τὸν ἀναφέρει ὡς μητροπολίτην Θεσσαλονίκης, δέον νὰ ἐξηγηθῆ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1666 καὶ 1669, διότι ὁ Διονύσιος ἀπελύθη ἐκ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου τὴν 21 Ὀκτ. 1665, καὶ συνεπῶς ἀποκλείεται πέντε ἡμέρας ἀργότερον νὰ εὐρίσκετο εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ὡς μητροπολίτης αὐτῆς, τὸ δὲ Πάσχα τοῦ 1670 εἶχεν ἤδη ἐγκαταλείψει τὴν Θεσσαλονίκην.¹

Τὸ ἐγκώμιον ἐξεφωνήθη ἐντὸς τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Δημητρίου εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Εἰς ἄλλον οὐρανὸν ἐπίγειον ὁμοιον κατὰ πάντα τοῦ οὐρανόου εὐρίσκομαι. Οὐρανὸς ἐπίγειος εἶναι καὶ λέγεται ὁ περίφημος τοῦτος ναὸς τοῦ μεγαλομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Δημητρίου... στ. 76 - 78. Δὲν εἶναι ὁμοῦ δυνατόν νὰ πρόκειται περὶ τοῦ πραγματικοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Δημητρίου ὁ ὁποῖος, ὡς γνωρίζομεν, ἦδη ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος εἶχεν μεταβληθῆ εἰς τζαμί.² Ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Δημητρίου, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ὁ ἐγκωμιστής, δέον νὰ εἶναι ὁ μικρὸς ναὸς τοῦ μεγαλομάρτυρος, ὁ ἀνεγερθεὶς εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ μεγάλου, παρὰ τὸν σημερινὸν ναὸν τοῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ.³ Ὁ χαρακτηρισμὸς «περίφημος», τὸν ὁποῖον τοῦ ἀποδίδει ὁ ρήτωρ, εἶναι θεολογικὸν σχῆμα ρητορικόν.

Ἄλλα ἐνδιαφέροντα θέματα εἰς τὸ ἐγκώμιον αὐτὸ εἶναι, πρῶτον, ἡ μακρὰ ἀποστορφή εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον τῆς § 2, μὲ τὴν ρητὴν μνεῖαν τῶν δεινῶν τῆς Τουρκοκρατίας καὶ τὴν ἐκκλησίαν πρὸς τὸν μεγαλομάρτυρα νὰ βοηθήσῃ τὴν πόλιν του. Ἦδη εἰς τὰς ὁμιλίαις τοῦ Ἰσιδώρου καὶ ἀργότερον εἰς τὸ χρονικὸν τοῦ Ἀναγνώστου ἀναφέρεται ὅτι ὁ ἅγιος Δημήτριος δὲν ἐνδιαφέρεται πλέον διὰ τὴν πόλιν του, λόγῳ τῶν ἀνομιῶν καὶ τῶν ἀμαρτιῶν τῶν κατοίκων αὐτῆς. Ὁ ἐγκωμιστής τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος ἐπαναλαμβάνει τὴν διαπίστωσιν αὐτῆν, τὴν συνδυάζει ὁμοῦ μὲ τὴν Ἰεσοίαν διὰ τὴν ἐπέμβασιν τοῦ ἁγίου. Ἡμεῖς τὸ ἐγνωρίζομεν πῶς τοῦ εἴμεσθεν πταίσται, παρήκοοι, παραβάται, ἀχάριστοι, ἀμὴ πάλιν αὐτὸν μόνον προσκυνοῦμεν, αὐτὸν μόνον λατρεύομεν, καὶ αὐτὸν μόνον σεβόμεθα. Διὰ τοῦτο,

¹ Μ. Γ ε δ ε ω ν, Πατριαρχικοὶ πίνακες, ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1884, σ. 588-591.

² Ν. Β ε η, Αἱ πασχάλιοι ἐπιγραφαὶ τοῦ ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης, κτλ. Byz. neugr. Jahrbücher 7, 1930, 140 - 160.

³ Π. Παπαγεωργίου, Θεσσαλονίκης ἱστορικὰ καὶ ἀρχαιολογικά. Μακθονικὸν Ἡμερολόγιον 5, 1912, 56 - 74.

ἄγιε μεγαλομάρτυς τοῦ Χριστοῦ Δημήτριε, ἰκέτευσον, παρακάλεσον, καὶ θεοσιτεύσον... στ. 43 - 47. Δεύτερον ἐνδιαφέρον θέμα εἶναι ὁ ἔπαινος τῆς Θεσσαλονίκης, ὁ ὁποῖος συνεχίζει τὴν παράδοσιν τῶν βυζαντινῶν ἐγκωμίων εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον, τὰ ὅποια, κατὰ κανόνα, πρὸ τῆς βιογραφίας τοῦ ἀγίου ἐκθειάζουν τὴν πόλιν του. Παρὰ τὴν ὑποδούλωσιν, ὁ ἐγκωμιστὴς, ὁ ὁποῖος, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν συνέχειαν τοῦ λόγου του, δὲν εἶναι Θεσσαλονικεὺς, πλέκει μὲ πολλὴν θέρμηγν τὸ ἐγκώμιόν της. Αὕτη ἡ πόλις εἶναι τόπος ποθητὸς ἀπὸ ὄλους, διατὶ ἡ φήμη τῆς τοιαύτης πολιτείας εἶναι παντοῦ κηρυγμένη, ἡ εὐμορφία της ἀπὸ ὄλους ὁμολογεῖται, ἡ εὐκοσμία της ἀπὸ ὄλους χαιρεταται. στ. 65 - 67. Ἐν συνεχείᾳ ὁ ὁμιλητὴς πλέκει τὸ ἐγκώμιον καὶ τῶν ἀρχόντων τῆς Θεσσαλονίκης· οἱ ἐνάρετες καὶ καλὰς πράξεις τῶν ἐντιμοτάτων καὶ περιφήμων ἀρχόντων ταύτης τῆς περιφήμου πόλεως Θεσσαλονίκης ἀπὸ ὄλους μακαρίζονται, στ. 67 - 69. Οἱ ἄρχοντες αὐτοὶ εἶναι βεβαίως οἱ προεστοὶ τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος Θεσσαλονίκης. Ὅτι δὲ οἱ λόγοι τοῦ ἐγκωμιστοῦ καὶ διὰ τὴν Θεσσαλονικὴν καὶ διὰ τοὺς ἄρχοντας αὐτῆς δὲν εἶναι λόγοι κενοί, ἀλλ' ἀνταποκρίνονται πράγματι εἰς τὴν κυρίαρχον, καὶ παρὰ τὴν δουλείαν, θέσιν τῆς Θεσσαλονίκης εἰς τὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος καὶ πέραν, τὸ γνωρίζομεν ἀπὸ πλήθος ἄλλο πηγῶν.

7. Τὸ ἐγκώμιον τοῦ Διονυσίου.

Τὸ εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον ἐγκώμιον τοῦ Διονυσίου ἔχει ἤδη δημοσιευθῆ εἰς ἓν δυσσεύρετον βιβλίον, ὑπὸ τὸν μακροσκελῆ τίτλον *Βιβλίον καλούμενον Ἰχνος Χριστοῦ, ἧτοι ὁμίλια πνευματικαί, ἠθικαὶ καὶ ψυχοφελεῖς, συντεθεισαὶ παρὰ τοῦ αἰοδίδμου ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ἱερομονάχου καὶ Πνευματικοῦ Πατρὸς τοῦ ἐκ Σιατίσσης καὶ ἀσκήσαντος κατὰ τὸ ἀγιώνυμον Ὁρος τοῦ Ἀθῶνος, ἐν τῇ Ἱερᾷ Σκῆτῃ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, τῇ κειμένῃ κατὰ τὴν μεγίστην Λαύραν τοῦ Βατοπαιδίου, νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσαι παρὰ τῆς Συνοδίας Σάββα Ἱερομονάχου ἐκ τοῦ ἐν Καρναῖς Βατοπαιδίου κελλίου Ἁγίου Χαραλάμπης καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθεῖσαι εἰς κοινὴν τῶν Ὁρθοδόξων ὠφέλειαν. Τύποις ἄνων. Ἐταιρείας ἐκδόσεων «Νέα Ἑλληνικὴ Ἡὼς» (Ι. Χατζηϊωάννου) Κολοκωνθοῦς 2, Ἀθήναι.¹ Ἡ ἔκ-*

¹ Τὸ βιβλίον ἀποτελεῖται ἀπὸ 288 σελίδας, περιέχει δὲ σαράντα δύο ὁμίλια εἰς ρητὰ τῆς γραφῆς, τρεῖς λόγους, ἑπτὰ ἐγκώμια (ἓν οἷς καὶ τὸ εἰς ἅγιον Δημήτριον), τρεῖς ἐπιστολάς εἰς μοναχοὺς καὶ, εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου, ἐπιστολὴν τοῦ συγγραφέως πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Μυρέων, μίαν ἐπιστολὴν τοῦ πατριάρχου Προκοπίου καὶ τέσσαρας τοῦ Μυρέων πρὸς τὸν συγγραφέα τοῦ βιβλίου, συστατικὴν ἐπιστολὴν τοῦ διδασκάλου τῆς Ἀθωνιάδος ἱεροδιακόνου Κυπριανοῦ, μίαν ἐπιστολὴν καὶ ἓν ἐπίγραμμα τοῦ Νικοδήμου διὰ τὸν συγγραφέα καὶ τὸ ἔργον του, ἄλλο ἐπίγραμμα ἐπίσης τοῦ Νικοδήμου πρὸς τὸν Μυ-

δοσις είναι ἀχρονολόγητος, τὸ ἐξώφυλλον ὅμως τοῦ δεδεμένου ἀντιτύπου, τὸ ὅποιον ἔχω εἰς χεῖρας μου, ἔχει ἔντυπον εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς σελίδος τὴν χρονολογίαν 1923. Ἡ παρούσα νέα ἔκδοσις ἐγένετο καὶ διὰ τὰ γνωσθῆ εὐρύτερον τὸ ὥραϊον αὐτὸ ἐγκώμιον καὶ διὰ τὰ συζητηθῆσθαι μερικὰ θέματα συνδεόμενα πρὸς τὸ περιεχόμενον του καὶ πρὸς τὸν συγγραφέα. Διὰ τὴν ἔκδοσιν ἐχρησιμοποίησα τὸν κώδικα τῆς μονῆς Βατοπεδίου, ἐξ οὗ ἐγένετο καὶ ἡ δημοσίευσίς εἰς τὸ «Ἰχνος Χριστοῦ»,³ σιωπηρῶς δὲ ἐδιόρθωσα μερικὰ ὀρθογραφικὰ λάθη. Ἡ εἰς τὸ βιβλίον «Ἰχνος Χριστοῦ» ἔκδοσις ἐγένετο μετὰ πολλῶν σφαλμάτων εἰς τὴν στίξιν, παραλείπει δὲ καὶ τὴν χρησιμωτάτην χρονολογικὴν ἔνδειξιν εἰς τὸ τέλος τοῦ κειμένου (στ. 215 - 217 τῆς παρούσης ἐκδόσεως, σελ. 121).

Τὸ ἐγκώμιον εἶναι τμήμα τῶν ὀμιλιῶν τοῦ Διονυσίου, διὰ τὰς ὁποίας ὁ ἴδιος εἰς τὸν πρόλογον τοῦ ἔργου του λέγει τὰ ἑξῆς: ἠθέλησεν ἡ ἀγαθότης του (τοῦ Θεοῦ) καὶ δι' ἐμοῦ τοῦ ἐκτρώματος, τοῦ ἀγροίκου καὶ ἀγραμμάτου, διὰ ἰδίαν ἀγαθότητα καὶ φιλανθρωπίαν νὰ ὠφελήσῃ τοὺς δούλους του μὲ τοὺς παρόντας λόγους, ὅπου ἡ χάρις του ἔνευσε, καὶ βάνοντάς τους εἰς τὴν ἀσθενῆ μου διάνοιαν τὴν ἐδυνάμωσε, δίνοντάς μοι καὶ δύναμιν τῶν ἑξω αἰσθήσεων, ὅπου τοὺς συνέγραψα, μαζὶ μὲ τὰ ἐγκώμια ὅπου εἰς τὴν βίβλον φαίνονται, εἰς τοὺς ἐξήκοντα δύο χρόνους τῆς ἡλικίας μου.³ Εἰς τὴν πρώτην ὀμιλίαν του δίδει καὶ ἄλλην χρήσιμον πληροφορίαν: κοντεῦω, πατέρες μου ἅγιοι, ἐδῶ εἰς τὴν σκήτην σαράντα χρόνους καὶ ἐπέρασαν δύο καὶ τρεῖς γενεαὶ ἀνθρώπων.⁴ Ἀπὸ τὰς πληροφορίας αὐτάς, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν χρονολογίαν, Ἰουλίου 10, 1792, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ εἰς ἅγιον Δημήτριον ἐγκώμιον, συνάγομεν ὅτι ὁ Διονύσιος ἐγεννήθη περὶ τὸ 1730 εἰς τὴν Σιάτισταν, μετέθη περὶ τὸ 1750 εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ συνέγραψε τὰς ὀμιλίαις του, ἐν αἷς καὶ τὸ ἐγκώμιον, τὸ 1792. Ἀπὸ ἔσα λέγει ὁ ἴδιος εἰς διάφορα σημεῖα τοῦ ἔργου του φαίνεται ὅτι αἱ γραμματικαὶ του γνώσεις ἦσαν περιορισμέναι. Τοῦτο προκύπτει καὶ ἀπὸ τὰς συμβουλὰς τὰς ὁποίας τοῦ δίδει ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μυρέων Ἰωάννης εἰς ἐπιστολὴν του προτασσομένην τῆς ἐκδόσεως τῶν ὀμιλιῶν: καὶ τοῦτο σοι ἀδελφικῶς μόνον συμβουλευῶ, ἦγον ἡ ἀντιγραφὴ πάντων τῶν ὑπὸ τοῦ πνεύματος διὰ σοῦ γραφομένων νὰ γίνεται παρὰ δυνατοῦ σπουδαίου γραμματικοῦ, διὰ τὰ ὀρθογράφη κατὰ τὴν γραμματικὴν τέχνην καὶ νὰ προσθέτῃ κάποια στοιχεῖα καὶ συλλαβὰς εἰς μερικάς λέξεις, διὰ τὰ γίνεται κεκοσμημένη ἡ τοῦ λόγου σύνταξις καὶ εὐφράδεια, χωρὶς ὅμως νὰ μεταβάλλῃ τὰς φωνεῖνδὰς καὶ

ρέων, ἐπίγραμμα τοῦ συγγραφέως περὶ τοῦ βιβλίου, καθὼς καὶ «πολιτικούς στίχους ἀνωμόμου τινός εἰς τὸν συγγραφέα τῆς βίβλου ταύτης καὶ εἰς τὴν βίβλον».

³ Πρβλ. ἐνταῦθα εἰκόνα 7. Ὁ κώδιξ νομίζω ὅτι εἶναι αὐτόγραφος.

⁴ Ἰχνος Χριστοῦ, σελ. 15.

⁵ Ἐνθ. ἀν. σ. 25.

πνευματικὰς λέξεις σου, οὔτε γὰ ἀφαιρῆ λέξιν δλόκληρον ἢ γὰ προσθέτη.⁵

Διὰ τὸ ἐγκώμιον ὁ Διονύσιος ἀναφέρει εὐσυνειδήτως τὰς πηγὰς τοῦ πρώτου μαθάνομεν ὀλίγον τι ἀπὸ τὸ παλαιὸν συναξάριον, ὁποῦ μὲ συντομίαν τὰ περὶ τοῦ ἁγίου διηγεῖται, καὶ δεύτερον ἀπὸ τὸν φιλαληθῆ Μεταφραστὴν.⁶ Ἀπὸ τὸ χωρίον, τὸ ὁποῖον ἀναφέρει ἐν συνεχείᾳ, προκύπτει ὅτι τὸ «παλαιὸν συναξάριον», τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποίησεν, εἶναι τὸ γνωστὸν ἦδη ἐκ τῆς ἐκδόσεως τῆς Βενετίας.

Διονύσιος

Στ. 88 - 91. Λέγει λοιπὸν τὸ παλαιὸν συναξάριον διὰ τὸν ἅγιον πῶς ἦτον εἰς τὸν καιρὸν Διοκλιτιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ ἐκ τῆς Θεσσαλονικέων πόλεως. «Εὐσεβῆς ἄνωθεν καὶ τῆς εἰς Χριστὸν διδάσκαλος πίστεως καὶ τῆ εὐσεβείᾳ διαβόητος».

Μηναῖον Ὀκτωβρίου⁶

Οὗτος ἦν ἐπὶ Διοκλιτιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τῶν βασιλέων ἐκ τῆς Θεσσαλονικέων ὁρμώμενος πόλεως, εὐσεβῆς ὢν ἄνωθεν καὶ τῆς εἰς Χριστὸν διδάσκαλος πίστεως... τῆ εὐσεβείᾳ διαβόητος.

Ἀπὸ τὸν Συμεὼν τὸν Μεταφραστὴν, τοῦ ὁποῖου τὸ εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον ἐγκώμιον θὰ ἐγνώριζεν ὁ Διονύσιος ἀπὸ τοὺς εἰς Ἅγιον Ὅρος κώδικας, δὲν φαίνεται γὰρ παρέλαβε συγκεκριμένον χωρίον, τὸν ἀναφέρει δὲ ἀπλῶς ὡς πηγὴν διὰ τὸν βίον τοῦ ἁγίου.⁷ Ὁ Διονύσιος περιορίζεται εἰς ἐλάχιστας πληροφορίας διὰ τὸν ἅγιον Δημήτριον: ἦτο ἐκ Θεσσαλονίκης, κατέλαβε μεγάλα ἀξιώματα, ἐδίδασκε τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ ἐμαρτύρησεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἔπειτα δὲ ἀπὸ τὸν θάνατόν του ἐπιτελεῖ πλῆθος θαυμάτων καὶ δὴ διὰ τοῦ μύρου. Κατὰ τὰ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἄλλωστε ἀποτελοῦν καὶ τὸ μεγαλύτερον τμήμα τοῦ ἐγκωμίου, διότι τὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα δίδονται δι' ὀλίγων φράσεων, τὸ ἐγκώμιον ἀποτελεῖ ἕξαρσιν τῶν ἀρετῶν τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ἰδίᾳ δὲ τῆς εὐσεβείας του (§§ 5 καὶ 6) καὶ τῆς πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης του (§§ 7 καὶ 8). Ὁ Διονύσιος ἀναπτύσσει καὶ τὰς δύο αὐτὰς ἀρετὰς μὲ πολὺν λυρισμόν, ἀλλὰ μὲ τόσας γενικότητας, ὥστε ὅσα λέγει: θὰ ἠδύναντο γὰρ ἐπαναληφθοῦν καὶ δι' οἰανδήποτε ἄλλην προσωπικότητα ἐκ τῆς χριστιανικῆς παραδόσεως. Μολοντί δὲ ὁ συγγραφεὺς εἶναι ἐκ Μακεδονίας καὶ γράφει εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος, δὲν δεικνύει εἰς τὸ ἐγκώμιόν του ὅτι γνωρίζει τὰς παραδόσεις καὶ τὴν αἰγλήν τοῦ ἁγίου εἰς τὴν Θεσσαλονικίην. Τὸ συνήθως συνδεόμενον πρὸς τὴν πατρίδα τοῦ ἁγίου ἐγκώμιον συνοψίζεται ἐδῶ εἰς τὴν ἀπλὴν διατύπωσιν, εἰς ἓνα μέρος τῆς γῆς, εἰς τὴν μεγαλόπολιν λέγω Θεσσαλονικίην. Ὁ τρόπος αὐτὸς ἐγκωμίου εἶναι θε-

⁵ Ἐνθ. ἀν. σ. 18.

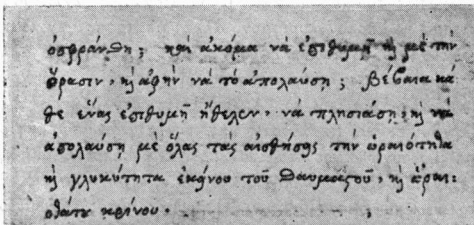
⁶ Μηναῖον Ὀκτωβρίου, δευτέρα ἐκδοσις ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ, Βενετία 1852, σελ. 156, 6.

⁷ Τὸ καίμενον εἰς Migne 116, 1185 - 1201.

βαίως τυπικῶς μοναστικῶς, καὶ δὴ ἀγιορειτικῶς, διότι κατὰ τὸν ἴδιον γενικὸν ἠθικολογικὸν καὶ θεολογικὸν τρόπον ὁμιλεῖ καὶ περὶ ἄλλων ἁγίων εἰς ἐγκώμιά του τόσον ὁ Διονύσιος, ὅσον καὶ ὁ σύγχρονός του συγγραφεὺς εἰς τὸ Ὅρος Νικαὸδημος. Χαρακτηριστικὸν δὲ ἀκριβῶς αὐτῆς τῆς μοναχικῆς ἀντιλήψεως εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Διονυσίου ἑξαρχεῖς τῆς παρθενικότητος τοῦ ἁγίου Δημητρίου· ἡ φροντίς καὶ μέριμνα τοῦ Δημητρίου δὲν ἦτον ἄλλη... μόνον πῶς νὰ φυλάξῃ τὸ κατ' εἰκόνα ἀμόλυντον, πῶς νὰ τὸ τελειώσῃ εἰς τὸ καθ' ὁμοίωσιν, πῶς νὰ κατορθώσῃ τὴν ἀγγελολογίαν παρθενίαν, καθὼς καὶ εἰς τὸ τέλος τὸ ἐκατόρθωσεν, καθὼς πολλοὶ τὸ ὁμολογοῦσι καὶ μάλιστα τὴν μαρτυρίαν ἔχομεν ἀπὸ τὴν μεγίστην χάριν, ὅπου ἀπὸ τὸν Θεὸν ἔλαβεν, νὰ βλέξῃ εὐδὲς μύρον ποταμηδὸν ἐκεῖνο τὸ παρθενικὸν καὶ ἅγιον λείψανον... Λοιπὸν ἡ παρθενία καὶ καθαρότης τοῦ Δημητρίου θεομαρτύρητος ἔζηεν ἀπὸ τὴν ἀνάβλυσιν τοῦ μύρου καὶ τὴν θείαν ἐκεῖνου πνευματικὴν εὐωδίαν, ὅπου ἀπὸ τὸ ἅγιον σῶμα του πλουσίως ἐπέμπετο. στ. 129 - 140.⁸ Τὸ θέμα τῆς παρθενικότητος τοῦ ἁγίου Δημητρίου τὸ εὐρίσκομεν καὶ εἰς ἄλλα ἐγκώμια, ὑπὸ ἄλλων συγγραφέων, εἰς οὐδὲν ὅμως ἄλλο κείμενον ἐξαίρεται ὅσον εἰς τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἀγιορείτου μοναχοῦ καὶ εἰς οὐδὲν ἄλλο συνδέεται μετὰ τοῦ μύρου. Ἡ ἐξηγητικὴ τοῦ Διονυσίου, ὅτι τὸ μύρον εἶναι δωρεὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παρθενικότητα καὶ σωματικὴν καθαρότητα τοῦ ἁγίου, ἀποτελεῖ μὲν στοιχεῖον ἄγνωστον εἰς τὰ πρὸ αὐτοῦ ἐγκώμια, εἶναι ὅμως συνυφασμένον πρὸς τὰς γενικὰς ἀντιλήψεις τοῦ εἰς σκῆτην τοῦ Ἁγίου Ὅρους διαβιούντος μοναχοῦ. Οὕτω καὶ εἰς τὸ ἐγκώμιον τοῦ Διονυσίου συναντῶμεν τὴν ἴδιαν τάσιν ἐνυφάνσεως εἰς τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἰδεῶν προσωπικοῦ χαρακτῆρος, τάσιν, τὴν ὁποίαν ἐπανειλημμένως ἔχομεν ἤδη συναντήσει.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΛΑΟΥΡΔΑΣ

Εἰκὼν 7.



Κωδὶξ Βατοπεδίου 385, φ. 504 (Διονυσίου ἐγκώμιον, στ. 10 - 14).

⁸ Εἰς τὴν ἐκδοσιν τοῦ κειμένου ἐκράτησα τὸν τύπον «μυροβλύτης» λόγῳ τῶν «βλύξῃ» καὶ «ἀνάβλυσιν» τῶν ὡς ἄνω στίχων.